

T.C
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ KAPSAMINDA KEMALETTİN ÇALIK'IN PİRİ REİS ADLI ESERİNİN B1 SEVİYESİNDE SADELEŞTİRİLMESİ

Zehra YAZOK
17915010

Danışman
Doç. Dr. Faruk GÖKÇE

Diyarbakır 2020

T.C
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ KAPSAMINDA KEMALETTİN ÇALIK'IN PİRİ REİS ADLI ESERİNİN B1 SEVİYESİNDE SADELEŞTİRİLMESİ

Zehra YAZOK
17915010

Danışman
Doç. Dr. Faruk GÖKÇE

Diyarbakır 2020

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Yabancılara Türkçe Öğretimi Kapsamında Kemalettin Çalık'ın Piri Reis Adlı Eserinin B1 Seviyesinde Sadeleştirilmesi" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

..../..../.....

Zehra YAZOK

İmza

ÖN SÖZ

Dil, düşünce duygu ve isteklerin bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak ögeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü çok gelişmiş bir dizgedir. Bir dilin yabancı dil olarak öğrenilmesinde eğitim, ekonomi, iş hayatı, sosyal ve kültürel iletişim gibi birçok etken vardır. Dil öğretimi konusunda son yıllarda önemli gelişmelerin yaşanmasıyla birlikte Türkçe Öğretim Programlarında amaçlar ve hedefler doğrultusunda yurt içinde Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezleri (TÖMER) ve yurt dışında Yunus Emre Enstitüsü gibi kurum ve kuruluşlarda Türkçe öğretimiyle ilgili çalışmalar devam etmektedir. Dil tarihi ve dillerle ilgili çalışmalar incelendiğinde bir yabancı dilin nasıl öğretileceği konusundaki tartışmaların uzun yıllardan beri sürdüğü görülmektedir. Ana dilinden farklı bir dil dünyasına giren bireyin, yeni öğrenilen dile uyum sağlaması zaman almaktadır. İkinci bir dil öğrenen bireyin okuma-anlama ihtiyacını karşılamaya yönelik yapılan otantik metinlerin seviyeye uygun sadeleştirilmesi, dil öğretiminin aynı zamanda bir kültür öğretimini de içerisinde barındırdığı göz önünde bulundurulduğunda sadeleştirme çalışmaları öğrencinin dile ve kültüre adaptasyonu açısından önemli yer tutmaktadır. Sadeleştirme sürecinde yerinde ve amacına tam olarak hizmet edecek bir kelime, başka bir cümlede gelişigüzel kullanılma olanağını azaltarak öğrencinin kelimenin anlam dünyasını tam olarak anlamasını sağlar. Türkçenin öğretimi ve kullanılması konusunda büyük işlevselliğe sahip olan ve ülkemizde yeni sayılabilecek sadeleştirme çalışmaları önemli bir alandır. Bu doğrultuda dil öğretimi için Avrupa Ortak Öneriler Çerçeve Programı'na (CEFR) uygun, evrensel standartlara sahip ders araç gereçlerinden olan otantik metin sadeleştirme çalışmaları artarak devam etmektedir. Bu doğrultuda ikinci bir dil öğrenen öğrencilere verilen ders kitaplarının yanında, okuma-anlama becerisi geliştirmeyi amaçlayan, yardımcı kaynaklar oluşturma açısından ele aldığımız romanın sadeleştirilmesi de bu alanda açığı kapatmak adına yapılan çalışmalardan biri olacaktır. Çalışmanın giriş bölümünde konu, amaç ve yöntem, seviyeye uygun

yeterlilik tanımları, dil bilgisi çeviri yöntemleri, Avrupa Konseyi Dil Politikasının Amaç ve Hedefleri başlıkları yer almıştır**.**

Bu çalışmaya başladığım ilk andan itibaren her aşamasında fikirleri ve bilgileriyle bana yol gösteren, ilgisini ve desteğini esirgemeyen değerli danışman hocam Doç. Dr. Faruk GÖKÇE'ye ayrıca çalışmanın tamamlanması sürecinde eksiklerimi gidermem adına yardımını esirgemeyen Arş. Gör. Metin İLHAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Zehra YAZOK

Diyarbakır 2020

ÖZET

Yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında yapılan sadeleştirme çalışmalarında son zamanlarda artış görülmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi yaygınlaştıkça öğretim materyalleri ve dil öğretim ortamları çeşitlenmekte ve gelişmektedir. Yabancılara Türkçe öğretimi konusunda en önemli problemlerden biri öğretim programlarının geliştirilmesine kaynaklık edecek Türkçenin dilbilgisini işlevsel açıdan ve her yönüyle aktaracak kaynakların yeterli olmamasıdır. Hazırladığımız bu çalışmanın asıl amacı Yabancılara Türkçe öğretiminde okuma-anlama becerisinin kazandırılması ve geliştirilmesi amacıyla bilimsel ölçütler çerçevesinde dil düzeyine uygun ve özgün metin sadeleştirmenin nasıl gerçekleştirileceğine dair örnek bir çalışma hazırlamaktır. Eldeki çalışma, dil öğretimi alanında bilimsel verilerden yararlanılarak sadeleştirme yöntemleri doğrultusunda bu alandaki kaynak eksikliğini gidermeyi hedeflemektedir. Dil öğretimi alanına materyal oluşturma sürecinde hedef kitlenin seviyesi göz önüne alınarak uygun olan yöntem tercih edilmekte ve sadeleştirme çalışması bu doğrultuda yapılmaktadır. Dil öğrenen birey sadece o dili öğrenmekle yetinmeyip o milletin kültürü ve değerleri hakkında da bilgi sahibi olmaktadır. Bu nedenle eldeki çalışma hazırlanırken Türk kültürünü ve değerlerini barındıran edebi bir eser tercih edilmiştir. Çalışmaya konu olan "Piri Reis" adlı bu roman ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen B1 seviyesindeki bireyler için alternatif kaynak oluşturulup seviyesine uygun bir eseri okuyup anlaması hedeflenmiştir. Ele aldığımız eser Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni incelenerek B1 düzeyine ulaşmış öğrenicilere yönelik sadeleştirilip asıl metne sadık kalınmaya çalışılmış ve öğrencilerin kazanımları belirlenip bu doğrultuda sadeleştirme yapılmıştır. Sadeleştirme sırasında B1 seviyesindeki bireye uygun dilsel yapılar; Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe B1 ders kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metninden hareketle belirlenmiş ve sadeleştirme işlemi bu kriterlere göre yapılmıştır. Sadeleştirme sürecinde en kritik

noktalardan biri olan kelime seçimi sürecinde Murat Aydın tarafından oluşturulan öğrencilerin bilmesi gereken muhtemel kelime listesi, Gökhan Ölker'in hazırladığı Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı sözlüğü, TDK'nin güncel sözlüğü esas alınmıştır. Çalışmanın uygulama sürecinde okuma-anlama sürecindeki kazanımı görmek adına çoktan seçmeli, doğru-yanlış, kısa cevaplı sorular, evet-hayır, eşleştirme şeklinde alıştırmalar eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler

B1 Düzeyi, Yabancılara Türkçe Öğretimi, Orijinal Cümle, Sadeleştirilmiş Cümle, Uyarlama

ABSTRACT

Simplification studies conducted in the context of teaching Turkish to foreigners have increased recently. As the teaching of Turkish as a foreign language becomes widespread, teaching materials and language teaching environments become diverse and improve. One of the most important problems about teaching Turkish to foreigners is the insufficiency of the resources that will transfer the functioning and all aspects of Turkish grammar, and that will be a source for the development of curriculum. The main purpose of this study is to prepare a sample study on how to simplify the original text appropriate for the language level within the framework of scientific criteria in order to gain reading and understanding skills in teaching Turkish to foreigners. This study aims to eliminate the lack of resources in the field in accordance with the simplification methods by using scientific data in language teaching.In the process of designing materials in the field of language teaching, the appropriate method is preferred considering the level of the target learners and the simplification study is carried out in this direction.The individual who learns a language not only learns a language but also learns about the culture and values of the nation. For this reason, a literary work representing Turkish culture and values was preferred for this study. In this study a novel named “Piri Reis” was aimed to be used as an alternative and appropriate resource for those who learn Turkish as a foreign language at B1 level. Aforementioned novel was simplified and targets were determined for the B1 learners in line with the Common Framework for European Languages by being faithful to the original text. In the simplification process, the linguistic structures appropriate to B1 level learners were determined according to such criteria as The Seven Climate Turkish textbooks for B1 level prepared by the Yunus Emre Institute, the İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı and Common Framework for European Languages. Known as one of the most critical points in the simplification process vocabulary selection was based on the list of possible words for the students formed by Murat Aydın, Dictionary of Written

Turkish Word Frequency prepared by Gokhan Ölker's and Dictionary of Turkish Language Institution (TLI). In the application process, multiple choices tests, right-wrong/yes-no items, short-answer questions, matching items were used in order to see the achievements in reading-comprehension.

Keywords

Adaptation, B1 level, original sentence, simplified sentence, Teaching Turkish to foreigners

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖN SÖZ ..... **I**
ÖZET ..... **III**
ABSTRACT ..... **V**
İÇİNDEKİLER ..... **VII**
KISALTMALAR ..... **IX**
GİRİŞ **1**
1. TEZİN KONUSU **1**
2. PROBLEM DURUMU **1**
3. TEZİN AMACI VE ÖNEMİ **3**
4. VARSAYIMLAR **6**
5. SINIRLILIKLAR **7**
6. KEMALETTİN ÇALIK **7**

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE SADELEŞTİRİLMİŞ VE ÖZGÜN METİN KULLANIMI **9**
1.1.1. Metin 9
1.1.2. Özgün Metinler 11
1.1.3. Sadeleştirilmiş Metinler 14
1.2. DİL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ **18**
1.2.1. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler 18
1.2.1.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi 19
1.2.1.2. Direkt Yöntem/Dolaysız Yöntem 20
1.2.1.3. Doğal Yöntem 20
1.2.1.4. İşitsel-Dilsel Yöntem 21

1.2.1.5. Bilişsel Yöntem 22
1.2.1.6. İletişimsel Yöntem 23
1.2.1.7. Seçmeli Yöntem 24
1.3. DİLLER İÇİN AVRUPA ORTAK ÖNERİLER ÇERÇEVESİ (CEFR) B1 DÜZEYİ YETERLİK TANIMLARI 25
1.3.1. B1 Düzeyi Dinleme Becerisi Yeterlik Tanımları 25
1.3.2. B1 Düzeyi Okuma Becerisi Yeterlik Tanımları 25
1.3.3. B1 Düzeyi Karşılıklı Konuşma Becerisi Yeterlik Tanımları 26
1.3.4. B1 Düzeyi Sözlü Anlatım Becerisi Yeterlik Tanımları 26
1.3.5. B1 Düzeyi Yazılı Anlatım Becerisi Yeterlik Tanımları 26
1.4. DİLLER İÇİN AVRUPA ORTAK BAŞVURU METNİNDEKİ SEVİYELERE GÖRE YETERLİK TANIMLARI (CEFR, 2018) 27
1.5. AVRUPA DİLLERİ ORTAK GÖNDERİM DÜZEYLERİ ÇERÇEVESİNDE B1 SEVİYESİNDE HEDEF ÖĞRENİCİ GRUBUNUN BİLDİĞİ VARSAYILAN DİLBİLGİSİ YAPILARI 28
1.5.1. Ele Alınan Sadeleştirme İlkeleri Şunlardır 30
İKİNCİ BÖLÜM
PİRİ REİS, BİRİNCİ KİLİT KORSANLIK YILLARI
2.1. MALTA 92
2.2. BURAK REİS ADASI 132
2.3. VENEDİKLİLERİN İKİ GÖZÜ 161
2.4. HERSEK PAŞA İLE VARDAN USTA ARASINDAKİ GİZLİ KUMPASLARI ANLATIR VESSELAM 190
SONUÇ 229
KAYNAKÇA 232
EKLER 236
SÖZLÜK 312

KISALTMALAR

CEFR	Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı
Ö.C.	Özgün Cümle
S.C.	Sadeleştirilmiş Cümle
TÖMER	Türkçe Öğretim ve Araştırma Merkezi
YTKSS	Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın gerekçelerini belirten problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, sınırlılıklar, varsayımlara yer verilmiştir.

1. TEZİN KONUSU

Türkçenin uluslararası alandaki çıkışının artmasıyla birlikte, dili öğretmede kullanılan temel araç olan ders kitaplarının önemi de ortaya çıkmıştır. Ders kitaplarının oluşturulmasında temel becerilerin yanında dilin ait olduğu kültürün de sistemli ve planlı biçimde verilmesi önemli hale gelmiştir.

Ancak yabancılara Türkçe öğretimine hâkim uzmanların yetiştirilmesi, ders materyallerinin oluşturulması, Türkçenin öğretimine uygun yöntem ve tekniklerin belirlenmesi gibi çeşitli sorunlar da henüz çözülebilmiş değildir. Bu sorunların çözümüne katkı sağlamak için başvurulması gereken en önemli araçlardan biri de alana özgü yazılmış kaynak kitaplardır.

Bu tezin konusu, Kemalettin Çalık'ın Piri Reis adlı romanının, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Avrupa Ortak Bildiri Metni çerçevesinde B1 düzeyindeki öğrenicilere yönelik olarak sadeleştirmesidir.

2. PROBLEM DURUMU

Yabancılar için hazırlanan Türkçe öğretimi programlarının öğrencilerin ana diline, yaşına, eğitim düzeyine ve kültürüne göre hazırlanmayışı Türkçe öğretiminin sorunlarından biridir. Programla birlikte Türkçe öğretiminde kullanılan yöntem ve materyallerin çağın koşullarına uygun olmayışı ve eksikliklerinin bulunması da önemli sorunların kaynağı durumundadır.

Yazılı ve görsel materyallerin en önemli niteliği birer kültür taşıyıcısı olmalarıdır. Bu nedenle yabancılara Türkçe öğretimi için kullanılacak ders kitapları Türk kültürünü yansıtacak nitelikte hazırlanmalıdır. Türk kültürünü yansıtan ögelerle bezeli dil öğretim materyalleri yabancıların Türkçeyi zevkli ve aynı zamanda kalıcı bir şekilde öğrenmelerine olanak sağlar.

Yabancı dil öğrenirken mevcut kaynaklardaki metinler arasından kendi seviyelerine uygun metin bulmakta zorlanan temel ve orta seviyedeki dil öğrenicileri için eser sadeleştirme yoluna gidilmektedir. Akademik seviyenin başlangıcı olduğu için B1 seviyesi tercih edilmiştir. Metin sadeleştirme konusu gelirsek bir metni kendisine eş değer biçimde daha anlaşılır şekle dönüştürme sürecidir. Bu alanda karşılaşılan problemlerin başında sadeleştirme yapılırken kısaltma yoluna gidilirken indirgenecek seviyeye ait kelime seçiminde yapılan yanlışlıklardır. Sadeleştirilmiş metinler, basit ve doğrudan bir tarz ve daha küçük söz varlığı ile daha basit tümceler olarak karakterize edilirler. Bu durum sadeleştirme sürecinde karmaşık tümcelerin sıklıkla daha küçük ve çeşitli tümceler haline getirilmesi girişimini kapsamaktadır (Saggion, Martinez vd., 2011: 1).

Yabancılara Türkçe öğretiminde yaşanan problemlerden biri de ders öğretim araç gereçlerinde yaşanan eksikliklerdir. Bunun çözümüne yönelik olarak, alandaki ders materyalleri çeşitlendirilerek sayıları ve nitelikleri artırılabilir. Bununla birlikte materyaller, son yıllarda sıklıkla gündeme gelen Avrupa Dil Dosyasına uyumlu hâle getirilebilir. Alanda kullanılan basılı materyallerin görsel araç gereçlerle desteklenmesi dil öğretiminin etkisini ve kalıcılığını artırabilir.

Ders kitaplarının en sık kullanılan materyal olması sebebiyle öğrenciler metinlerle sürekli bir iletişim hâlindedir. Dil ile ilgili olan etkinliklerin yanı sıra metin üzerinden anlam kurma, çevreyi ve dünyayı tanıma, kişisel görüş ve bilgilerin artması gibi sosyal kazanımlar da Türkçe dersinin amaçları arasındadır. Özellikle yazınsal metinler öğrencilerin olaylara farklı bakış açılarından bakmalarına, ana dillerinin olanaklarını keşfetmelerine, okuma farkındalığı oluşturmalarına yarar sağlamaktadır. Aynı zamanda metin türlerinin farklı özelliklere sahip olması çocuk okurların kendi okuma kültürlerini de oluşturmalarına imkân sağlayacaktır. Dolayısıyla öğrencilerin sıklıkla karşılaştığı metinlerin, öğrencilerin seviyesine uygun, onların okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanmalarını da göz önünde bulundurarak hazırlanması gerekmektedir.

3. TEZİN AMACI VE ÖNEMİ

Son yıllarda hem yurt içinde hem de yurt dışında Türkçenin öğretimi ile ilgili yapılan akademik çalışmaların hızla arttığı görülmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi yaygınlaştıkça buna bağlı olarak öğretim materyalleri ve öğretim ortamları da gelişmektedir.

Dil tarihi ve dillerle ilgili çalışmalar incelendiğinde; bir yabancı dilin nasıl öğretileceği konusundaki tartışmalar, yıllardır varlığını sürdürmektedir. Dil öğretiminde karşılaşılan problemler üzerinde çalışmalar devam ederken kullanılan yöntem ve tekniğin önemi de göz ardı edilmemelidir. Geliştirilen yabancı dil öğretim yöntemleri incelendiğinde yöntemlerin ortak amacı öğretilen dili en iyi ve en kolay şekilde öğretmektir.

Çağdaş yabancı dil öğretim programları incelendiğinde okuma-anlama becerisinin kazandırılması yolunda yazılı eserlerin kullanımının desteklendiği görülmektedir. Hişmanoğlu'na (2005: 55)'e göre, yazın sayesinde öğreniciler, yazılı dilin pek çok özelliğine aşinalık kazanmaktadır. Yabancı dil öğretimi iki ayrı kültürün karşılaştığı ortamdır. Yabancı dil öğrenimi, kişinin ana dili dışında başka bir dil ve kültürle tanışması demektir. Türkçe öğretim alanında kullanılan ders kitaplarında temel becerilerin yanında dilin ait olduğu kültürün de sistemli ve planlı biçimde yer verilmesi de önemli noktalardan biridir. Bu nedenle o dilin aynası olan kültürü tanımak ve kültüre ait unsurları öğretmek gerekmektedir. Bu şekilde dili öğrenen kişi hedef dildeki inceliklere hâkim olacak öğrenim sürecine kolaylık sağlanmış olacaktır.

Ayrıca Güzel'in de (2010: 112) belirttiği gibi başta öğretim programları olmak üzere öğretim materyali olarak öğrencilere sunulan her türden ders kitabı ve araç gereci, bireye kültürler arası sevgi, hoşgörü mesajları içermeli, onun kişisel benliğini geliştirmeye katkıda bulunarak millî düşünce dünyasını oluşturmalı, oradan da evrensel düşünce dünyasına doğru ufuklar açmalıdır.

Türkçe öğretim programlarıyla beraber kullanılan yöntem ve materyallerin çağın koşullarına uygun olmayışı ve eksikliklerinin bulunması önemli problemlerden biridir. Türkçenin uluslararası alanda ivme kazanmasıyla beraber, dili öğretmede

kullanılan temel araç olan ders kitaplarının önemi de ortaya çıkmıştır. Türkçe ders kitaplarında, özgün metinlerin yanı sıra sadeleştirme kısaltma düzenlenme gibi metinler de yer almaktadır. Fakat bu işlemlerin hangi ölçütlere göre yapıldığının bir açıklaması olmadığı gibi gerekli ölçütlerin de belirtilmediği gözlemlenmektedir.

Yabancılara Türkçe öğretiminde esas alınacak kaynak seçimi de önemlidir. Bu konunun akademik olarak da ele alınması bilimsel kriterler çerçevesinde araştırma yapılmasına ve daha verimli kaynaklar üretilmesine olanak sağlayacaktır. Yanlış kaynak seçimi öğrencinin motivasyonunu düşürmeye sebep olabilecekken yerinde ve zamanında tercih edilmiş ek kaynak öğrencide öğrenme isteğini de artıracaktır. Öğrencilerin okuma ile ilgili kaygılarını azaltmak ve bu kişilerin kendine güvenlerini artan oranda ortaya çıkarmak amacıyla düzeylere göre oluşturulmuş okuma metinlerinden yararlanma düşüncesi güçlü bir şekilde belirmiştir (Durmuş, 2013:9). Öğrendiği yabancı dile hâkim olmak isteyen birey, yaşına ilgisine ve seviyesine uygun materyale gereksinim duyacaktır. Çünkü her seviyede kullanılacak materyallerin türü ve içeriği farklı olacaktır.

Özgün edebi eserler yerine basitleştirilmiş kitaplar tercih edilirse, öğrenci gerçek dil kullanımına ve bu kullanım çeşitliliğini sağlayacak kaynağa ulaşmamış olacaktır. Onun yerine, öğrencinin yabancı dilde okuma becerisini geliştirmek ve edebi becerileri Türkçe öğrenen bireye kazandırmak için, öğretmenin amacı öğrenciyi sıra sıra ilgi ve ihtiyacına göre yönlendirerek, her seviyede okutulabilecek farklı türde (roman, dergi, şiir, hikaye gibi) özgün eserleri öğrenciye aktarmayı ve bu süreçte öğrencinin dil kullanımına ilişkin farkındalık kazandırmayı sağlamaktır.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanında öğrenme sürecine destek olacak seviyelere göre hazırlanmış okuma kitaplarının varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Okuma metinleri ve yardımcı kaynak kitaplar, Türkçe öğrenen bireye okuma-anlama becerisinin yanı sıra diğer dil becerilerinin de kazandırılmasında büyük öneme sahiptir. Dil öğrenimine katkı sağlamak için de bazı alternatifler üretilir; bu alternatiflerden biri ek materyal oluşturmaktır. İkinci bir dil öğrenen öğrencilere verilen ders kitaplarının yanı sıra okuma-anlama becerisini geliştirmeyi amaçlayan, yardımcı kaynaklar oluşturma yoluna gidilmektedir. Türkçe Öğretim Merkezlerinde (TÖMER) ortak çerçeve programlarına göre hazırlanmış kaynak

kitaplar takip edilmektedir. Her insan yabancı dil öğrenirken ilk önce kendine psikolojik bir duvar örer ve zaman zaman da bu yeni dili öğrenemeyeceğini düşünür. Bu yüzden, yabancı dil öğretilirken her tür sıkıcılık ve zorluktan uzak durulmalıdır. Burada görev öğretim elemanına düşmektedir. Hiçbir kitap dil öğretimi için tek başına yeterli değildir (Barın, 2004: 2).

Materyal oluşturma aşamasında en önemli kaynaklar şüphesiz otantik kaynakların başında gelen şiir, roman gibi topluma mal olmuş toplumun ortak kültüründen çıkan eserlerdir.

Hazırlanan materyallerin hedefi metinlerin anlaşılır ve okunabilir olma düzeyini olabildiğince artırıp aynı zamanda hedef dile ve kültüre dair ilgi, öğrenme isteği uyandırmaktır. Bu noktada öğrenicinin hedef dilde dil bilimsel ve kültürel yeterlilikle ilgili düzeylerini yukarı çekmeyi hedefleyen söz konusu materyalin, onların öğrenim sırasında ortaya çıkan kaygılarını azaltırken diğer taraftan da onların hedef dili ve kültürü keşfetme arzularını da artırması gerekir (Greenand Youngs, 2001: 91). Ayrıca materyaller Avrupa Dil Dosyasına uyumlu hâle getirilebilir. Bu alanda kullanılan yazılı kaynakların görsel araç gereçlerle desteklenmesiyle dil öğretiminin kalıcılığını artırabilir. Bu şeklide dil öğrenicisinin öğrendiği yabancı dile uyum sağlaması kolaylaşacaktır.

Dilidüzgün'ün de (1995: 58-59) belirttiği gibi öğrenicinin derse katılımının sağlanması, dersten zevk alıp dersin daha verimli olması için metnin öğreniciyi benzer metinler yazmaya, metne ait bazı rolleri üstlenmeye ve kendine ait hatıraları anlatmaya sürüklemesi gerekmektedir. Bu noktada metin seçiminde buna dikkat edilmelidir. Cümleler dilbilgisel açıdan sorunsuz görünseler dahi eğer anlamları arasında bir bağlantı bir bütünlük yoksa böyle bir metinden tutarlı bir anlam çıkarmak zordur.

Sadeleştirme sürecinde cümledeki zaman uyumuna ve asıl anlamın dışına çıkılmamasına dikkat edilmelidir. Zira metinde seviyeye uygun kelime seçiminin yanlışlığı durumunda, cümle metnin akışından uzak bir hüviyete bürünmüş olur. Sadeleştirme sürecinde ortaya konulan dilbilimsel uygulamalara ek olarak, özellikle yayıncılar; metnin konu içeriğini, metni okuyabilmek için gerekli olan kültüre ve de

arka plana dair bilgileri, öğrenici ve öğrenme çevresi ile ilgili karakteristik özellikleri, metnin edebi değerini ve piyasasını dikkate almak zorundadır (Lotherington and Wolosyzn, 1993: 141). Bu nedenle ilgili akademik çalışmalar, ortak çerçeve programları ve buna uygun olarak hazırlanmış materyaller titizlikle taranmalıdır.

Bir sadeleştirme çalışmasında hedeflenen temel amaç, üzerinde çalışılan metnin okunabilirlik ve anlaşılabilirlik seviyelerinin yükseltilerek metni okuyacak olan kişilerin üzerindeki bilişsel yükün azaltılmasıdır (Crossley vd., 2012: 91). Bu süreçte okuyucunun dikkatini dağıtacak uzun cümlelerden, anlamlandırma esnasında kafa karışıklığına sebep olacak ifadelerden kaçınmalı, dil bilgisel olarak okuyucuyu zorlamayacak yapılarak tercih edilmelidir.

4. VARSAYIMLAR

Son yıllarda Türkçe öğrenimine artan ilgiyle beraber dil öğretiminde kullanılacak dilbilgisini işlevsel açıdan ve her yönüyle aktaran kaynak ihtiyacı da ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda yazınsal metinlerin varlığından faydalanarak düzeylere göre hazırlanmış ek kaynaklarla beraber öğrenme süreci kolay ve kalıcı hale getirilebilir.

Çalışmamıza konu olan Piri Reis adlı roman, B1 seviyesine ulaşmış öğrenicilere yönelik sadeleştirilip, asıl metne bağlı kalınarak Türkçenin kurallarına ve estetik yapısına uygun olarak şekillendirilmiştir. Bunun yanı sıra öğrencinin okuma-anlama becerisine katkı sağlamak çalışmamızın temel amacını oluşturmaktadır.

Türkçe dil kuralları çerçevesinde, cümlenin estetik kaybı göz önüne alınarak yapılacak kısaltmalara ve kelime tercihlerine dikkat edilmiştir. Seviyeye uygunluğu anlaşılan cümlelerin ise özgün hali olduğu gibi aktarılmıştır. Kemalettin Çalık'ın "Piri Reis" adlı eseri hem kültürümüze ait ögeleri içerdiği için hem de eserin dilinin ve üslubunun Türkçenin karakteristik ve estetik bir çok unsurunu barındırdığı için B1 seviyesine indirgenerek kaynak olarak kullanılmasının öğrenciler için uygunluğu varsayılmıştır. Bu eserin B1 seviyesine uyarlanması esnasında bilimsel veriler dikkate alınıp sadeleştirme bu doğrultuda yapılmıştır.

5. SINIRLILIKLAR

Çeviri yapılacak türler incelendiğinde roman türünün diğerlerine göre daha zor olduğu bilinmektedir. Metnin uzunluğu, bağlamsal olarak bütünlüğü koruma ve asıl anlamından uzaklaşmama gibi önemli hususlar vardır. Bunlar dışında çalışma sürecindeki diğer etkenlerin de önemi değinilmesi gereken önemli noktalardan biridir. Dünyayı ve ülkemizi etkileyen pandemi dolayısıyla çalışmamıza katkı sağlayabilecek bazı eserlere kütüphanelerin kapatılması dolayısıyla ulaşamadık. Ve tezin son kısımlarında yer çoktan seçmeli soruları Türkçe öğretim merkezi öğrencileri üzerinde uygulama şansımız olmadı. Bunlar dışında çalışmamızda esas aldığımız kaynaklar şu şekildedir: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1, Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti, Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı ve Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metnidir. Sadeleştirme sürecinde en kritik noktalardan biri olan kelime seçimi sürecinde Murat Aydın tarafından oluşturulan öğrencilerin bilmesi gereken muhtemel kelime listesi, Gökhan Ölker'in hazırladığı yazılı Türkçenin kelime sıklığı sözlüğü ve TDK'nin güncel sözlüğü esas alınmıştır. Çalışmaya konu olan eser Türkçe öğretimi kapsamında seviyelere uygun kitap sadeleştirme yöntemi kapsamında B1 seviyesindeki öğrencilere yönelik hazırlanmakla beraber birinci bölümle sınırlı tutulmuştur.

6. KEMALETTİN ÇALIK

1967 yılında Erzurum'da doğan Kemalettin Çalık, Türk edebiyatının özgün isimlerinden biridir. Çok erken bir dönemde görünürlük kazandı, genç yaşta önemli dergilerde öyküleri yayınlandı, ödüller aldı. Yazarın eserleri özel seçkilerde yer aldı edebiyat alanında ödüllere layık gösterildi. Deneysel niteliği öne çıkan romanları ile ses getirmeyi başardı. Dirilişin Gölgesinde Ertuğrul kitabı ile son zamanlarda en çok aranan yazarlardan oldu.

1994 yılında Yaşar Nabi Nayır Gençlik Öyküsü yarışmasında Kemalettin Çalık imzasıyla katıldığı dosya "Dikkate Değer" bulundu ve *Varlık Dergisi*'nin Temmuz sayısında yayınlandı.

1995 yılında Süreyya Evren'in hazırladığı Genç *Yazarlar ve Şairler Kitabı'nda* Arda Çalık isimli bir öyküyle yer aldı. 1995 yılında İstanbul Gençlik

Kitapevi Öykü Yarışması'nda Arda Çalık isminde katıldığı dosya Nil Kara ile üçüncülüğü paylaştı. Bu öyküler Gençlik Kitapevi tarafından kitaplaştırıldı.

1997 yılında İm Ajans aracılığıyla *Gizli Opera Tarihi* adlı bir öykü kitabı çıkardı. Değişik dergilerde öyküler yayınladı. Bunlar sırasıyla: Yedi İklim, Varlık, Nar Edebiyat, Düşler Öyküler, Ütopya, Kiremit, Mavi Portakal, Morca adlı çocuk kitapları yayınladı.

Diğer eserleri: Piri Reis'in Serüvenleri, Saltanat Güneşi-Payitaht Abdulhamit Han, Sessiz Siperler, Dirilişin Gölgesinde Ertuğrul, Kuruluş Osman Bey, Kuşçu Okulu-Muhafızlar, Çanakkale Sessiz Siper, Kutsal Tabut, Osman Bey'in Rüyası, Piri Reis, Sarıkamış, Mahidevran Sultan, 1453, Cinlerin Efendisi, Suya Düşen Gölge, Son İstasyon Sarıkamış, Kızıl Sakal, Keloğlan Masalları Serisi, Deniz Feneri'dir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE SADELEŞTİRİLMİŞ VE ÖZGÜN METİN KULLANIMI

1.1.1. Metin

Metin kavramıyla ilgili çeşitli tanımlar yapılmıştır. TDK'nin Türkçe Sözlüğü'nde 'metin' kelimesi; yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü ve asılı veya el yazması parça, tekst olarak tanımlanmıştır. Günay'a (2003: 35) göre metin, başı ve sonu ile kapalı bir yapı oluşturan dilsel göstergelerin art arda geldiği anlamlı yapı olarak tanımlanabilir. Belirli bir bildirişim bağlamında bir ya da birden fazla kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen bir dil dizgesi bütünüdür. Bir başka deyişle, bildirişim değeri taşıyan, eyleme yönelik devingen bir bütündür (Günay, 2013: 45). Belirli bir bildirişim bağlamında bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen bir dil dizgesi bütünüdür (Akbayır, 2003: 84).

Kendisini oluşturan söz öbeği ve cümle dizilerinin birbirlerine bağdaşıklık ve tutarlılık ölçekleriyle bağlanarak bir anlam bütünü oluşturdukları, belli bir amaçla üretilmiş, başı ve sonu kesin çizgilerle sınırlandırılmış, yazılı ya da sözlü bir dil ürünüdür (Karaağaç, 2013: 585).

Yabancı dil öğretiminde okuma becerisinin geliştirilmesinde öğrenciye verilecek kaynaklardaki metinlerin seçimi de önemli noktalardan biridir. Öğretim sürecinde her metni ders materyali olarak kullanmak mümkün değildir. Metin seçimini belirleyen hedef kitlenin seviyesi, öğrencinin hazırbulunuşluğu, işlenen konu, süre, yöntem ve teknikler de metin seçiminde belirleyicidir.

Bölükbaş (2015: 925)'a göre öğrencinin okuduğu bir metni anlamasında metindeki sözcüklerin anlamsal özellikleri, öğrencinin metindeki konuya ilişkin ön

bilgileri, öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi, metnin içeriği ve metnin dil düzeyinin öğrencinin dil düzeyine uygunluğu etkilidir.

Dilidüzgün, yabancı dil öğretiminde kullanılacak metinlerin sahip olması gereken nitelikleri şu şekilde sıralamıştır:

- Konusal uygunluk,
- Dilsel uygunluk,
- Kültürlerarası karşılaştırmalara uygunluk,
- Çalışma/alıştırma yapmaya uygunluk (Dilidüzgün, 1995: 57).

Yabancılara Türkçe öğretiminde metin seçimi yapılırken Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programında belirtilen dil işlevlerinin metinlere ne kadar yansıtıldığına dikkat edilmelidir. Seçilen metinlerde kültürel bilginin fazla bulunması, temel ve orta düzeydeki dil öğrenicisi için zorlayıcı olabilir bu da öğrencide kaygıya sebep olabilir. Ayrıca metin seçiminde dikkat edilmesi gereken bir diğer konu, okuma eyleminden sonra kavramayı ölçmeye yönelik metnin alıştırma üretmeye olanak sağlayabilmesidir.

Türkçe öğrenen bireye sunulacak metnin öğrenicinin dil seviyesine uygun olmasına da dikkat edilmelidir. Metnin öğretilmek istenen dil bilgisel yapıları içermesi, dilin özelliklerini çok zorlamadan öğrenmeye fırsat vermesi, kelime hazinesini geliştirebilecek nitelikte olması, kültürü en iyi şekilde yansıtması gibi nitelikler, yabancı dil öğretiminde kullanılacak metinlerin sahip olması gereken özelliklerdendir. Özellikle yabancı dil öğrenmeye yeni başlayan temel seviyedeki bir öğrenici açısından düşünüldüğünde, öğrenci öğrenmekte olduğu dile ait kültür ile ilgili yeterli donanıma sahip değildir.

Seçilecek metnin içerdiği konu, öğrenicinin ilgilerine, yaşamla ilgili deneyimlerine uygun olmalıdır. Kültürlerarası bildirişimin gerçekleşmesi için kişinin karşılaştığı kurmaca dünya ve kişilerle bağlantılar kurabilmesi, oradaki duygu ve düşünceleri paylaşabilmesi ancak kişinin ön bilgilerinden yararlanmasıyla olanaklıdır (Dilidüzgün, 1995: 57).

Ayrıca yazınsal metinler, Türkçe öğrenen bireyin sahip olduğu kültür ile hedef kültür arasında köprü kurabilmelidir. Bu şekilde yazınsal metinler öğrencinin kendi kültürüyle hedef kültürü karşılaştırmasına imkân verecek ve hedef kültürle temasını kolaylaşacaktır.

Okuma sürecinin ardından Türkçe öğrenen bireyin metni ne kadar anladığını ölçmeye yönelik sözlü, yazılı etkinlik ve alıştırmalar üretmek gerekmektedir. Metni seçerken öğreniciyi eyleme sürükleyip sürükleyemeyeceği değerlendirilmelidir. Metin, öğreniciye benzer metinler yazma, kendi hatıralarını anlatma, bir şeyler toplama, metinden bazı rolleri üstlenme fırsatı vermeye uygun, metnin öncesini, sonrasını anlatma, metnin bölümlerini değiştirme gibi çalışmalara ve tartışmaya açık olabilir. Bu şekilde öğrenicinin derse katılması, dersten zevk alması ve daha verimli olması, sonuç olarak dil derslerinin renklenmesi sağlanır (Dilidüzgün, 1995: 58-59).

1.1.2. Özgün Metinler

Özgün metinler, dil öğretme kaygısı güdülmeden daha çok iletişim amacıyla kullanılmak üzere hazırlanan ve seçilen metinlerdir. Bu metinler dilin doğrudan kullanmasına ve becerilerini geliştirmesine yardım eder. Bunun yanı sıra özgün metinler toplumun dilini yansıtan, basitleştirme ve düzeltme gibi işlemlerden geçmemiş günlük gazete, dergiler ve çeşitli yayınlarda karşılaşılabilecek metinlerdir olmalıdır.

Dil öğretiminde özgün metinlere örnek olarak gösterebileceğimiz gazete yazıları, mektuplar, şiirler, haberler, resimli romanlar, hikâyeler vb. materyaller öğrencinin kültürel unsurlar ile doğrudan karşılaşmasını sağlayan metinleri içermektedir. Bireyin kolaylıkla ulaşılabileceği bu metinler, eğitsel amaç gütmeyen gerçek yaşam metinleri olarak tanımlanmakla beraber çeşitli şekillerde dil öğretimi için malzeme olarak kullanılabilmektedir. Dil öğretme kaygısı gütmediği için özgün metinlerin dilinin öğrenciler için zorlayıcı olması doğaldır. Özgün metinlerin, zorluğu dolayısıyla, öğrenicilerin motivasyonlarını azalttığı şeklindeki yaygın görüşün aksine; öğrenimi eğlenceli hale getirmek ve bunun neticesinde daha fazla motive ederek, öğrenicileri hedef dilin kültürüne daha fazla yaklaştırdığı ifade edilmektedir (Akt. Peacock, 1997: 144).

Öğrencilerde öğrenme ve okuma isteği özgün metinlerle sağlanabilir. Yabancı dilin günlük yaşam içerisinde kullanımı amaçlandığı düşünüldüğünde metin çalışmalarında yapay veya kurma metinler yerine özgün metinlerin kullanılması başarı oranını artıracaktır.

Özgün metin kullanımını savunan araştırmacılar, sürece uygun sağlıklı ve doğal bir okuma-anlama becerisi gelişimi için, yabancı dil öğretiminde özgün metinlerin kullanımını şart koşmaktadırlar. Bu metinler anadil konuşurları için üretilen ve gerçek dili içeren metinlerdir. Dilde yapay bir görünüm elde etmemek ve bunu gerçekmiş gibi öğreniciye benimsetmemek adına metinleri, özgün haline karşı duyulan sorumluluk bilinciyle ele almak gerekir (Berardo, 2006: 62). Bununla beraber metinde geçen bazı sözcüklerin temel anlamlarının dışında kullanılabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Metindeki sözcüğün bazen sık kullanılan anlamı değil de daha az kullanılan anlamlarından biri kullanılmış ise öğrenici metni anlamada zorluk yaşayabilir.

Güvenli ve kontrollü dil öğrenim çevresinin dışında da öğrenim devam ettiğinden, öğrenici sınıftaki yapay dil ortamıyla dışarıda karşılaşmayacak, gerçek dünya ve dilin gerçek kullanımlarıyla karşılaşacaktır. Öğreticinin rolü, dil öğrenicisini kandırmak, gözünü boyamak değil, dilin gerçekte nasıl kullanıldığını anlamaları amacıyla gerekli becerileri ve farkındalığı vererek onları gerçek dile hazırlamak olmalıdır (Berardo, 2006: 60).

Yabancı dil öğretiminde kullanılan metinler, günlük yaşamı aktaracak nitelikte olmalıdır. Dilin günlük hayattaki kullanım işlevini artırmaya yönelik olarak hazırlanmış olan; araçların geçiş saatleri, yemek menüleri, yol tabelaları, mağazalardaki fiyatlar, ev ilanları, reklam panoları gibi özgün metinler başlangıç düzeyi için önemli örneklerdir.

Özgün olmayan metinler öğretilmek amaçlı tasarlanmış ve öğretileceklere odaklı olduğu için yapay bir görünüme sahip olabilirler. Dil öğretiminde özgün metinleri savunan araştırmacılar, değiştirilmiş metinlerin içerdiği dilin yapay doğasının ve kullanılan yapıların, öğrenicinin gerçek dünyada hiç karşılaşmayacağı türden olduğunu; bu yapıların, öğretim yapıları için kullanışlı ancak okuma

becerilerini geliştirmek için pekiyi bir seçim olmadıklarını söylerler (Berardo, 2006: 62).

Dil öğretimi için son yıllarda etkin olarak yararlanılan yaklaşımlardan biri iletişimci yaklaşımdır. İletişimsel yaklaşımın son yıllarda önem kazanmasıyla beraber dil öğretiminde özgün metinlerin kullanımı artmış, bu doğrultuda çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

Hedef dilde sözlü ve yazılı iletişim becerilerini ön plana çıkaran iletişimsel yaklaşımın önemle üzerinde durduğu konulardan biri, dil öğretim sürecinde özgün malzeme kullanımıdır. Dil öğretiminde özgün metin kullanımının gerekliliği üzerinde duran çalışmalar, temel amacın hedef dilde sözlü ve yazılı iletişim becerileri geliştirmek olduğunu belirtmektedir. İletişimsel dil öğretiminin dayandığı temel ilkelerin başında, her fırsatta gerçek bağlamda, hedef dili ana dili olarak konuşanların iletişim ortamlarında üretilmiş özgün dil ürünleri sunulmalı düşüncesi gelir (Durmuş, 2013: 92).

Dil öğrenen öğrenicilerin mümkün olduğu ölçüde hedef dile ait sözlü ve yazılı malzemeye maruz kalmasını sağlamanın da önemi göz ardı edilemez. Mektuplardan, davetiyelere, resmi yazışmalardan konferanslara, telefon konuşmalarına kadar pek çok tür, biçim ve üslup özellikleri ile oluşturulmuş dil malzemesi büyük bir çeşitlilik içinde dil öğretim sürecinin kullanımına hazır durumdadır. Diğer taraftan, değiştirilmiş dil malzemeleri ile karşılaştırıldığında kolay erişilebilir, temin edilebilir olmaları özgün malzeme kullanımını kolaylaştırmaktadır (Lüleci, 2011: 545).

Edebî metinler özgün bir yapıya sahiptirler. Özgün metinler edebi metinlerin tersine kısaltılmadan ve belirli bölümleri eksiltilmeden özgün haliyle olduğu gibi alınmakta öğrencilerin dil ve kültürel becerilerini geliştirmek amaçlı kullanılmaktadır. Özgün metinlerle birlikte birey, dilin kendi yaşamındaki örnekleriyle karşılaşma fırsatını bulacaktır. Sonuç olarak edebî metinler, "bir kültürü yansıtır ve kültür değerlerini insandan insana, toplumdan topluma, kuşaktan kuşağa aktarır" (Keskin, 2010: 26). Öğrenici, öğrendiği yeni dile ait edebî eseri okurken kendi değerleri ile yeni tanıştığı kültürel değerleri kıyaslama fırsatı bulacaktır.

Özgün malzemeler vasıtasıyla hedef dile ve kültüre dair olumlu motivasyon sağlandığı yönünde çalışmalar da bulunmaktadır. İpek'in de (2016: 20) belirttiği gibi özgün metinler bir bakıma gerçek yaşamdan kesitler sunduğu, dil ve kültürü olduğu gibi yansıttığından dolayı öğrenciyi gerçek yaşama, öğrenilen dilin ve kültürün özelliklerine herhangi bir araca ihtiyaç duymadan hazırlar.

1.1.3. Sadeleştirilmiş Metinler

Terim olarak sadeleştirme (simplification), ikinci/yabancı dil öğrenicilerine yönelik basitleştirilmiş okuma malzemesi veya başka tür malzeme üretmek amacıyla, kelime, bazen ayrıca yapı listesinden veya belirli dil bilgisi kurallarından yararlanarak, özgün materyallerin uyarlanması (adaptation) ve yeniden yazılmasıdır. Bu noktada amaç, dilbilgisel olarak hedef dildekinden daha az karmaşık yapılar üretmektir. Richards and Schmidt, 2002: 486).

Yabancı dil öğretiminde farklı metinlerden yararlanma düşüncesinin ortaya çıkmasıyla beraber özellikle temel ve orta düzey dil öğrencileri için edebî metinlerin seviyelere göre sadeleştirilmesi yabancı dil öğretiminde önemli bir yere sahip olmuştur. Önceki bölümde de belirtildiği gibi özgün metinler, dil öğretme amacı güdülmeden ana dil konuşurları için oluşturulduğundan dil öğrenen temel seviyedeki öğrenici için zorluk yaratabilir. Bu nedenle söz konusu metinlerin seviyeye göre sadeleştirilmesine yönelik çalışmalara olumlu bakılmaktadır.

Özellikle, başlangıç ve orta düzey dil öğrenicileri için yararlı bulunduklarını gösteren çok sayıda çalışma, dil öğretim sürecinde en yaygın metin oluşturma yönteminin sadeleştirme yöntemi olduğunu göstermektedir. Bir sadeleştirme çalışmasında hedeflenen temel amaç, üzerinde çalışılan metnin okunabilirlik ve anlaşılabilirlik seviyelerinin yükseltilerek metni okuyacak olan kişilerin üzerindeki bilişsel yükün azaltılmasıdır (Crossley vd., 2012: 91). Bu doğrultuda yapılacak sadeleştirme çalışmalarının nitelikli bir şekilde, metin üzerinde yapılacak olan her değişimin dilbilimsel ölçütler doğrultusunda yapılmasına özen gösterilmeli metin yazarlarının ya da hazırlayıcılarının isteklerine bırakılmadan yapılması gerekmektedir.

Yabancı dil öğretiminde metnin zorluğu, öğrencinin ön bilgileri, hazır bulunuşluğu ve motivasyonu doğrudan birbirini etkilemekte, bu etkileşim doğrultusunda süreç ilerlemektedir. Öğrenicinin bu süreçte pasif kalmasını önlemek adına seviyesine uygun metinle karşılaşması sağlanmalıdır. İşte bu aşamada metin sadeleştirme çalışmalarının gerekliliği ve önemi ortaya çıkmaktadır. Dil düzeyi olarak daha alt seviyedeki bireylerin karmaşık veya üst düzey dil bilgisi yapıları ile uğraşıp zaman ve özgüven kaybetmesini önlemektir. Sadeleştirilmiş metinlerle beraber öğrenici, metnin dil çözümlemeleriyle uğraşmak yerine metinde verilmek istenen anlama odaklanacak ve metni daha iyi kavrayacaktır. Bu nedenle sadeleştirilmiş bir metin dili yeni öğrenmeye başlayan kişide özgüven ve ilgi artışı görülebilir.

Uzun ve karmaşık cümlelerin daha kısa ve anlaşılır hale getirilmesi temel seviyedeki okurlar için oldukça faydalıdır. Çok sayıda araştırmada bu işlemin metni daha anlaşılır ve kolay hale getirdiği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda yabancı dil öğrenicisine sunulan metnin, karmaşık dilbilgisel özelliklerinin giderilmesi ve anlaşılması zor olan söz varlığının kullanım sıklığı fazla olan sözcüklerle değiştirilmesi, yapısal özelliklerin yanı sıra içeriğinin öğrenicinin düzeyine göre oluşturulması gerekmektedir. Şöyle bir örnek verecek olursak:

Ö. C.: Oradaki ilim adamlarından ve denizlerde pişmiş kaptanlardan harita üzerine ders almamı istemişti.

S. C.: *Oradaki ilim adamlarından ve denizlerde ustalaşmış kaptanlardan harita üzerine ders almamı istedi.*

Cümlede gerçek anlamı dışında kullanılan “pişmek” fiili “işe alışıp beceri ve ustalık kazanmak, zorlukları göğüslemek” anlamlarında kullanılmıştır. Bu anlamlardan yola çıkarak yerine bağlamdan hareketle “ustalaşmak” ifadesi kullanılmıştır. Yüklem bu seviyede şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zamanın verilmemesi nedeniyle “istedi” şeklinde değiştirilmiştir.

Bu amaçla da sadeleştirilmiş metinler, üretilmiş özgün metinler olabildiği gibi, hedef kitlenin yeterlilik düzeyine göre, doğrudan oluşturulmuş metinler de olabilir.

Sadeleştirilmiş metin; doğal iletişim ortamlarında üretilmiş metinlerin üzerinde hedef kitlenin seviyesi gözetilerek metnin anlamı değiştirilmeksizin kısaltmalar yapılarak, düzeyin üzerindeki kelimeler çıkarılıp yerlerine düzeye uygun eş anlamlı sözcükler kullanılarak, anlam bütünlüğünü bozmadan bazı bölümlerde yapılan değişikliklerin var olduğu metinlerdir. Sadeleştirilmiş metinler genellikle özgün metnin hedef dil grubunun dil düzeyine uygun olmadığı durumlarda tercih edilmektedir. Bu metinlerin bireyin seviyesi ile metnin dil seviyesini eşitlemek, metinlerin okunabilirlik ve anlaşılabilirlik seviyesini artırmak ve anlamamaktan kaynaklı öğrenci kaygısını azaltmak gibi amaçlarla oluşturulduğu görülmektedir. Eğer hedef grubun seviyesi belirlenip sadece o sınırlar çerçevesinde bir sadeleştirilme yapılırsa öğreniciler bu metinleri okuyarak sadece pekiştirme yapmış olacaklardır. Sadeleştirilmiş metinlerde sadece öğrencinin bildiği yapı veya kelimelerin sunulması bu metinlerin işlevsiz olmasına yol açar (Durmuş, 2013: 294). Fakat öğreniciler kendi seviyelerinin üzerindeki sözcük ve yapılarla da karşılaşırlarsa dil öğretiminde sezdirme yoluna gidilmiş olur ve bu durum öğrenciyi bir sonraki seviyeye hazırlayacaktır.

Sadeleştirilmiş metinlerde bulunması gereken özellikler şu şekilde sıralanmıştır:

1. Sadeleştirilmiş metin özgün metin ile özdeş veya çok yakın anlama sahip olmalı.
2. Sadeleştirilmiş metin, dil bilgisi bakımından doğru, mümkün olduğunca özgün metnin yapısını koruyacak biçimde olmalı.
3. Özgün metne göre daha az sözdizimsel karmaşıklığa sahip olmalı.
4. Görsel unsurlarla okumayı ve kavramayı güçlendirecek özelliklere sahip olmalı (Young, 2001: 51).

Sadeleştirilmiş metinlerde, hedef kitlenin yeterlilik düzeylerine göre metinlerde uzun niteleyici ifadelerin yerine dilbilgisel açıdan daha basit ve kısa sözdizimsel parçalar kullanarak cümlelerin uzunluğunu azaltmak hedeflenmektedir.

Cümlelerin kısaltılması, özetlenmesi, bölünmesi, bazı kelimelerin cümleden atılması, öğrenicinin düzeyine göre bilinemeyeceği varsayılan sözcüklerin bilinebileceği varsayılanlarla değiştirilmesi, kullanım sıklığı düşük olan sözcüklerin kullanım sıklığı yüksek olanlarla değiştirilmesi gibi sözcüksel yapı değişikliklerini ortaya çıkarır.

Dil öğrenen bireye sunulacak metnin anlama düzeyinde ele alınması gereklidir. Uyarlanmış metinlerde temel husus metinlerin okunabilirlik ve anlaşılabilirlik seviyesini artırmak ve anlamamaktan kaynaklı öğrenci kaygısını azaltmaktır. Metin seçiminde dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta, seçilecek metnin yoğun artalan bilgisi gerektirmeyecek özellikte olmasıdır. Bu doğrultuda öğrenici tarafından anlaşılmasının zor olduğu varsayılan hedef dilbilgisel yapıların hangi seviyede nasıl verilmesi gerektiği bilimsel çerçevede belirlenirse anlamanın daha yüksek oranda gerçekleşeceği üzerinde durulmaktadır.

Özellikle başlangıç ve orta düzey dil öğrenicileri için yararlı bulunduklarını gösteren çalışmalar, dil öğretim sürecinde en yaygın metin oluşturma yönteminin sadeleştirmeye dayandığını da göstermektedir. Dil öğretiminde seçilen metinler, anlaşılabilirliği artırmak ve öğrencinin yükünü hafifletmek amacıyla sadeleştirilmektedir Ancak metin sadeleştirme çalışması yapılırken dikkatli olmak gerekmektedir. Düzeyin üstündeki söz varlığının metinden çıkarılması, gereksiz olduğu düşünülen tümcelerin atılması veya uzun tümcelerin parçalara ayrılması olarak görülmemeli, bilimsellikten ve öğretimde uzmanlıktan uzak bir şekilde yapılmamalıdır.

Özgün ve sadeleştirilmiş metinlerin farklı hedef kitlesi bulunmaktadır. Bu sebeple öğrencilerin ihtiyaçları göz önüne alınarak her iki metin türü de öğretimde kullanılmalıdır. Sadeleştirme çalışması esnasında, öğrencinin seviyesinin çok üzerinde olan yapıların ya da çıkarım yoluyla anlayamayacağı yapıların değiştirilmesine olumlu yaklaşılmaktadır. Fakat metnin bazı yerlerinde kelime değişikliğinden kaynaklanan anlam değişimleri ise sadeleştirme çalışmaları açısından olumsuz bir durumdur. Anlam farklılaşmasına neden olan gelişigüzel değiştirme işlemleri metnin bütünlüğüne zarar vermekle beraber asıl verilmek istenen anlamdan uzaklaştırabilir aynı zamanda anlatım bozukluğuna yol açabilir.

Sadeleştirilen metinlerin uzun ve karmaşık cümleler yerine daha kısa ve kurallı cümleleri içermesi, edilgen yapı yerine etken yapılı cümlelerin tercih edilmesi, dil bilgisel olarak daha basit ve anlaşılır ifadelere yer vermesi gerekir. Metin sadeleştirme esnasında metinde yer alan kelimeler, deyimler, atasözleri gibi öğeler mümkün olduğunca korunmalı, üzerinde değişikliğe gidilmemelidir.

Dünyada Türkçe öğrenen kişilerin sayısının günden güne artmasıyla, dil öğretimini ve kültürünü tanıtacak Türkçe eserlerin varlığı da önem kazanmıştır. Özgün söz sanatlarıyla ve söz varlığıyla işlenmiş klasik veya modern nitelikteki eserlerin, yabancılara yönelik olarak sadeleştirilmesi, son zamanlarda yoğunluk kazanan çalışmalardan biri olmuştur. Edebî eserlerimizin seviyelere göre uyarlanarak yabancı dil öğretimindeki kullanılmasıyla dil öğrenen birey Türk edebiyatı ile beraber Türk kültürünü tanıma fırsatı bulacaktır. Bu nedenle yazınsal eserlerin, ders kitapları dışında bağımsız eserler verilmesiyle hem dil öğrenme sürecine katkı sağlayacak hem de bu alanda ek kaynak ihtiyacı da sağlanmış olacaktır.

Sonuç olarak özgün ve sadeleştirilmiş metinlerin kullanımı noktasında ortak bir görüş oluşmasa da özellikle temel ve orta seviyedeki bireyler için sadeleştirilmiş metinlerin kullanılması ayrıca bazı durumlarda iki metnin de bir arada verilmesi öğrenicinin arada oluşan dil farklılıklarını görmesi açısından önemlidir.

1.2. DİL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

1.2.1. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler

Yabancı dil öğretiminde var olan yöntemlerin çeşitliliği, hangi yöntemlerin daha etkili olduğu problemini de beraberinde getirmektedir. Bir dil öğrenicisi üzerinde faydalı olabilecek bir yöntem başka bir öğrenici üzerinde aynı ölçüde faydalı olmayabilir ya da tamamen başarısız kalabilir.

Yabancı dil öğretiminde (YDÖ) kullanılagelen yöntemler, genel itibariyle, kullanılmakta olan bir yöntemin eksikliklerini veya yetersiz kaldığı noktaları kapatmak amacıyla ortaya çıkmış, bu çabalar yabancı dilin daha iyi öğretimine katkı sağladığı gibi, bu alana alternatif yöntemler kazandırmıştır (Memiş ve Erdem, 2013: 3). Kabul gören yöntemler aşağıda sırasıyla verilmiştir:

1.2.1.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi

Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi, yabancı dil öğretim ve öğreniminde kullanılan sistemli ilk yöntem olarak bilinir. Hedef dilin, dilbilgisi kuralları yoluyla öğretimi ve buna dayalı olarak anadile çeviri yapma yöntemiyle, yabancı dil öğretme geleneğini başlatan bu yöntem hala değişik biçim ve farklı yöntemler içinde varlığını sürdürmektedir. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi, yabancı dilin öğretiminde dilin, dilbilgisi sisteminin öğretilmesi gerekliliği üzerine kurulmuştur (Doğan ve Doğan, 2011: 1). Bu yöntemin amacı dil bilgisi kuralları ve çeviri yoluyla öğrencilere okumayı, yabancı dildeki metinleri çevirmeyi, ardından dinleme ve konuşmayı öğretmektir (Güneş, 2011: 5).

Yöntemin dayandığı belli bir öğrenme kuramı yoktur. Daha çok akla dayalı çözümlemeler, kural öğrenme ve karşılaştırmalı çalışmalar üzerinde durur. Dilbilgisi öğretiminde tümevarım kullanılır ve başlangıçta öğrencilere okutulan metinlerdeki gramer kalıplarına öncelik verilir. Öğretim ilerledikçe daha karmaşık gramer yapıları geniş dilbilgisel açıklamalarla birlikte verilir. Dilin kurallarını öğretmek ve bu kurallar vasıtasıyla doğru çeviri yapabilmek bu yöntemin temel amacıdır (Memiş ve Erdem, 2013:4).

Yöntemin uygulandığı öğretim ortamında kullanılan dil, genellikle öğrencinin ana dilidir. Fakat öğretim sırasında anadili ve yabancı dil birlikte kullanılır. İki dil birbiriyle karşılaştırılarak tüm düzeylerdeki bilgiler, kaynak dilden hedef dile ve hedef dilden kaynak dile çevrilir (Hengirmen, 2006: 18). Öğrencilere önemli kelimelerden oluşan bir kelime dağarcığı kazandırmak için üzerinde çalışılan okuma parçalarındaki bütün yeni kelimeleri öğrenmeleri istenir (Doğan, 2012: 79).

Alıştırmalar çoğunlukla birbiri ile ilişkisi olmayan cümleleri amaç dilden, anadile çevirme üzerine odaklıdır (Demirel, 2010: 37). Bu yöntem, öncelikle kaynak dil ve hedef dilin dilbilgisi kurallarının ayrıntılı bir analizini gerektirir. Öğrencinin, anadilin dilbilgisi kurallarına hakim olduğu varsayılır. Eğer kişinin anadilinin grameri konusunda herhangi bir konuda bilgi eksikliği varsa hedef dili öğrenmesi mümkün değildir (Memiş ve Erdem, 2013: 4).

1.2.1.2. Direkt Yöntem/Dolaysız Yöntem

Bu yöntem, dilbilgisi-çeviri yöntemine karşı bir tepki yöntemi olarak 1950'li yıllarda geliştirilmiş, dünyada ve Türkiye'de dilbilgisi-çeviri yönteminin yerini alarak yaygın bir biçimde kullanılmıştır (Memiş ve Erdem, 2013: 5). Fransa'da 19. yüzyılın sonuna doğru dışarıya açılma, dili sadece kültür aracı olarak değil, iletişim aracı olarak da kullanma görüşleri yayılmaya başlamıştır. Hatta politik, ekonomik, kültürel ve turistik amaçlı dil öğretimi üzerinde durulmaya başlanmıştır. Bu süreçte dilin günlük yaşamda aktif kullanılması gündeme gelmiştir. Bu görüşlerden hareketle geliştirilen bu yöntemde dilin sözlü olarak doğrudan öğretilmesine öncelik verilir (Güneş, 2011: 6).

Öğrenilen dil ile yaşam arasında doğrudan bir bağlantı kurulduğu ve hedef dili öğrenirken anadile başvurulmadan dolaysız bir biçimde bu dilin öğretimi yapıldığı için bu yönteme direkt yöntem ya da dolaysız yöntem denilmiştir. Yöntemi geliştiren isimlerin Sweet, Jepersen, Palmer, West ve Faucett olduğu bilinmektedir (Memiş ve Erdem, 2013:5).Okuma parçaları ve okuma alıştırmalarında kullanılan metinlerin hedef dili konuşan ülkenin kültürünü ve günlük yaşamını yansıtmasına özen gösterilir. Okuma parçaları ve okuma alıştırmalarında kullanılan metinlerin hedef dili konuşan ülkenin kültürünü ve günlük yaşamını yansıtmasına özen gösterilir (Demirel, 2010: 40).

Yöntemi kullanacak öğretmenin ya hedef dilin anadil konuşuru olması ya da hedef dili çok iyi derecede biliyor olması gerekir. Öğretimin başlangıcında kitap kullanılmayıp yalnızca sözlü biçimde ve öğrenilen dilin kullanılması, dilbilgisi kurallarını bilmeyen veya tam hâkim olmayan bir öğrencinin kendi anadilinin mantığına göre cümleler kurmasına yol açmaktadır (Memiş ve Erdem, 2013: 6).

1.2.1.3. Doğal Yöntem

Doğal yöntem 19. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkmıştır. F. Gouin, Dilbilgisi-Çeviri Yöntemiyle dil öğrenmeye çalışan Almanların sorunlarını çözmek amacıyla bu yöntemi geliştirmiştir. F. Gouin'e göre dil öğrenme ihtiyacı, insanların diğer insanlarla iletişim kurma ve kültürel engelleri ortadan kaldırma ihtiyacından doğmaktadır. Bu nedenle önce sözlü ardından yazılı dil öğretilmelidir (Güneş, 2011: 5).

Doğal yöntem; yabancı dil öğrencilerine, başından itibaren yalnızca, öğretmenin kendi anadili olan yabancı dili kullanarak, sürekli konuşma yoluyla iletişim kurmak ve bu etkileşimi birbirleriyle bir metin oluştururcasına bağlantılı, ama dilbilgisi açıklaması yapılmaksızın anlaşılabilecek ölçüde yalın bir cümle dizisiyle gerçekleştirmek biçiminde tanımlanabilir (Demirel, 2010: 46). Öğretmen dil öğrenicisinin yaptığı yanlışları anında geri dönütle düzeltir, böylece yanlışın öğrencinin zihnine yerleşmesi engellenir. Yabancı dilin telaffuz özellikleri sesli okuma alıştırmalarıyla sağlanmaya çalışılır (Memiş ve Erdem, 2013: 6).

Sözcük öğretiminde varsa öncelik eş anlamlı kelimelere verilir. Daha sonra, öğrenciye yabancı dilde sık kullanılan sözcükler seçilerek, bunlar bir bağlam içinde öğretilir. Bağlam yoluyla sözcük öğrenme, öğrenciye sözlüğe başvurmadan, metinden anlam çıkarma becerisini kazandırır. (Memiş ve Erdem, 2013: 6).Okuma parçaları yüksek sesle okutulur. Seçilen metin görselleştirmeye uygun olarak seçilir. Böylece öğretmen her cümleden sonra onun anlamını yansıtan bir görselle cümlenin anlaşılmasını kolaylaştırır (Memiş ve Erdem, 2013: 6).

Bir diğer noktaya gelecek olursak bu yöntemin temelini oluşturan yabancı dilin de anadili gibi öğrenildiği, yaşı ve eğitim düzeyleri ne olursa olsun, herkesin dili aynı şekilde öğrendi görüşüyle hataya düşülmüştür (Demircan, 2013: 175-176). Çünkü yabancı dil öğrenirken zaten sahip olunan bir dilbilgisi yapısı olduğu gibi, bir yetişkinin yabancı dili bir çocuk gibi öğrenmesi de mümkün değildir(Demirel, 2010: 48). Hengirmen' e göre Sözcük öğretimi günlük hayat ve güncel dil çerçevesinde olduğu için, konuşma dilinin dışına çıkıldığında öğrenci zorlanmaktadır (2006: 20).

1.2.1.4. İşitsel-Dilsel Yöntem

Bu yöntem II. Dünya Savaşı sırasında ortaya çıkmıştır. Amerikan askerlerinin dil ihtiyaçlarına hızlı cevap vermek ve İngilizce dışındaki dilleri hızlı bir şekilde öğrenmelerini sağlamak için geliştirilmiştir (Güneş, 2011: 8). Dilin doğal öğreniminin önce dinleme ile başladığını daha sonra konuşma, okuma ve yazma becerilerinin kazanıldığını savunur. Bu sebeple yöntem, dinleme-anlamaya ve konuşmaya diğer becerilerden daha çok önem verir (Memiş ve Erdem, 2013: 7). Hedef dildeki yapılar ve yeni kelimeler diyaloglar yoluyla öğretilir. Derse başlama, ders metinleri, kalıplar her zaman bir diyalogla başlar. Bu diyaloglar bazen öğretmen

bazen de cihazlar yardımıyla seslendirilir ve öğrencilerden, önce koro halinde, sonra gruplar halinde ve son olarak da kendi başlarına tekrar etmeleri istenir (Demircan, 2013: 215).

Her dilin kendi yapısından kaynaklanan farklılıkları ve zorlukları vardır. Bunlar saptanarak zorluklarını kolaylaştırıcı alıştırma ve uygulamalara yer verilir (Hengirmen, 2006: 25). Anadili doğal öğrenme sırası olan dinleme, konuşma, okuma, yazma becerilerini geliştirmeye yönelik bir sıra izlenir. Ancak dinleme ve konuşma bu yöntemin asıl odaklandığı becerilerdir (Demirel, 2010: 44). Sözcük öğretimi günlük dilde kullanılan kelimelerle sınırlandırılmıştır ve her sözcük bir bağlam içerisinde öğretilir. (Memiş ve Erdem, 2013: 8).

Diyaloglar öğretilirken anadili ile bazı açıklamalar yapılır. Ancak, bu açıklamalar yapılırken fazla ince ayrıntıya inilmeden, sadece diyalogun anlamını açıklayacak biçimde çevirisi verilir (Hengirmen, 2006: 25). Toplumun konuştuğu güncel dil kültürünü yansıtacak bir biçimde öğretilir. Metin ve diyalog seçimleri de bu doğrultuda yapılır (Memiş ve Erdem, 2013: 8).

Beş duyudan sadece kulaklarına odaklı ve bağımlı olarak dil öğrenmeye çalıştıkları ve tüm söylenenlerin hatırda tutulması zor olduğu için öğrencilerde, güvensizlik duygusu gelişmektedir. Ayrıca öğrenciler tüm okul yaşantıları boyunca kitaplarla çalışmaya alışkın olduklarından yeni yönteme alışmakta zorlanmaktadırlar (Demirel, 2010: 44). Çocuklar ses tekrarıyla daha iyi öğrenirken, yetişkinler ezberleme ve tekrarlamanın dilbilgisel açıklamalarla bütünleştirildiği zaman bu yöntemle verimli bir biçimde dili öğrenebilirler (Hengirmen, 2006: 26).

1.2.1.5. Bilişsel Yöntem

Bu yaklaşıma göre beynimizde görsel, işitsel, sözel, simgesel, anlamsal, hızlı, yavaş gibi çeşitli bellekler vardır. Dışarıdan alınan bilgiler beş duyu organı ile bu belleklere gelmekte ve aşamalı olarak işlenmektedir. Bilgi işleme sürecinde bütün bellekler uyum içinde çalışmakta ve öğrenilen bilgiler yavaş bellekte depolanmaktadır (Güneş, 2011: 10). Genel itibariyle davranışsal dil öğretimine bir tepkidir. Dilin bir alışkanlık ürünü değil, yaratıcı bir süreç olduğunu savunur. Bilişsel öğrenme yöntemini diğer yöntemlerden ayıran tarafı yabancı dildeki yeni bilgilerin

depolanması ve eski bilgilerin yeni anlamlar ve bağlar kazanmasıdır. Anlamlı öğrenmenin olabilmesi için yeni bir öğrenmenin daha önce öğrenilmişlerle bütünleşmesi gerekir. (Memiş ve Erdem, 2013: 9). Ezber ile mekanik öğrenme yerine aktif hafıza oluşturan teknikler ve taklit aracılığıyla öğretim gerçekleştirilir (Doğan, 2012: 176).

Bilişsel yöntemin öğrenciden beklediğinin aksine, dil öğrenimine yeni başlayan biri, öğrendiği dilin bütün kurallarını hemen anlamlı bir biçimde kavrayamaz. Bu kurallar ve bazı cümle kalıpları öğretimin başlangıcında ezberletilerek, daha sonra anlamlı bir hale getirilebilir (Hengirmen, 2006: 28).

1.2.1.6. İletişimsel Yöntem

Bu yaklaşım 1970'li yıllarda Fransa'da işitsel-sözel ve görsel-işitsel yöntemlere karşı olarak geliştirilmiştir (Güneş, 2011: 12). Denilebilir ki bu yöntem Bilişse yöntemin eksik kalan yönlerine bir eleştiri olarak ortaya atılmıştır. Bilişsel yöntem teorisinin odak noktası, konuşan kişinin sahip olduğu, o kişinin bir dilde dilbilgisi yönünden doğru tümceler üretmesini sağlayan soyut yetenekleri karakterize etmektir (Memiş ve Erdem, 2013: 10). Öğretmenin sınıf içerisindeki rolü, öğrencilerin dil öğretim amaçlarına uygun bir şekilde birbirleriyle iletişim kurmalarında yönlendirici olmaktır (Demirel, 2010: 51).Bu yöntemi uygulayacak öğretmen hem hedef dili hem de öğrencilerin anadilini yetkin bir biçimde bilmelidir.

Hedef dil sadece iletişim etkinliklerinde değil, aynı zamanda etkinliklerin açıklanmasında ve ödev verilirken de kullanılır (Demirel, 2010: 57). Dilbilgisi kurallarını öğretmek için ayrıca bir çalışma yapılmaz, yapı ve kurallar etkinlik ve diyalogların içerisinde öğretilir. (Memiş ve Erdem, 2013: 10). Diyalogların çalışmalarında, diyalogların başına ya da sonuna uygun cümleler eklenir. Bazı sözcüklerin ya da cümlelerin boş bırakıldığı diyaloglar öğrenciye tamamlattırılır. Aynı işleve sahip cümleler görsel, sözel ve yazılı olarak eşlenir ve bir kavramın değişik yollarla açıklanabileceğini gösterir şekilde diyalog yeniden düzenlenir (Demirel, 2010: 51).

Öğrenciye daha önce öğretilen konular ve durumlara dayanarak öğrencinin kendi yaşantısı ile ilgili sorular sorulur. Daha sonra özgün durumlar yaratılır ve

öğrencilerden grup çalışması yaparak yeni ve özgün diyaloglar üretmeleri istenir (Demirel, 2010: 52). Etkinliklerde "rol üstlenme, röportaj, bilgi boşlukları, oyunlar, dil değişimleri, incelemeler, ikili ve grup çalışmaları, sunum ve öğreterek öğrenme" kullanılır (Memiş ve Erdem, 2013: 11). Öğrencilere dilbilgisi, kelime bilgisi, telaffuz vb. kazanımlarını doğal iletişimde kullanmadan önce iletişim alıştırmaları yaptırılır (Doğan, 2012: 149).

1.2.1.7. Seçmeli Yöntem

Seçmeli yöntem, yöntemler karması, derlenmesi ya da yöntem zenginliği anlamında kullanılmaktadır. Seçmeli yöntem bir yöntemden çok, yöntem seçme tekniğidir. Bu görüşü öne süren ilk isimler; uygulamacı dilbilimciler Henry Sweet ve Harold Palmer'dir. Yöntemin temel ilkesi, tek ve kesin bir yaklaşımı olan yöntem yerine, dil öğretimi konusunda genel prensiplere dayanmasıdır. Öğretilen dile göre özel prensipler geliştirilerek, dil öğrenimini hedefe ulaştıracak her yöntem ve araçtan yararlanılır. Memiş ve Erdem, 2013: 11). Seçmeli yöntem iyi bir yöntemin öncelikli olarak dilbiliminin tüm bilgilerine dayanması gerektiğini ve bu bilgileri kullanırken de psikolojik kurallardan yararlanılmasını savunur. Bu yöntemde öğretmen, dil öğretim yöntemlerinin en iyi ve en yararlı yönlerini seçer ve kendi amacı doğrultusunda kullanır (Hengirmen, 2006: 36).

Temel dil becerilerinin tamamı bir bütün biçiminde ele alınır ve önemsenir. Dilin öğretimi öğrencilerin ihtiyaçlarına göre anlamlı ve gerçek hayata dönük olarak yapılır (Hengirmen, 2006: 37). Çevirinin özel bir dil becerisi olduğunu ve başlangıç düzeyindeki öğrenciler için bir öğrenme yöntemi olarak uygun olmadığını savunur. Bu yüzden çeviri uygulamaları dil öğretiminin ileri düzeylerinde kullanılır (Demirel, 2010: 58). Öğretim dili hedef dildir fakat gerektiği zamanlarda anadil de kullanılır. Yüksek sesle okumanın, okuduğunu anlama becerisini kazandırmadığını, ayrıca düzgün konuşabilme yeteneğine de bir faydası olmadığını savunur. Bu sebeple sesli okuma alıştırmalarına yer verilmez (Demirel, 2010: 59).

Kelimeler, öğrenimin başından itibaren öğretilir ve kelimelerin kalıcılığının sağlanması aynı zamanda iletişimde kullanabilmesi için öğrencilere mümkün olduğunca cümle içinde kullandırılır (Memiş ve Erdem, 2013: 12). Öğretim etkinlikleri yapılırken dil öğretim ilkelerinden "basitten karmaşığa", "somuttan

soyuta", "bilinenden bilinmeyene" ilkeleri benimsenmiştir (Memiş ve Erdem, 2013: 12). Mümkün olduğunca sınıf içindeki bireysel farklılıklar dikkate alınır. Bu sebeple öğretim ortamı oluşturulurken yaş aralıklarına, sınıf mevcuduna, meslek gruplarına vb. dikkat edilir. Öğrencilerin motivasyonu önemsenir ve öğretmen bunu sağlamak için derse başlamadan öğrencilerle iletişim kurar (Memiş ve Erdem, 2013: 12). Öğretilecek konunun genel hedefi açıklanır, önceki öğrenilenlerle bağlantı kurulur. Öğretilen konu ile ilgili alıştırmalar yapılır. Öğrencilerin konuyu öğrenip öğrenmediği ölçülür ve dersin sonunda öğretilen konu özetlenir. Öğrencilere konuyla ilgili ev ödevi verilir (Doğan, 2012: 208).

1.3. DİLLER İÇİN AVRUPA ORTAK ÖNERİLER ÇERÇEVESİ (CEFR) B1 DÜZEYİ YETERLİK TANIMLARI

1.3.1. B1 Düzeyi Dinleme Becerisi Yeterlik Tanımları

1. Zaman zaman bazı sözcük ve deyimlerin tekrarını istemek zorunda kalsa da günlük bir konuşmayı takip edebilir.

2. Standart dilde açıkça ifade edildiği sürece, bir konuşmanın ana hatları takip edebilir.

3. Kısa bir öyküyü anlayabilir ve öykü hakkında yorumlar yapabilir".

4. İlgi alanına giren konulardaki düzgün ses kayıtlarını ana hatlarıyla anlayabilir.

5. Radyo ve televizyon programlarında, bilgi sahibi olduğu konularla ilgili yavaş ve açık konuşmaları anlayabilir, programın ana hatlarını yakalayabilir.

6. Kullanım kılavuzlarındaki basit teknik bilgileri anlayabilir.

1.3.2. B1 Düzeyi Okuma Becerisi Yeterlik Tanımları

1. Güncel ve bilinen konularda yazılmış kısa gazete metinlerini ana hatlarıyla anlayabilir.

2. Gazete veya dergilerdeki makale ve röportajlarda yer alan temel düşünceleri anlayabilir.

3. Genel konular üzerine yazılmış metinlerdeki bilinmeyen kelime veya ifadelerin anlamını bağlamdan hareketle tahmin edebilir.

4. Kısa metinlere hızla göz atarak önemli bilgileri bulabilir.

5. Basit broşürlerdeki önemli bilgileri anlayabilir.

6. İş hayatıyla ilgili yazışmaları anlayabilir.

7. Kişisel mektuplardaki olay, duygu ve dileklerle ilgili ifadeleri anlayabilir.

8. Kısa, basit bir öykünün konusunu, temalarını, olay örgüsünü ve temel ögelerini anlayabilir.

1.3.3. B1 Düzeyi Karşılıklı Konuşma Becerisi Yeterlik Tanımları

1. Bilinen veya ilgi alanına giren konularla ilgili konuşmaları başlatabilir, sürdürebilir ve bitirebilir.

2. Bazen söylemeye çalıştığı şeyleri ifade etmekte zorlansa da bir konuşmayı veya tartışmayı sürdürebilir.

3. Seyahat etme sürecinde karşılaştığı sorunları anlatabilir.

4. Ayrıntılı yer-yön tarifi isteyebilir ve yapılan tarifi takip edebilir.

5. Konuşmasında temel duyguları ifade edebilir, bu duyguları yansıtan kişiye uygun karşılıklar verebilir.

6. Bir tartışmada arkadaşlarına görüşlerini belirtebilir veya onların görüşlerini alabilir.

7. Bir görüşe katılıp katılmadığını nezaket kuralları çerçevesinde ifade edebilir.

1.3.4. B1 Düzeyi Sözlü Anlatım Becerisi Yeterlik Tanımları

1. Deneyimlerini duygu ve düşüncelerini katarak ayrıntılarıyla ifade edebilir.

2. Hayallerini, umutlarını ve amaçlarını ifade edebilir.

3. Plan, hedef ve davranışlarını sebepleriyle açıklayabilir.

4. Kısa bir yazıyı içeriğine sadık kalarak yeniden anlatabilir.

5. Bir kitap, film, tiyatro veya konser hakkında bilgi verebilir, yorum yapabilir.

6. Bildiği bir öyküyü kendi ifadeleriyle anlatabilir.

1.3.5. B1 Düzeyi Yazılı Anlatım Becerisi Yeterlik Tanımları

1. İlgi alanına giren konularda, kişisel görüş ve bakış açısını yansıtan metinler yazabilir.

2. Yaşadığı olay veya deneyimlerle ilgili metinler yazabilir.

3. Gelişmeler, haberler ve olaylar hakkında bilgi almak için belgegeçer, mektup ve elektronik posta aracılığıyla dostları ve meslektaşlarıyla kısa ve basit bilgi alışverişinde bulabilir.

4. Kişisel bir mektupta bir kitap, film, tiyatro veya konser hakkında bilgi verebilir, yorum yapabilir.

5. Bir mektup veya e-postayla duygularını ifade edebilir.

6. Bir ilana başvurabilir ve ilanla ilgili daha geniş ve ayrıntılı bilgi isteyebilir.

1.4. DİLLER İÇİN AVRUPA ORTAK BAŞVURU METNİNDEKİ SEVİYELERE GÖRE YETERLİK TANIMLARI (CEFR, 2018)

Temel Dil Kullanımı	**A1**	Somut ihtiyaçların karşılanmasını amaçlayan, bilinen günlük ifadeleri ve oldukça basit cümleleri anlayıp kullanabilir. Kendini tanıtabilir, başkalarını tanıştırabilir. Başkalarına, kendileri hakkında (Örneğin nerede oturdukları, kimleri tanıdıkları ve nelere sahip oldukları) sorular yöneltebilir ve sorulan benzeri soruları yanıtlayabilir. Karşısındaki kişiler yavaş ve anlaşılır bir biçimde konuşuyorlar ve de yardımcı oluyorlarsa onlarla basit yollardan anlaşabilir.
	A2	İlgi alanıyla ilgili cümleleri ve sıkça kullanılan anlatımları (Örneğin, kişi ve aileyle ilgili bilgileri, alışveriş, iş, yakın çevre) anlayabilir. Bilinen alışılmış konularda, doğrudan doğruya bilgi alışverişi söz konusu olduğunda alışılagelmiş, basit durumlarda kendini ifade edebilir. Geçmişi, eğitimi, çevresi ve doğrudan gereksinimleriyle bağlantılı şeyleri basit dilsel araçlar yardımıyla anlatabilir.
Bağımsız Dil Kullanımı	**B1**	Anlaşılır ve ölçünlü bir dille konuşulduğunda, iş, okul, boş zaman etkinlikleri vb. gibi bilinen şeyler söz konusu olduğunda, konuşmanın ana hatlarını anlayabilir. Öğrenmekte olduğu dilin konuşulduğu ülkeye yaptığı yolculuklarda karşılaştığı çoğu zorlukların üstesinden gelebilir. Bilinen konularda ve ilgi duyduğu alanlarda kendini basit ve bağlantılı olarak ifade edebilir. Deneyim ve olaylar hakkında bilgi verebilir; hayal, beklenti, amaç ve hedeflerini anlatabilir, tasarı ve görüşlerinin kısa gerekçelerini gösterir ya da bunlara açıklamalar getirebilir.
Yetkin	**C1**	Geniş çapta, iddialı, uzun metinleri anlayabilir ve ima edilen anlamları da kavrayabilir. Sık sık sözcük arama zorunluluğu duymadan kendini anında ve akıcı bir dille ifade edebilir. Dili, toplumsal ve meslek yaşamında, eğitim ve öğretimde etkin ve esnek bir şekilde kullanabilir. Karmaşık konularda görüşlerini açık, düzenli ve ayrıntılı biçimde belirtebilir. Bu sırada çeşitli dilsel araçları uygun şekilde kullanarak metinleri birbirine bağlayabilir.
		Okuduğu ve duyduğu her şeyi zorluk çekmeden anlayabilir. Farklı yazılı ve sözlü kaynaklardan edindiği bilgileri

Dil Kullanımı	**C2**	özetleyebilir; gerekçe ve açıklamaları bağlantılı bir anlatımla dile getirebilir. Kendini anında, çok akıcı ve açıkça ifade edebilir. Çözümü güç olan konularda da ince anlam farklılıklarını vurgulayabilir.

1.5. AVRUPA DİLLERİ ORTAK GÖNDERİM DÜZEYLERİ ÇERÇEVESİNDE B1 SEVİYESİNDE HEDEF ÖĞRENİCİ GRUBUNUN BİLDİĞİ VARSAYILAN DİLBİLGİSİ YAPILARI

Gereklilik Kipi
- mElİ

Gereklilik (hikaye) Kipi
- mElİydi

Gereklilik (rivayet) Kipi
- mElİymİş

Gereklilik
- mEk/-ME+iyelik gerek(-)/lazım

Zorunluluk
-mEk zorunda/mecburiyetinde, -mEyE mecbur

Zorunluluk kal-

İşteşlik birbiri

Dönüşlülük kendi

Pekiştirme kendi

Dönüşlü çatı - (İ)n-

İşteş çatı - (İ)ş-

Dilek kipi -sE

Dilek (hikaye) kipi (keşke) -sEydİ

Ulaçlar - (y)ken

İlgeçler -DEn beri / -Dİr

Ulaçlar -Dik + iyelik + -(n)dEn beri

Ulaçlar (-Dİ)…-(y)Elİ

Koşul kipi zaman + -(y)sE

Koşul kipi (koşaç tümceleri) –(y)sE

Dilek (hikaye) kipi (eğer) –sE(ydİ)

Ettirgen çatı (İ)t- / -Dİr- / -Er- / -İr

Çoklu ettirgen çatı (İ)t- / -Dİr- / -Er- / -İr + -t-/-tir-

İşteş çatı + ettirgen çatı –(İ)ş- + -tİr-

Edilgen çatı -İl-

Tarafından/ -CE öbeği
(işteş) + (ettirgen) + (edilgen) çatı - (İ)ş-/-tİr-/-İl-

Ortaçlar
(öznesel) –(y)En / (y)EcEk/-mEktE/-mİş ol+ -duk+ iyelik

Ortaçlar (tümleçsel) –Dik/-(y)EcEk +iyelik /-(y)EcEk/-mEktE/-mİş ol + -duk +iyelik

Ortaçlar (sözlüksel) –(E/İr/-mEz/-Dik/-(y)EcEk/-mİş

Ulaçlar
-Dİk/-(y)EcEk+iyelik+ -(n)dE / -Dik/-EcEk+iyelik zaman

Ulaçlar -Dİk/-(y)EcEk+ iyelik sırada, -(y)-İncE, - (E/İr…-mEz

Ulaçlar
- (y)EnE/ -(y)İncEyE kadar/dek

Dolaylı aktarım (bütün zamanlar)
-Dİk/-(y)EcEk +iyelik+(n)İ söyle

Dolaylı aktarım (evet/hayır soruları) -(y)İp…-mE+-dİk/-(y)EcEk + iyelik + -(n)İ sor-

Dolaylı aktarım (koşaç tümcesi) (olup)…ol (-ma) + -dİk + iyelik + - (n)
Dolaylı aktarım (kipler) –mEk/-mE + iyelik gerek / -iste-

Ulaçlar -Dİk/-(y)EcEk+ iyelik için, -Dİk/ -(y)EcEk+ -(n)dEn

Nedenleştirme
dolayı/nedeniyle/yüzünden, diye

Adlaştırma (genel) -mE/-Dİk/-(y)EcEk+ iyelik+ -(n)E/-(n)DE/-(n)DEn/-(n)İ

Ulaçlar
-Dİk/-(y)EcEk + iyelik halde

Ulaçlar -mEsİnE rağmen/karşın
Karşıtlık
–(y)E rağmen/karşın, -sEdE/ bile

1.5.1. Ele Alınan Sadeleştirme İlkeleri Şunlardır

i. Özgün metindeki zarf, sıfat ve ad-eylemler B1 seviyesine uyacak hale getirilip korunmuştur.

ii. Avrupa Ortak Çerçeve Metninde bu seviyeye gelen bir öğrencinin deyimleri anlayabileceği ifadesinden yola çıkarak, deyimler cümledeki yerini korumuştur.

iii. Dilbilgisi, cümle yapıları düzenlenmesi: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1, Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti Yediiklimrkçe B1 Ders Kitabı ve Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

iv. Cümle sadeleştirmesi esnasında değişiklik yapılırken; (Aydın, 2015; Ölker, 2011) çalışmaları esas alınarak kullanım sıklığı yüksek olan kelime, sıfat ve zarflarla yapılmıştır.

v. Orijinal cümlede metne katkı sağlamayan ve cümleden çıkarıldığında yapıyı bozmayan bölümler metinden çıkarılmıştır.

vi. B1 seviyesinde zaman yapısı olarak sadece şimdiki zamanın hikayesi (-yordu) verildiği için; uygun olmayan zaman yapıları sadeleştirme esnasında değiştirilmiştir.

vii. Seviyeye uygun olmayan birleşik zaman yapıları cümlenin yapısına göre basit zamanlı hale getirilmiştir.

viii. Çok kısa yapıda olan cümleler, bir sonraki cümleyle birleştirilmiştir.

ix. Orijinal cümledeki kurallı cümle olduğu gibi kalmıştır.

x. Devrik cümleler ise; anlamayı zorlayacak türde olanlar kurallı hale getirilip kısa ve çok açık yapıda olanlar aynen korunmuştur.

xi. Orijinal cümledeki eksiltili kullanımların bir kısmı tamamlanarak anlam açık hale getirilmiştir.

xii. Orijinal cümledeki bağlaçların işlevlerine cümlede dikkat edilerek seviye üstü olanlar sıklıklarına göre tercih edilmiştir.

Sadeleştirme sırasında anlamı tamamlamak amacıyla cümleye öge eklenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

PİRİ REİS, BİRİNCİ KİLİT KORSANLIK YILLARI

Başlık: Metnin ana teması denizcilik olduğu için başlıkta yapılacak herhangi bir değişiklik asıl anlamdan uzaklaştırıp yapay bir anlama büründüreceği için değişiklik yapılmamıştır.

Ö.C.: "Gizli değildir ki bu Osmanlı Devleti'nde en büyük dayanak olup şanına iş, güç edinüp önem verilmek ön sırada bulunan deniz işleridir.

S.C.: *Osmanlı Devleti'nde güvenilir olmak, şöhretine iş, ekleyerek önem verilmek önemli deniz işlerinden biridir.*

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "dayanak" kelimesini B1 seviyesindeki bir öğrenci anlamlandırmada zorluk yaşayacaktır. Bu nedenle bağlamdan hareketle düzeye uygun olan "güvenilir" kelimesiyle değiştirilmiştir. Ayrıca 23 sıklık değerine sahip "şan" kelimesi yerine aynı anlamı karşılayan YTKSS (2011)'de 70 sıklık değerine sahip olan "şöhret" sözcüğü kullanılmıştır. Ayrıca "ön sırada bulunan deniz işleridir" ifadesi yerine anlamı daha belirin kılan "önemli işlerden biridir" ifadesi tercih edilmiştir.

Ö.C.: Zira bahtı gelişen devletin revnak ve unvanı iki karaya ve iki denize hükmetmektedir.

S.C.: *Çünkü şansı gelişen devletin parlaklığı ve unvanı iki karayı ve iki denizi yönetiyor.*

"Zira" düzeyin üzerinde bir bağlaç olması nedeniyle anlamca eşdeğer ve 698 sıklık değerine sahip "çünkü" bağlacı ile değiştirilmiştir. "Revnak" kelimesi öğrencilere öğretilmesi gereken muhtemel kelime listesinde yer almamaktadır. "Parlaklık, göz alıcılık" anlamlarında kullanılan bu kelime yerine sadeleştirme sırasından "parlaklık" sözcüğü kullanılmıştır. "Baht" sözcüğü yerine bu düzeyde

verilen "şans" kelimesi tercih edilmiştir. Ayrıca "Hükmetmek" ifadesi yerine bağlamdan hareketle düzeye uygun olan "yönetmek" ifadesi kullanılmıştır.

Ö.C.: Bundan başka Osmanlı ülkesinin çoğu, adalar ve kıyılar olduğundan hele saltanatın yöresi, yani İstanbul'un velinimetinin iki deniz olduğunda kimsenin şüphesi yoktur.

S.C.: *Osmanlı ülkesinin çoğu, adalar ve kıyılardır. İstanbul'a yardım edenin iki deniz olduğunu herkes biliyor.*

Özgün cümle uzun bir yapıda olduğu için öğrencide dikkat kaybına sebep olabilir. Bu nedenle sadeleştirme esnasında ikiye ayrılmıştır. "Velinimet" kelimesi öğrencilere öğretilmesi gereken muhtemel kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle yerine "birine, etkisi yaşadıkça sürecek bir iyilik ve bağışta bulunan kimse" anlamından hareketle yerine "yardım edenin" ifadesi kullanılmıştır. "Şüphesi yoktur" yerine anlamı daha açık veren "herkes biliyor" ifadesi kullanılmıştır.

Ö.C.: Bundan sonra dünyanın dört bölüğünden biri olan Avrupa'ya İslamlar yakın zamanlarda geçüp burası ile ilgilendiler.

S.C.: *Bundan sonra dünyanın dört kısmından biri olan Avrupa'ya İslamlar yakın zamanlarda geçip burası ile ilgilendiler.*

"Bölük" kelimesi düzeyin üzerinde bir kullanım olması nedeniyle anlamı karşılayan ve YTKSS (2011)'de 1162 sıklık değeri olan "kısım" kelimesi ile değiştirilmiştir. "Geçüp" kelimesindeki zarf fiil ekinin kullanımı günümüz Türkçesinde mevcut olmadığı için "geçip" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö.C.: Eski padişahlar, olağanüstü sayılacak savaş ve tedbirlerle ancak Rumeli, Bosna ve Üngürüs (Macaristan) birazını ele geçirebildiler.

S.C.: *Eski padişahlar, olağanüstü sayılacak savaş ve tedbirlerle ancak Rumeli, Bosna ve Üngürüs (Macaristan) birazını kazandılar.*

Mecazlı bir anlama sahip olan "ele geçirmek" ifadesi "yakalamak, sahibi olmak" anlamlarında kullanılmıştır. Bu nedenle bağlamdan hareketle anlamı karşılayan ve düzeye uygun olan "kazandılar" fiili kullanılmıştır.

Ö.C.: Söylenen yerler Avrupa'nın bir kıyısıdır.

S.C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö.C.: Bu kadarını elde tutmak, gözetüp korumak denizlerin elde bulunmasına bağlı olduğu için geçmişte himmet ederlerdi.

S.C.: *Bu kadarını yönetmek, gözetip korumak denizlere sahip olmaya bağlı olduğu için geçmişte yardım ediyordular.*

Düzeyin üzerinde olan "elde "tutmak" deyimi yerine "yönetmek" ifadesi kullanılmıştır. "Elde bulunmak" deyimi yerine ise anlamı karşılayabilecek "sahip olmak" ifadesi tercih edilmiştir. "Gözetüp" fiili "gözetip" şeklinde değiştirilmiştir. "Himmet" kelimesi düzeyin üzerinde bir kullanım olduğundan düzeye uygun YTKSS (2011)'de 544 sıklık değerine sahip "yardım" kelimesi kullanılmıştır. Ayrıca "ederlerdi" fiili yerine bu seviyeye uygun zaman yapısına sahip "ediyordular" fiili kullanılmıştır.

Ö.C.: Bugün de önemli olan gafleti koyup yine elden geleni yapmaktır.

S.C.: *Bugün de önemli olan dalgınlığı bırakarak elden geleni yapmaktır.*

Avrupa Dilleri Ortak Gönderim Düzeyleri Çerçevesinde Hedef Öğrenici Grubunun deyimleri öğrenme yeterliliği belirtildiğinden "elden geleni yapmak" deyimi cümlede yerini korumuştur.B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde "gaflet" kelimesinin yer almayışından dolayı sadeleştirilmiş cümlede YTKSS (2011)'de 5 sıklık değerine sahip "dalgınlık" sözcüğü kullanılmıştır.

Ö. C.: Yüce Allah başarı versin.

S.C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö.C.: Bundan sonra öğütleri söylemeğe başlayalım."

S.C.: *Bundan sonra öğütleri söyleyelim."*

"Söylemeğe" sözcüğü günlük dilde kullanılıp yazı dilinde yer almadığı için sadeleştirme sırasında "söylemeye" şeklinde değiştirilmiştir.

Sayfa 9

Ö.C.: Seyir güvertesinde tek başıma durmuş, dalgaları yararak ilerleyen geminin sisler içerisinde bata çıka ilerleyişine bakıyor, bu uçsuz bucaksız suların acaba bir sonu var mıdır diye düşünüyordum.

S.C.: *Geminin üst tarafında tek başıma durmuş, dalgaları geçerek giden geminin zorla gidişine bakıyordum. Bu sonsuz suların acaba bir sonu var mıdır diye düşünüyordum.*

Uzun ve karmaşık bir yapıya sahip olan özgün cümle ikiye bölünmüştür. "Yarmak" fiili B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde bulunmamaktadır. Bu nedenle bağlamdan hareketle "geçerek" şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca "uçsuz bucaksız" ikilemesi sadeleştirme esnasında seviyesi göz önünde bulundurularak "sonsuz" sıfat ile değiştirilmiştir. "bata çıka" zarfı yerine anlamca eş değer ve düzeye uygun olan "zor" zarfı kullanılmıştır.

Ö. C.: Yanımda bir gölge belirivermişti.

S. C.: *Yanımda bir gölge göründü.*

Seviye üstü bir kullan olan "belirivermek" fiili yerine bağlamdan hareketle onu anlamca karşılayan "göründü" fiili kullanılmıştır.

Ö.C.: Sesine biraz gizem vermeye çalışan aksakallı adam, "Bak Muhittin!" demişti de durup ona bakmıştım.

S.C.: *Sesine biraz sır vermeye çalışan aksakallı adam, "Bak Muhittin!" dedi ona baktım.*

Seviye üstü bir kullanım olan "gizem" kelimesi yerine YTKSS (2011)'de 84 sıklık değerine sahip "sır" kullanılmıştır. Fakat sır kelimesini öğrenci ilk anlamıyla düşünüp anlamakta zorluk yaşayabileceği için "değişiklik" sözcüğü tercih edilmiştir. Bunun yanında "demişti ve bakmıştım" fiilleri B1 seviyesinde verilen zaman yapılarına uygun olmadıkları için "dedi ve baktım" şeklinde değiştirilerek basit zamanlı hale getirilmiştir. Değişiklikler nedeniyle "de" bağlacı cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: "Bu deniz korsan kaynar.

S. C.: *Bu denizde çok fazla korsan var.*

B1 seviyesindeki öğrenciler, "kaynar" fiilini tam olarak anlamlandıramayacağı için sadeleştirme sırasında "var" kelimesiyle ile değiştirilmiştir. Ayrıca kaynamak kelimesinin anlamı kuvvetlendirmek için "çok fazla" zarfı cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Korsanları bilir misin sen?

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Hiç acımaları yoktur.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Kadın çocuk dinlemez kılıçtan geçirirler.

S. C: *Kadın çocuk fark etmez öldürüyordular.*

Düzeyin üstünde olan "kılıçtan geçirmek" deyimi yerine anlamca onu karşılayan "öldürüyordular" fiili kullanılmıştır. Bu düzeydeki öğrenci kelimeyi ilk gördüğünde zihninde canlanacak olan anlam kelimenin ilk anlamı olacaktır. Bundan dolayı okuyucuda kafa karışıklığına neden olması muhtemeldir. "Dinlemez" fiili yerine bağlamdan hareketle kelimenin anlamca karşılığı olan "Fark etmez" sözcüğü tercih edilmiştir.

Ö. C.: Gemileri avlar masum insanları öldürürler.

S. C.: *Gemileri avlar masum insanları öldürürler.*

"Masum" sıfatı, Aydın (2015) tarafından hazırlanan seviyelere göre hazırlanmış kelime listesinde bulunmasından dolayı cümlede bir değişiklik yapılmamıştır.

Ö. C.: Fazla dolaşma ortalarda!

S. C.: Cümle aynen korunmuştur

Ö. C.: İleriki yıllarda bu adama alışacak ve bir daha kopmayacak bir bağla bağlanacaktım.

S. C.: *İleriki yıllarda bu adama alışacağım ve bir daha bu adamdan kopamayacağım.*

"Alışacak" fiili yerine anlamlı bütünlüğü sağlamak için "alışacağım" kullanılmıştır. Ayrıca "kopamayacak bağla bağlanmak" yerine anlamı bağlamdan hareketle anlamı daha açık veren 'kopamayacağım" fiili tercih edilmiştir. Ayrıca özneyi kuvvetlendirmek adına cümleye "bu adamdan" ifadesi eklenmiştir.

Ö. C.: Ama o sırada çok korkmuş, bir anda, çocuk aklımla korsan gemilerini gözümün önüne getirmeye çalışmıştım.

S. C.: *O sırada çok korktum, çocuk aklımla korsan gemilerini hayal ettim.*

"Korkmuş" fiili yerine cümledeki zamansal uyumu korumak adına "korktum" fiili kullanılmıştır. Düzeyin üstünde olan "Gözümün önüne getirmek" ifadesi yerine anlamca karşılayan "hayal Ettim" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Korsan gemilerinin güvertesinde asılı siyah bir bayrak olurdu.

S. C.: *Korsan gemilerinin güvertesinde asılı siyah bir bayrak vardı.*

"Olurdu" kelimesi yerine anlamı karşılayacak olan "vardı" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Bayrağın üzerinde iki çapraz kılıç ve bu kılıçların ortasında bir kuru kafa…

S. C.: *Bayrağın üzerinde iki çapraz kılıç ve bu kılıçların ortasında bir kuru kafa vardı.*

Anlatımın akışını korumak aradaki bağlantıyı koparmamak adına cümlenin sonuna "dedi" ifadesi eklenmiştir.

Ö. C.: Dalgınlığım amcamın, evet amcam Koca Reis'in gür sesiyle bölünmüştü.

S. C.: *Dalgınlığım amcam Koca Reis'in gür sesiyle geçti.*

"Evet" kelimesi cümleden çıkarıldığında cümleye zarar vermeyeceği nedeniyle sadeleştirme esnasında çıkarılmıştır. Mecaz anlamında kullanılan "bölündü" kelimesi yerine bağlamdan hareketle "geçti" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu nida bana nasıl da güven vermişti.

S. C.: *Bu seslenme bana nasıl da güven verdi.*

Seviye üstü bir kullanım olan "Nida" ifadesi yerine anlamca bu ifadeyi karşılayan "seslenme" kelimesi ile değiştirilmiştir. Ayrıca birleşik zamanlı fiil B1 seviyesinde verilen zaman yapılarından olmadığı için yerine basit zamanlı fiil kullanılmıştır.

Ö. C.: Hemen onun koruyucu kanatları altına sığınmak istemiştim.

S. C.: *Herkesi koruyan Koca Reis'in yanında kalmak istedim.*

Mecazlı bir ifade olan kanatları altına sığınmak" yerine mesajı daha iyi veren "yanında kalmak" ifadesi tercih edilmiştir. "Onun" zamiri yerine ise kişiyi daha belirgin kılmak adına "Koca Reis" kullanılmıştır. "Koruyucu" ifadesi anlamsal bütünlük düşünülerek "herkesi koruyan" olarak değiştirilmiştir. Yüklem bu düzeydeki zaman yapısına uygun olmadığı için "istedim" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Babamın ölümünden sonra sığındığım insan, Koca Reis, "Reis Baba", "Azapların Reisi" olarak da anılan Kemal Reis'ten başkası değildi.

S. C.: *Babamın ölümünden sonra güvendiğim insan, Koca Reis, "Reis Baba", "Azapların Reisi" olarak da hatırlanan Kemal Reis'ti.*

Seviye üstü bir kullanım olan "Sığınmak" fiili yerine YTKSS (2011)'de 59 sıklık değerli "güvenmek" sözcüğü kullanılmıştır. "Anmak" fiili yerine düzeye uygun olan ve anlamı karşılayan "hatırlamak" fiili kullanılmıştır.

Sayfa 10

Ö. C.: Bir an evvel işimin başına döndüm.

S. C.: *Bir an önce işimin başına döndüm.*

"Evvel" zarfı yerine Ölker (2011)'de 548 sıklık değerine sahip "önce" zarfı kullanılmıştır.

Ö. C.: Korsanları aklıma getirmemeye çalıştım ama biliyordum ki bir gün onlarla mutlaka karşılaşacaktık.

S. C.: *Korsanları düşünmek istemedim ama biliyordum ki bir gün onlarla mutlaka karşılaşacağız.*

YTKSS (2011)'de 9 sıklık değerine sahip "aklına getirmek" deyimi "hatırlamak, düşünmek" anlamlarında kullanılmıştır. Bu anlamlardan hareketle YTKSS (2011)'de 768 sıklık değerine sahip olan "düşünmek" kelimesiyle değiştirilmiş ve sadeleştirilmiş cümle kurallı hale getirilmiştir. Birleşik zamanlı yapı bu seviyeye uymadığı için "karşılaşacağız" sözcüğüyle değiştirilmiştir.

Ö. C.: Leventlerin arasında, "Rodoslu, Sunturlu, Venedikli, Cenevizli" isimleri dolaşıyordu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Mecazlı anlama sahip "dolaşmak" fiili öğrenciye girdi sağlamak amacıyla cümlede yerini korumuştur.

Ö. C.: Bunların ne olduğunu, neyi temsil ettiklerini anlamaya çalışıyordum o yıllarda.

S. C.: *Bunların ne olduğunu, neyi temsil ettiklerini o yıllarda anlamaya çalışıyordum.*

Cümle sadeleştirme esnasında kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Ancak hiç de iyi bir şey olmadıklarını, yüzlerdeki ifadelerden çıkarabiliyordum işte…

S. C.: *Ancak hiç de iyi bir şey olmadıklarını, yüzlerinden anlıyordum.*

"Çıkarabilmek" fiili mecazi anlamda kullanıldığı için yerine bağlamdan hareketle anlamı daha açık veren "Anlıyordum" fiili kullanılmıştır. "yüzlerdeki ifade" yerini anlamı daha belirgin kılan "yüzlerinden" kelimesi tercih edilmiştir.

Ö. C.: Bu isimler geçtiği zaman yüzler asılır ciddileşir, leventlerin bakışlarında öfke birikirdi.

S. C.: *Bu isimler geçtiği zaman moralleri bozuluyor, leventler öfkeli bakıyordular.*

Özgün cümlede geçen "yüzler asılır" ifadesi mecazlı bir yapıya sahip olduğu için öğrenci anlamlandırmada zorluk yaşayabilir. Bu nedenle anlamca karşılayabilen ve düzeye uygun "moral bozmak" ifadesi tercih edilmiştir. Düzeyin üzerinde olan "öfke birikirdi" ifadesi ise bağlamdan hareketle "öfkeli bakıyordular" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Sonunda öfkeyle yere tükürürlerdi sanki bu adamların yaptıkları öyle kolay şeyler değilmiş gibi.

S. C.: *Bu adamların yaptıkları kötü şeylerden dolayı öfkeyle yere tükürüyordular.*

"Kolay şeyler değilmiş gibi" ifadesi bu seviyedeki öğrencide anlamlandırma esnasında kafa karışıklığına sebebiyet verebilir. Bu nedenle asıl mesajı verebilecek olan "kötü şeyler" ifadesi tercih edilmiştir. "tükürürdüler" yerine ise anlamı daha kolay verecek olan "tükürüyordular" fiili kullanılmıştır. Bu değişikliklerden ötürü "sonunda" ifadesi anlamsal bütünlüğü korumak adına cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: "Nerede o günler!" derlerdi sonra, "Şu sunturlu çıksa da karşımıza, paylaşsak kozumuzu!"

S. C.: *"Nerede o günler, şu sunturlu karşımıza çıksa da dövüşsek" diyordular.*

B1 seviyesindeki öğrenciler "koz paylaşmak" ifadesini tam olarak anlamlandıramayacağı için sadeleştirilmiş cümlede YTKSS (2011)'de 23 sıklık değerine sahip "dövüşmek" fiili kullanılmıştır. Özgün cümlede geçen "derlerdi" fiili yerine bu düzeyde verilen zaman yapısına uygun "diyordular" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Koca Reis'in de yüzünü allak bullak ederdi bu isimler.

S. C.: *Bu isimler Koca Reis'in de moralini bozuyordu.*

"Allak bullak etmek" ifadesini bu düzeydeki öğrencinin anlamakta zorluk çekebileceği yapıda olması nedeniyle "Moralini bozuyordu" şeklinde değiştirilmiş ve cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Öyle suskun dursa da görülecek bir hesabı varmış gibi gelirdi bana. Anlardım.

S. C.: *Öyle suskun dursa da geçmişten kalan sorunu sanki vardı, anlıyordum.*

Bu düzeydeki öğrenci kelimeyi ilk gördüğünde onu anlamını ilk öğrendiği şekliyle yorumlamaya çalışacaktır. Bundan dolayı anlamlandırmada esnasında kafa karışıklığına sebep olabilir. Bu doğrultuda "Görülecek hesap" ifadesi yerine anlamı belirgin kılacak olan "geçmişten kalan sorun" cümleye eklenmiştir. "Varmış gibi" ifadesi yerine anlamı daha açık veren "sanki vardı" ifadesi tercih edilmiştir. Bu değişiklikler neticesinde "bana" zamiri cümleden çıkarılmıştır. İkinci cümle tek kelimeden oluştuğu için birleştirildi. Özgün cümlede geçen "anlardım" fiili bu düzeydeki zaman yapısına uygun olmadığı için "anlıyordum" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: "Sen hele bir büyü bakalım Muhittin!" derdi.

S. C: *"Sen hele bir büyü bakalım Muhittin!" diyordu.*

"Hele" bağlacı günlük hayatta çık sık kullanılmamaktadır. Bu nedenle cümlede ayırıcı bir özelliğe sahip olmadığı için cümleden çıkarılmıştır. "Derdi" fiili yerine seviyeye uygun "diyordu" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Bunları daha iyi anlayacak ve kendi gözlerinle göreceksin sen de!"

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Yıllar bir su gibi akıp geçiyor ve her çocuk gibi ben de büyürken iyi bir levent olma yolunda ilerliyordum.

S. C.: *Yıllar çok hızlı geçiyor ve her çocuk gibi ben de büyürken iyi bir levent olmak için çalışıyordum.*

"Su gibi akıp geçiyordu" deyimi sadeleştirme esnasında anlamı karşılayan ve düzeye uygun olan "Çok hızlı geçiyordu" şeklinde değiştirilmiştir. Yüklem seviye üstü zaman yapıda olduğu için basit zamanlı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Tabi ki Koca Reis'in gözetimi altında…

S. C.: *Tabi ki Koca Reis bu süreçte beni gözlemliyordu.*

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "gözetlemek" kelimesi "gözetme işi, nezaret" anlamlarında kullanılmaktadır. Fakat öğrenci anlamlandırmada güçlük yaşayacağı için bağlamdan hareketle anlamı karşılayan "gözlemlemek" ifadesi

kullanılmıştır. Önceki cümleden hareketle anlamı tamamlamak adına "bu süreçte" ifadesi ve "beni" zamiri cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Onlar suların güvenliğini sağlamak için yola çıkmışlardı.

S. C.: *Onlar suların güvenliğini sağlamak için yola çıktılar.*

"Sağlamak" kelimesi düzeye uygun bir kullanım olmamasına rağmen Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda cümledeki yerini korumuştur. "Çıkmışlardı" fiili düzeye uygun zaman yapısına sahip olmadığı için "çıktılar" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Ticaret gemileri bu sularda rahat dolaşamaz, hac gemilerine saldırırlardı.

S. C.: *Ticaret gemileri sularda rahat dolaşamıyordu, hac gemilerine saldırıyordular.*

"Dolaşamaz" fiili cümlede zaman uyumunu sağlamak adına "dolaşmıyordu" şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca "saldırırlardı" fiilindeki zaman yapısı bu düzeye uygun olmadığı için "saldırıyordular" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Şövalyeler gözlerini kırpmadan o kadar insanı acımasızca kılıçtan geçirirlerdi.

S. C.: *Şövalyeler korkmadan o kadar insanı öldürüyordular.*

Kılıçtan geçirmek yerine öldürmek ifadesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Yüklem bu düzeye uygun zaman yapısına uyarlanarak "öldürüyorlardı" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Merhamet nedir bilmezlerdi işte, kadın çocuk nedir tanımazlardı.

S. C.: *Merhamet nedir bilmiyordular işte, kadın çocuk nedir fark etmiyordu.*

Özgün cümlede geçen "bilmezlerdi" fiili yerine bu düzeyde verilen zaman yapısına uygun zaman yapısına sahip "bilmiyordular" fiili kullanılmıştır. "Tanımak" kelimesini öğrenci öğrendiği ilk anlamıyla düşünüp asıl verilmek istenen anlamdan uzaklaşabilir. Bu nedenle bağlam doğrultusunda yerine "fark etmiyordu" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Hele Türk dendi mi beyinlerine kan sıçrar, bir anda gözleri dönerdi.

S. C.: *Türk kelimesini duydukları an çok öfkeleniyordular.*

"Beyne kan sıçramak" ve "gözü dönmek" deyimleri düzeyin üzerinde kullanımlardır. Bu nedenle "çok sinirlenmek, hiddetlenmek, kontrolü yitirmek"

anlamlarından yola çıkarak yerlerine bağlama uygun olan "çok öfkelenmek ifadesi kullanılmıştır. "Hele" bağlacı cümleye kazanım sağlamadığı için sadeleştirme sırasında cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Türk kanı içmek için can atarlardı.

S. C.: *Türkleri öldürmeyi çok istiyordular.*

"Türk kanı içmek" mecazlı bir kullanım olduğu için anlamı daha açık veren ve seviyeye uygun "öldürmek" fiili kullanılmıştır. "Can atmak" deyimi yerine ise anlamı karşılayan ve düzeye uygun olan "çok istemek" fiili tercih edilmiştir. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Neydi onları bize karşı böylesine nefret ettiren?

S. C.: *Neden bizden bu kadar nefret ediyordular?*

Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde sadeleştirilmiştir.

Ö. C.: Türk kelimesini duydukları zaman ifrit kesilmelerine sebep neydi?

S. C.: *Türk kelimesini duyduklarında neden bu kadar sinirleniyorlar?*

Seviye üstü bir kelime olan "ifrit kesilmek" deyimi yerine onu anlamsal olarak karşılayan YTKSS (2011)'de 22 sıklık değeri bulunan "öfkelenmek" fiili tercih edilmiştir. "sebep neydi" yerine ise bağlamdan hareketle "neden" soru zarfı kullanılmıştır.

Ö. C.: Bilmezdim o vakitler.

S.C.: *O vakitler bilmiyordum.*

B1 seviyesinde şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zamanlı yapı verilmediği için "bilmezdim" fiili yerine "bilmiyordum" fiili kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Daha çocuk sayılırdım, büyümemiştim ki…

S. C.: *Daha çocuktum.*

"Daha çocuktum" ve "büyümemiştim ki" ifadeleri aynı anlamı verdiği için sadeleştirme esnasında "daha çocuktum" ifadesi yer almıştır.

Ö. C.: Akdeniz ne zaman güvenli olacaktı, ne zaman korkusuzca sefer edecekti Türk gemileri?

S. C.: *Akdeniz ne zaman güvenli olacak ve ne zaman Türk gemileri korkmadan yolculuk edecek?*

Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde kurallı hale getirilmiştir. Ayıca birleşik zamanlı yapılar olan "olacaktı ve edecekti" ifadeleri B1 düzeyine uygun olmadığı için "olacak ve edecek" fiilleriyle değiştirilmiştir.

Ö. C.: Koca Reisimizin kafasında hep bu sorular dolaşırdı, bilirdim.

S. C.: *Koca Reis hep bunları düşünüyordu, biliyordum.*

Düzeyin üzerinde olan "kafasında dolaşmak" ifadesi yerine bağlamdan hareketle "düşünüyordu" fiili kullanılmıştır. "Bilirdim" fiili zamansal olarak seviye üstü kullanım olduğu için sadeleştirme esnasında "biliyordum" şeklinde değiştirilmiştir.

Sayfa 11

Ö. C.: Adalar vardı Akdeniz'de…

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Çoğu, korsanların üssü haline gelmişti.

S. C.: *Çoğu, korsanların kaldığı yer haline geldi.*

B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde "üs" kelimesinin yer almayışından dolayı sadeleştirilmiş cümlede "kaldığı yer" ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca "gelmişti" fiilinde kullanılan birleşik zaman bu düzeye uygun olmadığı için "geldi" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Korsanlar, ticaret gemilerinin yolunu kesmek için buralara yığınak yapmışlardı.

S. C.: *Korsanlar, ticaret gemilerinin yolunu kesmek için buralara kalacak yer yaptılar.*

"Yığınak" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan seviyelere göre hazırlanmış kelime listesinde bulunmamasından dolayı anlamı karşılayan "kalacak yer" ifadesi ile değiştirilmiştir. "Yapmışlardı" fiili B1 düzeyinde verilen zaman yapısına uygun olmadığı için sadeleştirme esnasında "yaptılar" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Adalardan akın etmek onların çok kolayına geliyordu.

S. C.: *Adalardan saldırmak onların çok kolayına geliyordu.*

"Akın etmek" ifadesi düzeyin üzerinde olduğu için düzeye uygun olan ve Ölker (2011)'de 48 sıklık değerine sahip "saldırmak" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu yüzden buraların kısa zamanda temizlenmesi gerekiyordu.

S. C.: *Bu yüzden düşmanı hemen öldürmemiz gerekiyordu.*

"Kısa zamanda" zarfı yerine sadeleştirme esnasında anlamca karşılayan YTKSS (2011)'de 541 sıklık değerine sahip "hemen" zarfı tercih edilmiştir. Seviye üstü bir kullanım olan mecazlı anlama sahip "Temizlenmesi gerekiyordu" ifadesi yerine bağlamdan hareketle "Öldürmek" fiili tercih edilmiştir. Cümlede yapılan değişikliklerden ötürü anlamı kuvvetlendirmek adına "düşmanı" ifadesi eklenmiştir.

Ö. C.: Bunu bilir bunu söylerdi Koca Reisimiz de ben bir köşede onu dinler, ona bakardım dikkatlice.

S. C.: *Koca Reisimiz bunu biliyordu bunu söylüyordu, ben de bir köşede dikkatlice onu dinliyordum, ona bakıyordum.*

Birleşik zaman yapıları arasında öğrencilere şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zamanın öğretilmemesi nedeniyle özgün cümlede verilen "söylüyordu, biliyordu, dinliyordum, bakıyordum" şeklinde değişiklik yapılmıştır. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Yanında çalışan leventleri de öyleydi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Bir dediğini iki etmezlerdi.

S. C.: *Her dediğini yapıyordular.*

"Bir dediğini iki etmemek" deyimi yerine bağlamdan hareketle anlamı daha belirgin kılan "her dediğini yapıyordular" ifadesi kullanılmıştır.

Ö.C.: Ağzından çıkan bir kelimeye bakardı her şey; öl dese hiç tereddütsüz ölürlerdi.

S.C.: *Ağzından çıkan bir kelimeye bakıyordu her şey; öl dese hiç düşünmeden ölüyordular.*

Düzeyin üzerinde olan "tereddütsüz" kelimesi "kararlı davranmak, duraksamamak" anlamlarında kullanılmıştır. Bu anlamlardan hareketle ifade "düşünmeden" olarak değiştirilmiştir. Ayrıca özgün cümlede geçen "bakardı" ve "ölürlerdi" fiillerinin yerine "bakıyordu" ve "öldürüyordular" fiilleri kullanılmıştır.

Ö. C.: Öyle bağlılardı, öyle gönülden sevmişlerdi Kemal Reis'i.

S. C.: *Öyle bağlılardı, Kemal Reis'i gönülden seviyordular.*

Özgün cümlede geçen "sevmişlerdi" fiili bu düzeyde verilen zaman yapısına uygun olmadığı için sadeleştirme sırasında "seviyordular" şeklinde değiştirilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Eğriboz İskelesi'ne yanaşan üç direkli kadırgamızı iskeledekiler coşkuyla karşılamışlardı.

S. C.: *Eğriboz İskelesi'ne yanaşan üç direkli savaş gemimizi coşkuyla karşıladılar.*

Seviye üstü bir kullanım olan "kadırga" kelimesi TDK (2019)'de "savaş gemisi" anlamında kullanılmıştır. Ayrıca sadeleştirme esnasında yüklem "karşıladılar" şeklinde değiştirilip anlaşılma noktasında kolaylık sağlanmıştır.

Ö. C.: Akşamları sularda dolaşmazdı gemiciler.

S. C.: *Gemiciler akşamları sularda dolaşmıyordu.*

Özgün cümledeki "dolaşmazdı" fiilinin yerine B1 seviyesinde verilen zaman yapısına uygun şimdiki zamanın hikayesine göre uyarlanıp "dolaşmıyordu" şeklinde değiştirilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C. : Mutlaka bir iskeleye sokulur, beklerlerdi.

S. C. : *Mutlaka bir iskeleye yaklaşıp bekliyordular.*

Seviye üstü bir kullanım olan YTKSS (2011)'de 116 sıklık değerli "Sokulmak" fiili yerine 186 sıklık değerine sahip olan "yaklaşmak" fiili kullanılmıştır. Yüklemdeki ek yığılması öğrenciyi anlamakta zorlayabilir. Bu nedenle sadeleştirme esnasında yüklem daha anlaşılır kılınmak adına "bekliyordular" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Orada sabah sökünce yeniden funda demir alınırdı.

S. C.: *Sabah olunca orada yeniden emir alarak gitmeye hazırlanıyordular.*

Seviye üstü bir kullanım olan "sabah sökünce" ifadesi yerine anlamı karşılayan "Sabah olunca" ifadesi tercih edilmiştir. Funda demir atmak, demir atma komutu vermek anlamına gelmektedir. Komut bu seviyeye uygun değildir. Bu nedenle Ölker (2011)'de 327 sıklık değerine sahip "Emir" kelimesi tercih edilmiştir. Ayrıca "Demir almak" deyimi yerine anlamsal karşılığı olan "Gitmeye hazırlanmak" olarak şeklinde değiştirilmiştir. Yüklem seviyeye uygun zaman yapısına yani şimdiki zamanın hikayesine göre uyarlanmıştır.

Ö. C.: Eğer yakınlarda sığınılacak bir ada ya da liman yoksa oracıkta demir atılır ve sabahın olması beklenirdi.

S. C.: *Eğer kalacak bir ada ya da liman yoksa orada sabahın olması bekleniyordu.*

Özgün cümledeki "beklenirdi" fiilinin yerine öğrencilere şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zamanın verilmemesi gerekçesiyle "bekleniyordu" fiili tercih edilmiştir. Özgün cümledeki anlamsal bütünlüğe dikkat edilerek cümle eksiltilmiştir. Sığınmak kelimesi yerine kalmak fiilinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Bunlar gemicilik kurallarındandı.

S. C.: *Bu gemicilik kurallarından biriydi.*

"Kurallarındandı" ifadesi anlamı daha anlaşılır kılmak için "kurallarından biriydi" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Burak Reis'i sormuştu kale azabına Koca Reisimiz, İsmail Çavuş da daha dönmediğini söylemişti.

S. C.: *Burak Reisi sormuş kale azabına Koca Reisimiz, İsmail Çavuş da daha dönmediğini söylemiş.*

Birleşik zamanlı "söylemişti" fiilinin yerine B1 seviyesi zaman yapısına uygunluğu gözetilerek basit zamanlı hali "söyledi" kullanılmıştır. "Sormuştu" fiili de aynı gerekçeden dolayı "sormuş" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Merak ederdi Burak Reisi.

S. C.: *Burak Reisi merak ediyordu.*

Özgün cümledeki "ederdi" fiilinin yerine seviyeye uygun zaman yapısına uyarlanmış hali "ediyordu" kullanılmıştır. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Ne de olsa onun yanında yetişmiş leventlerden biriydi.

S. C.: *Ne de olsa onun yanında büyümüş leventlerden biriydi.*

Özgün cümlede kullanılan "yetişmek" kelimesi mecaz anlamda kullanıldığı için öğrenci anlamada zorluk yaşayabilir. Bu nedenle yerine YTKSS (2011)'de 159 sıklık değerine sahip "büyümek" fiili kullanılmıştır. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Kara Hasan Reis ve Herek Reis de öyleydi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Bu isimleri yeni duyuyordum ve bir daha hiç çıkmamak üzere aklıma kazınıyorlardı diğerleri gibi.

S. C.: *Bu isimleri yeni duyuyordum ve diğer isimler gibi unutmuyordum.*

Seviye üstü bir kullanım olan "aklıma kazınmak" fiili yerine bağlamdan hareketle anlamca karşılığı olan "unutmamak" fiili kullanılmıştır. Devrik cümle kurallı hale getirilmiş ve eksiltilmiştir. Ayrıca anlamı daha belirgin kılmak adına sadeleştirilmiş cümleye "isimler" kelimesi eklenmiştir.

Ö. C.: Kalenin soğuk duvarları ve karanlık burçları gözüme ilişti hemen.

S. C.: *Kalenin soğuk duvarları ve karanlık kalelerini hemen fark ettim.*

Bu düzeydeki öğrenci kelimeyi ilk gördüğünde anlamını ilk öğrendiği şekliyle yorumlamaya çalışacaktır. Bundan dolayı anlamlandırmada esnasında kafa karışıklığına sebep olabilir. Bu doğrultuda "burç" yerine Ölker (2011)'de 232 sıklık değerine sahip "kale" kullanılmıştır. Seviye üstü bir kullanım olan "Gözüme ilişmek" ifadesi yerine bağlamdan hareketle "fark etmek" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Sonra öyle bir sığ vardı kale ile kara arasında da buradan karşıya halatlı köprüyle geçilmekteydi.

S. C.: *Derinliği az olan yerden karşıya köprüyle geçiliyordu.*

Özgün cümlede yer alan "sığ" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almayışından dolayı anlamı karşılayan "Derinliği az olan yer" ifadesiyle değiştirilmiştir. "Geçilmekteydi" fiili B1 seviyesinde verilen zaman yapısı dikkate alınarak "geçiliyordu" şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca sadeleştirme esnasında cümle eksiltilmiştir.

Ö. C.: Koca Reisimiz Eğriboz Kalesi ve kalenin küçük tersanesini üs olarak kullanmaktaydı o yıllarda.

S. C.: *Koca Reis o yıllarda Eğriboz Kalesi ve kalenin küçük tersanesinde kalıyordu.*

Özgün cümlede geçen "üs olarak kullanmaktaydı" hem kelime hem de zaman yapısı olarak bu seviyeye uygun değildir. Bu nedenle yerine anlamı daha belirgin kılan "kalıyordu" fiili tercih edilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir. Ayrıca yüklem B1 seviyesine uyarlanarak "kalıyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Ancak Reisimizin gözünü daha ötelere diktiğini ve burayla sınırlı kalmayacağını hareketlerinden ve konuşmalarından çıkarabiliyordum henüz çocuk olsam da.

S. C.: *Reisimiz başka yerleri de fethetmek istiyordu, çocuk olsam da konuşmalarından ve hareketlerinden anlıyordum.*

Mecazlı bir anlama sahip "gözünü ötelere dikmek" ifadesini bu düzeydeki öğrenci anlamlandırmada zorluk yaşayacaktır. Bu nedenle YTKSS (2011)'de 21 sıklık değerine sahip ve aynı anlamı karşılayan "fethetmek" ifadesiyle değiştirilmiştir. "Çıkarabilmek" fiili yerine ise bağlamdan hareketle "anlıyordum" fiili tercih edilmiştir. Ayrıca cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde eksilmiştir.

Ö. C.: Evet o tarihlerde arkadaşlarım, bilhassa arkadaşım Muhittin Reis ve Kara Mehmet bana gıptayla bakarlarken, amcam denizlerin Koca Reisi, kabiliyetlerimi sezerek beni onlardan nasıl da ayırmıştı.

S. C.: *O zamanlar arkadaşlarım Muhittin Reis ve Kara Mehmet bana kıskanarak bakıyordular. Amcam Koca Reis becerikli olduğumu hissederek bana daha farklı davranıyordu.*

Cümle öğrenci seviyesinin üstünde bulunan birçok kelimeden oluştuğu için anlaşılması zor yapıdadır bu nedenle sadeleştirme sırasında kelime değişikliklerinin yanı sıra cümle ikiye ayrılmıştır. Seviye üstü kullanım olan "gıpta" kelimesi yerine YTKSS (2011)'de 22 sıklık değerine sahip "kıskanmak" fiili tercih edilmiştir. Düzeyin üzerinde olan "sezmek" ifadesi "olmuş veya olacak bir şeyi anlamak, kestirmek, hissetmek" anlamlarında kullanılmıştır. Bu anlamlardan hareketle düzeye uygun olan "hissetmek" fiili ile değiştirilmiştir. Düzeyin üzerinde kullanılan "kabiliyet" kelimesi yerine "becerikli" tercih edilmiştir. Ayrıca "ayırmak" fiilini öğrenci ilk bildiği anlamla karıştırabileceği için "farklı davranıyordu" şeklinde değişiklik yapılmıştır.

Ö. C.: Ayırmış ve hiç bilmediğim, doğduğum şehirden kilometrelerce uzakta olan başka bir şehre getirip bırakmıştı beni.

S. C.: *Memleketimden uzak başka bir şehre beni bıraktı.*

Cümle bağlamdan hareketle anlamsal çerçevede eksiltildi. Ayrıca birleşik zamanlı yüklem olan "bırakmıştı" fiili seviyeye uygun olmadığı için basit zamanlı hale getirilmiştir.

Sayfa 12

Ö. C.: Oradaki ilim adamlarından ve denizlerde pişmiş kaptanlardan harita üzerine ders almamı istemişti.

S. C.: *Oradaki ilim adamlarından ve denizlerde ustalaşmış kaptanlardan harita üzerine ders almamı istedi.*

Cümlede gerçek anlamı dışında kullanılan "pişmek" fiili "işe alışıp beceri ve ustalık kazanmak, zorlukları göğüslemek" anlamlarında kullanılmıştır. Bu anlamlardan yola çıkarak yerine bağlamdan hareketle "ustalaşmak" ifadesi kullanılmıştır. Yüklem bu seviyede şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zamanın verilmemesi nedeniyle "istedi" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: O şehirde öğrendiklerim yaşadığım zorluklara değmişti doğrusu.

S. C.: *O şehirde öğrendiklerim yaşadığım zorluklara değdi.*

Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda öğrenciler "değdi" fiilini anlamlandırabilecekleri için değişiklik yapılmamıştır. Birleşik zamanlı "değmişti" fiilinin yerine seviyeye uygun basit zamanlı hali "değdi" kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Nasıl unutabilirim ki, daha dün gibi aklımda her şey…

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Adaşım Muhittin Reis benden yaşça büyüktü.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: O da Koca Reis 'in sağında durmuş olup bitenlere bakıyordu.

S. C.: *Koca Reis'in sağında durmuş olaylara bakıyordu.*

Özgün cümlede geçen "olup bitmek" ifadesi yerine anlamı karşılayan "olaylara" kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Beni ondan ayıran şey neydi?

S. C.: *Benim ondan farkım neydi?*

Özgün cümlede geçen "Ayıran şey ifadesi yerine anlamca eş değer olan YTKSS (2011)'de 324 sıklık değerine sahip "fark" kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Amcam ona daha mı çok iltifat etmekteydi?

S. C.: *Amcam ona daha mı çok iltifat ediyordu?*

Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda seviye üstü bir kullanım olan "iltifat" kelimesi cümledeki yerini korumuştur. Özgün cümlede geçen "etmekteydi" ifadesi zamansal olarak incelendiğinde B1 seviyesine uygun değildir. Bu nedenle "ediyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Adaşım Muhittin Reis halamın oğluydu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Koca Reis en ağır işlere onu koşmaktaydı.

S. C.: *Koca Reis en ağır işleri ona yaptırıyordu.*

Özgün cümlede geçen "Koşmak" kelimesini bu seviyedeki öğrenci farklı anlamlandırabileceği için anlamı karşılayan "yapmak" ifadesiyle değiştirilmiştir. Ayrıca düzeye uygun zaman yapısına uyarlanarak yüklem "yaptırıyordu" şeklinde verilmiştir.

Ö. C.: Yine bakışlarım serdümenciye kaydı.

S. C.: *Yine usta gemiciye baktım.*

Özgün cümlede geçen "Serdümenci" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 93 sıklık değerine sahip "usta" kelimesi tercih edilmiştir. Ayrıca cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde sadeleştirilmiştir.

Ö. C.: Yaşlı adamın yüzünde derin bir tevazunun çizgileri dolaşmaktaydı.

S. C.: *Yaşlı adamın yüzünden çok alçak gönüllü olduğu anlaşılıyordu.*

Düzeyin üzerinde olan "tevazu" kelimesi TDK (2019) da verilen "Alçak gönüllük" anlamından hareketle sadeleştirme esnasında değiştirilmiştir. "Derin" yerine ise bağlamdan hareketle "çok" sıfatı kullanılmıştır. Mecazi bir anlama sahip "çizgileri dolaşmak" ifadesi yerine anlamı daha belirgin kılan "anlaşılmak" fiili tercih edilmiştir. Bu esnada yüklem düzeye uygun zamana uyarlanarak "anlaşılıyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Koca reis rotayı belirlemişti.

S. C.: *Koca reis yolu belirledi.*

Düzeyin üzerinde olan "rota" ifadesi "izlenen, gidilen yol" anlamlarında kullanılmıştır. Bu anlamlardan hareketle "gidilecek yol " ifadesi ile değiştirilmiştir.

Ek olarak “belirlemişti” fiili yerine düzeye uygun zamana uyarlanmış hali “belirledi” kullanılmıştır.

Ö. C.: Adını sanki ilk defa duyuyormuş gibi irkildiğim Becaye’ye gidiyorduk.

S. C.: *Adını sanki ilk defa duyuyorum gibi şaşırdığım Becaye’ye gidiyorduk.*

Düzeyin üzerinde olan “irkilmek” fiili “ürkmek, şaşırıp duraklamak, engel karşısında duraklayıp birikmek” anlamlarında kullanılmıştır. Bu doğrultuda bağlamdan hareketle seviyeye uygun olan “hissetmek” fiili ile değiştirilmiştir.

Ö. C.: Becayeşehri Cezayir ‘de bulunmaktaydı.

S. C.: *Becaye şehri Cezayir ‘de bulunuyordu.*

Özgün cümlede geçen “bulunmaktaydı” ifadesi dil bilgisel açıdan incelendiğinde B1 seviyesine uygun değildir. Bu nedenle düzeye uygun şimdiki zamanın hikayesi “bulunuyordu” şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Şehrin yarısı çamlık bir tepe üzerinde, yarısı da aşağıda, deniz kenarında, düz bir yerdeydi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Yukarıdaki dağ yamaçları çok sarp olduğundan buradaki kale surlarla çevrilmemişti.

S. C.: *Yukarıdaki dağ yamaçları çok dik olduğu için buradaki kale surlarla çevrili değildi.*

“Sarp” kelimesi yerine düzeye uygun ve anlamca karşılığı olan “dik” ifadesi tercih edilmiştir. Ayrıca “çevrilmemişti” fiili B1 düzeyine uygun dil bilgisel yapıda değildir. Bu nedenle cümleye “değildi” sözcüğü eklenerek anlam kuvvetlendirilmiştir.

Ö. C.: Bu yüzden geceleri maymunlar rahatça şehre girip tavukları avlıyorlardı.

S. C.: *Bu yüzden geceleri maymunlar şehre girip tavukları avlıyordular.*

Yüklem öğrencinin daha rahat anlamlandırabileceği “avlıyordular” kelimesiyle değiştirilmiştir.

Ö. C.: Deniz kenarındaki bu kalede hala İspanyollar bulunmaktaydı.

S. C.: *Bu kalede hala İspanyollar vardı.*

Özgün cümledeki “bulunmaktaydı” ifadesinde kullanılan ek bu düzeye uygun değildir. Bu sebeple anlamı tamamlamak adına “vardı” ifadesi cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Şehrin önü demir atmak için iyi bir yerdi.

S. C. : *Şehrin önü beklemek için iyi bir yerdi.*

Özgün cümlede geçen "Demir atmak" ifadesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle yerine anlamı karşılayan YTKSS (2011)'de 533 sıklık değerine sahip "beklemek" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C. : Fakat poyraz kuvvetli esince limanda şiddetli bir soğuk oluyordu.

S. C. : *Fakat rüzgar kuvvetli esince limanda şiddetli bir soğuk oluyordu.*

"Poyraz" yerine anlamca eş değer "rüzgar" kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Demir urganını ve palamar urganını taş kesip kesmediğini anlamak için kontrol etmek gerekmekteydi.

S. C.: *Demir ipinin ve palamar ipinin sağlam olduğunu kontrol etmek gerekiyordu.*

Özgün cümlede geçen "urgan" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 56 sıklık değerine sahip "ip" kelimesi tercih edilmiştir. Özgün cümlede geçen "Gerekmekteydi" ifadesi dil bilgisel açıdan incelendiğinde B1 seviyesine uygun değildir. Bu nedenle "gerekiyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Şehrin poyraz tarafındaki tekkenin önünde palamar verip demirlemek mümkündü.

S. C.: *Şehrin rüzgarlı tarafındaki tekkenin önünde ip atarak bekletmek mümkündü.*

Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda B1 seviyesinde öğretilecek kelime listesinde yer almayan "tekke" kelimesi cümlede yerini korumuştur. Palamar kelimesinin açıklaması daha önce belirtilmiştir. Demirlemek yerine daha önce belirtildiği gibi beklemek ve poyraz yerine de rüzgar sözcüğü kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu yerin üstü sarp bir çamlık dağdı.

S. C.: *Bu yerin üstü dik bir çamlık dağdı.*

Sarp yerine dik ifadesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Burada ehil insanlardan ders görecektim.

S. C.: *Burada işi bilen insanlardan ders göreceğim.*

"Ehil" ifadesi öğrencinin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. İfadenin "Bir işte yetkili olan, bir işi yapan, erbap" anlamlarından yola çıkarak "işi iyi bilen" şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca "görecektim" fiilinin aldığı zaman yapısı B1 seviyesine uygun olmadığı için yerine "göreceğim" şekli cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Harita bilgimi geliştirecek, birçok lisan öğrenme fırsatı yakalayacaktım.

S. C.: *Harita bilgimi geliştireceğim, birçok dil öğrenme fırsatım olacak.*

Düzeyin üzerinde kullanılan "lisan" kelimesi yerine seviyeye uygun anlamca karşılı olan "dil" kelimesi tercih edilmiştir. Özneyi daha belirgin kılmak adına "geliştirecek" yerine "geliştireceğim" kullanılmıştır. Mecazlı ifade olan "fırsat yakalamak" deyimi anlamı daha açık veren "fırsatım olacak" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Adaşım Muhittin Reis ise Koca Reis'in yanında kalıp kaptan olma yolunda önemli mesafeler kat edecekti.

S. C.: *Adaşım Muhittin Reis, Koca Reis'in yanında kalıp kaptan olma yolunda kendini daha iyi geliştirecek.*

"Mesafeler kat etmek" ifadesi yerine düzeye uygun ve anlamı daha belirgin kılacak olan "kendini daha iyi geliştirecek" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Koca Reis'e göre ikimiz de iyi yoldaydık.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: İkimizin de önünde uzun yıllar uzanmaktaydı.

S. C.: *İkimizin de önünde uzun yıllar vardı.*

Özgün cümlede geçen "uzanmaktaydı" ifadesini öğrenci ilk öğrendiği anlamıyla değerlendirebilir. Bu nedenle karışıklığın önüne geçmek adına anlamı daha belirgin kılan "vardı" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: İnsan istedi mi yapamayacağı şey yoktu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Nazlı anamın sözleri gelip yüreğimin bir köşesinde durdu, beni sarıp sarmaladı.

S. C.: *Nazlı annemin sözleri yüreğimi etkiledi.*

Mecazi bir anlama sahip olan “sarıp sarmalamak” ifadesi yerine düzeydeki öğrencinin daha kolay anlamlandıracağı “yüreğimi etkiledi” ifadesi kullanılmıştır. Anam yerine annem kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Sayfa 13

Ö. C.: Hiçbir zaman hiçbir yere bırakmadı beni.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Kendi kendime tekrarladım bu sözleri: “İnsan isterse yapamayacağı hiçbir şey yoktur” Ne güzel bir sözdü bu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: O yaşımda bu sözü çok tutmuştum.

S. C.: *O yaşımda bu sözü beğendim.*

Özgün cümlede geçen “Tutmak” ifadesini öğrenci anlamlandırma esnasında zorluk yaşayabilir. Bu ifade TDK (2019)’de “beğenmek, benimsemek” anlamında kullanılmıştır. Sadeleştirme esnasında seviyeye uygunluğu gözetilerek yerine “beğendim” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Kişiliğimin zarif ve hassas tarafını, şimdi güzel yüzüyle ve mahcup haliyle hayali gözlerimin önünde beliren anam Zinnet Kadın’a borçlu olduğumu bilmenizi isterim.

S. C.: *Kişiliğimin zarif ve hassas tarafını, şimdi güzel yüzüyle ve utangaç haliyle hatırladığım annem Zinnet Kadın’a borçluyum.*

Düzeyin üzerinde olan “mahcup” kelimesinin “Utangaç bir biçimde, utangaç” anlamından hareketle cümle “utangaç” olarak değiştirilmiştir. “hayali belirmek” ifadesini bu düzeydeki öğrenci anlamlandırma esnasında zorluk yaşayacaktır. Bu nedenle anlamı daha açık veren “hatırladığım” ifadesi tercih edilmiştir. Anam yerine annem kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Onun nur yüzü pek çok zaman gözümün önünden gitmezdi.

S. C.: *Onun nur yüzü pek çok zaman gözümün önünden gitmiyordu.*

“Gitmezdi” fiilinin yerine şimdiki zamanın hikâyesine uyarlanmış “gitmiyordu” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Oysa iyi bir denizci karada bıraktıklarına, arkasına bakmamalıydı.

S. C.: *Ama iyi bir denizci geçmişini düşünmemeliydi.*

Özgün cümlede geçen "arkasına bakmamak" ifadesi mecaz anlamda kullanıldığından öğrenci anlamlandırma sırasında asıl anlamdan uzaklaşabilir. Bu nedenle sadeleştirme esnasında "geçmişini düşünmemeliydi" şeklinde değiştirilip anlam daha açık hale getirilmiştir.

Ö. C.: Denizin nağmesi bir başka işlenirdi yüreklere…

S. C.: *Denizin sesi yüreklere başka bir acı veriyordu.*

Özgün cümlede geçen "nağme" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 1034 sıklık değerine sahip "ses" kelimesi tercih edilmiştir. "Yüreklere işlenmek" ifadesi yerine TDK (2019) da verilen anlama dayanarak "başka bir acı veriyordu" ifadesi tercih edilmiştir. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Dile kolay, tam on bir yıl Becaye şehrinde bir medresede ilim tahsili gördüm.

S. C.: *On bir yıl Becaye şehrinde bir medresede ilim öğrendim.*

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "ilim" yerine bağlamdan hareketle "öğrenmek" ifadesi kullanılmıştır. Cümle anlamsal bütünlük korunarak eksiltilmiştir.

Ö. C.: İlk günler alışkın olmadığım bu şehir bana zindan gibi geldi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda "zindan" kelimesi cümlede yerini korumuştur.

Ö. C.: Kaçmayı bile düşündüm.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Küçücük odalarda gün saydım.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Sağıma döndüm olmadı, soluma döndüm olmadı…

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Küçücük odalarda günler geçmiyordu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Ama derya kitaplarının içine daldıkça, ilmin lezzetini aldıkça öğrenmenin peşini bırakmadım.

S. C.: *Ama kitapların çok olduğu yere dalınca, ilmin zevkini alınca öğrenmenin peşini bırakmadım.*

"Derya" kelimesi "bir şeyin bol olduğu yer" anlamına kullanılmıştır. Bu doğrultuda yerine "çok olduğu yer" ifadesi kullanılmıştır. "Daldıkça" kelimesinde kullanılan ek B1 seviyesine uygun değildir. Bu nedenle "dalarak" şeklinde değiştirilmiştir. Mecazi anlamda kullanılan "lezzet" yerine bağlamdan hareketle seviyeye uygun "zevk" kelimesi tercih edilmiştir.

Ö. C.: Hocalarım da bendeki bu azmi kıskanır oldular.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Latinceyi, İtalyanca ve İspanyolcayı ana dilim gibi konuşmaya başlamıştım.

S. C.: *Latinceyi, İtalyanca ve İspanyolcayı çok iyi konuşmaya başladım.*

Birleşik zamanlı "başlamıştım" fiili bu seviyeye uygun zaman yapısına sahip olmadığı için "başladım" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Portekizcem de fena sayılmazdı.

S. C.: *Portekizcem de biraz iyiydi.*

"Fena sayılmazdı" yerine "biraz iyiydi" ifadesi kullanılarak aynı anlam verilmeye çalışılmıştır.

Ö. C.: Bu sayede birçok seyyahın kitabını kendi dilinden okuma şansına kavuştum.

S. C.: *Bu sayede birçok seyyahın kitabını kendi dilinden okuma şansım oldu.*

"Şansına kavuşmak" ifadesi öğrenci anlamlandırma esnasında zorluk yaşayabilir. Bu nedenle yerine "oldu" ifadesi anlam bütünlüğünü sağlamak amacıyla cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Medresenin bahçesinde hava almak için dolaşmaya çıktığım zamanlarda da yine yüreğimin bir köşesinde amcam vardı.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Memleketim Gelibolu gözümde tütmekteydi.

S. C.: *Memleketim Gelibolu gözümde tütüyordu.*

Özgün cümledeki deyim öğrenciye kazanım sağlamak amacıyla cümledeki yerini korumuştur. B1 seviyesinde şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zamanlı yapı verilmediği için "tütmekteydi" yerine "tütüyordu" fiili kullanılmıştır.

O. C.: İlim aşkına buna da katlandım.

S. C.: İlim aşkına buna da dayandım.

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "katlanmak" fiili yerine onu anlamca karşılayabilecek "dayandım" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Sonra o ihtiyar seyyah çıktı karşıma.

S. C.: *Sonra o ihtiyar seyyah karşıma çıktı.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir.

"Seyyah" kelimesinde yapılacak değişiklik yapaylık kazandırabileceğinden ve Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda "Seyyah" ifadesi cümlede yerini korumuştur.

Ö. C.: Sıcağın kavurduğu ve gerekmedikçe kimsenin dışarıya çıkmadığı o günlerden birinde, karanlık avlularda, gölgelik ve serin yerlerde pinekleyen insanlara, kaskatı kesilmiş yaşlılara, bir lokma ekmek için kıyıda bekleşenlerden haber uman fakir çocuklarına, siyah peçeli kadınlara, aşüftelere, korsan yamaklarına, sefere gidemeyen gemicilere bakıp kendimce bir yol tutturmuş gidiyordum yalı boyunca.

S. C.: *Çok sıcak olduğu günlerden birinde, serin yerlerde oturan insanlara, durgun yaşlılara, fakir çocuklara, sefere gidemeyen gemicilere yalı boyunca bakarak yürüyordum.*

Bu bölüm B1 seviyesindeki öğrencilerin dikkatini dağıtacağı ve anlamını çözemeyeceği birçok kelimeyi barındıran yapıdadır. Bu sebeple kazanım sağlamayacak kelimeler çıkarılıp anlamsal bütünlük çerçevesinde eksiltilmiştir ve kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: İşte o anda herkesin uğursuz bellediği yaşlı Endülüslüyle karşılaşmam yüreğimde yeni bir sayfa daha açacaktı.

S. C.: *İşte o anda herkesin uğursuz olarak düşündüğü yaşlı Endülüslüyle karşılaştım. Yüreğime yeni bir insan daha girecek.*

Seviye üstü bir kullanım olan "bellemek" yerine TDK (2019)'da verilen anlamlarından yola çıkarak "düşünmek" ifadesi kullanılmıştır. Mecazlı bir anlama sahip olan "yeni sayfa açmak" yerine bağlamdan hareketle "yeni bir insan" ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca birleşik zamanlı bir fiil olan "girecekti" yerine öğrenci

düzeyine uygun basit zamanlı "girecek" fiili tercih edilmiştir. Daha iyi anlaşılması amacıyla cümle ikiye ayrılmıştır.

Ö. C.: Kaybolan onca şeyden sonra belleğinin uçup gitmediğine, yerli yerinde durduğuna sevindiği her halinden belli olan bu ucube, bu deniz kaçkını bir zamanların suya kanmışı, bu zavallı ihtiyar bana bütün hayat hikayesini anlattı.

S. C.: *Kaybolan onca şeyden sonra aklını kaybetmediğine sevinen bu zavallı çirkin ihtiyar, bütün hayat hikayesini bana anlattı.*

Düzeyin üzerinde olan "akıl, hafıza, zihin" anlamındaki "bellek" kelimesinin yerine düzeye uygun "akıl" kelimesi kullanılmıştır. "Uçup gitmek" ifadesi yerine anlamı daha anlaşılır kılan "kaybolmak" fiili kullanılmıştır. Ayrıca cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde eksiltilmiştir.

Sayfa 14

Ö. C.: Buralara uzaktan geldiğimi nereden bildi?

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Neden hiçbir şey sormadan onca şeyi anlattı bana, bilmiyorum.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: At adasını da korkuyla söz edilen ve bin bir belayla dolu olduğuna inandığı maymunlarıyla meşhur olan adayı da ondan dinlemiştim.

S. C.: *At adasını da korkuyla söz edilen ve bin bir belayla dolu olduğuna inandığı maymunlarıyla meşhur olan adayı da ondan dinledim.*

Düzeye uygun dil bilgisi yapısına sahip olmayana "dinlemiştim" fiili yerine "dinledim" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Katil atın hikayesini de bana o anlatmıştı.

S. C.: *Katil atın hikayesini de bana o anlattı.*

Birleşik zamanlı "anlatmıştı" fiili yerine seviyeye uygun basit zamanlı "dinledim" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Sonra, deniz fenerinin orada, yaşlı adamla denizkızının hikayesini dinlemiştim.

S. C.: *Sonra, deniz fenerinin orada, yaşlı adamla denizkızının hikayesini dinledim.*

“Dinlemiştim fiili bu düzeye uygun zaman yapısına sahip değildir. Bu nedenle basit zamanlı “öğrendim” fiiliyle değiştirilmiştir.

Ö. C.: Yaşlı adam ve denizkızının yaşadığı adada her şeyin yolunda gittiğini ama bir gün kara korsanlarının saldırısına uğrayan bu adada çoluk çocuk demeden, yaşlı genç dinlemeden, kadın kız gözetilmeden ada sakinlerinin kılıçtan geçirilişlerini de kendi aksanında ve kendi hasında anlattı bana.

S. C.: *Yaşlı adam ve denizkızının yaşadığı adada sorun olmadığını ama bir gün kara korsanlarının saldırısına uğrayan bu adada çoluk çocuk demeden, yaşlı genç dinlemeden, kadın kız fark etmeden ada sakinlerini nasıl öldürdüklerini bana anlattı.*

Düzeyin üzerinde olan “gözetilmeden” ifadesi öğrencide kafa karışıklığına sebebiyet verebilir. Bağlam doğrultusunda yerine “fark etmeden” ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Bütün bunları anlatırken ihtiyarın pıtraklı dili anlattığı bu tuhaf hikayelere daha bir büyülü hava katardı.

S. C.: *Bütün bunları anlatırken ihtiyarın hızlı dili anlattığı bu tuhaf hikayelere daha heyecan veriyordu.*

“Pıtraklı” kelimesi öğrencilerin bilmesi gereken muhtemel kelime listesinde yer almamaktadır. “Çok taneli, sık” anlamlarına gelen bu ifade yerine seviyeye uygun “hızlı” tercih edilmiştir. Mecazlı anlama sahip “büyülü hava katmak” ifadesi yerine bağlamdan hareketle anlamı daha somutlaştıran “heyecan vermek” fiili kullanılarak aynı anlam verilmeye çalışılmıştır.

Ö. C.: Anlattıkları bir anda ruhumdaki sessizliğini bozmuş, içimin düsturunu yıkmıştı.

S. C.: *Anlattıklarıyla sakin ruhuma heyecan verdi.*

“Ruhumdaki sessizlik” yerine anlamı daha somut olarak verecek olan “sakin ruh” ifadesi kullanılmıştır. “Düstur” kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelimesi listesinde yer almamaktadır. TDK (2019)’da “genel kural, yasaları içine alan kitap” anlamına gelen bu kelime yerine bağlam doğrultusunda “heyecan vermek” ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Katil atın yaşadığı o adayı da maymunların çığlıklarıyla insanları ürküttükleri o ıssız ve de çorak adayı da daha sonra görüp haritalarını çizecektim.

S. C.: *Katil atın yaşadığı o adayı da maymunların çığlıklarıyla insanları korkuttukları o ıssız ve de çorak adayı da daha sonra görerek haritalarını çizeceğim.*

"Ürkmek" fiili yerine düzeye uygun olan "korkmak" fiili tercih edilmiştir. Seviye üstü bir kullanım olan "çorak" kelimesi yerine anlamca eş değer olan YTKSS (2011)'de 17 sıklık değerine sahip "verimsiz" kelimesi tercih edilmiştir. "Öğrenmiştim" fiili bu düzeye uygun zaman yapısına sahip değildir. Bu nedenle "öğrendim" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Mağrib'in bu yakasını artık avucumun içi gibi bildiğim günler de gelecekti ne de olsa…

S. C. : *Batı'nın bu tarafını artık çok iyi bileceğim günler de gelecek.*

Özgün cümlede geçen "mağrib" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 406 sıklık değerine sahip "batı" ifadesi tercih edilmiştir. "Avucumun içi gibi bilmek" ifadesini öğrenci anlamlandırma esnasında zorluk yaşayabilir. Bu nedenle ifadeyi daha belirgin kılan "çok iyi bilmek" ifadesi kullanılmıştır. Birleşik zamanlı bir fiil olan "gelecekti" basit zamanlı hale getirilerek "gelecek" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Cebeli Tarık Boğazını ilk geçişimizde, narin gemimizin dev dalgalara nasıl karşı koyduğunu hayretle seyredeceğim, bizden daha önce geçen Endülüslünün ve diğerlerinin de yaşadığı heyecan kasırgasını yaşayacağım o günlerin gelişini sabırla bekleyecek ve görecektim.

S. C.: *Cebeli Tarık Boğazını ilk geçişimizde, nazik gemimizin dev dalgalara savaşmasını şaşırarak seyredeceğim. Bizden önce geçen Endülüslünün ve diğerlerinin de yaşadığı çok heyecanı yaşayacağım. O günlerin gelişini sabırla bekleyeceğim ve göreceğim.*

Aralarındaki anlamsal bağlantıdan hareketle virgülle birbiri ardına sıralanan cümleler, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencide dikkat kaybına sebep olacağından cümleler sadeleştirme aşamasında noktayla ayrılmıştır. "Hayret" kelimesi yerine Ölker (2011)'de 100 sıklık değerine sahip "şaşırmak" fiili tercih edilmiştir. "Heyecan kasırgası" ifadesindeki kasırga asıl anlamının dışında kullanıldığı için bu düzeydeki öğrenci anlama zorluk çekecektir. Bu nedenle bağlam dikkate alınarak yerine "çok heyecanlanmak" ifadesi kullanılmıştır. Bu düzeydeki

öğrenci "karşı koymak" ifadesini anlamakta zorluk yaşayabilir. Bu nedenle yerine anlamı karşılayan "savaşmak" fiili kullanılmıştır. Dil bilgisel açıdan incelendiğinde gelecek zamanın hikayesi B1 seviyesinde verilen zaman yapılarından değildir. Bu nedenle "görecektim" fiili basit zamanlı hale getirilerek "göreceğim" şeklinde değiştirilmiştir. "Bekleyecek" fiili özneyi daha belirgin kılmak adına "bekleyeceğim" şeklinde tamamlanmıştır.

Ö. C.: Kıvrılan sularla her izde, her şekilde vücut bulan dünyam sonunda haritalara da yansıdı.

S. C.: *Sularla tamamlanan dünyam sonunda haritalarda da görünüyordu.*

"Vücut bulmak" ifadesi bu düzeydeki öğrencinin anlamlandıramayacağı yapıdadır. Bu anlaşılmazlığın önüne geçmek adına yerine "tamamlanan" ifadesi kullanılmıştır. YTKSS (2011)'de 1 sıklık değerine sahip "yansıma" kelimesi yerine 412 sıkılık değerine sahip "görünmek" fiili tercih edilmiştir. Bu değişikliklerden ötürü anlamca ayırıcı bir özelliğe sahip olmayan kelimeler cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Peşimi bırakmayan harita sevdası gün geçtikçe büyüyüp serpilerek vazgeçilmez bir tutkuya dönüştü.

S. C.: *Haritaya olan sevdam gün geçtikçe çoğalarak ve vazgeçilmez bir isteğe dönüştü.*

Mecaz anlamlı "büyümek" yerine bağlamdan hareketle "çoğalmak" fiili kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "tutku" kelimesi TDK (2019)'de verilen "güçlü istek ve eğilimin yöneldiği amaç" anlamı doğrultusunda "istek" olarak değiştirilmiştir.

Ö. C.: Yaşadığım her şey sanki ileride çizeceğim büyük ve şümullü "haritayı arzı şahaneye" bir yol bulmak içindi.

S. C.: *Yaşadığım her şey sanki ileride çizeceğim büyük ve ayrıntılı "şahane yer haritasına" bir yol bulmak içindi.*

Seviye üstü bir kullanım olan "Şümul" kelimesi yerine YTKSS (2011)'de 5 sıklık değeri olan "ayrıntı" kelimesi kullanılmıştır. Ayrıca özgün cümlede geçen tamlamanın düzeye uygun anlamsal karşılığı "şahane yer haritası" verilmiştir.

Ö. C.: Her adımım buna giden mesafeyi daha da azaltmakta, beni ona doğru çekmekteydi.

S. C.: *Her adımın beni ona doğru hızlıca götürüyordu.*

"Çekmekteydi" fiili bu seviyeye uygun olmasına rağmen temel anlamının dışında kullanılmıştır. Anlam karmaşıklığı önlemek adına "götürmek" fiili ile değiştirilmiştir.

Sayfa 15

Ö. C.: Tam on bir yıl önce Becaye şehrinde bu medresede yaşadım.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Üçüncü yılımı doldurduğumda amcam Koca Reis beni ziyarete geldi.

S. C.: *Üçüncü yılımda amcam Koca Reis beni ziyarete geldi.*

Özgün cümlede geçen "doldurduğumda" ifadesi cümleden çıkarıldığında anlamda bozulma olmadığı için sadeleştirme sırasında çıkarılmıştır. Bu değişiklik sebebiyle "yılımı" ifadesi "yılımda" olarak değiştirilmiştir.

Ö. C.: Adaşım Muhittin Piri de yanındaydı.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Amcam beni baştan aşağı süzdü.

S. C.: *Amcam bana baştan ayağı baktı.*

Seviye üstü bir kullanım olan "süzmek" yerine Ölker (2011)'de 1165 sıklık değerine sahip B1 seviyesine uygun "bakmak" fiili kullanılmıştır. Bu değişiklikten ötürü "beni" zamiri "bana" zamiriyle değiştirilmiştir.

Ö. C.: Her şey düşündüğünden daha çabuk gelişmiş, beni beklediğinden de iyi bulmuştu.

S. C.: *Her şey düşündüğünden daha çabuk gelişmiş, beni beklediğinden daha iyi gördü.*

Temel anlamının dışında kullanılan "bulmak" fiili bağlam doğrultusunda "gördü" olarak değiştirilmiştir.

Ö. C.: Hocalarım da aynı fikirdeydi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Önce nazlı anamı sordum.

S. C.: *Önce nazlı annemi sordum.*

Günlük dilde kullanılan fakat yazı dilinde yer almayan "anam" kelimesi yerine "annem" kullanılmıştır.

Ö. C.: Zinnet kadın nasıldı?

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Ne yapar, ne ederdi?

S. C.: *Ne yapıyordu?*

Özgün cümle sadeleştirme esnasında aynı anlamı veren "ne yapıyordu" soru cümlesi şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Oğlunun hasretine nasıl dayanırdı?

S. C.: *Oğlunun hasretine nasıl dayanıyordu?*

Birleşik zamanlı "dayanırdı" fiilinin yerine B1 düzeyine uygun zaman yapısına göre sahip "dayanıyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Koca Reis dalgınlaştı. Bana bir şey söylemek istiyor ama bunu nasıl söyleyeceğini bilmiyor gibiydi.

S. C.: *Koca Reis daldı, bana bir şey söylemek istiyor gibiydi.*

Birinci cümle çok kısa olduğu için sonraki cümleyle birleştirilmiştir. "Dalgınlaştı" fiili yerine anlamı karşılayan "daldı" fiili kullanılmıştır. Sadeleştirme esnasında ayırıcı özelliğe sahip olmayan kelimeler cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: "Başın sağ olsun Piri …" diye mırıldandı. Anneni kaybettik!

S. C. : "Başın sağ olsun Piri …" diye sessizce söyledi. Annen öldü!

Kültürümüze ait "başın sağ olsun" ifadesi öğrenciye girdi sağlamak adına cümlede yerini korumuştur. Temel anlamının dışında kullanılan "kaybetmek" fiili yerine anlamsal karşılığı olan "öldü" fiili kullanılmıştır. İkinci cümle çok kısa yapıda olduğu için önceki cümle ile birleştirilmiştir.

Ö. C.: Ben hiçbir şey söylemedim. Ö. C.: Dudaklarımın arasından bir kelime bile dökülmedi.

S. C.: *Ben hiçbir şey söylemedim.*

Eserde geçen iki cümle birleştirilmiştir. İki cümle de aynı mesajı verdiği için tek cümle halinde sadeleştirilmiştir.

Ö. C.: Mahzunlaştım sadece, başımı önüme eğdim.

S. C.: *Üzüldüm sadece, başımı eğdim.*

"Gönül üzgünlüğü, gam, keder, sıkıntı" anlarında kullanılan "mahzun" kelimesi yerine bu anlamlarından hareketle düzeye uygun "üzilmek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Annemi sağken son bir kez olsun görmek isterdim.

S. C.: *Annemi sağken son bir kez olsun görmek istiyordum.*

Özgün cümledeki "isterdim" bu seviyeye uygun zaman yapısına sahip değildir bu nedenle "istiyordum" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Ama işte kader buna izin vermemişti.

S. C.: *Ama kader buna izin vermedi.*

B1 seviyesinde şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zaman verilmemesi nedeniyle "vermemişti" yerine "vermedi" kullanılmıştır.

Ö. C.: Kız kardeşim ne olacaktı?

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Hatice gözlerimin önüne geldi.

S. C.: *Hatice'nin hayali gözlerimin önüne geldi.*

Özgün cümlede geçen "gözlerimin önüne geldi" ifadesini öğrenci gerçek anlamda düşünerek yanlış anlamlandırabilir. Bu nedenle cümledeki anlamı belirgin kılmak adına "hayali" ifadesi eklenmiştir.

Ö. C.: Kız haliyle nasıl baş edecekti bu ayrılıkla?

S. C.: *Kız haliyle bu ayrılığa nasıl alışacak?*

"Baş etmek" deyimini bu düzeydeki öğrenci anlamlandırmada zorluk yaşayabileceğinden bağlamdan hareketle "alışmak" fiili cümleye eklenmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Küçük bir kız çocuğu gelip karşımda durdu: Evin odalarında bir rüyalı yüz , bir beyaz yüz …

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Siyah düz saçları omuzlarına dökülmüş…

S. C.: *Siyah düz saçları omuzlarında duruyordu.*

Özgün cümlede geçen "dökülmek" fiili temel anlamının dışında kullanılmıştır. Anlam karmaşıklığının önüne geçmek adına "duruyordu" olarak değiştirilmiştir.

Ö. C.: Munis bir kızdı Hatice.

S. C.: *Hatice sevimli bir kızdı.*

Özgün cümlede geçen "Munis" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük

anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 64 sıklık değerine sahip "sevimli" sıfatı tercih edilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Koca Reisimiz onu da Mihriban Hatun' un yanına koymuş.

S. C.: *Koca Reisimiz onu da Mihriban Hatun'un yanına bırakmış.*

"Koymak" yerine anlamı daha belirgin kılan "bırakmak" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bundan sonra o bakacakmış Hatice'ye.

S. C.: *Hatice 'ye bundan sonra o bakacak.*

Birleşik zamanlı "bakacakmış" fiilinin yerine basit zamanlı "bakacak" fiili kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Bir ana gibiydi yengem Mihriban Hatun.

S. C.: *Yengem Mihriban Hatun bir ana gibiydi.*

Ana kelimesi yerine annem kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Bilirdim ki iki etmezdi bir dediğimizi.

S. C.: *Her dediğimizi yapıyordu biliyordum.*

Bir dediğimi iki etmezdi deyiminin açıklaması daha önce yapılmıştır. B1 seviyesinde birleşik zamanlı yapılardan sadece şimdiki zamanın hikayesi verilmektedir. Bu doğrultuda "bilirdim" fiili yerine düzeye uygun "biliyordum" fiili kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Annemden yaşça büyük, biraz da şişmancaydı yengem.

S. C.: *Yengem annemden yaşça büyük, biraz da şişmandı.*

Anlama açıklık getirmek adına cümleye "yengem" ifadesi eklenmiştir. "Şişmancaydı" yerine ise "şişmandı" kullanılmıştır.

Ö. C.: Ona Mihriban Hatun derdik azapların reisinin eşi olduğu için.

S. C.*: Azapların reisinin eşi olduğu için ona Mihriban Hatun diyorduk.*

Özgün cümlede geçen "derdik" fiili yerine düzeye uygun zaman yapısında sahip "diyorduk" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Sonra Nazlı anacığımı düşündüm.

S. C.: *Sonra nazlı annemi düşündüm.*

Anacığım yerine daha yaygın kullanılan annem kullanılmıştır.

Ö. C.: Hayal meyal yüzünü gözümün önüne getirmeye çalıştım.

S. C.: *Yüzünü hayal etmeye çalışıyordum.*

Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde eksiltilmiştir. Birleşik zamanlı "çalıştım" fiili düzeye uygun zamana uyarlanarak "çalışıyordum" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Neredeyse unuttuğum yüzünün çizgilerini yakalamaya çalıştım.

S. C.: *Yüzünün çizgilerini hatırlamaya çalıştım.*

Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde cümle eksiltilmiştir.

Ö. C.: Havsalam kuvvetliydi.

S. C.: *Anlama gücüm kuvvetliydi.*

B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde "havsalam" yer almamaktadır. Bundan dolayı TDK (2019)'de verilen anlamından hareketle "anlama gücüm" cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Kısa zamanda sevgili anacığımı hayalimde canlandırdım yeniden.

S. C.: *Kısa zamanda yeniden sevgili annemi hayal ettim.*

Özgün cümlede geçen "hayalimde canlandırdım" yerine anlamı daha açık veren "hayal ettim" kullanılmıştır. Anacığım yerine annem kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Amcam Koca Reis de bir zaman benim sessizliğime eşlik etti kendi suskunluğuyla.

S. C.: *Amcam Koca Reis de benimle birlikte bir zaman sustu.*

"Sessizliğime eşlik etti" ifadesini anlamlandırmada öğrenci zorluk yaşayabilir. Bu nedenle bağlamdan hareketle "suskunluğuyla eşlik etti" yerine "benimle birlikte sustu" ifadesi kullanılmıştır. Devrik cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Bu yüreğimdeki ikinci yaraydı.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Babamın ölümünde bu kadar çok üzülmemiştim.

S. C.: *Babamın ölümünde bu kadar çok üzülmedim.*

Birleşik zamanlı "üzülmemiştim" fiilinin yerine B1 seviyesine uygun basit zamanlı hali "üzülmedim" kullanılmıştır.

Ö. C.: Ama nazlı anam bir başkaydı.

S. C.: *Ama nazlı annem bir başkaydı.*

Anam yerine annem kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Sayfa 16

Ö. C.: Kendimi neden ona bu kadar çok yakın hissettiğimi bilmezdim.

S. C.: *Kendimi neden ona bu kadar çok yakın hissettiğimi bilmiyordum.*

B1 düzeyinde şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zaman verilmemesi nedeniyle "bilmezdim" fiilinin yerine "bilmiyordum" kullanılmıştır.

Ö. C.: Adaşım Muhittin bana gıptayla bakıyordu.

S. C.: *Adaşım Muhittin bana kıskanarak bakıyordu.*

YTKSS (2011)'de 6 sıklık değerine sahip olan "gıpta" kelimesi yerine 22 sıklık değerine sahip olan "kıskanmak" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu kadar yıl içerisinde öğrendiğim şeyler gerçekten de dudak ısırttıracak kadar çoktu.

S. C.: *Bu kadar yıl içerisinde öğrendiğim şeyler gerçekten şaşırılacak kadar çoktu.*

Düzeyin üzerinde olan "dudak ısırttıracak kadar" ifadesi yerine anlamı daha belirgin kılacak "şaşırılacak kadar" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Tam on bir yıl geçmişti aradan ben de kıvama erişmiştim.

S. C.: *Tam on bir yıl geçmiş aradan ben de işi iyi öğrendim.*

Seviye üstü bir kullanıma örnek olan "kıvama erişmek" deyimi yerine bağlamdan hareketle "iyice öğrendim" ifadesi kullanılmıştır. "Geçmişti" fiili yerine "geçmiş" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Artık denizlere açılabilir amcam Koca Reisin yanında pratiğimi artırabilirdim.

S. C.: *Artık denize girebilirim, amcam Koca Reis'in yanında işi daha iyi öğrenebilirim.*

Bu seviyedeki bir öğrenci "denizlere açılabilir" ifadesini anlamlandırmada zorluk yaşayacağı düşüncesiyle düzeye uygun "gezebilirim" fiili tercih edilmiştir. Düzeyin üzerinde olan "pratiğimi artırabilirdim" ifadesi yerine "iyi öğrenmek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Amcam da bunu dört gözle beklermiş meğer.

S. C.: *Meğer amcam da bunu dört gözle bekliyordu.*

Avrupa Dilleri Ortak Gönderim Düzeyleri Çerçevesinde Hedef Öğrenici Grubunun deyimleri öğrenme yeterliliği belirtildiğinden "Dört gözle beklemek" deyimi cümledeki yerini korumuştur. "Beklermiş" fiili bu düzeyde verilen zaman yapılarına uygun olmadığı için yerine "bekliyordu" fiili kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C. : Bir gün beraberce gidip Şeyh Tavutti'nin elini öptük.

S. C. : *Bir gün beraberce Şeyh Tavutti'nin elini öpmeye gittik.*

Özgün cümlede geçen "gidip" zarf fiil eki yükleme dönüştürülerek "gittik" şeklinde değiştirilmiştir. Anlamsal bütünlük korunmak için cümleye "öpmeye gittik" eklenmiştir.

Ö. C.: Şeyh de Koca Reis'e ve bana dış budak ağacından birer sopa verdi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Amcamınki kuruydu, bana verdiği ağaç ise yaştı.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Şeyh Tavutti'nin yaptığı bu iş kafama takılmıştı.

S. C.: *Şeyh Tavutti'nin yaptığı bu iş kafama takıldı.*

Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda deyim cümlede yerini korumuştur.

Birleşik zamanlı "takılmıştı" fiilinin yerine B1 seviyesine uygun basit zamanlı hali "takıldı" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Nedenini bilmek isterdim.

S. C.: *Nedenini bilmek istiyordum.*

Yüklem B1 seviyesine uygun şimdiki zamanın hikayesine uyarlanarak değiştirilmiştir.

Ö. C.: Bir gece uykuma girdi ulu zat ve bana denizlerin kilidinin verildiğini söyledi.

S. C.: *Bir gece uykuma girdi yüce şahıs bana denizlerin kilidinin verildiğini söyledi.*

Seviye üstü bir kullanım olan YTKSS (2011)'de 186 sıklık değerine sahip olan "zat" sözcüğü yerine 246sıklık değerine sahip olan "şahıs" kelimesi kullanılmıştır. Ayrıca aynı sebepten ötürü "ulu" yerine YTKSS (2011)'de 40 sıklık değerine sahip "yüce" sıfatı kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu büyük bir emanetti ve her kişi bu yükü taşıyamazdı.

S. C.: *Bu büyük bir emanetti ve herkes bu sorumluluğu alamaz.*

"Her kişi" yerine günlük dilde daha yaygın olan "herkes" zamiri kullanılmıştır. Mecazlı bir anlama sahip "yükü taşıyamazdı" yerine bağlamdan hareketle "sorumluluğu alamaz" ifadesi eklenmiştir.

Ö. C.: Bu sırrı taşımak benim harcım mıydı acep?

S. C.: *Acaba bu sırrı saklamaya gücüm yeter miydi?*

B1 seviyesindeki öğrenci "harcım mıydı" ifadesini anlamlandırmada zorluk çekecektir. Bu nedenle anlamı karşılayan "gücüm yeter miydi" ifadesi cümleye eklenmiştir. Ayrıca pek yaygın kullanıma sahip olmayan "acep" ifadesi yerine YTKSS (2011)'de 204 sıklık değerine sahip "acaba" tercih edilmiştir. Bunların yanı sıra devrik cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Kan ter içerisinde uyandığımda başucumda adaşım Muhittin Reis'i görmek beni hiç şaşırtmadı.

S. C.: *Kan ter içerisinde uyandığımda başucumda adaşım Muhittin Reis'i görünce hiç şaşırmadım.*

Özgün cümlede geçen "beni hiç şaşırtmadı" ifadesini öğrenci anlayabilir fakat asıl anlama ulaşmada sıkıntı yaşayabilir. Bu nedenle yerine bağlamdan hareketle "hiç şaşırmadım" ifadesi kullanılmıştır. Böylelikle anlam daha açık hale getirilmiştir.

Ö. C.: Sanki gölgem gibiydi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Ne zaman darda kalsam onu yanı başımda bulurdum.

S. C.: *Ne zaman durumda kalsam yanımda oluyordu.*

Özgün cümlede geçen "darda kalsam" ifadesi yerine anlamı karşılayan "zor durumda" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Onun benden neden kopamadığına, beni neden bir gölge gibi takip etmeye çalıştığına kafa yorar, işin içinden çıkamayacağımı anladığımda ise öylece yakasını bırakıverirdim bu soruların.

S. C.: *Onun benden neden kopamadığını, beni neden gölge gibi takip etmeye çalıştığını düşünüyorum. İşin içinden çıkamayacağımı anladığım zaman bu soruları düşünmeyi bırakıyordum.*

Sıralı cümleleri anlamsal olarak bütünleştirmek B1 seviyesindeki bir öğrencinin zorlanabileceği yapılardır. Bu yüzden cümle ikiye ayrılmıştır. Birinci cümlede "kafa yormak" ifadesi yerine bağlamdan hareketle "düşünmek" fiili kullanılmıştır. "Soruların yakasını bırakmak" ifadesini bu düzeydeki öğrenci anlamakta zorluk çekebileceği için yerine anlamı daha açık veren "soruları düşünmeyi bırakıyordum" ifadesi kullanılmıştır. Öğrenciye kazandırmak amacıyla deyimler cümlede yerini korumuştur. İkinci cümlede tezlilik fiili seviye üstü kullanım olduğu için "bırakıyordum" şeklinde değiştirilmiştir. Cümlede anlamsal bütünlüğü yakalamak adına "bir anda" zarfı eklenmiştir. "Öylece" ifadesi cümleye ayırıcı bir anlam kazandırmadığı için çıkarılmıştır. Ayrıca ikinci cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: İyi olduğumu söyledim Muhittin Reis'e.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Önemli bir şey yok "diyerek geçiştirmeye çalıştım.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Ama bu rüyanın etkisinden öyle çabuk kurtulamamıştım.

S. C.: *Ama bu rüyanın etkisinden öyle çabuk kurtulamadım.*

Cümlede kullanılan birleşik zaman seviyeye uygun değildir. Bu yüzden "kurtulamadım" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Adaşım Muhittin Reis gittikten sonra da bu rüyayı düşünüp durdum.

S. C.: *Adaşım Muhittin Reis gittikten sonra da bu rüyayı sürekli düşünüyordum.*

"Düşünüp durdum" yerine anlamca eş değer olan "sürekli düşünüyordum" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Koca Reis kaptan köşkünde ayakta dikilmiş güvertede koşturanlara bakmaktaydı.

S. C.: *Koca Reis kaptan köşkünde ayakta dikilmiş güvertede koşturanlara bakıyordu.*

Özgün cümlede geçen "bakmaktaydı" ifadesindeki ek seviyeye uygun değildir. Bu nedenle yerine B1 seviyesi doğrultusunda şimdiki zamanın hikayesine uyarlanmış hali "bakıyordu" kullanılmıştır.

Ö. C.: Amcamın yanına varıp rüyamı ona anlattım.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Koca Reis anlattıklarımı dinledikten sonra beni alnımdan öpüp, "Çok hayırlı bir rüyadır, kıymetini bil!" dedi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Sayfa 17

Ö. C.: Gördüğüm her rüya beni başka yerlere savuracak diye korktum.

S. C.: *Gördüğüm her rüya beni dalgın hale getirecek diye korktum.*

Seviye üstü bir kullanım olan "savurmak" fiili yerine bağlamdan hareketle "dalgın hale getirmek" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Her rüyada ben gözlerimi farklı bir alemde açtım.

S. C.: *Her rüyada ben gözlerimi farklı bir dünyada açtım.*

Düzeyin üzerinde olan "alem" kelimesi yerine YTKSS (2011)'de 1174 sıklık değerine sahip "dünya" sözcüğü tercih edilmiştir.

Ö. C.: Rüyalar bana derman oldu.

S. C.: *Rüyalar bana şifa oldu.*

Seviye üstü bir kullanım olan ve YTKSS (2011)'de 6 sıklık değerine sahip olan "derman" kelimesinin yerine anlamsal karşılığı olan 16 sıklık değerine sahip olan "şifa" tercih edilmiştir.

Ö. C.: Onlardan devşirdiğim şeyler hayatıma girdi, hayatıma giren şeyler de rüyalarıma.

S. C.: *Onlardan topladığım şeyler de hayatıma girdi, hayatıma giren şeyler de rüyalarıma girdi.*

"Devşirmek" kelimesi öğrencilerin bilmesi gereken muhtemel kelime listesinde yer almamıştır. "Bir araya getirmek, derlemek, toplamak" anlamlarından hareketle "toplamak" fiili ile değiştirilmiştir. Ayrıca anlamdaki bütünlüğü korumak adına cümlenin sonuna "girdi" fiili eklenmiştir.

Ö. C.: Öyle ki bazı gizemleri rüyada çözdüm.

S. C.: *Öyle ki bazı sırları rüyada anladım.*

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "gizem" sözcüğü Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda cümledeki yerini korumuştur. Ayrıca "çözmek" fiili

mecazi bir anlamda kullanıldığı için olası kafa karışıklığının önüne geçmek adına yerine "anladım" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Çözdüğüm şeyler de haritalarıma girdi.

S. C.: *Anladığım şeyler de haritalarıma girdi.*

Çözmek fiili yerine anlamak fiilinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Bu yüzden haritalarımda da gizem kaldı.

S. C.: *Bu yüzden haritalarımda da sırlar kaldı.*

"Gizem" sözcüğü yerine bağlamdan hareketle "sır" kullanılmıştır.

Ö. C.: Her gizemi ben rüyalardan aldım, rüyalar da her gizemi bana üryan kıldı.

S. C.: *Her bilinmezliği ben rüyalardan aldım, rüyalar da her bilinmezlikleri bana gösterdi.*

"Üryan" kelimesi TDK (2019) de "çıplak" anlamında kullanılmıştır. Öğrenci anlamada zorluk çekeceği için bağlamdan hareketle YTKSS (2011)'de 1460 sıklık değerine sahip "göstermek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bir zaman bana öyle geldi ki ben hangi rüyaya yattımsa o rüya sonradan gerçekleşecek ve bu rüyalar önümü kesecekti.

S. C.: *Ben hangi rüyaya yattıysam o rüya sonradan gerçekleşecek ve bu rüyalar beni durduracak gibi hissettim.*

"Bana öyle geldi" yerine anlamı daha açık veren "hissettim" fiili kullanılmıştır. Ayrıca "önümü kesmek" ifadesini öğrenci temel anlamıyla düşünebilir bu da kafa karışıklığına sebebiyet verebilir. Bu nedenle yerine "durdurmak" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Bir rüya serüvencisi olmasam da anlatılan onca kara gözlü korsan hikayesi, korkulu maceralar, kayıp ada ve yenidünyaya dair efsaneler, ummanın yumurta gibi içine aldığı karanlık sulardaki dev yaratıklar, Karayipliler, acımasız hükümranlar, kimi Portekiz'den, kimi güneşi batmayan ülkeden kaçıp gelmiş, kral tarafından aranan müebbetlikler, kürek mahkumları, azılı haydutlar, denizlerde yeni bir serüvene atılmış maceracılar, kayıp hazinelerin ve kayıp adaların peşinde koşanlar, efsunlananlar, lanetlenenler, mitolojik kahramanlar o bitip tükenmek nedir bilmeyen sohbetlerden belleğimde biriktirdiğim hikayeler bir gün karşıma çıkıvereceklerdi sanki.

S. C.: *Anlatılan birçok hikayeden aklımda kalanlar sanki bir gün karşıma çıkacak.*

Bu cümle B1 seviyesinin üstünde birçok ifade barındırması nedeniyle anlaşılması zor bir yapıdadır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencide dikkat kaybına sebep olacağından sadeleştirme aşamasında cümleye ayırıcı nitelik sağlamayan kısımlar çıkarılmıştır. Anlamsal bütünlük sağlanacak şekilde cümle sadeleştirilmiştir.

Ö. C.: Uzak adalarda yaşayan kuyruklu canavarlara, ağızlarından ateş püskürttüğü söylenen gulyabanilere, insan etiyle beslenen yamyamların hüküm sürdüğü balta girmemiş ormanlara dair hikayeler de işitmiştim çokça.

S. C.: *Uzak adalarda yaşayan kuyruklu canavarlara, ağızlarından ateş püskürttüğü söylenen gulyabanilere, insan etiyle beslenen yamyamların hüküm sürdüğü balta girmemiş ormanlara dair hikayeler de çokça işittim.*

Özgün cümledeki "işitmiştim" birleşik zamanlı fiilin yerine öğrenci seviyesine uygun "işittim" fiili kullanılmıştır. "Çokça" zarfı yerine Ölker (2011)'de 2695 sıklık değerine sahip "çok" zarfı tercih edilmiştir. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Çoğu insana deli saçması gelecek türden hikayelerdi bunların hepsi de…

S. C.: *Hikayelerin hepsi sanki saçmaydı.*

"Gelecek türdendi" yerine anlamı daha açık veren "sanki" zarfı cümleye eklenmiştir. Anlamı daha açık verecek şekilde cümle sadeleştirilmiştir.

Ö. C.: Ama okyanuslarda pişmiş, sulara kanmış deniz insanlarının, sular halkının belleklerinin bir köşesinde bunlar yerini korurdu.

S. C.: *Ama okyanuslarda büyümüş, sulara inanmış deniz insanlarının akıllarının bir köşesinde bunlar vardı.*

Özgün cümlede geçe "bellek" kelimesi yerine seviyeye uygun YTKSS (2011)'de 422 sıklık değerine sahip "akıl" tercih edilmiştir. Temel anlamı dışında kullanılan pişmek yerine büyümek fiilinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Ayrıca "yerini korumak" yerine bağlamdan hareketle "vardı" kullanılmıştır. Birleşik zamanlı bir fiil olan "korurdu " yerine B1 seviyesine uygun hali "koruyordu"

kullanılmıştır. Ayırıcı bir özellik sağlamayan "sular halkının" ifadesi cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Ortaya çıkacakları zamanı kollarlardı sanki sessizce.

S. C.: *Sanki sessizce ortaya çıkacakları zamanı bekliyordu.*

"Kollamak" kelimesi öğrencinin bilmesi gereken sözcük dağarcığı içerisinde yer almamıştır. "Olmasını, ortaya çıkmasını beklemek, gözetmek" anlamlarından hareketle düzeye uygun "beklemek" fiili tercih edilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Koca Reis benden çok şey beklerdi bilirdim bunu.

S. C.: *Koca Reis benden çok şey bekliyordu bunu biliyordum.*

Birleşik zamanlı "bilirdim" yerine cümledeki zaman uyumunu sağlamak amacıyla "bekliyordum" fiili kullanılmıştır. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Ve bu beklentinin ağırlığı altında yüreğim nasıl da parçalanmaktaydı.

S. C.: *Ve bu beklentinin verdiği sorumluluktan dolayı yüreğim nasıl da parçalanıyordu.*

Düzeyin üzerinde olan "beklentinin ağırlığı" ifadesinin öğrenciyi zorlaması muhtemeldir. Bu nedenle önceki cümlelerdeki bağlantıdan hareketle "sorumluluktan dolayı" ifadesi şeklinde değiştirilmiştir. Özgün cümledeki "parçalanmaktaydı" fiilinin yerine bu düzeyde hikayesi dışında birleşik zamanın öğretilmemesi nedeniyle "parçalanıyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu kadar yükü bir insan taşıyabilir miydi?

S. C.: *Bu kadar sorumlulukla uğraşabilir miydi bir insan?*

Düzeyin üzerinde olan "yük" kelimesinin yerine "birinin üzerine almak zorunda kaldığı ağır görev" anlamlarından hareketle seviyeye uygun "sorumluluk" ifadesi tercih edilmiştir. Mecaz anlamında kullanılan "taşıyabilmek" fiilini bu düzeydeki öğrenci anlamlandırma esnasında zorluk yaşayacaktır. Bu nedenle anlamı daha açık veren "uğraşmak" fiili tercih edilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Yıllar bir su gibi akıp giderken amcam da boş durmamış Endülüslü bir Arap'ın kılavuzluğunda Septe Boğazı'na geçmiş, İspanyol sahillerini vurmuş, oralara göç eden Endülüslüleri toplayıp Mağrip'e taşımıştı.

S. C.: *Yıllar hızlı geçerken amcam da boş durmamış Endülüslü bir Arap'ın kılavuzluğunda Septe Boğazı'na geçmiş, İspanyol sahillerini vurmuş, oralara göç eden Endülüslüleri toplayıp Batı'ya taşıdı.*

"Taşımıştı" fiilinin yerine B1 seviyesine uygun basit zamanlı hali "taşıdı" kullanılmıştır. Mağrip kelimesi yerine batı kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Ayrıca su gibi akıp gitmek deyimi yerine hızlı geçmek ifadesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Bu değişikliklerden ötürü "bir" sıfatı cümleden çıkarılmıştır.

Sayfa 18

Ö. C.: Korsanlara yine aman vermemişti Akdeniz sularında.

S. C.: *Akdeniz sularında korsanlara yine rahat vermedi.*

"Aman vermemek" deyimi B1 seviyesi üzerinde bir kullanımdır. Bu ifade TDK (2019)'da "rahat vermemek" anlamında kullanılmıştır. Bu yüzden düzeyin üzerinde olan bu ifade yerine bağlamdan hareketle anlamı karşılayan "rahat vermek" ifadesi kullanılmıştır. Özgün cümledeki "vermemişti" birleşik zamanlı fiilin yerine düzeye uygun "vermedi" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Leventlerin dudaklarında hep çocukken işittiğim o isimler dolaşır dururdu.

S. C.: *Leventlerin dudaklarında hep çocukken işittiğim o isimler vardı.*

Mecazlı anlama sahip olan "dolaşır dururdu" ifadesi yerine anlamı daha açık veren "vardı" sözcüğü kullanılmıştır.

Ö. C.: Rodoslu şövalyeler, Venedikli, Cenevizli kara korsanları…

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Tamamlanmamış cümle anlam karmaşıklığına sebep olmadığı için sadeleştirme değişiklik yapılmamıştır.

Ö. C.: İşin başında Loredonu vardı ve ne zaman zoru görse amcamdan kaçardı.

S. C.: *İşin başında Loredonu vardı ve ne zaman zor iş görse amcamdan kaçıyordu.*

Birleşik zamanlı “kaçardı” fiili B1 seviyesinde verilen şimdiki zamanın hikayesine uyarlanarak “kaçıyordu” şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Seyir katipliğine yükseltmişti Koca Reis o zamanlar beni.

S. C.: *Koca reis beni o zamanlar daha iyi göreve seyahat katipliğine aldı.*

“Yükseltmek” sözcüğü temel anlamı dışında kullanıldığı için öğrenciyi zorlayabilir. Bu nedenle sadeleştirme sırasında “daha iyi bir göreve aldı” şeklinde değiştirilerek anlam daha açık hale getirilmiştir. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir. “Seyir” sözcüğü yerine düzeye uygun “seyahat” kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Ben de hem seyir katipliği yapar hem de haritalar çizer, yazılar kaleme alırdım.

S. C.: *Ben de hem seyahat katipliği yapar hem de haritalar çizer, yazılar yazıyordum.*

“Kaleme almak” ifadesinin “bir konuyu yazı durumuna getirmek, yazıyla anlatmak” anlamlarından hareketle yerine düzeye uygun olan “yazmak” fiili kullanılmıştır. Seyir kelimesi yerine seyahat kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Koca reis Becaye limanı ve şehrine baskın düzenlemişti de yer yerinden oynamıştı işte o vakit denizlerde.

S. C.: *Koca reis Becaye limanı ve şehrine baskın düzenlemiş de işte o vakit denizlerde yer yerinden oynamış.*

Birleşik zamanlı bir fiil olan “düzenlemişti, oynamıştı” fiillerinin yerine düzeye uygun basit zamanlı hali “düzenlemiş ve oynamış” kullanılmıştır. Krashen’in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda özgün cümlede geçen deyim öğrencilere kazandırılabilir nitelikte olduğu için cümlede yerini korumuştur. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Takvimlere bakılırsa eğer ben de o yıllarda hayatımın baharı olan yirmili yaşların başındaydım henüz.

S. C.: *Ben de o yıllarda yirmi yaşındaydım.*

Cümle anlamsal bütünlük dikkate alınarak eksiltilmiştir.

Ö. C.: Bu başarılar sayesinde amcamın şöhreti bütün Akdeniz’e yayılmış. Maltalı, Venedikli ve Cenevizli korsanlar hatta kendilerini Hz. İsa’nın uğrunda

savaşmaya adamış. Sean Jean Şövalyeleri dahi Koca Reis'le bire bir karşılaşmaktan korkar olmuşlardı.

S. C.: *Bu başarılar sayesinde amcamın şöhreti bütün Akdeniz'e yayılmış. Maltalı, Venedikli ve Cenevizli korsanlar hatta kendilerini Hz. İsa'nın uğrunda savaşmakla ilgilenmiş. Sean Jean Şövalyeleri dahi Koca Reis'le karşılaşmaktan korkuyordular.*

Özgün cümlede geçen virgülle ayrılmış sıralı cümleler öğrencide dikkat kaybına sebep olabilir. Bu nedenle sadeleştirme sırasında ayrı cümleler olarak verilmiştir. Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "adamak" sözcüğünün yerine "kutsal saydığı bir şey uğruna kendini feda etmek üzere söz vermek, bir şeyle yoğun olarak ilgilenmek" anlamlarından hareketle "ilgilenmek" kelimesi kullanılmıştır. Bire bir ifadesi cümleye ayırıcı bir nitelik kazandırmadığı için sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır. "Korkar olmuşlar" ifadesi yerine anlamca eş değer olan "korkmuşlar" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Ancak bu durum Koca Reis'i de efradını da şımartmadı.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Daha işimiz çoktu, bunun bilincindeydik.

S. C.: *Daha işimiz çoktu, bunun farkındaydık.*

Düzeyin üzerinde olan "bilincindeydik" ifadesi yerine "farkındaydık" sözcüğü tercih edilerek anlam açık hale getirilmiştir.

O. C.: Karşımızda katmerleşen denizin bizler için önümüze yeni bir sayfa daha açmasını beklerdik.

S. C.: Karşımızda çoğalan denizin bizler için yeni bir sayfa daha açmasını bekliyorduk.

Düzeyin üzerinde olan "katmerleşmek" yerine Ölker (2011)'de 87 sıklık değerine sahip "çoğalmak" fiili ile değiştirilmiştir. Yapılan değişiklikler sonrası cümlede ayırıcı özelliği olmayan "önümüze" sözcüğü cümleden çıkarılmıştır. B1 seviyesinde şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zamanlı yapı verilmediğinde "beklerdik" fiili yerine bekliyorduk" fiili kullanılmıştır. "Yeni bir sayfa açmak" ifadesi öğrenciyi kazanım sağlamak amacıyla cümledeki yerini korumuştur.

Ö. C.: Denize de denizlere olup bitenlere de alışmış tecrübeli leventler gençlere bakıp gülerlerdi.

S. C.: *Denize de denizlere olup bitenlere de alışmış tecrübeli leventler gençlere bakıp gülüyordular.*

"Gülerlerdi" fiilindeki ek yığılması okuyanı zorlayabilir. Bu nedenle öğrencinin okurken rahat algılamasını sağlamak adına "gülüyordular" şeklinde değişiklik yapılmıştır.

Ö. C.: Bir zamanlar o gençlerle aynı durumda olduklarını unutmuşçasına nedense kendilerine bir pay biçerlerdi.

S. C.: *Bir zamanlar o gençlerle aynı durumda olduklarını unutmuş gibi davranıyordular.*

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "pay biçmek" deyimi TDK (2019)'da "durumu bir kişi veya bir şeyin durumu ile karşılaştırıp yargıya varmak" anlamlarında kullanılmaktadır. Fakat öğrenci seviyesi göz önüne alınarak bağlamdan hareketle "davranmak" fili tercih edilmiştir. Ayrıca "unutmuşçasına" fiilindeki ek bu düzeye uygun olmadığı için "unutmuş gibi" şeklinde değişiklik yapılmıştır.

Ö. C.: Her yiğidin öyle kolay üstesinden gelemeyeceği zor bir işti denizcilik.

S. C.: *Denizcilik her yiğidin öyle kolay üstesinden gelemeyeceği zor bir işti.*

"Üstesinden gelmek" deyimi düzeyin üzerinde bir kullanımdır. Krashen'in anlaşılır girdi kuramından hareketle cümlede yerini korumuştur. "Yiğit" sözcüğü de aynı sebepten cümlede yerini korumuştur. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Yanlarındaki yeni yetmelere de kendi bildiklerini aktarıp onların da aynı sınavdan geçtiklerini söylemekle de bitmiyordu iş.

S. C.: *Yanlarındaki tecrübesiz gençlere de kendi bildiklerini aktarıp onların da aynı sınavdan geçmelerini söylemekle iş bitmiyordu.*

"Yeni yetme" ifadesi öğrencinin bilmesi gereken sözcük dağarcığı içerisinde yer almaması nedeniyle YTKSS (2011)'de 9 sıklık değerine sahip "tecrübesiz" kelimesiyle değiştirilmiştir. Tecrübesiz sıfatının yanına "genç" eklenerek özne daha belirgin kılınmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Gençlerse bol bol neşelenecekleri gecelerin ve gündüzlerin hayaliyle yanıp tutuşmaktaydılar.

S. C.: *Gençlerse bol bol neşelenecekleri gecelerin ve gündüzlerin hayaliyle yanıp tutuşuyordular.*

Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda cümledeki seviye üstü kullanım olan "yanıp tutuşmak" deyimi için herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. "Tutuşmaktaydılar" ifadesindeki zaman yapısı bu düzeye uygun olmadığı için sadeleştirme esnasında "tutuşuyordular" şeklinde değişiklik yapılmıştır.

Ö. C.: Onlar için deniz bilinmezlerle örülüydü.

S. C.: *Onlar için denizde bilinmeyen çok şey vardı.*

"Bilinmezlerle örülüydü" ifadesini bu düzeydeki öğrenci anlamlandıramayacağı için bağlamdan hareketle "bilinmeyen çok şey vardı" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Yaşlı tayfaların anlattıklarına bu yüzden kulak kesilirler, bazen bir anda her şeyi unutuverirlerdi.

S. C.: *Yaşlı işçiler grubunun anlattıklarını iyice dinlerler, bazen de her şeyi bir anda unutuyorlar.*

"Tayfa" kelimesi TDK (2019)'de "işçiler topluluğu" anlamında kullanılmıştır. Bu anlamdan hareketle düzeye uygun "işçiler grubu" olarak cümleye eklenmiştir. Yüklemde geçen tezlilik ekiB1 seviyesine uygun değildir. Bu nedenle "unutuyorlar" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Bu durum en çok Koca Reisimizi sevindirmekteydi.

S. C.: *Bu durum en çok Koca Reisimizi sevindiriyordu.*

Özgün cümlede geçen "Sevindirmekteydi" ifadesi dil bilgisel açıdan incelendiğinde B1 seviyesine uygun değildir. Bu nedenle şimdiki zamanın hikayesine uyarlanarak "sevindiriyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Sayfa 19

Ö. C.: Onları izlemek Reisimize bambaşka bir hava verir, bambaşka bir dünyanın ikliminde gözlerini yeniden açmasını sağlardı.

S. C.: *Onları izlemek Reisimize bambaşka bir hava veriyordu. Bu yüzden Reisimiz kendini bambaşka bir dünyanın iklimindeymiş gibi hissediyordu.*

Öğrencide dikkat kaybına sebep olmaması için cümle ikiye ayrılmıştır. "Sağlamak" fiili düzeyin üzerinde bir sözcük olduğu için öğrenci anlamsal bütünlüğü oluşturamayabilir. Bu nedenle "gözlerini yeniden açmasını sağlardı" ifadesi yerine bağlam doğrultusunda "iklimindeymiş gibi hissediyordu" kullanılmıştır.

Ö. C.: O yıl bekledikleri emir çok geçmeden bir haberciyle gelmişti.

S. C.: *O yıl bekledikleri emir çok geçmeden bir haberciyle geldi.*

Özgün cümledeki "gelmişti" fiilinin yerine seviyeye uygun basit zamanlı hali "geldi" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Padişaha bir adım daha yaklaştıklarının ilk işaretini Koca Reisimiz böyle aldı.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: En yakınındaki Burak Reis ile Kara Hasan Reis' e açılmak istedi.

S. C.: *En yakınındaki Burak Reis ile Kara Hasan Reis'e bir şeyler anlatmak istedi.*

Temel anlamı dışında kullanılan "açılmak" fiilini bu seviyedeki bir öğrenci yanlış anlamlandırabilir. Bu yüzden sadeleştirilmiş cümlede "bir şeyler anlatmak istedi" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Ne de olsa meşverette her zaman hayır vardır derdi babası ona ve o da büyüklerin sözünden gitmenin adam olmakla eş değer olduğunu bilirdi.

S. C.: *Babası ona ne de olsa danışmakta her zaman hayır vardır diyordu. O da büyükleri dinlemenin adam olmakla aynı olduğunu biliyordu.*

Özgün cümle uzun olduğu için öğrenciyi anlamlandırma sırasında zorlayabilir. Bu nedenle sadeleştirme esnasında ikiye ayrılmıştır. "Meşveret" sözcüğü TDK (2019)'de "danışma, sorma" anlamında kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde olan bu sözcük yerine "danışma" kelimesi kullanılmıştır. Özgün cümledeki "derdi" fiilinin yerine "diyordu" ve "bilirdi" yerine "biliyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bir insan önce adam gibi adam olmalıydı, sonra deniz adamı...

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Deniz adamlığından da padişah katında görevlendirilmek vardı sırada.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: "Reis Baba!" diye mırıldandım.

S. C.: *"Reis Baba! diye sessizce konuştum.*

"Mırıldanmak" fiilinin "alçak sesle kendi kendine bir şeyler söylemek" anlamından hareketle sadeleştirme sırasında "sessizce konuştum" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: “Eğer iznin olursa bir şey sormak isterim.” Koca Reis de aynı dalgınlığın içerisinde kıpırdamazken, “Sor bakalım!” dedi, “Nedir muradın?”

S. C.: *“Eğer iznin olursa bir şey sormak isterim.” Koca Reis de aynı dalgın haldeyken, “Sor bakalım!” dedi, “Nedir isteğin?”*

“Dalgınlığın içerisinde kıpırdamazken” yerine anlamı daha belirgin kılan “dalgın haldeyken” ifadesi kullanılmıştır. “Murat” kelimesi öğrenci düzeyine uygun değildir. Bu nedenle sadeleştirme esnasında anlamca karşılığı olan “istek” ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Ben de hemen içimden geçenleri aşikâr ettim.

S. C.: *Ben de hemen içimden geçenleri söyledim.*

“Aşikar” kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle yerine bağlamdan hareketle “söylemek” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Her şeyi söylemeye çalıştım.

S. C.: *Her şeyi söylemeye çalışıyordum.*

B1 seviyesinde şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zamanlı fiil verilmediği için “çalıştım” fiili yerine “çalışıyordum” kullanılmıştır.

Ö. C.: Dedim ki ona, “Kaç gündür hep sana bakarım, hiç konuşmazsın.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Denize olan aşkın seni daha da içinden çıkılmaz maceralara sürükler de bunun için mi konuşmazsın?

S. C.: *Denize olan aşkın seni daha da zorlu maceralara sürükler de bunun için mi konuşmazsın?*

Özgün cümlede geçen “çıkılmaz” sıfatı yerine anlamı karşılayabilecek ve düzeye uygun “zor” sıfatı kullanılmıştır.

Ö. C.: Yoksa seni kaygılandıran bir durum mu vardır?”

S. C.: *Yoksa seni endişelendiren bir durum mu vardır?”*

Düzeyin üzerinde “üzüntü, endişe duyulan düşünce” anlamında kullanılan “kaygılanmak” fiili yerine verilen anlamlardan hareketle “endişelenmek” kullanılmıştır.

Ö. C.: Koca Reis yine istifini bozmadı.

S. C.: *Koca Reis yine umursamadı.*

B1 seviyesinin üstünde bir kullanım olan “istifini bozmamak” TDK (2019)’de “aldırış etmemek” anlamında kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde olan bu ifade yerine bağlamdan hareketle “umursamadı” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Gözleri sürekli denizde, uzak ufukları tarar dururdu.

S. C.: *Gözleri sürekli denizde, uzak ufukları izleyip duruyordu.*

“Taramak” fiili asıl anlamı dışında kullanıldığı için öğrenci anlamlandırmada zorluk yaşayabilir. Bu nedenle sadeleştirme esnasında yerine “izlemek” fiili kullanılmıştır. “Dururdu” fiili yerine düzeye uygun zaman yapısına sahip “duruyordu” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: “Yok, evlat” dedi, “Beni kaygılandıracak ne olabilir ki?

S. C.: *“Yok, evlat" dedi, “Beni endişelendirecek ne olabilir ki?*

Kaygı sözcüğü yerine endişe kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Yalnız, Cehre Adası'ndaki üssü taşımayı düşünürüm.

S. C.: *Fakat Cehre Adası'ndaki kaldığımız yeri taşımayı düşünürüm.*

YTKSS (2011)’de 1137 sıklık değerine sahip “yalnız” bağlacı yerine 2695 sıklık değerine sahip “fakat” bağlacı tercih edilmiştir.

Ö. C.: Bunun için de Burak ile Kara Hasan Reis’ e de danışmak isterim.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Akıl akıldan üstündür demişler, belli mi olur?

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Bizim düşünmediğimiz bir şeyi onlar düşünür, hem meşveret etmek iyidir.”

S. C.: *Bizim düşünmediğimiz bir şeyi onlar düşünür, hem danışmak iyidir.”*

Özgün cümlede geçen “meşveret” kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)’de 671 sıklık değerine sahip “sormak” fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: “Doğru söylersin Reis Baba!” diyerek sustum o vakit.

S. C.: *“Doğru söylersin Reis Baba!” diyerek sustum.*

O vakit cümleye ayırıcı bir nitelik kazandırmadığı için sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Ama bilmek isterdim Reisimizdeki bu acelenin nedenini de cesaret edip soramazdım.

S. C.: *Ama bilmek istiyordum, Reisimizdeki bu acelenin nedenini de cesaret edip soramıyordum.*

Özgün cümlede geçen "isterdim ve soramazdım" fiileri bu düzeyde verilen zaman yapılarında uygun olmadıkları için "istiyordum ve soramıyordum" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: O yıl Cehre Adası'ndaki üssü Beled- ül Unnap'a taşıdık.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Tunus ile Cezayir arasında yer almaktaydı Beled- ül Unnap.

S. C.: *Beled- ül Unnap Tunus ile Cezayir arasında yer alıyordu.*

Özgün cümlede geçen "almaktaydı" fiilinde kullanılan ek düzeye uygun olmadığı için "alıyordu" şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Hepimize göz kulak olan ve bizleri canı gibi korumaya özen gösteren Reisimizin neden zamanla yarış eder bir hali vardı, kimse bilemedi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

"Göz kulak olmak deyimi" öğrenciye deyimlerin kazandırılması hedefiyle cümledeki yerini korumuştur.

Sayfa 20

Ö. C: Hatta bir ara iki yardımcısını ve odabaşlarını çağırtıp kamarasında hazır beklettiği ve herkesin ciddiyetini koruduğu o uzun kış gecesinde, yağlı kandilin ölü ışığı altında neler konuştular, neleri karara bağladılar hepsi de aklımdan uçup gitti sanki.

S. C.: *Hatta bir ara iki yardımcısını ve odabaşlarını çağırtıp neleri konuştular, hangi kararıverdiler sanki hepsini unuttum.*

"Hepsi" kelimesine tamamlanan eki eklenerek ve "aklımdan uçtu" yerine de "unuttum" fiili getirilerek anlam daha açık hale getirilmiştir. Bu değişikliklerle beraber cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde eksiltilmiştir.

Ö. C.: O yıllarda hummalı bir çalışma içine girmiştik.

S. C.: *O yıllarda yoğun bir çalışma içine girdik.*

Özgün cümlede geçen "hummalı" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 4 sıklık değerine sahip "yoğun" sıfatı tercih edilmiştir. Birleşik zamanlı bir fiil olan "Girmiştik" fiilinin yerine B1 seviyesine uygun basit zamanlı hali "girdik" kullanılmıştır.

Ö. C.: El ele verip de burada küçük bir tersane yapmanın uygun olacağını söyleyen amcam Kemal Reis, "Artık bir an bile durmanın zamanı değildir!" diyerek leventleri aşka getirdiği pazartesi akşamı denizin durgunluğu beni ilk defa böyle etkilemiş, derin düşüncelere dalmama neden olmuştu.

S: C.: *Amcam Kemal Reis, el ele verip de burada küçük bir tersane yapmanın uygun olacağını söyledi. "Artık bir an bile durmanın zamanı değildir!" diyerek leventleri çok istekli hale getirdiği pazartesi akşamı denizin durgunluğu beni ilk defa böyle etkiledi. Derin düşüncelere dalmama neden oldu.*

Özgün cümlede virgülle sıralanan cümleler öğrencide dikkat kaybına sebep olacağından sadeleştirme sırasında noktayla ayrılmıştır. Özne, daha belirgin kılınmak amacıyla cümlenin başına getirilmiştir. "Aşka getirmek" ifadesi TDK (2019)'de "çok istekli olmak" anlamında kullanılmıştır. Sadeleştirme esnasında düzeye uygun olduğu için bu anlamı tercih edilmiştir. Birleşik zamanlı bir fiil olan "olmuştu" yerine B1 seviyesine uygun basit zamanlı hali "oldu" kullanılmıştır. Zamansal uyumu sağlamak amacıyla "etkilemiş" fiili "etkiledi" olarak değiştirilmiştir.

Ö. C.: Küçük tersanede yeni gemilerin yapımına başlandığı o zamanlarda kışın bile boş durmamıştık.

S. C.: *Küçük tersanede yeni gemilerin yapımına başlandığı o zamanlarda kışın bile çalışıyorduk.*

Düzeyin üzerinde olan "boş durmamıştık" ifadesi yerine anlamı daha açık veren "çalışıyorduk" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Kesilen ağaçlar tersaneye taşınırken leventlerin kendi aralarındaki şakalaşmaları ve çalışma hırsları gözümden kaçmazdı.

S. C.: *Kesilen ağaçlar tersaneye taşınırken leventlerin şakalaşmaları ve çalışma isteklerini görüyordum.*

"Sonu gelmeyen istek, aşırı tutku" anlamlarında kullanılan "hırs" sözcüğü yerine sadeleştirme esnasında yerine düzeye uygun "istek" kelimesi kullanılmıştır.

Özgün cümledeki "kaçmazdı" fiilinin yerine öğrencilere şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zamanın öğretilmemesi nedeniyle "kaçmıyordu" fiili kullanılmıştır. "Kendi aralarında" ifadesi ayırıcı bir özellik katmadığı için cümleden çıkarılmıştır. Düzeyin üzerinde olan "gözünden kaçmamak" ifadesi yerine anlamı daha açık veren "görüyordum" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Doğdukları ve büyüdükleri diyarlardan fersah fersah uzakta vatan hasreti çekseler de, kimi anasının, kimi nazlı eşinin özlemini derinden derine yüreğinin en gizli köşesinde duysa da kendilerini görevine vererek bu sıkıntılara katlanan cengâverler için verilen her emre itaat etmek, Koca Reislerinin sözünden dışarı çıkmamak bir düsturdu.

S. C.: *Memleketlerinden çok uzakta vatan hasreti çekiyorlar. Kimi annesinin, kimi nazlı eşinin hasretini çekiyordu. Bu sıkıntıları çeken kahramanlar için Koca Reislerinin emirlerine uymak, sözünü dinlemek bir kuraldı.*

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenci anlamlandırma esnasında zorluk yaşayacağından cümleler sadeleştirme aşamasında noktayla ayrılmıştır. Seviye üstü kullanım olan "cengaver" sözcüğü yerine TDK (2019)'de anlamsal karşılığı olan "kahraman" sözcüğü kullanılmıştır. Ayrıca B1 düzeyine uygun olmayan "düstur" kelimesi "genel kural" anlamında kullanılmıştır. Bu doğrultuda sadeleştirme esnasında yerine "kural" kelimesi kullanılmıştır. "fersah fersah" ifadesi yerine onu anlamca karşılayan "çok" sıfatı kullanılmıştır.

Ö. C.: Bilirlerdi ki işleri hiç de kolay değildi.

S. C.: *Biliyordular ki işleri hiç de kolay değildi.*

"Bilirdiler" fiili yerine düzeye uygun zaman yapısına sahip "biliyordular" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Su uyur düşman uyumazdı.

S. C.: *Su uyur düşman uyumaz.*

"Su uyur düşman uyumaz" atasözü Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda öğrenciye kazandırılmak amacıyla cümlede yerini korumuştur. Birleşik zamanlı "uyumazdı" fiili düzeye yerine basit zamanlı "uyumaz" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Koca Reisimiz için denizlerde düşmana aman vermemek, mazlumun ve masumun hakkını korumak, yolcu gemilerine zarar verdirmemek vazgeçilmez şiarlardı.

S. C.: Koca Reisimiz için denizlerde düşmana rahat vermemek, mazlumun ve masumun hakkını korumak, yolcu gemilerine zarar verdirmemek vazgeçilmez özelliklerdi.

Özgün cümledeki "şiar" kelimesi Aydın (2015)'ın çalışmasında B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken kelimeler listesinde yer almamıştır. Bu sebeple sözlük anlamından yola çıkarak "özelliklerdi" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Türk gemilerinin Akdeniz' in bu sularında kolaylıkla seyir etmeleri de bir bakıma bizlere bağlıydı.

S. C.: *Türk gemilerinin Akdeniz' in bu sularında kolaylıkla seyahat etmeleri de bizlere bağlıydı.*

Cümlede ayırıcı bir özelliğe sahip olmayan "bir bakıma" ifadesi sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır. Seyir kelimesi yerine seyahat kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Deniz, güzelliklerinin, bilinmezliklerinin ve çekiciliğinin yanı sıra bu yönüyle de önemliydi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Leventlerin, Venedikli korsanların rahat durmadıkları o vakitlerde, karşılarına çıkan kara korsanları haklamak için ellerinden gelen gayreti göstermeleri bir vatan borcuydu.

S. C.: *Leventlerin, Venedikli korsanların rahat durmadıkları o vakitlerde, karşılarına çıkan kara korsanları yenmek için ellerinden gelen gayreti göstermeleri bir vatan borcuydu*.

Seviye üstü kullanım olan "haklamak" sözcüğü yerine TDK (2019)'de anlamsal karşılığı olan "yenmek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Özlemlerini dindirecek türküleri yüreklerinde kabarıp da yürekleri kabına sığmaz olduğunda Koca Reis' in kadırgasında yeteneğiyle tez zamanda ünlenmiş Biçare Yunus' un yanına koşardı leventler.

S. C.: *Özlemlerini geçirecek türküleri yüreklerini acıttığı için dayanamadıkları zaman leventler Biçare Yunus' un yanına koşuyordu.*

Özgün cümle bu seviyedeki öğrencide dikkat kaybı yaratacak ve anlamlandırmada zorlayacak yapıdadır. Bu nedenle sadeleştirme esnasında cümlede değişiklikler yapılmıştır. Aydın (2015)'ın çalışmasında B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken muhtemel kelimeler listesinde "kadırga" kelimesi yer almamaktadır. TDK (2019)'de "savaş gemisi" anlamında kullanılan bu ifade cümleye eklenmiştir. Birleşik zamanlı "koşardı" fiilinin yerine düzeye uygun zamana uyarlanmış hali "koşuyordu" fiili kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Sayfa 21

Ö. C.: Sulardaki sıratlarına kaldıkları yerden devam etmeden önce Biçare Yunus onların

S. C.: *Sulardaki yollarına kaldıkları yerden devam etmeden önce Biçare Yunus onların hislerini şarkıyla anlatıyordu.*

Özgün cümlede geçen "sırat "kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak Ölker (2011)'de 1825 sıklık değerine sahip "yol" kelimesi tercih edilmiştir. "dörtlüklere dökmek" ifadesini öğrenciler anlamlandırmada zorluk yaşayacakları için bağlamdan hareketle "türkülerle anlatıyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Yanık bir denizci türküsü tutturur da giderdi.

S. C.: *Acıklı bir denizci türküsü söyleyerek gidiyordu.*

"Yanık" sözcüğü temel anlamı dışında kullanıldığı için oluşabilecek kafa karışıklığını önlemek adına yerine "acıklı" sıfatı kullanılmıştır. Seviye üstü bir kullanım olan "tutturmak" fiili yerine anlamı karşılayacak YTKSS (2011)'de 6 sıklık değerine sahip "türkü söylemek" ifadesi tercih edilmiştir. Ayrıca yüklem bu seviye için uygun olmağı için "gidiyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Bir anda güvertedeki herkes kendi hayal alemine çekilirdi.

S. C.: *Bir anda güvertedeki herkes kendi hayal dünyasına daldı.*

"Çekilmek" yerine bağlamdan hareketle "dalmak" fiili kullanılmıştır. Ayrıca alem yerine dünya sözcüğünün kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Denizcilerin birçoğu belki de bu yüzden evlenmek istemezdi.

S. C.: *Denizcilerin birçoğu belki de bu yüzden evlenmek istemiyordu.*

"İstemezdi" B1 düzeyine uygun zaman yapısına sahip olmadığı için "istemiyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Geride gözü yaşlı eşler bırakmak istemedikleri için bir yuva sahibi olmamak yüreklerinde ukde olur kalırdı.

S. C.: *Geride gözü yaşlı eşler bırakmak istemedikleri için bir yuva sahibi olmamak yüreklerinde dert kalıyordu.*

Seviye üstü bir kullanım olan YTKSS (2011)'de 3 sıklık değeri bulunan "ukde" sözcüğü yerine anlamca karşılığı olan ve YTKSS (2011)'de 199 sıklık değerine sahip "dert" kelimesi kullanılmıştır. Ayrıca Dilbilgisel açıdan incelendiğinde yüklemde kullanılan birleşik zaman bu seviyeye uygun olmadığı için "kalıyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Dağ bayır demeden taşınıp tersaneye getirilen ağaçlardan yeni gemiler yapılması ve gemilerin sefere hazır edilmeleri görülecek şeydi.

S. C.: *Tersaneye getirilen ağaçlardan yeni gemiler yapılması ve gemilerin sefere hazırlanmaları bekleniyordu.*

Özgün cümlede kullanılan "görülecek şeydi" yerine anlamı daha belirgin kılan "bekleniyordu" kullanılmıştır. Ayrıca cümlede ayırıcı bir özelliğe sahip olmayan kelimeler çıkarılmıştır. Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde eksiltilmiştir.

Ö. C.: Ama hiç yılmadan çalışan leventler kısa zaman içinde gemileri hazır etmeyi başarmışlardı işte.

S. C.: *Ama hiç bıkmadan çalışan leventler kısa zaman içinde gemileri hazır etmeyi başardılar.*

"Bıkmak, usanmak" anlamlarında kullanılan "yılmak" fiili öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle verilen anlamlarından hareketle yerine "bıkmak" fiili kullanılmıştır. "Başarmışlardı" yerine daha rahat anlamlandırılan "başardılar" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Erken bahar ayı gelip çattığında yine denize açıldık.

S. C.: *Bahar ayı erken geldiği için denize girdik.*

Düzeye uygun olmayan "gelip çatmak" ifadesi yerine bağlamdan hareketle "geldiği için" ifadesi kullanılmıştır. "Açılmak" fiili temel anlamı dışında

kullanılmıştır. Sadeleştirme esnasında yerine anlamı daha açık veren "girmek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Kıyıları tarayıp korsan gemileriyle boy ölçüştük.

S. C.: *Kıyıları kontrol edip korsan gemileriyle yarıştık.*

Seviye üstü kullanım olan "boy ölçüşmek" deyimi TDK (2019)'de "yarışmak" anlamında kullanılmıştır. Sadeleştirme esnasında bu anlamı tercih edilmiştir. "Taramak" fiilini bu düzeydeki öğrenci anlamlandırmada zorlanabilir. "Bir şey veya kimseyi bulmak, denetlemek için türlü yöntemlerden yararlanarak bir yeri sıkı bir biçimde aramak" anlamları doğrultusunda bağlamdan hareketle "kontrol etmek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Epeyce bir ganimetle geri döndüğümüzde fakir fukaranın karnını doyurduk, yetimlerin ve dul kadınların dualarını aldık.

S. C.: *Epeyce bir parayla geri döndüğümüz zaman fakir fukaranın karnını doyurarak, yetim ve dul kadınların dualarını aldık.*

"Ganimet" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamıştır. TDK (2019)'de "mal" anlamında kullanılan bu sözcüğü öğrenci anlamlandırmada zorluk yaşayabileceği için bağlamdan hareketle "para" kelimesi tercih edilmiştir. Yoksullar için kullanılan "fakir fukara" ifadesi öğrenciye girdi sağlamak amacıyla cümledeki yerini korumuştur. Ayrıca öğrencinin "dualarını aldık" ifadesini cümlenin akışından çıkarabileceği düşünülmüştür.

Ö. C.: Şevval ayında, Beled- ül Unnap'dan Fransız sahillerine sefer düzenlediğimizde, yürekleri korku nedir bilmeyen bu cengaverlerin bağırlarını rüzgâra siper ederek karşılarına çıkacak korsanları haklamak için nasıl yanıp tutuştuklarını görür gibiydim.

S. C.: *Şevval ayında, Beled- ül Unnap'dan Fransız sahillerine sefer düzenlediğimizde, korkusuz bu kahraman korsanları yenmeyi için nasıl çok istediklerini sanki görüyordum.*

Özgün cümle öğrenci düzeyinin üstünde bulunan birçok kelimenin kullanılması nedeniyle anlaşılması zor bir yapıdadır. Bu anlaşılmazlığın önüne geçmek adına sadeleştirilmiş cümlede düzeye uygun kelime tercihleri yapılıp değişiklikler yapılmıştır. Seviye üstü bir kullanım olan "ganimet" ve "cengaver"

kelimeleri Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamıştır. Bu nedenle "ganimet" sözcüğü yerine "para", "cengaver" sözcüğü yerine "kahraman" kelimesi tercih edilmiştir. Ayrıca "görür gibiydim" yerine anlamı daha belirgin kılan "sanki görüyordum" ifadesi kullanılmıştır. Bu değişiklerden ötürü cümleye kazanım sağlamayan kelimeler cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Namlı Balear Adaları'na erzak ve mühimmat yığan korsanların denizlerde rahat durmayacaklarından ve bunların hakkından gelinmesi gerektiğinden söz eden Koca Reis kamarasında bir aşağı bir yukarı geziniyor, yerinde duramıyordu.

S. C.: *Namlı Balear Adaları'na erzak ve savaş aletleri biriktiren korsanların denizlerde rahat durmayacaklarından ve onların durdurulması gerektiği için Koca Reis yerinde duramıyordu.*

Seviye üstü bir kullanım olan "Mühimmat" B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinden yer almamaktadır. Bu nedenle yerine anlamı karşılayacak olan "savaş aletleri" ifadesi kullanılmıştır. "Yığmak" kelimesi bu düzeye uygun kullanım olmadığı için yerine "biriktirmek" fiili kullanılmıştır. "Gerektiğinden" kelimesi daha açık hali olan "gerektiği için" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Ben de amcamın bu kaygısına ortak olmak ister gibi yanında durmaktaydım.

S. C.: *Ben de amcamın bu kaygısına ortak olmak ister gibi yanında duruyordum.*

"Kaygı duymak, üzülmek" anlamlarında kullanılan "kaygı" kelimesi yerine bu anlamlardan hareketle düzeye uygun "üzülmek" fiili kullanılmıştır. Öğrencilere şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zamanın öğretilmemesi nedeniyle "durmaktaydım" yerine "duruyordum" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Adaşım Muhittin Reis de karşımızda durmuş merakla hem amcama hem de ondan yaşça küçük olsam da deniz ilminde her geçen gün ilerleyen ben fakire bakmaktaydı.

S. C.: *Adaşım Muhittin Reis de karşımızda durmuş merakla hem amcama hem de deniz ilminde her geçen gün daha iyi olan bana bakıyordu.*

"İlerlemek" fiili asıl anlamı dışında kullanıldığı için yerine daha belirgin kılan "daha iyi olan" ifadesi cümleye eklenmiştir. Özgün cümledeki "bakmaktaydı"

birleşik zamanlı fiilin yerine öğrenci seviyesine uygun "bakıyordu" fiili kullanılmıştır. Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde eksiltilmiştir.

Ö. C.: Balear Adaları'ndaki kolonileşmeye büyük bir darbe indirmenin zamanı gelmişti ve bunu başarmak için Koca Reisimiz günlerdir plan yapmaktaydı.

S. C.: *Balear Adaları'ndaki topluluğa büyük bir darbe indirmenin zamanıydı ve bunu başarmak için Koca Reisimiz günlerdir plan yapıyordu.*

Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda seviye üstü bir kullanım olan "darbe indirmek" ifadesi cümlede yerini korumuştur. Seviye üstü bir kullanım olan "kolonileşme" yerine bağlamdan hareketle "topluluk" kelimesi tercih edilmiştir. "Zamanı gelmişti" ifadesi yerine bu düzeyde verilen zaman yapısı dikkate alınarak "zamanıydı" şeklinde değiştirilmiştir. Yüklem bu seviyede verilen zaman yapısına uygun olmadığı için "yapıyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Kıyıdaki kaleleri top ateşine tuttuğumuzda, yüreklerimizden geçen tek dilek bu işin üstesinden hakkıyla gelebilmemizdi.

S. C.: *Kıyıdaki kaleleri top ateşine tuttuğumuz zaman, yüreklerimizden geçen tek dilek bu işi başarmaktı.*

"İşin üstesinden hakkıyla gelmek" ifadesi düzeyin üzerinde olduğu için öğrenci anlamlandırmada zorluk yaşayacaktır. Sadeleştirme esnasında yerine anlamını karşılayan "başarmaktı" fiili tercih edilmiştir.

Sayfa 22

Ö. C.: Geri dönerken, denizin puslu ve sessiz oluşunu kötüye yoran leventlerin arasına karıştım.

S. C.: *Geri dönerken, denizin sisli ve sessiz oluşunu kötüye yoran leventlerin arasına girdim.*

Asıl anlamı dışında kullanılan "karışmak" fiili yerine anlamı karşılayabilecek olan "girmek" fiili kullanılmıştır. Puslu sıfatı yerine sisli sıfatının kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Ben de onlarla hemhal olmak istiyordum.

S. C.: *Ben de onlarla aynı durumda olmak istiyordum.*

Seviye üstü bir kullanım olan “hemhal” sözcüğü TDK (2019)’de “aynı durumda olmak” anlamında kullanılmıştır. Sadeleştirme esnasında düzeye uygunluğu nedeniyle bu anlamı tercih edilmiştir.

Ö. C.: Kendi ayrıcalıklı durumumdan bir an olsun uzaklaşarak onların arasına karışmak, neler düşündüklerini bilmek, dertlerini dinlemek niyetindeydim.

S. C.: *Kendi ayrıcalıklı durumumdan bir an olsun uzaklaşarak onların arasına karışmak, neler düşündüklerini bilmek, dertlerini dinlemeyi düşünüyordum.*

Özgün cümlede geçen “niyetlenmek” kelimesi yerine bağlamdan hareketle düzeye uygun olan “düşünmek” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Arkadaşım Muhittin Reis de sessizliğini bozmadan hep yanımda dururdu.

S. C.: *Arkadaşım Muhittin Reis de sessiz bir şekilde hep yanımda duruyordu.*

“Sessizliğini bozmadan” ifadesindeki “bozmamak” fiili asıl anlamı dışında kullanıldığı için yerine anlamı daha açık veren “sessiz bir şekilde” ifadesi kullanılmıştır. “Özgün cümlede geçen “dururdu” fiilinin yerine bu düzeyde verilen zaman yapısına uygun “duruyordu” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Başka zaman olsa bana durmadan sorular soran Muhittin şimdi sus pus olmuş bir gölge gibi peşimden ayrılmazdı hiç.

S. C.: *Başka zaman olsa bana durmadan sorular soran Muhittin şimdi sus pus olmuş bir gölge gibi peşimden ayrılmıyordu hiç.*

Özgün cümlede geçen “Sus pus” ikilemesi öğrenciye kazanım sağlamak amacıyla cümledeki yerini korumuştur. Özgün cümlede geçen “ayrılmazdı” fiili yerine “ayrılmıyordu” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Denizin bu karanlığında her an önümüze kara korsanları çıkacakmış gibi bir his dolmuştu yüreğime.

S. C.: *Denizin bu karanlığında her an önümüze kara korsanları çıkacakmış gibi hissediyordum.*

“Yüreğime his dolmak” ifadesi yerine anlamı daha açık veren “hissediyordum” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Rahman Baba da sanki benimle aynı şeyleri hissediyormuş gibi geldi bana.

S. C.: *Rahman Baba da sanki benimle aynı şeyleri hissediyor.*

“Sanki” zarfı ile “gibi geldi” ifadeleri aynı anlamı karşılayabilecekleri için sadeleştirme esnasında “gibi geldi bana” ifadesi cümleden çıkarılmıştır.

Birleşik zamanlı “hissediyormuş” fiilinin yerine basit zamanlı hali “hissediyor” kullanılmıştır.

Ö. C.: Zira karanlık çöktüğünden beri sancak tarafında dikilip dururken bir yandan erken ağarmış sakallarını kaşımakta bir yandan da hep ileriye, karanlık ufka bakmaktaydı.

S. C.: *Çünkü karanlık olduğundan beri sancak tarafında duruyor, bir yandan beyazlamış sakallarını kaşıyor, bir yandan karanlık ufka bakıyordu.*

Temel anlamı dışında kullanılan “çökmek” fiili yerine bağlamdan hareketle “olmak” fiili kullanılmıştır. Özgün cümlede geçen YTKSS (2011)’de 175 sıklık değerine sahip “zira” bağlacı YTKSS (2011)’de 698 sıklık değerine sahip olan “çünkü” bağlacı ile değiştirilmiştir. “Ağarmak” kelimesi yerine anlamca eş değer olan “beyazlamak” kelimesi kullanılmıştır. “Bakmaktaydı” fiili yerine düzeye uygun zaman yapısına sahip “bakıyordu” fiili kullanılmıştır.

Sayfa 23

2.1. MALTA

Ö. C.: “Malta’nın kontrolü demek Akdeniz'in kontrolü demekti.”

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Her tarafı taşlıklarla ve kayalıklarla çevrelenmiş bir adaydı Malta.

S. C.: *Malta her tarafı taşlıklarla ve kayalıklarla çevrelenmiş bir adaydı.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Gecenin zifiri karanlığı içinde ürkütücü sessizliğiyle birden bire karşımızda belirdiğinde en babayiğit leventlerin bile yüreğinin korkuyla ürperdiğini hissetmiştim sanki.

S. C.: *Gecenin çok koyu karanlığı içinde korkutucu sessizliğiyle birden bire göründüğü zaman en babayiğit leventlerin bile sanki korktuğunu hissettim.*

Seviye üstü bir kullanım olan “zifiri” sıfatı yerine bağlamdan hareketle “çok koyu” sıfatı kullanılmıştır. Belirmek fiili yerine görünmek fiilinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. “Ürkmek” fiili yerine Ölker (2011)’de 8 sıklık değerine sahip düzeye uygun olan “korkmak” fiili kullanılmıştır. Yüklemde kullanılan birleşik

zaman bu seviyeye uygun olmadığı için basit zamanlı hale getirilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Çünkü denizde cenk etmiş herkes bilirdi ki bu korkutucu adaya öyle her istenilen yönden saldırmak mümkün değildi.

S. C.: *Çünkü denizde savaşmış herkes biliyordu ki bu korkutucu adaya öyle her istenilen yönden saldırmak mümkün değildi.*

Zira bağlacı yerine YTKSS (2011)'de 689 sıklık değerine sahip "çünkü" bağlacı kullanılmıştır. "Cenk etmek" fiili TDK (2019)'de "savaşmak" anlamında kullanılmıştır. Sadeleştirme esnasında bu anlamı tercih edilmiştir. Ayrıca özgün cümledeki "bilirdi" birleşik zamanlı fiilin yerine öğrenci seviyesine uygun "biliyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Adabına ve usulüne göre davranma gördüğünde, korsanlarda bilirdi bu adanın nasıl insan canı yaktığını.

S. C.: *Usulüne göre davranınca bu adanın insan canı yaktığını korsanlarda biliyordu.*

Adap ve usul kelimeleri aynı anlamı karşılayabilecekleri için Krashen'in anlaşılabilir girdi kuramı doğrultusunda "usul" kelimesi cümledeki yerini korumuşlardır. Ayrıca birleşik zamanlı bir fiil olan "bilirdi' fiili öğrenci düzeyi gözetilerek şimdiki zamanın hikayesi "biliyordu" şeklinde kullanılmıştır.

Ö. C.: Ne namlıydı Malta Adası! Adaların içinde Rodos' tan sonra korsanların yüreğini titreten o değil miydi?

S. C.: *Ne ünlüydü Malta Adası! Adaların içinde Rodos' tan sonra korsanların yüreğini titreten o değil miydi?*

Seviye üstü bir kullanım olan "namlı" kelimesi yerine YTKSS (2011)'de 21 sıklık değerine sahip "ünlü" kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Malta, her korsanın kendi üslubunca sokulmasından haz etmediği gibi elini yavaş tutarak kendisine sinsice yaklaşanları da sevmezdi.

S. C.: *Malta, her korsanın kendi üslubunca yaklaşmalarından sevmediği gibi elini yavaş tutarak kendisine kurnazca yaklaşanları da sevmiyordu.*

Seviye üstü bir kullanım olan "sokulmak" kelimesi yerine anlamı karşılayan YTKSS (2011)'de 186 sıklık değerine "yaklaşmak" fiili kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "sinsi" sıfatı yerine "kurnaz" sıfatı kullanılmıştır. Ayrıca

“sevmezdi” fiili yerine bu düzeyde verilen zaman yapısına uygun hali “sevmiyordu” kullanılmıştır.

Ö. C.: Rodos ne kadar korkunç ve heybetliyse, Malta da o kadar korkutucu ve ürkütücüydü bizlerin gözünde.

S. C.: *Rodos ne kadar korkunç ve büyükse, Malta da gözümüzde o kadar korkutucuydu.*

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan “heybetli” sıfatı yerine anlamca eş değer ve seviyeye uygun “büyük” sıfatı kullanılmıştır. “Bizlerin gözünde” ifadesi yerine “gözümüzde” kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Malta Adası'na gece vakti baskın düzenleneceği gemide kulaktan kulağa yayılmaya başladığında leventler hemen Koca Reislerinin yanına varmak istediler.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Sırtlan yuvası olarak adlandırılan ve ileride Koca Turgut’ un şehit edileceği bu adaya en sarp kayalıkların olduğu ve iskandil yapılarak güç bela gemilerin girdiği limandan saldıracaklardı.

S. C.: *Sırtlan yuvası olarak adlandırılan ve ileride Koca Turgut’ un şehit edileceği bu adaya en dik kayalıkların olduğu ve araştırma yapılarak güç bela gemilerin girdiği limandan saldıracaklar.*

Seviye üstü bir kullanım olan “iskandil” ifadesi TDK (2019)’de “araştırma” anlamında kullanılmıştır. Sadeleştirme sırasında bu anlamı cümleye eklenmiştir. “sarp” sıfatı” yerine düzeye uygun “dik” sıfatı kullanılmıştır. Ayrıca “saldıracaklardı” fiilinde kullanılan zaman yapısı bu düzeye uygun olmadığı için sadeleştirme sırasında “saldıracaklar” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Planımızı tıpkı tasarladığımız gibi uygulamıştık.

S. C.: *Planımızı tıpkı düşündüğümüz gibi uyguladık.*

“Tasarlamak” ifadesi “bir şeyin nasıl gerçekleşebileceğini düşünmek, zihinde hazırlamak” anlamalarında kullanılmıştır. Bu anlamlarından hareketle yerine “düşünmek” fiili tercih edilmiştir. Birleşik zamanlı “uygulamıştık” fiili öğrenci düzeyi gözetilerek “uyguladık” şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Saldırı başarıyla sonuçlandı.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Adanın hakimi olarak bilinen, orayı üs belleyen korsanları adada barındıran ve her zaman onlara destek olan Karlos'u uykusunda faka bastırdık.

S. C.: *Adayı yöneten kişi olarak bilinen, orayı kalacak yer seçen korsanları adada barındıran ve her zaman onlara destek olan Karlos'u uykusunda tuzağa düşürmeyi başardık.*

"Egemenliğini yürüten, buyruğunu yürüten, sözünü geçiren" anlamlarında kullanılan "hakim" kelimesi yerine sadeleştirme esnasında "yöneten kişi" ifadesi kullanılmıştır. Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda seviye üstü bir kullanım olan "barındırmak" fiili cümledeki yerini korumuştur. Bu değişiklik nedeniyle "adanın yerine "adayı" şeklinde değişiklik yapılmıştır. "Üs" kelimesi daha önce belirtildiği gibi "kalacak" yer olarak değiştirilmiştir. Seviye üstü bir kullanım olan "faka basmak" TDK (2019)'de "tuzağa düşmek" anlamında kullanılmıştır. Cümledeki anlamsal ve zamansal bütünlüğü sağlamak adına "tuzağa düşürmeyi başardık" şeklinde değiştirilmiştir.

Sayfa 24

Ö. C.: Karlos sadece tahtını değil, öz oğlunu bile bırakıp kaçmak zorunda kalmıştı.

S. C.: *Karlos sadece tahtını değil, öz oğlunu bile bırakıp kaçmak zorunda kaldı.*

Özgün cümledeki "kalmıştı" birleşik zamanlı fiilin yerine düzeye uygun zaman yapısına sahip "kaldı" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bundan böyle Koca Reis' in adı ne zaman anılacak olsa Karlos' un yüzü korkulu bir rüyadan kaçarcasına renkten renge girecek, bir daha Koca Reis' le karşılaşmamak için elinden gelen tüm gayreti sarf edecek, hayta oğlunu bile unutacaktı.

S. C.: *Bundan sonra Koca Reis' in adı söylendiğinde Karlos korkacak, bir daha Koca Reis'le karşılaşmamak için elinden geleni yapacak, yaramaz oğlunu bile unutacak.*

Bu cümle öğrenci seviyesinin üstünde bulunan birçok kelimeyi barındırması nedeniyle anlaşılması zor bir yapıdadır. Cümleyi anlamlandırırken kafa karışıklığını önlemek adına kelimeler seviyeye uygun olarak değiştirilip zaman uyumuna dikkat

edilmiştir. “Anmak” yerine “söylemek”, “renkten renge girmek” yerine “korkmak” , “haylaz” yerine ise “yaramaz” kullanılmıştır. Ayrıca Avrupa Dilleri Ortak Gönderim Düzeyleri Çerçevesinde Hedef Öğrenici Grubunun deyimleri öğrenme yeterliliği belirtildiğinden “elinden geleni yapmak” deyimi cümlede yerini korumuştur.

Ö. C.: Malta hâkimi canını kurtarmak için oğlunu bile bırakıp kaçtıktan sonra leventlerin neşesi iyice yerine gelmişti.

S. C.: *Malta’yı yöneten kişi canını kurtarmak için oğlunu bile bırakıp kaçtıktan sonra leventler sevinmeye başladılar.*

Düzeyin üzerine olan “neşesi yerine gelmek” ifadesi yerine anlamı daha açık veren “sevinmeye başladılar” ifadesi kullanılmıştır. Hakim yerine yöneten ifadesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Anlamı kuvvetlendirmek için “kişi” ifadesi cümleye ekleniştir.

Ö. C.: Hop oturup hop kalkan, denizlerde pişmiş bu iri kıyım can evlatlarımızın gözlerinde çakan şimşekler de durmaz olmuştu.

S. C.: *Hop oturup hop kalkan, denizlerde büyümüş can evlatlarımızın öfkeleri geçmiyordu.*

“Hop hop kalkan” ifadesini öğrenci bağlamdan hareketle çıkarabileceği için değişiklik yapılmamıştır. Düzeyin üzerinde bir kullanım olan “gözlerinde çakan şimşekler” ifadesi yerine anlamı karşılayacak olan “öfke” kelimesi kullanılmıştır. Cümlede yapılan değişikliklerden ötürü anlamsal bütünlüğü yakalamak adına “durmaz olmuştu” ifadesi yerine “geçmiyordu” fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Bu büyük başarıda hepsinin payı vardı hiç kuşkusuz.

S. C.: *Elbette hepsi birlikte çalışarak bu başarıyı kazandılar.*

“Hepsinin payı vardı” ifadesini bu düzeydeki öğrenci anlamlandırmada zorluk yaşayacaktır. Bu nedenle sadeleştirme esnasında “hepsi birlikte çalışarak bu başarıyı kazandılar” şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca “hiç kuşkusuz” yerine düzeye uygun “elbette” zarfı kullanılmıştır.

Ö. C.: Kumaş yüklü gemilerle ve tutsak edilen Malta Adası hâkiminin oğluyla Gelibolu’ ya döndüğümüzde halk tarafından coşkuyla karşılanmıştık.

S. C.: *Kumaş yüklü gemilerle ve tutsak edilen Malta Adası hâkiminin oğluyla Gelibolu’ ya döndüğümüzde halk tarafından coşkuyla karşılandık.*

Birleşik zamanlı “karşılanmıştık” fiilinin yerine düzeye uygun “karşılandık” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Gözlerim kalabalığın içinde anamı aradı hemen, o da buradadır, beni arıyordur diye geçirdim içimden.

S. C.: *Gözlerim kalabalığın içinde annemi aradı hemen, o da buradadır, beni arıyordur diye içimden geçiriyordum.*

Günlük hayatta çok yaygın kullanım olmayan “anam” kelimesi “annem” ile değiştirilmiştir. Ayrıca özgün cümledeki “geçirdim” birleşik zamanlı fiilin yerine öğrenci seviyesine uygun “geçiriyordum” fiili kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Bu dalgınlığım tayfalar arasında, “Peksimet Yemez" diye adı çıkmış Latifi Baba’nın gözünden kaçmamıştı.

S. C.: *Bu dalgınlığım sefer iççileri arasında, “Ekmek Yemez" diye adı çıkmış Latifi Baba’nın gözünden kaçmadı.*

Seviye üstü bir kullanım olan “peksimet” kelimesi “ekmek” anlamında kullanılmıştır. Sadeleştirme esnasında bu anlamı tercih edilmiştir. Krashen’in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda seviye üstü bir kullanım olan “adı çıkmak ve gözden kaçmamak” deyimleri, öğrenciye kazandırmak hedefiyle cümleden çıkarılmamıştır. “Tayfa” kelimesi yerine TDK (2019)’de verilen anlamından yolan çıkaran “sefer işçileri” kullanılmıştır. Ayrıca “kaçmamıştı” fiili bu düzeyde verilen zaman yapılarına uygun olmadığı için “kaçmadı” şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Gururluyduk, gönençliydik, şanımıza bir yenisi daha eklenmişti Koca Reis' in sayesinde ne de olsa!

S. C.: *Gururluyduk, huzurluyduk, şanımıza bir yenisi daha eklendi Koca Reis' in sayesinde ne de olsa!*

“Bolluk, rahatlık ve varlık içinde iyi yaşama, refah” anlamlarında kullanılan “gönenç” sözcüğü yerine bağlamdan hareketle “huzurluyduk” kelimesi kullanılmıştır. Birleşik zamanlı “eklenmişti” fiili basit zamanlı hale getirilip “eklendi” şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: O kadar güçle bu işleri başarmak kolay değildi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: “Devlet gücü olmadan da karakol basıp, korsanlara göz açtırmıyoruz ya siz ona bakın!” diyesi gelirdi insanın içinden.

S. C.: *İnsanın içinden “Devlet gücü olmadan da karakol basıp, korsanlara göz açtırmıyoruz ya siz ona bakın!” diyesi geliyordu.*

“Göz açtırmamak” deyimi öğrenciye kazanım sağlamak amacıyla cümlede yerini korumuştur. Ayrıca “karakol basmak” ifadesinde yapılacak herhangi bir değişiklik anlama yapaylık kazandıracağı için değişiklik yapılmamıştır. “Gelirdi” fiili yerine düzeye uygun zaman yapısına sahip “geliyordu” fiili kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Kaptan Paşa’nın huzuruna çıkıp hazır beklediğimizde Koca Reis’ in yüzündeki mutlu ifade beni çok heyecanlandırmıştı.

S. C.: *Kaptan Paşa’nın huzuruna çıkıp hazır beklediğimizde Koca Reis’ in yüzündeki mutluluğu görünce çok heyecanlandım.*

Özgün cümlede geçen “mutlu ifade”, anlamı kuvvetlendirmek adına “mutluluğu” şeklinde değiştirilmiştir. “Heyecanlandırmıştı” fiili yerine, hem bu düzeydeki zamana hem de cümledeki bağlama uygun olan “heyecanlandım” fiili kullanılmıştır.

Ö.C.: Gelibolu sancaktarı Sinan Paşa’nın huzurundaydık.

S. C.: *Gelibolu sancaktarı Sinan Paşa’nın yanındaydık.*

Bu seviyedeki öğrenci “huzurundaydık” kelimesini bildiği ilk anlamıyla düşünebilir ve bu kafa karışıklığına sebebiyet verebilir. Bu nedenle yerine anlamı daha açık yansıtan “yanındaydık” ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Tersane de ondan sorulurdu hemhal.

S. C.: *Aynı durumda tersane ondan soruluyordu.*

Birleşik zamanlı “sorulurdu” fiilinin yerine öğrenci düzeyi doğrultusunda şimdiki zamanın hikayesine uyarlanıp “soruluyordu” şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca seviye üstü bir kullanım olan “hemhal” kelimesi TDK (2019)’de “aynı durum” anlamında kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Kaptanlar şehrinin yönetiminde layıkıyla yerini almış bu Paşa, Koca Reisimizi hak ettiği gibi karşıladı, ona karşı gösterdiği saygıda ve sevgide kusur etmedi.

S. C.: *Kaptanlar şehrinin yönetiminde layıkıyla yerini almış bu Paşa, Koca Reisimizi hak ettiği gibi karşıladı, ona karşı gösterdiği saygıda ve sevgide kusur etmedi.*

Ö. C.: Ak kavuğuyla kaftanını giyinmiş bir halde sedirinde oturmakta olan Paşa, merakla Koca Reis' in ağzından çıkacakları beklemekteydi sanki.

S. C.: *Ak kavuğuyla ipekten elbisesini giyinmiş bir halde koltukta oturan Paşa, merakla sanki Koca Reis' in ağzından çıkacakları bekliyordu.*

Öğrencilerin bilmesi gereken muhtemel kelimeler listesinde yer almayan "kaftan" kelimesinin TDK (2019)'de verilen anlamlarından yola çıkarak yerine "ipekten elbise" ifadesi kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "sedir" kelimesi yerine anlamı karşılayan "koltuk" kelimesi kullanılmıştır. Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde eksiltilmiştir. Öğrenci düzeyi gözetilerek "beklemekteydi" fiili "bekliyordu" şeklinde değiştirilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Sayfa 25

Ö. C.: Ben de Reisimizin yanında durmuş olup bitenlere tanıklık ederken bu tarihi kayıtların belleğime nasıl kazınacağını hayal ederdim o sıra.

S. C.: *Ben de Reisimizin yanında durmuş olanlara izlerken bu tarihi kayıtların aklımda nasıl kalacağını hayal ediyordum.*

Düzeyin üzerinde bir sözcük olan "hafıza" yerine anlamca eş değer olan ve Ölker (2011)'de 422 sıklık değerine sahip "akıl" kullanılmıştır. "Belleğime nasıl kazınacağı" ifadesini bu düzeydeki öğrenci anlamlandırmada zorlanacaktır. Bu nedenle "aklımda nasıl kalacağı" şeklinde değiştirilmiştir. "Tanıklık etmek" ifadesi yerine anlamı karşılayabilecek olan "izlerken" fiili kullanılmıştır. "Ederdim" fiili bu düzeydeki zaman yapısına uygun olmadığı için şimdiki zamanın hikayesine göre uyarlanmıştır.

Ö. C.: Denizlerdeki gelişmelerden haberdar olan bir paşanın karşısındaydık ne de olsa.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Söyleyeceği her şeyi can kulağıyla dinlemek niyetindeydim.

S. C.: *Söyleyeceği her şeyi can kulağıyla dinlemeyi düşünüyordum.*

Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda "can kulağıyla dinlemek" deyimi cümleden çıkarılmamıştır. Niyetlenmek fiili yerine düşünmek fiilinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Sefir Reis daha henüz ortalarda görünmüyordu.

S. C.: *Sefir Reis henüz ortalarda görünmüyordu.*

Özgün cümlede geçen "daha" ve "henüz" zarfları aynı anlamı karşıladıkları için sadeleştirme sırasında daha zarfı cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Sefir Reis'i ve amcam Koca Reis'in ölümünden sonra onunla beraber çıktığımız karanlık seferi burada anlatmamı istemeyin benden.

S. C.: *Sefir Reis'i ve amcam Koca Reis'in ölümünden sonra onunla beraber çıktığımız bilinmeyen seferi burada anlatmamı istemeyin benden.*

Asıl anlamı dışında kullanılan "karanlık" kelimesinin Gereğince anlaşılıp bilinemeyen, ne olacağı, sonu belli olmayan anlamlarından hareketle yerine "bilinmeyen" kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Sefir Reis'i şimdiden merak ettiğinizi bilsem de onu ve beraber yaşadıklarımızı size sıra geldiğinde anlatmak niyetindeyim.

S. C.: *Sefir Reis'i şimdiden merak ettiğinizi bilsem de onu ve beraber yaşadıklarımızı size sıra geldiğinde anlatmayı düşünüyorum.*

Niyet kelimesi yerine düşünmek kelimesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Neyse biz başa dönelim şimdi ve kaldığımız yerden anlatalım hikayemizi.

S. C.: *Neyse biz başa dönelim şimdi ve hikayemiz kaldığımız yerden anlatalım.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Kaptan Paşa, "Hoş geldiniz sefalar getirdiniz gazi yiğitlerim!" diyerek karşıladı bizi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Koca Reis de, 'Hoş bulduk Paşam!" diyerek başladı sözüne de Malta Adası'na yaptığı baskını, Vali Karlos'un oğlunu esir ettiğini anlattı bir bir.

S. C.: *Koca Reis de, 'Hoş bulduk Paşam!" diyerek başladı sözüne de Malta Adası'na yaptığı baskını, Vali Karlos'un oğlunu tutsak ettiğini anlattı.*

"Özgün cümlede geçen "esir" kelimesi yerine seviyeye uygun olan ve anlamca eş değer olan "tutsak" kelimesi kullanılmıştır. "Bir bir" zarfı cümleye ayırıcı bir özelliğe sahip olmadığı için sadeleştirme sırasında cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Malta Adası'nın Valisi Karloskaçacak delik aramıştır kendine demeyi unutmadı sözünün arasında.

S. C.: *Konuşurken Malta Adası'nın Valisi Karlos kendine kaçacak yer aramış demeyi unutmadı.*

"Kaçacak delik aramıştır" bağlamdan hareketle "kaçacak yer aramış" şeklinde değiştirilmiştir. "Sözünün arasında" ifadesi başa alınarak "konuşurken" şeklinde değiştirilmiştir. Böylece cümledeki anlam bütünlüğü korunmaya çalışılmıştır.

Ö. C.: Ya dip Firengistan'a yaptığımız seferlere ne demeliydi peki?

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Sefer kelimesi öğrenciye kazanım sağlamak amacıyla cümledeki yerini korumuştur.

Ö. C.: Bir gemi dolusu kumaşı, gemi erzaklarını, gülleri, perdahlı barutları gülleleri, gemi halatlarını, gemi direklerini nasıl ele geçirdiğimizi de anlatmadan geçmedi.

S. C.: *Oradaki eşyaları onlardan nasıl aldıklarını da anlattı.*

Öğrencinin anlamada zorlanacağı kelimeler çoğunlukta olduğu için "oradaki eşyalar" ifadesi cümleye eklemiştir. Düzeyin üzerinde olan "ele geçirmek" deyimi yerine bağlam doğrultusunda "onlardan nasıl aldıklarını" ifadesi cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Koca Kaptan Paşa da bu son gelişmelere çok sevinmiş olmalıydı ki sert ifadeli adamın çehresi bir anda yumuşadı, yüzünde bir tebessüm belirdi, alnındaki çizgiler eriyip yok oldu.

S. C.: *Koca Kaptan Paşa da bu son gelişmelere sanki çok sevindi, yüzü bir anda güldü.*

Cümlede geçen "çehre" kelimesi anlamca eş değer olan ve Ölker (2011)'de 741 sıklık değerine sahip olan "yüz" biçiminde değiştirilmiştir. "Çok sevinmiş olmalıydı" yerine anlamı karşılayan "sanki çok sevindi" ifadesi ayrıca "tebessüm

belirdi" yerine ise "yüzü bir anda güldü" ifadesi kullanılmıştır. Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde sadeleştirilmiştir.

Ö. C.: Ama yine ciddiyetini muhafaza etmeye çalışarak başladı konuşmasına.

S. C.: *Ama yine ciddiyetini korumaya çalışarak konuşmasına başladı.*

Seviye üstü kullanım olan "muhafaza" kelimesi Aydın (2015)'ın çalışmasında B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken kelimeler listesinde yer almamaktadır. Anlamca karşılığı olan ve YTKSS (2011)'de 394 sıklık değerine sahip olan "korumak" fiili kullanılmıştır. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: "Benim düşüncemi bilmek isterseniz söyleyeyim.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Bu ganimetleri İstanbul'a götüresiniz.

S. C.: *Bu paraları İstanbul'a götüresiniz.*

Ganimet yerine para kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Padişah efendimizin kapısına çıkıp bunları ona sunasınız.

S. C.: *Padişah efendimizin kapısına çıkıp bunları ona verin.*

B1 düzeyinin üzerinde olan "sunmak" fiilinin yerine "bir büyüğe veya nezaket gereğince bir kimseye bir şeyi vermek, arz etmek, yollamak, göndermek" anlamlarından hareketle düzeye uygun olan "vermek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Hem en iyi de budur. Koca Reis bir anda neşelendi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Coşkusunun kanatlanıp uçtuğu ve göğsünün kabardığı bir andı bu.

S. C.: *Çok sevindiği ve göğsünün kabardığı bir andı bu.*

Düzeyin üzerinde "kanatlanıp uçmak" fiili yerine anlamı karşılayan "sevinmek" fiili tercih edilmiştir. "Göğsü kabarmak" deyimi cümledeki yerini korumuştur.

26 sayfa

Ö. C.: "Bunu bir emir bilir paşam! Emrinizi layıkıyla yerine getirmek için de sizden zaman isterim!" dedi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: "En uygun zamanda yola çıkasınız!" dedi Kaptan Paşa, "Beklemeyesiniz daha fazla !" diye de ekledi sözüne.

S. C.: *"En uygun zamanda yola çıkın!" dedi Kaptan Paşa, "Beklemeyesiniz daha fazla!" dedi.*

Özgün cümlede geçen "diye de sözüne ekledi" ifadesi yerine "dedi" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Cuma günü yola çıkmak daha evladır." dedi Reisimiz.

S. C.: *Cuma günü yola çıkmak daha iyidir." dedi Reisimiz.*

"Eva" kelimesi Aydın (2015)'ın çalışmasında B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken kelimeler listesinde yer almamaktadır. TDK (2019)'de verilen anlamdan yola çıkarak "daha iyi" olarak değiştirilmiştir.

Ö. C.: Ama sonra aklına ne geldiyse işte, kafasını kurcalayan şeyi de döküp ferahlamak istedi.

S. C.: *Ama sonra aklına ne geldiyse işte, kafasını meşgul eden şeyi de söyleyerek rahatlamak istedi.*

Temel anlamı dışında kullanılan "dökmek" fiili yerine bağlamdan hareketle "söylemek" fiili kullanılmıştır. Seviye üstü kullanım olan "kurcalamak" fiili Aydın (2015)'ın çalışmasında B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken kelimeler listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle fiili anlamca karşılayabilecek olan ve YTKSS (2011)' de 61 sıklık değerine sahip "meşgul" ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca "sıkıntısı, tasası dağılmak" anlamına gelen ve seviye üstü bir kullanım olan "ferahlamak" fiilinin yerine bağlamdan hareketle "rahatlamak" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: "Ama bizi kabul eder mi Padişahımız divanına ?" diye sordu Paşa'ya.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: "Sen de bilirsin ki bizler birer korsan parçasıyız! Saray erkanı ne der?

S. C.: *"Sen de bilirsin ki bizler birer korsan parçasıyız! Saray büyükleri ne der?*

Seviye üstü kullanım olan "Kurcalama" kelimesi Aydın (2015)'ın çalışmasında B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken muhtemel kelimeler listesinde yer almamaktadır. TDK (2019)'de "büyükler, ileri gelenler" anlamında kullanılan bu ifade sadeleştirme esnasında "büyükler" olarak değiştirilmiştir.

Ö. C.: Bunlara mı kala kaldık diyerek Padişah efendimizin aklını çelmezler mi?

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramından yola çıkarak seviye üstü bir kullanım olan "aklını çelmek" deyimi cümledeki yerini korumuştur.

Ö. C.: Koca donanmaya korsanları almamız devlet ricaline ters düşer demezler mi?

S. C.: *Koca donanmaya korsanları almamız devlet büyüklerine ters düşer demezler mi?*

Seviye üstü kullanım olan "rical" kelimesi Aydın (2015)'ın çalışmasında B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken kelimeler listesinde yer almamaktadır. TDK (2019) de "devlet adamları, büyükler" anlamında kullanılan bu ifade sadeleştirme esnasında "büyükler" olarak değiştirilmiştir.

Ö. C.: Koca Reisimiz konuştukça, laf lafı açtıkça Sinan Paşa'nın da çehresi düşünceli hal alırdı.

S. C.: *Koca Reisimiz konuştukça, Sinan Paşa'nın da yüzü düşünceli görünüyordu.*

Konuştukça ve laf lafı açmak fiilleri aynı anlamı karşılayabilecekleri için sadeleştirme esnasında laf lafı açmak ifadesi cümleden çıkarılmıştır. "Hal almak" yerine anlamı daha açık veren "görünmek" fiili kullanılmıştır. Ayrıca çehre yerine yüz kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Bunu bende görürdüm.

S. C.: *Bunu ben de görüyordum.*

Özgün cümledeki "görürdüm" birleşik zamanlı fiilin yerine öğrenci seviyesine uygun "görüyordum" fiili kullanılmıştır.

Ö. C. : Koca Reisimiz, Padişah'ın hizmetine girmeyi hem canı gönülden istemekte, hem de bunları düşünüp durmaktaydı.

S. C.: *Koca Reisimiz, Padişah'ın hizmetine girmeyi hem canı gönülden istiyordu, hem de bunları sürekli düşünüyordu.*

Cümledeki zaman uyumunu yakalamak adına "istemekte" yerine "istiyor" fiili "düşünüp durmaktaydı" yerine "düşünüyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Üstelik söylediklerinde ne kadar haklı olduğunu İstanbul'a vardığımızda öğrenecektik.

S. C.: *Üstelik söylediklerinde ne kadar haklı olduğunu İstanbul'a vardığımızda öğreneceğiz.*

“Öğrenecektik” fiilinin yerine öğrencilere şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zamanın öğretilmemesi sebebiyle basit zamanlı hali tercih edilmiştir.

Ö. C.: Gerçekten de Padişahımızın baş veziri, Koca Reis'in söylediklerine yakın laflar etmişti divanda.

S. C.: *Gerçekten de Padişahımızın baş veziri, divanda Koca Reis'in benzeyen sözler söyledi.*

B1 düzeyindeki öğrenciler, mecazlı kullanımları anlamakta zorluk yaşayabilecekleri için “yakın laflar” yerine bağlamdan hareketle “yakın sözler” ifadesi tercih edilmiştir.

Ö. C.: Korsanların devletin donanmasına alınmasıyla gemiciliğin ne kadar ilerleyeceği konusunda kaygısı olduğunu belirtmişti.

S. C.: *Korsanların devletin donanmasına alınmasıyla gemiciliğin ne kadar ilerleyeceği konusunda endişeli olduğunu belirtti.*

Birleşik zamanlı “belirtmişti” fiili bu düzeye uygun zaman yapısına sahip olmadığı için “belirtti” şeklinde değiştirilmiştir. Kaygı kelimesinin yerine endişe kelimesi kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Bu sırada imdadımıza diğer vezir yetişmiş, yaptıklarımızı anlatmıştı.

S. C.: *Bu sırada imdadımıza diğer vezir yetişmiş, yaptıklarımızı anlatmış.*

Düzeye uygun zaman yapısına sahip olmayan “anlatmıştı” fiili yerine “anlatmış” kullanılmıştır.

Ö. C.: Akdeniz'de kopardığımız velvelelerden, Venedikli korsanlara göz açtırmayışımızdan, sonra Reisimizin mahir bir yeğeni olarak ben fakirin haritacılığa kabiliyetinden söz edip bu işleri bilen kişilere ihtiyaç olduğunu, bizlerden faydalanmak gerektiğini eklemişti konuşmasına.

S. C.: *Akdeniz'de çıkardığımız gürültüden, Venedikli korsanlara göz açtırmadık, sonra Reisimizin yeğeni olarak benim haritacılığa kabiliyetimden söz edip bu işleri bilen kişilere ihtiyaç olduğunu, bizlerden faydalanmak gerektiğini konuşmasına ekledi.*

Özgün cümlede virgülle birbiri ardına sıralanan cümleler, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencide dikkat kaybına sebep olup anlamayı zorlaştıracaktır. Bu nedenle anlamsal bütünlük oluşturulmaya çalışılırken bazı kelimeler değiştirilip bazıları da cümleden çıkarılmıştır. Birleşik zamanlı “eklemişti” fiili öğrenci düzeyi

gözetilerek "ekledi" şeklinde değiştirilmiştir. "Velvele koparmak" ifadesini B1 seviyesindeki öğrenci anlamlandırmada zorluk yaşayacaktır. Bu nedenle sadeleştirme sırasında "çıkardığımız gürültü" şeklinde değişiklik yapılmıştır. Seviye üstü bir kullanım olan "velvele" kelimesi yerine TDK (2019)'de verilen anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 80 sıklık değerine sahip "gürültü" kelimesi kullanılmıştır. "Göz açtırmamak" deyimi Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda cümleden çıkarılmamıştır.

Ö. C.: Denizlerdeki hakimiyeti sağlamak için korsanda olsalar bu yiğit ve korkusuz cengaverlerden faydalanmanın Devleti Aliye'ye zararı değil tersine faydası olabileceğini vurgulamıştı da divanda çıt çıkmaz olmuştu.

S. C.: *Denizlerdeki hakimiyeti sağlamak için korsanda olsalar bu yiğit ve korkusuz savaşçılardan faydalanmanın Devleti Aliye'ye zararı değil tersine faydası olabileceğini özellikle söylemiş de divanda herkes susmuş.*

Özgün cümlede geçen "vurgulamak" fiili yerine onu anlamca karşılayabilecek "özellikle söylemek" ifadesi kullanılmıştır. "Çıt çıkmaz olmak" ifadesi yerine bağlamdan hareketle "herkes susmuş" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Bütün bunları öğrendikten sonra Padişah Efendimiz de bizlere tanışmak için can atarmış artık.

S. C.: *Bütün bunları öğrendikten sonra Padişah Efendimiz de artık bizlerle tanışmayı çok istiyordu.*

Düzeyin üzerinde olan "can atmak" deyimi "çok istemek, şiddetle arzu etmek" anlamlarında kullanılmıştır, bu anlamlar doğrultusunda yerine düzeye uygun olan "çok istemek" fiili kullanılmıştır.

Sayfa 27

Ö. C.: Çünkü oda bilirmiş Cem Sultan'ın elini kolunu bağladığını ve bu meseleyle uğraşmaktan yeni yerlere seferler düzenleyemediğini.

S. C.: *Çünkü o da Cem Sultan'ın elini kolunu bağladığını ve bu meseleyle uğraşmaktan yeni yerlere seferler düzenleyemediğini biliyordu.*

Birleşik zamanlı "bilirmiş" fiili yerine B1 seviyesinde verilen şimdiki zamanın hikayesine uyarlanmış hali "biliyordu" tercih edilmiştir. "Elini kolunu

bağlamak" deyimi öğrencide farkındalık yaratmak amacıyla cümledeki yerini korumuştur.

Ö. C.: Bu yüzden Padişahımız kendi saltanatının pek sönük geçmesine üzülerek çareler aranırmış gizliden gizliye.

S. C.: *Bu yüzden Padişahımız kendi saltanatının kötü geçmesine üzülerek gizliden gizliye çareler arıyordu.*

"Sönük" sözcüğü B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken muhtemel kelime listesinde yer almamıştır. "Parlaklığı, hızı az veya azalmış olan, etkisiz, zayıf" anlamlarında kullanılan bu kelime yerine sadeleştirme esnasında bağlamdan hareketle "kötü" zarfı kullanılmıştır. Ayrıca bu düzeyde şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zamanın verilmemesi nedeniyle "aranırmış" yerine "arıyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Denizlerde de üstün bir kuvvet haline gelmenin elzem olduğunu düşünürmüş içten içe.

S. C.: *Denizlerde de üstün bir kuvvet haline gelmenin gerekli olduğunu gizliden düşünüyordu.*

"Elzem" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle yerine sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 101 sıklık değerine sahip "gerekli" ifadesi tercih edilmiştir. Yine aynı sebepten ötürü "içten içe" zarfı yerine anlamı karşılayan "gizli" zarfı kullanılmıştır. Ayrıca "düşünürmüş" birleşik zamanlı fiilin yerine öğrenci seviyesine uygun "düşünüyormuş" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Padişahımızın bütün bu düşüncelerini en mahremindeki insanlardan bile saklı tutmasının ve hep içinde saklamasının sebebini ben fakir daha sonraları anlayacaktım elbette.

S. C.: *Padişahımızın bütün bu düşüncelerini en yakınındaki insanlardan bile saklı tutmasının ve hep içinde saklamasının sebebini sonra elbette anlayacağım.*

Seviye üstü bir kullanım olan "mahrem" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlükteki anlamından yola çıkarak "yakın" kelimesi tercih edilmiştir. Birleşik zamanlı bir fiil olan "anlayacaktım" yerine düzeye uygun basit zamanlı hali

“anlayacağım” kullanılmıştır. Cümleye ayırıcı bir özelliğe sahip olamayan kelimeler sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır. Ayrıca cümle kurallı hale getirildi.

Ö. C.: O vakitler Veli Padişah’ı merak eder dururdum.

S. C.: *O vakitler Veli Padişah’ı merak edip duruyordum.*

“Dururdu” birleşik zamanlı fiilin yerine öğrenci seviyesine uygun “duruyordum” fiili kullanılmıştır. Bu değişiklikten ötürü “eder” fiili “edip” olarak değiştirilmiştir.

Ö. C.: Nasıl bir insandı acep? Saray denilen yer neye benzerdi?

S. C.: *Nasıl bir insandı acaba? Saray denilen yer neye benziyordu?*

Özgün cümlede geçen “acep” soru ifadesi günlük dilde kullanıp yazı dilinde kullanılmamaktadır. Bu nedenle yerine daha sık kullanıma sahip “acaba” soru ifadesi tercih edilmiştir. B1 seviyesindeki öğrenci düzeyi gözetilerek “benzerdi” fiili “benziyordu” şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Koca Reis, Kaptan Paşa’nın emrini yerine getirmek için daha fazla beklemedi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Onu böyle heyecana gark eyleyen Padişah Efendimizin emrine duçar olma hayalinden başka bir şey değildi.

S. C.: *Onu böyle çok heyecanlandıran Padişah Efendimizin emrine uymak hayalinden başka bir şey değildi.*

Seviye üstü bir kullanım olan “Gark” kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Sözlükte karşılığı olarak verilen “boğmak” fiili yerine bağlamdan hareketle “çok heyecanlandıran” ifadesi kullanılmıştır. “Uğramak, yakalanmak, tutulmak anlamındaki “düçar” kelimesinin yerine bağlamdan hareketle “uymak” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Gemilerle yola çıktıktan sonra İstanbul’a ancak dört günde varabildik.

S. C.: *Gemilerle yola çıktıktan sonra İstanbul’a ancak dört günde vardık.*

“Varabildik” fiili yerine düzeye uygun “vardık” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Puslu bir sabahta varmıştık İstanbul’a.

S. C.: *Sisli bir sabahta İstanbul’a vardık.*

Seviye üstü bir kullanım olan "puslu" sıfatı yerine YTKSS (2011)'de 22 sıklık değerine sahip "sisli' sıfatı kullanılmıştır. Birleşik zamanlı "varmıştık" fiilinin yerine B1 seviyesindeki öğrenci düzeyi gözetilerek basit zamanlı hali "vardık" kullanılmıştır.

Ö. C. :Günün ilk ışıklarıyla beraber İstanbul'un ufkunda görünmeye başlayan yelkenlilerimiz halkın da dikkatini çekmişti.

S. C.: *Günün ilk ışıklarıyla beraber İstanbul'un ufkunda görünmeye başlayan yelkenlilerimiz halkın da dikkatini çekti.*

"Çekmişti" fiilinin yerine düzeye uygun olan "çekti" fiili kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "ufuk" kelimesiyle ilgili değişiklik yapıldığında anlam yapaylık kazanabileceğinden değişiklik yapılmamıştır.

Ö. C.: İlk defa gördüğüm bu şehir hakkında hayallerimde büyüttüğüm şeyler bir bir yerlerinden sökün ediyordu.

S. C.: *İlk defa gördüğüm bu şehir hakkında hayallerimde büyüttüğüm şeyler bir bir yok oldu.*

"Sökün etmek" ifadesini bu düzeydeki öğrenci anlamlandırmada zorluk yaşayacaktır. "Birçok kişi veya şey birbiri ardından gelmek, görünmek" anlamında kullanılan bu sözcük yerine bağlamdan hareketle düzeye uygun olan "yok oldu" fiili tercih edilmiştir. Bu değişiklikler sonucunda "yerinden" kelimesi cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Hani o yalılarıyla boğazın bin bir renkle neşvünema bulduğu, her yeri ayrı bir güzellikte insana neşe ve huzur veren, bu insanı bol şehir bir anda öyle bir hüviyete büründü ki gözümde neredeyse ben kendimi tanıyamaz hale geldim.

S. C.: *Hani o yalılarıyla boğazın bin bir renkle gelişen, her yeri ayrı bir güzellikte insana neşe ve huzur veren, bu insanı bol şehir bir anda öyle bir hale girdi ki gözümde neredeyse ben kendimi tanıyamaz hale geldim.*

"Neşvünema" kelimesi öğrencilerin bilmesi muhtemel kelimeler listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle yerine anlamı karşılayan "gelişmek" fiili kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "hüviyete bürünmek" ifadesi yerine bağlamdan hareketle "hale girmek" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Eski sarayda bizleri beklemekte olan Padişah Efendimizin karşısına çıkacağımızın haberi geldiğinde hepimizi bir telâşe almıştı.

S. C.: *Eski sarayda bizleri beklemeyen Padişah Efendimizin karşısına çıkacağımızın haberi geldiğinde hepimizi bir telaş aldı.*

Birleşik zamanlı bir fiil olan "almıştı' yerine öğrenci düzeyi gözetilerek basit zamanlı hali "aldı" fiili kullanılmıştır. "Telaşe" kelimesi günlük dilde kullanılan fakat yazı dilinde yer almayan bir kelimedir. Bu nedenle sadeleştirme esnasında "telaş" olarak değiştirilmiştir.

Ö. C.: Sultanımızın huzurunda nasıl davranmamız gerekirdi, nasıl hareket etmeliydik bilmez idik.

S. C.: *Sultanımızın huzurunda nasıl davranmamız gerekiyordu, nasıl hareket etmeliydik bilmiyorduk.*

Özgün cümlede geçen "bilmez idik" ifadesindeki ek bu düzeye uygun değildir. Bu nedenle yerine düzeye uygun "bilmiyorduk" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Çünkü denizlerde pişen ahval ne kadar denizleri bilirse de bir o kadar karada nasıl hareket edeceğini bilmezdi.

S. C.: *Çünkü denizlerde büyüyen kişiler durumlar ne kadar denizleri bilirse de bir o kadar karada nasıl hareket edeceğini bilmiyordu.*

"Pişmek" fiili gerçek anlamı dışında kullanıldığı için bu düzeydeki öğrenci anlamlandırmada zorluk yaşayabilir. Bu nedenle yerine bağlam doğrultusunda seviyeye uygun olan "büyümek" fiili tercih edilmiştir. "Ahval" sözcüğü öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yoktur. Bu nedenle anlamı karlıyacak olan "kişiler" kelimesi ile değiştirilmiştir.

Ö. C.: Hele bu bir de padişah kapısı olursa bir gaile alırdı insanı.

S. C.: *Özellikle bu bir de padişah kapısı olursa insan üzülüyordu.*

Daha çok günlük dilde kullanılan hele bağlacı yerine "özellikle" ifadesi kullanılmıştır. Özgün cümlede geçen "gaile" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 54 sıklık değerine sahip "üzüntü" kelimesiyle değiştirilmiştir. "bir gaile alırdı" insanı yerine anlamı daha belirgin kılan "insan üzülüyordu" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: İşte bizleri de bu gaile aldı o vakit.

S. C.: *İşte o vakit bizde üzüldük.*

"Gaile aldı" ifadesini B1 seviyesindeki öğrenci anlamlandırmada zorluk yaşayacaktır. Bu nedenle bağlamdan hareketle "bizde üzüldük" ifadesi cümleye eklenmiştir. Ayrıca gaile yerine üzüntü kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Sayfa 28

Ö. C.: Padişah Efendimiz bizleri divanında kabul ettiğinde dünya gözüyle ilk kez kubbe altını da görmüş oldum.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: O günlerde yüreğime dolan hislerin her birini anlatarak daha fazla karıştırmak istemem kafalarınızı.

S. C.: *O günlerde yüreğime dolan hislerin her birini anlatarak kafalarınızı daha fazla karıştırmak istemem.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Ama daha o günlerde şunu bildim ki huzura ilk çıkışımdı bu lakin son olmayacaktı.

S. C.: *Ama daha o günlerde şunu bildim ki huzura ilk çıkışımdı bu fakat son olmayacak.*

YTKSS (2011)'de 161 sıklık değerine sahip "lakin" bağlacı yerine 2695 sıklık değerine sahip "fakat" bağlacı kullanılmıştır. Birleşik zamanlı "olmayacaktı" fiili yerine öğrenci düzeyi gözetilerek basit zamanlı hali "olmayacak" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Bu kapıları ömrümüz yettikçe aşındırmaya devam edecektik.

S. C.: *Bu kapılara ölene kadar gelmeye devam edeceğiz.*

Düzeyin üzerinde olan "aşındırmak" fiilinin "bir yere çok gidip gelmek" anlamından hareketle "gelmek" olarak değiştirilmiştir. "Ömrümüz yettikçe" ifadesi yerine anlamı daha açık verecek olan "ölene kadar" ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca cümledeki "edecektik" birleşik zamanlı fiilin yerine öğrenci düzeyine uygun "edeceğiz" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Akdeniz'i boydan boya harmanlamamız, her gittiğimiz yere korku salmakla kalmayıp oralarda yaşadığımız büyük zaferlerle şanımıza şan katmamız ne çabuk duyulmuş, ne çabuk işitilmişti İstanbul'da.

S. C. :*Akdeniz'deki büyük başarılarımızı İstanbul'dakiler hemen duymuş.*

Bağlamdan hareketle anlam bütünlüğü de gözetilerek cümle eksiltilmiştir.

Ö. C.: Padişah'ın dudakları arasından çıkan her sözde, her cümlede bunu biraz daha iyi anlıyorduk.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

O. C.: Venedikli korsanlarla ve müttefikleri olan kara korsanlarıyla baş eden ve onların korkulu rüyası olan bizlerdik ya Padişah Efendimiz Koca Reisimizi nasıl öveceğini, ona nasıl hediyeler vereceğini adeta bilemediler.

S. C.: *Venedikli korsanlar ve kara korsanlar bizden korktukları için Padişah Efendimiz Koca Reisimizi nasıl öveceğini, ona nasıl hediyeler vereceğini bilemedi.*

Bu cümle öğrenci seviyesinin üstünde bulunan birçok kelimeyi barındırması nedeniyle öğrencinin anlamlandırmada zorluk çekeceği yapıdadır. Bu anlaşılmazlığın önüne geçmek adına sadeleştirme esnasında bazı kelimeler değiştirilip bazı da cümleden çıkarılmıştır. "Korkulu rüyası" yerine bağlamdan hareketle "bizden korktukları için" , "bilemediler" yerine "bilemedi" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Padişahımız benden her gittiğimiz yerin, adanın, stratejik önemi olan coğrafyaların haritalarını çizmemi istedi.

S. C.: *Padişahımız benden her gittiğimiz yerin, adanın, önemli olan coğrafyaların haritalarını çizmemi istedi.*

"Stratejik" kelimesi öğrencilerin bilmesi gereken muhtemel kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle YTKSS (2011)'de 268 sıklık değerine sahip "önemli" sıfatı cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Bizler sayesinde yüzü gülecekmiş gibi sevinçle bakardı.

S. C.: *Bizler sayesinde yüzü gülecek gibi sevinçle bakıyordu.*

"Bakardı" birleşik zamanlı fiilin yerine öğrenci seviyesine uygun "bakıyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Padişahımız yüzümüze de ben mutluluğumu ifade etmekten çekinir, hiç sesimi çıkaramazdım.

S. C.: *Padişahımız yüzümüze de ben mutluluğumu göstermekten çekiniyordum, hiç sesimi çıkaramıyordum.*

"Mutluluğu ifade etmek" yerine anlamı daha belirgin kılan "mutluluğu göstermek" ifadesi kullanılmıştır. "Çekinir" fiili yerine cümledeki zamansal uyumu yakalamak adına "çekiniyordum" kullanılmıştır. B1 düzeyinde şimdiki zamanın

dışında birleşik zaman verilmediği için "çıkaramazdım" yerine "çıkaramıyordum" kullanılmıştır.

Ö. C.: Kafamda türlü türlü hayaller uçuşmaktaydı.

S. C.: *Kafamda türlü türlü hayaller geçiyordu.*

Düzeyin üzerinde olan "uçuşmaktaydı" fiili yerine anlamı daha açık veren "geçiyordu" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Bu hayallerimi bir gün gerçekleştirecek miyim diye kaygılanıyordum.

S. C.: *Bu hayallerimi bir gün gerçekleştirecek miyim diye düşünürken üzülüyordum.*

Düzeyin üzerinde olan "kaygılanmak" fiili "kaygı duymak, üzülmek" anlamlarından hareketle "utangaç" olarak değiştirilmiştir. Anlamı kuvvetlendirmek adına cümleye "düşünmek fiili eklenmiştir.

Ö. C.: Padişah Efendimizin yanına incilerle dönmek isterdim.

S. C.: *Padişah Efendimizin yanına incilerle dönmek istiyordum.*

"İsterdim" fiili yerine düzeye uygun zaman yapısına sahip "istiyordum" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Böylece sevinecek ve bana gıptayla bakarken ben de Padişahımıza, " İşte denizlerden devşirdiğim incilerim!

S. C.: *Böylece sevinecek ve bana kıskanarak bakarken ben de Padişahımıza, " İşte denizlerden topladığım incilerim dedim.*

Özgün cümlede geçen "devşirmek" ifadesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 324 sıklık değerine sahip "toplamak" fiili tercih edilmiştir. Anlamsal bütünlüğü sağlamak adına cümlenin sonuna "vardı" ifadesi eklenmiştir.

Ö. C.: Kulunuz köleniz Piri'nin acizane işleridir bunlar!" diyerekten kendime olan güvenimi yenileyecektim.

S. C.: *Kulunuz köleniz Piri'nin güçsüzlük işleridir bunlar!" diyerek kendime olan güvenimi yenileyeceğim.*

Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almayışından dolayı "acizane" kelimesi yerine düzeye uygun ve YTKSS (2011)'de 5 sıklık değerine sahip "güçsüz" ifadesi kullanılmıştır. Birleşik

zamanlı “yenileyecektim” fiilinin yerine düzeye uygun basit zamanlı hali “yenileyeceğim” kullanılmıştır. Ayrıca “diyerekten” fiili yazı dilinde kullanılmadığı için “diyerek” şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Bunların hepsi olacak mıydı bir gün? Adaşım Muhittin Reis yanıma gelmese bu dalgınlığımdan ve kafamda cirit atan sorulardan sanki hiç sıyrılamayacaktım.

S. C.: *Bunların hepsi olacak mıydı bir gün? Adaşım Muhittin Reis yanıma gelmese bu dalgınlığımdan ve kafamda sürekli bulunan sorulardan sanki hiç kurtulamayacağım.*

Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde eksiltildi. Ayrıca seviye üstü bir kullanım olan “sıyrılmak” fiili yerine TDK (2019)’de verilen anlamı “kurtulmak” fiili kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde bir kullanım olan “cirit” kelimesi öğrencilerin bilmesi gereken muhtemel kelimler listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle “bir yerde çokça bulunmak, sık dolaşmak ve serbestçe davranmak” anlamlarından hareketle “cirit atmak” ifadesi yerine “sürekli bulunan” ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: İstanbul’dan ayrıldıktan sonra bir filo ile denizlere açıldık yeniden, seferler düzenledik.

S. C.: *İstanbul’dan ayrıldıktan sonra bir ticaret gemisi ile denizlere açıldık yeniden, seferler düzenledik.*

Seviye üstü kullanım olan “filo” yerine TDK (2019)’de anlamsal karşılığı olan “ticaret gemisi” kullanılmıştır. Denizlere açılmak ifadesi öğrenciye kazanım sağlamak amacıyla cümledeki yerini korumuştur.

Ö. C.: Her gittiğimiz yerde haritalar çiziyor, bunları özenle muhafaza ediyordum.

S. C.: *Her gittiğimiz yerde haritalar çiziyor, bunları özenle koruyordum.*

Düzeyin üzerinde olan ve “koruma, saklama, korunum” anlamlarına gelen “muhafaza” sözcüğü yerine bu anlamlarından hareketle “korumak” fiili ile değiştirilmiştir.

Sayfa 29

Ö. C.: Bu haritalar sayesinde rahat edebileceklerini söylüyordum yanımdaki gemicilere de bir an işlerini güçlerini unutup bana bakıyorlardı sevinçle.

S. C.: *Bu haritalar sayesinde rahat edebileceklerini söylüyordum yanımdaki gemicilere de bir an işlerini güçlerini unutup sevinçle bana bakıyorlardı.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Benim bu çalışmalarıma gıptayla bakarlarken de kim bilir içlerinden neler geçiriyorlar, hangi hülyalara dalıyorlardı.

S. C.: *Benim bu çalışmalarıma kıskanarak bakarlarken de kim bilir içlerinden neler geçiriyorlar, hangi hayallere dalıyordular.*

Seviye üstü bir kullanım olan "Hülya" kelimesi yerine anlamı karşılayan YTKSS (2011)'de 181 sıklık değerine "hayal" kelimesi kullanılmıştır. "Dalıyorlardı" fiilinde kullanılan zaman bu düzeye uygun olmadığı için "dalıyordular" şeklinde değiştirilmiştir. Gıpta kelimesi yerine kıskanmak fiilinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Yıllar sonra yine padişahtan bir ferman geldi.

S. C.: *Yıllar sonra yine padişahtan bir emir geldi.*

Seviye üstü bir kullanım olan "ferman" kelimesi yerine anlamı karşılayan YTKSS (2011)'de 357 sıklık değerine "emir" kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu sefer Endülüs'e sefer düzenleyecekti.

S. C.: *Bu sefer Endülüs'e sefer düzenleyecek.*

Birleşik zamanlı "düzenleyecekti" fiilinin yerine öğrenci düzeyine uygun basit zamanlı hali "düzenleyecek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Koşa koşa gittik.

S. C. : Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Kapısına yüz sürdük.

S. C.: *Kapısında eğildik.*

Yüz sürmek deyimi aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek anlamlarında kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde olan bu kullanın yerine sadeleştirme esnasında "eğilmek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: O yıl nerdeyse tüm adalar ve kıyıların haritaları tamam edilip yola koyulduğumuzda yine saraydan gelen bu haberlerle çalkalanmıştı Koca Reis'in yüreği.

S. C.: *O yıl nerdeyse tüm adalar ve kıyıların haritalarını tamamlayıp yola çıktığımız zaman yine saraydan gelen bu haberlerle Koca Reis'in yüreği acıdı.*

Temel anlamı dışında kullanılan "çalkalanmak" fiili bu düzeydeki öğrenciyi anlamlandırırken zorlayabilir. Bu nedenle bağlamdan hareketle "acımak" fiili kullanılmıştır. Düzeye uygun olan "tamam edilip" ifadesi yerine anlamca eş değer ve daha sık kullanılan "tamamlanmak" fiili kullanılmıştır. Bu değişiklikten ötürü "haritaları" kelimesi "haritalarını" şeklinde değiştirilmiştir. "Yola koyulmak" ifadesi yerine anlamı daha açık veren "yola "çıkmak" ifadesi tercih edilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Padişahımızı kaygıya düşüren şey bizleri de elbette kaygılara salacaktı ve bir an önce İstanbul'a varmak için kar, kış, fırtına demeden denizlerde yol alacaktık.

S. C.: *Padişahımızı üzüntüye düşüren şey bizleri de elbette üzecek ve bir an önce İstanbul'a varmak için kar, kış, fırtına demeden denizlerde ilerleyeceğiz.*

B1 seviyesinde yer almayan "kaygılanmak" fiili yerine anlamı karşılayan "üzmek" kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde olan "yol almak" deyimi yerine anlamı karşılayan "ilerlemek" fiili cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: İstanbul'a varınca duyduklarımızın doğru çıktığını anladık.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Aldığımız haber Koca Reis'i ululandırdı.

S: C.: *Aldığımız haber Koca Reis'i yüceltti.*

Seviye üstü bir kullanım olan "ululanmak" ifadesi yerine anlamı karşılayan ve B1 seviyesine uygun olan "yüceltmek" sözcüğü tercih edilmiştir.

Ö. C.: Böyle bir görevin kendisine verilmesi ve Kaptan Paşa dururken Endülüs seferine Koca Burak Reis ile beraber çıkacak olmaları büyük bir onurdu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Bu kutlu haberin o güne kadar görülmemiş büyüklükteki iki gökenin suya indirilişiyle perçinlenişini öylece durup izlemiştim.

S. C.: *Bu kutlu haberin o güne kadar görülmemiş büyüklükteki iki gökenin suya indirilişiyle sağlamlaştığını öylece izledim.*

Seviye üstü bir kullanım olan "perçinlenme" ifadesi yerine Ölker (2011)'de 5 sıklık değerine sahip "sağlamlaştırma" ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca Birleşik "izlemiştim" fiilinin yerine B1 seviyesindeki öğrenci düzeyi gözetilerek basit

zamanlı hali "izledim" kullanılmıştır. "Durup" fiili cümlede ayırıcı bir anlamı olmadığı için sadeleştirme esnasında çıkarılmıştır.

Ö. C.: Gözlerimi sabaha kadar uyku tutmamıştı o akşam.

S. C.: *O akşam sabaha kadar uyuyamadım.*

"Uyku tutmamak" yerine anlamı karşılayacak olan "uyumamak" fiili kullanılmıştır. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Yarenlik edecek bir kimseyi de bulamadığımdan geminin güvertesine çıkıp dolaşmıştım.

S. C.: *Arkadaşlık edecek bir kimseyi de bulamadığım için geminin güvertesine çıkıp dolaştım.*

Özgün cümlede geçen "yaren" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 771 sıklık değerine sahip "arkadaş" kelimesi tercih edilmiştir. Özgün cümlede geçen "dolaşmıştım" fiili yerine seviyeye uygun basit zamanlı hali "dolaştım" kullanılmıştır.

Ö. C.: Böyle bir heyecanı daha sonra ilk defa bir gemiye kaptanlık edeceğim sıra yaşayacaktım.

S. C.: *Böyle bir heyecanı daha sonra ilk defa bir gemiye kaptanlık edeceğim sıra yaşayacağım.*

"Yaşayacaktım" fiilinin yerine B1 düzeyine uygun basit zamanlı hali olan "yaşayacağım" kullanılmıştır.

Ö. C.: Endülüs seferinden sonraydı tabi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Yıllar geçmişti ve artık Venediklilerle boy ölçüşmenin zamanı gelip çatmıştı.

S. C.: *Yıllar geçti ve artık Venediklilerle yarışmanın zamanı geldi.*

Özgün cümledeki "gelip çatmak" ifadesinin yerine bağlamdan hareketle "geldi" kullanılmıştır. "Boy ölçüşmek" deyimi yerine anlamsal karşılığı olan ve Ölker (2011)'de 7 sıklık değerine sahip "yarışmak" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: O sıralarda Koca Reis bizden çok şey beklerdi.

S. C.: *O sıralarda Koca Reis bizden çok şey bekliyordu.*

“Beklerdi “fiilinin yerine düzeye uygun zaman yapısına sahip “bekliyordu” kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu işin bir ölüm kalım meselesi olduğunu Koca Reis’in kır düşmüş sakallarını sıvazlarken gözlerinde yanan o sönmez ateşten anlamıştım.

S. C.: *Bu işin çok önemli olduğunu Koca Reis’in beyazlamış sakallarına elimi sürerken gözlerindeki öfkeden anladım.*

Özgün cümlede geçen ölüm kalım meselesindeki mecazi anlamı öğrenci anlamakta zorluk çekebilir. Bu yüzden sadeleştirme esnasında anlamı karşılayan “Çok önemli” ifadesi eklenmiştir. Ayrıca kır düşmüş sakallarına ifadesi de “Beyazlamış” olarak değiştirilmiştir. “Gözlerinde yanan sönmez ateş” mecaz anlamda kullanıldığı için anlamı açık hale getirmek adına YTKSS (2011)’de 8 sıklık değerine sahip “öfke” kelimesi kullanılmıştır. Birleşik zamanlı “anlamıştım” fiilinin yerine “anladım” kullanılmıştır.

Ö. C.: Belki de o güne kadar görülmüş en büyük deniz savaşına gidiyorduk.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Savaşın çok çetin ve kanlı geçeceği belliydi.

S. C.: *Savaşın çok zor ve kanlı geçeceği belliydi.*

Seviye üstü bir kullanım olan “çetin” zarfı yerine YTKSS (2011)’de 216 sıklık değerine sahip “zor” kullanılmıştır.

Sayfa 30

Ö. C.: Reisimizin çok sevdiği ve yanında yetiştirdiği Burak Reis’i o savaşta şehit vereceğimizi nerden bilebilirdik ki?

S. C.: *Reisimizin çok sevdiği ve yanında yetiştirdiği Burak Reis’i o savaşta şehit vereceğimizi bilmiyorduk.*

Birleşik zamanlı “bilebilirdik” fiili yerine düzeye uygun “bilmiyorduk” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Kral Ferdinad’ın elinde inleyen Endülüslü muhacirleri Mağrib’e taşıdık.

S. C.: *Kral Ferdinad’ın elinde acı çeken Endülüslü göçmenleri batı’ya taşıdık.*

“Mağrib” kelimesi öğrencilerin bilmesi gereken muhtemel kelimeler listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle düzeye uygun anlamca karşılığı olan “batı” kelimesi tercih edilmiştir. Seviye üstü bir kullanım olan “inlemek” fiili yerine TDK (2019) de anlamı karşılayan “acı çekmek” ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Hepsi de feryad eder, ah ederdi.

S. C.: *Hepsi de acıdan bağırıyor, ah ediyordu.*

Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde “Feryad etmek” ifadesi yer almadığından dolayı sözlük anlamından yola çıkarak “Acıdan bağırmak” ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca özgün cümlede geçen “ederdi” fiilinin yerine bu düzeye uygun zaman yapısına sahip “ediyordu” fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Çoğu yaşlı kadınlar ve çocuklardı.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Gemilere filikalarla taşıdığımız muhacirler gözü yaşlı bizleri beklerdi.

S. C.: *Gemilere sandallarla taşıdığımız göçmenler gözü yaşlı bizleri bekliyordu.*

“Muhacir” kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken muhtemel kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle yerine anlamca eş değer “göçmen” kelimesi kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde bir kullanım olan “filika” yerine “sandal” kelimesi tercih edilmiştir. “Beklerdi” fiili yerine düzeye uygun zaman yapısına sahip “bekliyordu” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Muhacirlerin içinde sadece Müslümanlar yoktu, Yahudiler de vardı bu kafilelerde.

S. C.: *Göçmenlerin içinde sadece Müslümanlar yoktu, bu kafilelerde Yahudiler de vardı.*

Muhacir yerine göçmen kelimesi kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Cümle kural hale getirilmiştir.

Ö. C.: Yahudi kafilelerini Mora Yarımadası’na kadar taşıdık.

S. C.: *Yahudi grubunu Mora Yarımadası’na kadar taşıdık.*

Seviye üstü bir kullanım olan “kafile” kelimesinin “birlikte hareket eden topluluk” anlamından hareketle yerine “grup” kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Zalim bir kraldı Ferdinand, onun elinde kurtardığımız her can, gemilere taşıdığımız her Endülüslü Koca Reis'i nasıl da sevindiriyordu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Ancak elinden daha fazlası gelmediği için yine de yüreğinin bir kenarı sızlamaktaydı, bilirdim.

S. C.: *Ancak elinden daha fazlası gelmediği için yine de yüreğinin bir kenarı acıyordu biliyordum.*

Düzeyin üzerinde olan "sızlamak" fiili yerine düzeye uygun olan "acımak" fiili kullanılmıştır. "Bilirdim" fiilindeki zaman yapısı düzeye uygun olmadığı için "biliyordum" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Esir aldığımız İspanyollarla ve yüklü ganimetlerle geri döndüğümüzde yorgun, ama bir o kadar da bahtiyardık.

S. C.: *Esir aldığımız İspanyollarla ve yüklü paralarla geri döndüğümüzde yorgun, ama bir o kadar da mutluyduk.*

Ganimet yerine para kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Ayrıca yine seviye üstü bir kullanım olan "bahtiyar" kelimesi yerine Ölker (2011)'de 25 sıklık değerine sahip "mutlu" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: O kadar yorgunluğa ve çileye değmişti işte.

S. C.: *O kadar yorgunluğa ve sıkıntıya rağmen iyi oldu.*

Seviye üstü bir kullanım olan "çile" kelimesi yerine YTKSS (2011)'de 28 sıklık değerine sahip "sıkıntı" kelimesi kullanılmıştır. "Değmek" fiilini bu düzeydeki öğrenci anlamlandırmada zorluk çekecektir. Bu nedenle bağlamdan hareketle yerine "iyi oldu" ifadesi kullanılmıştır. Bu değişiklikler nedeniyle anlamsal bütünlüğü sağlamak adına "rağmen" edatı cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Biraz olsun yüreğimize su serpilmişti.

S. C.: *Biraz olsun rahatladım.*

"Yüreğe su serpmek" deyimi yerine anlamı karşılayan ve düzeye uygun olan "rahatladım" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Koca Reis denizlerde velveler koparıp ününe ün katarken düşmanları da çoğalmıştı.

S. C.: *Koca Reis denizlerde mücadele ederek şöhret oluğu zaman düşmanları da çoğaldı.*

Seviye üstü bir kullanım olan "Ün" kelimesi yerine YTKSS (2011)'de 70 sıklık değerine sahip "şöhret" kelimesi kullanılmıştır. Özgün cümlede geçen "velvele" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. "Koparmak" fiili cümlede temel anlamı dışında kullanıldığı için kafa karışıklığına sebebiyet verebilir. Bu nedenle yerine bağlam doğrultusunda "mücadele etmek" ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca birleşik zamanlı "çoğalmıştı" fiilinin yerine düzeye uygun basit zamanlı hali "çoğaldı" kullanılmıştır.

Ö. C.: Malta Adası'nın hâkimi canın güç bela kurtardıktan sonra Kıbrıs valisinin yanına atmıştı kendini.

S. C.: *Malta Adası'nın hâkimi canın zor kurtardıktan sonra Kıbrıs valisinin yanına gitmiş.*

Özgün cümlede geçen "yanına atmıştı" ifadesinin yerine anlamı daha açık veren "gitmiş" fiili kullanılmıştır. Güç bela yerine ise anlamca eş değer olan "zor" zarfı tercih edilmiştir.

Ö. C.: O zaman kuyruğunu kıstırıp elimizden zor kurtulan Maltahakimi Loredano da bize diş bileyen Venedikli bir korsandı.

S. C.: *Elimizden zor kurtulan Malta hakimi Loredano da bize zorluk çıkaran Venedikli bir korsandı.*

Seviye üstü bir kullanım olan "diş bilemek" ifadesi yerine düzeye uygun olan "zorluk çıkaran" ifadesi tercih edilmiştir. Ayrıca "kuyruğunu kıstırmak" ifadesi ayırıcı bir özelliğe sahip olmadığı için sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Amcama karşı içinde yıllarca biriktirdiği bir kin vardı.

S. C.: *Amcama karşı içinde yıllarca çoğalan bir nefret vardı.*

Düzeyin üzerinde "kin" ifadesinin "birine karşı duyulan öç alma isteği, garaz" anlamlarından hareketle yerine bağlam doğrultusunda "nefret" sözcüğü kullanılmıştır. Öğrenci kelimeyi ilk öğrendiği haliyle düşünürken asıl verilmek istenen anlamdan uzaklaşabilir. Bu nedenle "biriktirmek" fiili yerine "çoğalmak" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Koca Reis forsunu denizlerde korkusuzca dalgalanırken bir yandan Loredano'nun izini sürer, bir yandan da Rodoslu Şövalyelerin başına balyoz gibi çökmenin planlarını yapardı.

S. C.: *Koca Reis forsunu denizlerde korkusuzca dalgalanırken bir yandan Loredano'nun izini sürer, bir yandan da Rodoslu Şövalyeleri yakalama planlarını yapıyordu.*

Bu seviyedeki öğrenci "balyoz gibi çökmek" ifadesinin anlamakta zorluk çekecektir. Bu nedenle ifadenin yerine bağlamdan yola çıkaracak "yakalama" fiili cümleye eklenmiştir. Birleşik zamanlı "yapardı" fiili B1 düzeyinde verilen şimdiki zamanın hikayesine uyarlanarak cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Bir gün Loredano'nun gemileriyle karşılaşmıştık yine ama bu sefer de elimizden zor kurtulmuştu.

S. C.: *Bir gün Loredano'nun gemileriyle karşılaştık yine ama bu sefer de elimizden zor kurtuldu.*

"Karşılaşmıştık" fiilinin yerine basit zamanlı hali "karşılaştık" kullanılmıştır. Ayrıca birleşik zamanlı bir fiil olan "kurtulmuştu" yerine B1 düzeyine uygun zaman yapısına sahip "kurtuldu" kullanılmıştır. Öğrenci anlam bütünlüğünden "zor kurtulmak" ifadesini çıkarabileceği için sadeleştirme esnasında değişiklik yapılmamıştır.

Ö. C.: "Bu kış ona yeter!" dedi, Koca Reismiz, "Bir dahaki ilkbahara onu elbet yine sıkıştıracağız.

S. C.: *"Bu kış ona yeter!" dedi, Koca Reismiz, "Bir dahaki ilkbahara onu elbet yine yakalayacağız.*

"Sıkışmak" fiili bu düzeydeki kaynak kitaplarda kullanılmıştır. Fakat "sıkıştırmak" fiili "kaçmayacak biçimde çembere almak, kıstırmak" anlamında kullanıldığı için bu düzeydeki öğrenci anlamakta zorluk yaşayacaktır. Bu nedenle sadeleştirme sırasında anlamı daha açık verecek olan "yakalamak" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Ama bu sefer elimizden kurtulmayacak inşallah!"

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Sayfa 31

Ö. C.: Endülüs seferinden sonra dönüş yolunda önce Eğriboz'a uğramıştık.

S. C.: *Endülüs seferinden sonra dönüş yolunda önce Eğriboz'a uğradık.*

"Uğramıştık" fiili bu düzeydeki zaman yapısına uygun olmadığı için "uğradık" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Küçük tersanede birkaç gün dinlendikten sonra yine yollara revan olduk.

S. C.: *Küçük tersanede birkaç gün dinlendikten sonra yine yollarda yürüyorduk.*

"Revan" kelimesi öğrencilerin bilmesi gereke kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle TDK (2019)'de geçen "giden, yürüyen" anlamlarından hareketle sadeleştirme esnasında "revan olduk" yerine anlamı karşılayabilecek "yürüyorduk" fiili kullanılmıştır. Bu değişiklikten ötürü cümledeki anlam bütünlüğünü sağlamak için "yollara" kelimesi "yollarda" olarak değiştirilmiştir.

Ö. C.: Gelibolu limanına döndüğümüzde nazlı anamı iskelede gördüm. Bize bakar, gözleri beni arardı.

S. C.: *Gelibolu limanına döndüğümüzde nazlı annemi iskelede gördüm.*

Günlük dilde kullanılan fakat yazı dilinde yer almayan "anam" kelimesi yerine "annem" tercih edilmiştir.

Ö. C.: Bize bakar, gözleri beni arıyordu.

S. C.: *Bize bakıyor, gözleri beni arıyordu.*

Cümledeki zamansal uyumu sağlamak amacıyla "bakar" fiili yerine "bakıyordu" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Gelibolu Limanı Koca Reisimizin dönüşüyle meraklanan yalı halkının kıyıda toplanmasıyla yeniden canlanmıştı.

S. C.: *Gelibolu Limanı Koca Reisimizin dönüşüyle meraklanan yalı halkının kıyıda toplanmasıyla yeniden kalabalık oldu, yorgunduk.*

Sonraki cümle tek kelimeden oluştuğu için birleştirilmiştir. "Canlanmak" fiili cümlede temel anlamı dışında kullanıldığı için öğrenci anlamakta zorluk yaşayabilir. Bu fiilin yerine bağlam dikkate alınarak "YTKSS (2011)'de 184 sıklık değerine sahip "kalabalık" kelimesi tercih edilmiştir. Cümledeki bütünlüğü tamamlamak adına "oldu" ifadesi cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Denizde çok oyalanmış, ganimetler elde etmiştik.

S. C.: *Denizde çok vakit geçirdik, paralar kazandık.*

Ganimet yerine para kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. "Elde etmek" deyimi "bir şeye sahip olmak" anlamında kullanılmıştır. Bu anlam doğrultusunda yerine "kazandık" fiili kullanılmıştır. "Oyalama işine konu olmak, meşgul olmak,

vakit geçirmek" anlamlarında kullanılan "oyalanmak" fiili yerine sadeleştirme esnasında "vakit geçirdik" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Bunların pay edilmesi gerekirdi.

S. C.: *Bunların paylaşılması gerekiyordu.*

"Pay edilmesi" ifadesi yerine anlamı daha açık veren "paylaşılması" ifadesi kullanılmıştır. B1 düzeyinde şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zamanlı yapı verilmemesi nedeniyle "gerekirdi" fiili yerine "gerekiyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Gelibolu'da oturan Kaptan Paşa hemen haber göndermiş, bizimle görüşmek istediğini söylemişti.

S. C.: *Gelibolu'da oturan Kaptan Paşa hemen haber göndermiş, bizimle görüşmek istediğini söylemiş.*

"Söylemişti" fiilinin yerine düzeye uygun basit zamanlı hali "söylemiş" kullanılmıştır.

Ö. C.: Koca Reisimiz de yorgunluğunu unutup hemen Kaptan Paşa'nın huzurunda almıştı soluğu.

S. C.: *Koca Reisimiz de yorgunluğunu unutup hemen Kaptan Paşa'nın yanına gitmiş.*

"Soluğu almak" ifadesinin yerine anlamı karşılayabilen "gitmiş" fiili kullanılmıştır. "Huzurunda" kelimesini bu düzeydeki öğrenci anlamakta zorluk yaşayabilir. Bu nedenle anlamı daha belirgin kılan "yanına" ifadesi tercih edilmiştir.

Ö. C.: Beni de yanında götürmek istemişti nedense…

S. C.: *Nedense beni de yanında götürmek istedi.*

"İstemişti" fiili yerine düzeye uygun zaman yapısına sahip "istedi" fiili kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Ben de ses etmemiş yanında gitmiştim o vakit.

S. C.: *Ben de o vakit sustum onunla gittim.*

"Ses etmemiş" ifadesi yerine anlamca eş değer olan "sustum" ifadesi kullanılmıştır. Birleşik zamanlı "gitmiştim" fiilinin yerine düzeye uygun "gittim" fiili kullanılmıştır. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir. "Yanında" ifadesi yerine anlamı daha kuvvetlendirecek "onunla" ifadesi cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Kaptan Paşamız son gelişmeleri de bundan sonra olacakları da bir bir anlatıp Koca Reisimizin önüne serdiğinde nasıl da kulak kesilmiş onu dinlerdim.

S. C.: *Kaptan Paşamız son gelişmeleri de bundan sonra olacakları da bir bir anlatıp Koca Reisimize anlattığı zaman nasıl da kulak kesiliyordum.*

"Önüne sermek" mecaz anlamında kullanıldığından öğrenci asıl verilmek istenen anlamdan uzaklaşabilir. Bu nedenle yerine "anlattığı zaman" ifadesi kullanılmıştır. Bu değişiklik nedeniyle "Reisimizin" kelimesi "Reisimize" şeklinde değiştirilmiştir. "Kulak kesilmek" deyimi öğrenciye kazanım sağlamak amacıyla cümlede yerini korumuştur. "Kulak kesilmek" ve "dinlemek" aynı anlamı karşılayabilecekleri için sadeleştirme esnasında "dinlerdim" fiili cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Kaptan Paşa'nın anlattıklarına bakılırsa, Cem Sultan vefat edince, Veli Padişahımız da kardeşinin acısını içine gömerek donanmanın hazırlanmasını emretmiş vezirlerine.

S. C.: *Kaptan Paşa'nın anlattıklarına bakılırsa, Cem Sultan vefat edince, Veli Padişahımız da kardeşinin acısını yüreğinde bırakarak vezirlerine donanmanın hazırlanmasını emretmiş.*

Bu düzeydeki öğrenci "içine gömmek" ifadesini anlamakta zorluk çekecektir. Bu nedenle yerine anlamı daha açık verecek olan "yüreğinde bırakarak" ifadesi kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Baş vezir de divanda Venediklilerle boy ölçüşmek için kuvvetli bir donanmaya ve tecrübeli denizcilere ihtiyaçları olduğunu belirtmiş, Veli Padişah da "Kemal kulum ne güne durur" demiş. "Akdeniz'de korsanlık eden reislere haber salına, tez kapıma geleler, padişah kapısına hizmet edeler!".

S. C.: *Baş vezir de divanda Venediklilerle yarışmak için kuvvetli bir donanmaya ve tecrübeli denizcilere ihtiyaçları olduğunu belirtmiş. Veli Padişah da "Kemal kulum var" demiş. "Akdeniz'de korsanlık eden reislere haber gönderilsin, hemen kapıma gelsinler, padişah kapısına hizmet etsinler!" demiş.*

Özgün cümle bu düzeydeki öğrencinin dikkatini dağıtacak uzunlukta olduğu için sadeleştirme esnasında ikiye ayrılmıştır. "Ne güne durur" ifadesi kafa karışıklığına sebebiyet verebileceği için yerine onu anlamca karşılayan "var" ifadesi kullanılmıştır. Seviye üstü bir kullanım olan "boy ölçüşmek" ifadesi TDK (2019)'de "yarışmak" anlamında kullanılmıştır. Sadeleştirme esnasında seviyeye uygunluğu gözetilerek sözlük anlamı tercih edilmiştir. Seviye üstü bir kullanım olan "salmak"

fiili yerine anlamı karşılayan YTKSS (2011)'de 343 sıklık değerine sahip "göndermek" fiili kullanılmıştır. "Edeler" fiili yerine daha sık kullanılan "etsinler" fiili kullanılmıştır. Cümledeki anlam bütünlüğü tamamlamak adına "demiş" fiili cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Koca reisimiz bu sözleri duyunca nasıl da heyecanlandı, yerinde duramaz oldu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Kelimeler dile gelse de anlatsa işte o anları.

S. C.: *O anları keşke anlatabilsem.*

Özgün cümlede geçen mecazlı bir anlama sahip "kelimeler dile gelse" ifadesi yerine düzeye uygun olan "keşke anlatabilsem" ifadesi kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: İnebahtı seferi için yapılan planlar gizli tutuluyor, vakit gelip çatıncaya hazırlıklar bitirilmeye çalışılıyordu.

S. C.: *İnebahtı seferi için yapılan planlar gizli tutuluyor, vakit gelene kadar hazırlıklar bitirilmeye çalışılıyordu.*

Özgün cümlede geçen 'gelip çatınca" ifadesi yerine düzeye uygunluğu gözetilerek "gelene kadar" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Gelibolu tersanesinde işçiler ve leventler geceli gündüzlü çalışmaktaydı.

S. C.: *Gelibolu tersanesinde işçiler ve leventler geceli gündüzlü çalışıyordular.*

Yüklem düzeye uygun zaman yapısına uyarlanmak için "çalışıyordular" şeklinde değiştirilmiştir.

Sayfa 32

Ö. C.: Tersanede yere iğne atsan düşmezdi.

S. C.: *Tersanede yere iğne atsan düşmüyordu.*

Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda seviye üstü bir kullanıma sahip "İğne atsan düşmez" deyimi, cümlede yerini korumuştur. Bu düzeyde verilen birleşik zamanlı yapı şimdiki zamanın hikayesi olduğu için sadeleştirme esnasında "düşmezdi" fiili yerine "düşmüyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Yeni gemilerin inşasına başlanmıştı hemen.

S. C.: *Yeni gemilerin yapımına hemen başlanmış.*

Seviye üstü bir kullanım olan "inşa" kelimesi yerine anlamı karşılayan ve düzeye uygun Ölker (2011)'de 11 sıklık değerine sahip "yapım" kelimesi kullanılmıştır. "Başlanmıştı" fiilinin yerine B1 düzeyindeki zaman yapıları gözetilerek basit zamanlı hali "başlanmış" fiili kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Koca Reis, "Bu kez Venediklilere öyle bir ders vereceğim ki bir daha soluk alamayacaklar.

S. C.: *Koca Reis, "Bu kez Venediklilere öyle bir ders vereceğim ki bir daha nefes alamayacaklar.*

Seviye üstü bir kullanım olan "Soluk" kelimesi yerine anlamı karşılayan ve düzeye uygun Ölker (2011)'de 114 sıklık değerine sahip "nefes" kelimesi kullanılmıştır. Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda "ders vermek" deyim cümlede yerini korumuştur.

Ö. C.: Lorendo'nun da işini bu sefer bitireceğim!" derdi.

S. C.: *Lorendo'yu da bu sefer öldüreceğim!" diyordu.*

Seviye üstü bir kullanım olan "işini bitirmek" ifadesi yerine anlamı karşılayan ve düzeye uygun Ölker (2011)'de 195 sıklık değerine sahip "öldürmek" fiili kullanılmıştır. "Derdi" fiili sadeleştirme esnasında düzeye uygun hali "diyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Burak Reis'e de "Doğru söylersin Reis baba! " diye tasdik ederdi Reisimizi.

S. C.: *Burak Reis'e de "Doğru söylersin Reis baba!" diyordu.*

"Tasdik" kelimesi öğrencinin bilmesi gereken muhtemel kelimeler listesinde yer almamaktadır. "doğru söylersin" ifadesi zaten bir şeyi doğrulamak, onaylamak anlamında olduğu için sadeleştirme esnasında "tasdik etmek" cümleden çıkarılmıştır. Cümledeki anlamsal bütünlüğü yakalamak adına "diyordu" fiili cümleye eklenmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Bir taraftan bu hazırlıklar yapılırken, diğer taraftan Burak Reis ile Kara Hasan Reis'i görevlendirmiş Koca Reisimiz "Akdeniz'i boş bırakmaya gelmez" diyerek onları karakol olarak yola çıkarmıştı.

S. C.: *Bir taraftan bu hazırlıklar yapılırken, diğer taraftan Burak Reis ile Kara Hasan Reis'i görevlendirmiş Koca Reisimiz " Akdeniz'i boş bırakmaya gelmez" diyerek onları karakol olarak yola çıkarmış.*

Birleşik zamanlı "çıkarmıştı" fiilinin yerine öğrenci düzeyine uygun "çıkarmış" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: "Rodos'lu şövalyelere de Venedikli korsanlara da göz açtırmayın!" diyen Koca Reisimizin emirleri böyleydi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Onlar da bu görevi hakkıyla yerine getirmek için Akdeniz ' e açılmışlar, bazı adalara seferler düzenlemişlerdi.

S. C.: *Onlar da bu görevi hakkıyla yerine getirmek için Akdeniz ' e açılmışlar, bazı adalara seferler düzenlemişler.*

Özgün cümlede geçen "düzenlemişlerdi" fiilindeki zaman yapısın bu düzeye uygun olmadığı için "düzenlemişler" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Zaten Koca Reis'in kafasında da bu adaların temizlenmesi ve korsan üslerinin bertaraf edilmesi vardı.

S. C.: *Zaten Koca Reis'in kafasında da bu adalarda düşmanların öldürülmesi ve korsan üslerinin yok edilmesi vardı.*

Özgün cümlede geçen temizlenmesi ifadesi mecaz anlamda kullanılmıştır. Bu nedenle "düşmanlar" ifadesi de eklenerek anlam açık hale getirilmeye çalışılmıştır. Seviye üstü bir kullanım olan "bertaraf" kelimesinin yerine sözlükteki anlamından yola çıkarak "yok edilmesi" ifadesi kullanılmıştır. Asıl anlamı dışında kullanılan "temizlenmek" fiili yerine anlamı daha açık veren "öldürmek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: "Bu üsler temizlenmediği müddetçe bize rahat nefes yok!" derdi.

S. C.: *"Bu kaldığımız yerdeki düşmanları öldürmeden durmayacağız.*

"Üsler temizlenmeden" ifadesini bu düzeydeki öğrencinin anlamakta zorluk çekeceği yapıdadır. "üsler" yerine "kaldığımız yer" kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Ayrıca "temizlemek" kelimesi asıl anlamının dışında kullanıldığı için yerine anlamı daha somut kılacak olan "öldürmek" fiili kullanılmıştır. "Rahat nefes yok" ifadesi düzeyin üzerinde olduğu için yerine bağlamdan hareketle "durmayacağız" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Hele Rodos adası muhkem ve sağlam surlu kuleleriyle öyle bir korunaklı bir adaydı ki Koca Reisimizin uykularını kaçırırdı.

S. C.: *Özellikle Rodos adası sağlam surlu kuleleriyle öyle bir korumalı bir adaydı ki Koca Reisimizin uykularını kaçırıyordu.*

Özgün cümlede geçen "muhkem" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. TDK (2019)'de "sağlam" anlamında kullanılan bu ifadenin anlamı cümlede zaten kullanılmıştır. Bu nedenle sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır. "Korunaklı" sıfatı yerine anlamı daha açık veren "korumalı" sıfatı kullanılmıştır. "Uykularını kaçırmak" ifadesi düzeyin üzerinde olmasına rağmen öğrenciye kazanım sağlamak amacıyla cümledeki yerini korumuştur. Birleşik zamanlı "kaçırırdı" fiili yerine düzeye uygun "kaçırıyordu" kullanılmıştır.

Ö. C.: Her çatışmada Rodos şovalyeleri bu adaya sığınıyorlardı.

S. C.: *Her çatışmada Rodos şovalyeleri bu adaya kaçtılar.*

"Sığınmak" fiili bu düzeye uygun bir kullanım olmadığı için yerine bağlamdan hareketle "kaçmak" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Reisimiz sık sık onlar Rodos'tan silinip süpürülmedikçe bu işin üstesinden gelemeyeceğimizi dile getirirdi.

S. C.: *Reisimiz sürekli onlar Rodos'tan çıkarılmadan bu işi başaramayız diyordu.*

Düzeyin üzerinde olan "silip süpürmek" fiili yerine anlamı daha açık veren "çıkarmak" fiili kullanılmıştır. "Üstesinden gelememek" deyimi yerine bu düzeydeki öğrencinin anlayabileceği "başaramamak" fiili kullanılmıştır. "Dile getirmek" yerine ise alnaca eş değer olan "diyordu" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: "Ama buna daha sıra var.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Hele şu İnebahtı Kalesi'ni bir düşürelim, bu adayı bir temizleyelim, sıra ona da gelecek! " diye mırıldanırken gözlerindeki ışığa bakmaktan çekinirdim.

S. C.: *Şu İnebahtı Kalesi'ni kazanalım, bu adadan düşmanı çıkaralım, sıra ona da gelecek!" diye yavaşça konuşurken gözlerindeki ışığa bakmaktan çekiniyordum.*

"Düşürmek" fiili gerçek anlamının dışında kullanıldığı için öğrenci anlamlandırırken verilmek istenen anlamın dışına çıkabilir. Bu nedenle yerine anlamı karşılayacak olan "kazanmak" fiili kullanılmıştır. "Mırıldanmak" fiili yerine anlamca eş değer olan "yavaşça konuşmak" ifadesi kullanılmıştır. Birleşik zamanlı "çekinirdim" fiilinin yerine B1 seviyesine uygun zaman yapısına sahip "çekiniyordum" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu kalenin alınması için hem karadan hem de denizden kuşatılması gerekmekteydi.

S. C.: *Bu kalenin alınması için hem karadan hem de denizden kuşatılması gerekiyordu.*

Özgün cümlede geçen "gerekmekteydi" fiili bu düzeyde verilen eklere uygun olmadığından "gerekiyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Bu plan için de güçlü bir donanma inşa edilmeliydi.

S. C.: *Bu plan için de güçlü bir donanma yapılmalıydı.*

"Yapı kurma, yapı yapma, kurma" anlamlarında kullanılan "inşa etmek" fiili yerine bu anlamlarından hareketle "yapılmak" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu amaçla tersanede devam eden çalışmaların nihayete erilmesi için gün sayılmaktaydı artık.

S. C.: *Bu amaçla tersanede devam eden çalışmaların bitmesi için gün artık gün sayılıyordu.*

Düzeyin üzerinde olan "nihayete ermek" ifadesi yerine anlamsal karşılığı olan ve düzeye uygun "bitmek" fiili tercih edilmiştir. "Sayılmaktaydı" fiili bu düzeyde verilen zaman yapısına sahip değildir. Bu nedenle sadeleştirme esnasında "sayılıyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Gelibolu tersanesinin yanı sıra İstanbul tersanesinde de iki göke yaptırılmıştı bu sefer için de görenlerin gözünü alamadığı bir büyüklükteydi bu göke işte.

S. C.: *Gelibolu tersanesinin yanı sıra İstanbul tersanesinde de iki göke yaptırılmış. Bu sefer için bu göke çok büyüktü.*

Cümle öğrencide kafa karışıklığına sebep olacak yapıda olduğu için sadeleştirme esnasında ikiye ayrılmıştır. Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde sadeleştirilmiş ve anlamsal karşılığı verilen kelimeler cümleden çıkarılmıştır.

Birleşik zamanlı “yaptırılmıştı” fiilinin yerine düzeye uygun basit zamanlı “yaptırılmış” fiili kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Gökelerin birini Kemal reis komuta edecekti, diğerini Burak reis.

S. C.: Gökelerin birini Kemal reis yönetecek diğerini Burak reis yönetecek.

“Komuta etmek” ifadesi yerine bağlamdan hareketle anlamı karşılayan “yönetmek” fiili kullanılmıştır. Cümlede anlamsal bütünlüğü korumak adına “yönetecek” ifadesi yüklem olarak cümleye eklenmiştir.

Sayfa 33

Ö. C.: Nasıl gururlanmasın insan, nasıl gönenmesin ki?

S. C.: *Nasıl gururlanmasın insan, nasıl huzurlu olmasın ki?*

Özgün cümlede geçen “gönenmek” fiili yerine “huzurlu” kelimesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Anlamsal bütünlüğü sağlamak adına “olmak” fiili cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Bu hazırlıklar ve genişletme çalışmaları dört yılımızı almıştı o vakitlerde.

S. C.: *Bu hazırlıklar ve genişletme çalışmaları o vakitlerde dört yıl sürdü.*

“Almak” fiili cümlede temel anlamı dışında kullanılmıştır. Bu nedenle yerine sadeleştirme sırasında anlamı daha belirgin kılacak olan “sürmek” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Ama yine de değmişti buna, Venediklilerle boy ölçüşecek bir duruma gelmişti donanmamız.

S. C.: *Ama yine de iyi oldu, donanmamız. Venediklilerle yarışacak duruma geldi.*

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan “değmek” fiili bu anlamıyla öğrencide kafa karışıklığına sebebiyet verebilir. Bu nedenle sadeleştirme sırasında bağlam dikkate alınarak yerine “iyi oldu” ifadesi kullanılmıştır. Birleşik zamanlı “gelmişti” fiilinin yerine B1 seviyesine uygun olan basit zamanlı hali “geldi” kullanılmıştır. Boy ölçüşmek yerine yarışmak fiilinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Ayrıca bağlamdan hareketle “bir” sıfatı cümleden çıkarılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Ben fakirin ağzından çıktı bu cümleler, vesselam.

S. C.: *Ben fakirin ağzından çıktı bu cümleler, son sözüm budur.*

Öğrencilerin bilmesi gereken muhtemel kelimeler listesinde yer almayan "vesselam" ünlemi "işte o kadar, son söz şudur" anlamlarında kullanılmıştır. Sadeleştirme esnasında "son sözüm budur" ifadesi cümleye eklenmiştir.

Sayfa 34

2.2. BURAK REİS ADASI

Ö. C.: "Cezirei Brondo'ya Burak Adası da derler, zira Burak Barça'sı burada batmıştır."

S. C.*: "Cezirei Brondo'ya Burak Adası da derler, çünkü Burak gemisi burada battı."*

Özgün cümlede geçen barça kelimesinin Orta Çağda kullanılan kürekli ve yelkenli taşıma gemisi anlamından yola çıkarak sadeleştirme esnasında yerine "gemi" kelimesi kullanılmıştır. Ölker (2011)'de 175 sıklık değerine sahip "zira" bağlacı yerine 698 sıklık değerine sahip "çünkü" bağlacı tercih edilmiştir. "Batmıştır" fiili yerine düzeye uygun basit zamanlı hali "battı" kullanılmıştır.

Ö. C.: Ilık bir mayıs sabahıydı yola çıktığımızda.

S. C.: *Yola çıktığımızda ılık bir mayıs sabahıydı.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Coşku ve sevinçle çıktığımız bu seferde Burak Reis'i ve Kara Hasan Reis'i kaybedeceğimizi nereden bilecektik?

S. C.: *Coşku ve sevinçle çıktığımız bu seferde Burak Reis'i ve Kara Hasan Reis'in öleceğini nereden bileceğiz?*

Temel anlamı dışında kullanılan "kaybetmek" fiilini öğrenci ilk öğrendiği anlamıyla yorumlayabilir asıl verilmek istenen anlamından uzaklaşabilir. Bu nedenle yerine anlamca eş değer olan "ölmek" fiili kullanılmıştır. Özgün cümledeki

“bilecektik” birleşik zamanlı fiilin yerine öğrenci seviyesine uygun basit zamanlı hali “bileceğiz” kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu yüzdendir ki ne vakit Koca Reisimiz bu sulardan kadırgasıyla geçse durgunlaşırdı.

S. C.: *Bu yüzdendir ki ne vakit Koca Reisimiz bu sulardan gemisiyle geçse durgunlaşıyordu.*

“Durgunlaşırdı” fiilinin yerine öğrenci düzeyi doğrultusunda “durgunlaşıyordu” fiili tercih edilmiştir. Kadırga yerine gemi kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Kaybettiği bu yiğitlerin içini kor gibi yakan acısını nasıl dindireceğini bilmezdi.

S. C.: *Ölen bu yiğitler için yüreği yanıyordu, bu acısını nasıl geçireceğini bilmiyordu.*

“Bilmezdi” fiili düzeye uygun zaman yapısına sahip olmadığı için “bilmiyordu” şeklinde değiştirilmiştir. “Dindirmek” fiili öğrencilerin bilmesi gereken muhtemel kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle “acısını nasıl dindireceği” ifadesinin yerine “acısını nasıl geçireceğini” ifadesi kullanılmıştır. “İçini kor gibi yakan” acı yerine de öğrencinin daha rahat anlayacağı “yüreği yanıyordu” ifadesi kullanılmıştır. Kaybetmek fiili yerine ölmek fiilinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Gerçi Burak Reis’in intikamını daha sonra fazlasıyla almıştı, koymamıştı yaptıklarını yanlarına.

S. C.: *Gerçi Burak Reis’in intikamını daha sonra fazlasıyla aldı.*

Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde eksiltilmiştir. “Almıştı” fiili yerine seviyeye uygun “aldı” fiili kullanılmıştır. Krashen’in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda “İntikam almak” ifadesi öğrenciye kazanım sağlamak amacıyla cümledeki yerini korumuştur.

Ö. C.: Ama böyle bir reisi hemen unutmak ve yokluğuna alışmak kolay mıydı? Değildi elbet.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur. Sonraki cümle kısa olduğu için sadeleştirme esnasında birleştirilmiştir.

Ö. C.: Kaptan paşamız o akşam yola çıkmadan önce yaptığı toplantıda güvendiği iki reisine büyük birer görev vermişti.

S. C.: *Kaptan paşamız o akşam yola çıkmadan önce yaptığı toplantıda güvendiği iki reisine büyük birer görev verdi.*

Birleşik zamanlı "vermişti" fiilinin yerine düzeye uygun basit zamanlı "verdi" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: "Sancak fırkası kumandanı sen olacaksın Kemal Reis!" demişti bir anda o düşünceli halinden sıyrıldığında.

S. C.: *Bir anda o düşünceli halinden kurtulduğunda "Sancak fırkası kumandanı sen olacaksın Kemal Reis!" dedi.*

Seviye üstü bir kullanım olan "sıyrılmak" fiilinin yerine YTKSS (2011)'de 223 sıklık değerine sahip seviyeye uygun "kurtulmak" fiili tercih edilmiştir. "Vermişti" birleşik zamanlı fiilin yerine seviyeye uygun zaman yapısına sahip "verdi" tercih edilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: "Beni iyi işitir misiniz?

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Beni kulaklarınız iyi duyar mı?"

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Sonra durup da Burak Reis ' in yüzüne bakmıştı.

S. C.: *Sonra durup Burak Reis ' in yüzüne baktı.*

Özgün cümlede geçen "bakmıştı" fiilinin yerine basit zamanlı "baktı" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Kimseden çıt çıkmıyordu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

"Çıt çıkmıyordu" ifadesi öğrenciye kazanım sağlamak amacıyla cümledeki yerini korumuştur.

Ö. C.: Kulakları Kaptan Paşa'da, duygulu birer heykel gibi öylece durmaktaydılar baştardasındaki meşveret odasının orta yerinde.

S. C.: *Gemideki danışma odasının orta yerinde kulakları Kaptan Paşa'da, duygulu birer heykel gibi duruyordular.*

Özgün cümlede geçen "baştarda ve meşveret" kelimeleri Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer

almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak "gemi" olarak değiştirilmiştir. "Meşveret" kelimesi ise anlamı karşılayan ve YTKSS (2011)'de 12 sıklık değerine sahip "danışma" kelimesi ile değiştirilmiştir. "Durmaktaydılar" fiili yerine düzeye uygun hali olan "duruyordular" şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca cümle sadeleştirme esnasında kurallı hale getirildi.

Ö. C.: "İskele fırkasına ise sen sahip çıkacaksın Burak Reis!" diyen Kaptan Paşamız o akşam toplantıya böyle nokta koymuştu.

S. C.: "*İskele fırkasına ise sen sahip çıkacaksın Burak Reis!" diyen Kaptan Paşamız o akşam toplantıya böyle son verdi.*

"Nokta koymak" ifadesi yerine anlamı daha açık veren "son verdi" ifadesi kullanılmıştır.

Sayfa 35

Ö. C.: Kaptan Paşamızın baştardasıyla iki emin elin ortasında yerini alacağını ve donanmamızın bu seyir üzerine düşman donanmasıyla karşılaşacağı belli olmuştu.

S. C.: *Kaptan Paşamızın gemisiyle iki güvenli elin ortasında yerini alacak. Donanmamızın bu seyahat sürecinde düşman donanmasıyla karşılaşacağı belli oldu.*

Uzun bir cümle olduğu için öğrenci anlamakta zorluk yaşayacaktır. Bu nedenle sadeleştirme esnasında ikiye ayrılmıştır. Düzeyin üzerinde olan "emin" sıfatı yerine "güvenli" sıfatı kullanılmıştır. "Seyir" yerine ise düzeye uygun olan "seyahat" tercih edilmiştir. Bu değişiklilerden ötürü anlamı bütünleştirmek adına "sürecinde ifadesi yolculukla beraber kullanılmıştır. "Olmuştu" fiilinin yerine düzeye uygun basit zamanlı hali "oldu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: O gece gözlerimi uyku tutmazken o upuzun geceyi nasıl devirip de sabaha vardığımı anlayamamıştım.

S. C.: *O gece uyuyamıyordum o upuzun gecenin nasıl bittiğini anlayamadım.*

Düzeyin üzerinde olan "uyku tutmamak" ifadesinin yerine TDK (2019)'de verilen "uyuyamamak" anlamından hareketle "uyuyamıyordum" fiili kullanılmıştır. Birleşik zamanlı "anlayamamıştım" fiilinin yerine "anlayamadım" fiili kullanılmıştır. Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde eksiltilmiştir.

Ö. C.: Sabah seyirlik güvertesine çıktığımda başlayan günün bizlere hayır getirmesini diledim Tanrı'dan.

S. C.: *Sabah seyahat güvertesine çıktığımda başlayan günün bizlere hayır getirmesini diledim Tanrı'dan.*

Seyir kelimesi yerine seyahat kelimesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Ayrıca güverte yerine herhangi bir kelimenin kullanılması yapaylık kazandıracağı için cümlede değişiklik yapılmamıştır.

Ö. C.: Ne şaşalı, ne büyük bir seferdi o sefer ki Haçlı donanmasıyla Osmanlı donanmasının boy ölçüştüğü ilk büyük deniz savaşı olarak geçecekti tarihe.

S. C.: *Ne şaşalı, ne büyük bir seferdi o sefer ki Haçlı donanmasıyla Osmanlı donanmasının yarıştığı ilk büyük deniz savaşı olarak tarihe geçecek.*

"Geçecekti" fiili bu düzeyde verilen zaman yapılarına uygun olmadığı için "geçecek" şeklinde değiştirilmiştir. "Şaşalı" kelimesi yeni kavram kazandırılması hedeflenerek cümlede yerini korumuştur. Ayrıca boy ölçüşmek yerine yarışmak kelimesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Koca Reis bunun farkındaydı.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Onun yanında yetişmiş diğer gemi reisleri de ha keza aynı fikirdeydiler.

S. C.: *Onun yanında büyümüş diğer gemi reisleri de aynı fikirdeydiler.*

Yetişmek fiili yerine büyümek fiilinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Özgün cümlede geçen "ha keza" ifadesi ayırıcı bir nitelik kazandırmadığı için cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Bütün bunların bilinci içinde yol alıyorduk hedefimize doğru.

S. C.: *Bunların farkında olarak hedefimize doğru ilerliyorduk.*

Cümle düzeye indirgenmek için sadeleştirilmiştir. "Bilinci içinde" fiili yerine "farkında olarak" ifadesi, "yol alıyorduk" ifadesi yerine de "ilerlemek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Adriyatik Denizi'ne yaklaştığımız sırada hiç hesapta olmayan bir fırtına donanmayı faka bastırmış, gemi reisleri fırtınayla mücadele ederken çok eziyet çekmişlerdi.

S. C.: *Adriyatik Denizi'ne yaklaştığımızda aniden bir fırtına donanmayı tuzağa koymuş, gemi reisleri fırtınayla mücadele ederken çok zorlandılar.*

Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde eksiltilmiştir. Ayrıca "Eziyet çekmek" yerine bağlamdan hareketle "zorlanmak" fiili tercih edilmiştir. Faka basmak deyimi daha önce açıklanmıştır.

Ö. C.: Bahar ayında havaların böyle yanardöner olması denizcileri çileden çıkartırdı.

S. C.: *Bahar ayında havaların böyle sürekli değişmesi olması denizcileri çok öfkelendiriyordu.*

Düzeyin üzerinde olan "çileden çıkmak" deyimi yerine anlamı karşılayacak "çok öfkelendirmek" fiili kullanılmıştır. "Yanardöner olmak" ifadesini bu seviyedeki öğrenci anlamlandırmakta zorlanacaktır. TDK (2019)'de "çabuk fikir ve yön değiştiren" anlamlarında kullanılan bu ifade yerine "sürekli değişmek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Temmuz ayının sonlarına gelindiğinde donanmamız ancak Mora sularına varabilmişti de gemi reisleri derin bir soluk almışlardı.

S. C.: *Temmuz ayının sonlarına gelindiğinde donanmamız ancak Mora sularına yetişti de gemi reisleri rahatladılar.*

"Derin soluk almak yerine" ise anlamı karşılayan "rahatlamak" fiili tercih edilmiştir. Seviye üstü kullanım olan "varmak" fiilinin yerine Ölker (2011)'de 233 sıklık değerine sahip "yetişmek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Ben de ilk defa bir gemiye kaptanlık yapacağım için bambaşka bir ruh halindeydim.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Öyle heyecanlıydım ki…

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Görevimi hakkıyla yerine getirebilecek miyim diye düşünür dururdum seyir güvertesinde.

S. C.: *Görevimi hakkıyla yerine getirebilecek miyim diye seyahat güvertesinde sürekli düşünüyordum.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir. "Düşünür dururdum" ifadesi yerine anlamı karşılayan Ölker (2011)'de 44 sıklık değerine sahip "sürekli" zarfı tercih edilmiştir. Ayrıca yüklem düzeye uygun zaman yapısına sahip "düşünüyordum" şeklinde

değiştirilmiştir. Seyir kelimesi yerine seyahat kelimesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Tek düşüncem buydu. Artık her şeyi unutmuş sadece vazifeme yoğunlaşmıştım.

S. C.: *Tek düşüncem buydu. Artık her şeyi unutmuş sadece vazifeme yoğunlaştım.*

Birinci cümle kısa olduğu için birleştirilmiştir. Birleşik zamanlı "yoğunlaşmıştım" fiilinin yerine basit zamanlı hali "yoğunlaştım" kullanılmıştır.

Ö. C.: Her şeyi hakkıyla yerine getirmeye çalışıyordum.

S. C.: *Her şeyi iyi bir şekilde yapmaya çalışıyordum.*

"Hakkıyla yerine getirmek" ifadesi düzeyin üzerinde bir kullanım olduğu için yerine "iyi bir şekilde yapmak" ifadesi kullanılmıştır.

O. C.: İlk defa Koca Reis'in gemisinde değildim.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Bambaşka bir gemideydim; üstelik gemiye ben hükmediyordum.

S. C.: *Bambaşka bir gemideydim; üstelik gemiyi ben yönetiyordum.*

Hükmetmek kelimesi yerine yönetmek kelimesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Ne kadar o fırtınadan burnumuz bile kanamadan sağ salim çıkmış olsak da kaybettiğimiz vakit kara ordularıyla birleşmeyi geciktirdiği için Kaptan Paşamız öfkelenmişti.

S. C.: *Ne kadar o fırtınadan burnumuz bile kanamadan sağ salim çıktık. Fakat vakit kaybetmemiz kara ordularıyla birleşmeyi geciktirdiği için Kaptan Paşamız öfkelendi.*

Özgün cümle bu seviyedeki öğrencide kafa karışıklığı yaratacak uzunlukta ve anlamda olduğu için sadeleştirme sırasında ikiye ayrılmıştır. Bu nedenle "da" bağlacı yerine bağlamdan hareketle "fakat" bağlacı kullanılmıştır. "Öfkelenmişti" fiili bu düzeye uygun zaman yapısına sahip olmadığı için basit zamanlı "öfkelendi" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Bütün donanmanın yükü onun üstündeydi.

S. C.: *Bütün donanmanın sorumluluğu ondaydı.*

Mecazlı bir anlama sahip "yükü onun üstündeydi" ifadesini bu düzeydeki öğrenci anlamakta zorluk çekebilir. Bu nedenle yerine sadeleştirme esnasında anlamı karşılayacak olan "sorumluluğu ondaydı" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Tarihi bir hata sadece savaşın sonucunu değil Paşa'nın da geleceğini etkileyecekti.

S. C.: *Tarihi bir hata sadece savaşın sonucunu değil Paşa'nın da geleceğini etkileyecek.*

Özgün cümledeki "etkileyecekti" birleşik zamanlı fiilin yerine öğrenci düzeyine uygun "etkileyecek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Padişah Efendimizin bunu bağışlamayacağını biliyordu.

S. C.: *Padişah Efendimizin bu affetmeyeceğini biliyordu.*

Ölker (2011)'de 14 sıklık değerine sahip "bağışlamak" sözcüğü yerine 69 sıklık "affetmek" sözcüğü kullanılmıştır.

Sayfa 36

Ö. C.: Hem mevkisinden hem de canından olması Padişah Efendimizin bir çift sözüne bakardı.

S. C.: *Hem mevkisinden hem de canından olması Padişah Efendimizin bir çift sözüne bakıyordu.*

"Mevki" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde B1 seviyesinin üstünde bir kullanımdır. Fakat Krashen'in anlaşılır girdi kuramından dolayı herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. B1 seviyesinde şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zamanlı yapının verilmemesi nedeniyle "bakardı" fiili yerine "bakıyordu" kullanılmıştır.

Ö. C.: Karadan ilerleyen kuvvetlerimiz çoktan Çatalca Vadisi'ne varmışlar, hesaplanan tarihten önce yerlerini almışlardı.

S. C.: *Karadan ilerleyen kuvvetlerimiz çoktan Çatalca Vadisi'ne varmışlar, tahmin edilen tarihten önce yerlerini aldılar.*

Öğrenciler cümlede geçen kelimeyi öğrendiği anlamıyla düşüneceği için asıl verilmek istenen anlamdan uzaklaşabilir. Bu nedenle "hesaplamak" kelimesi yerime anlamı daha açık veren "tahmin edilen" ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca "almışlardı" fiili yerine düzeye uygun "aldılar" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Ancak donanmanın gecikmesi de onları doğal olarak huzursuz etmekteydi.

S. C.: *Ancak donanmanın gecikmesi de onları doğal olarak huzursuz ediyordu.*

"Etmekteydi" fiili yerine B1 düzeyinde verilen şimdiki zamanın hikayesine uyarlanmış hali "ediyordu" tercih edilmiştir.

Ö. C.: Çatalca Vadisi, İnebahtı'nın kuzeyinde yer alıyordu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Kuşatmanın tam teşekküllü olabilmesi için donanmanın da istenilen yere vaktinde varması gerekirdi.

S. C.*: Kuşatmanın eksiksiz olabilmesi için donanmanın da istenilen yere vaktinde varması gerekiyor.*

"Teşekkül" kelimesi TDK (2019)'de "örgüt, kurulma" anlamında kullanılmıştır. Fakat bağlamdan hareketle kelimeyi karşılayacak anlama sahip olan "eksiksiz" sözcüğü kullanılmıştır. Ayrıca "gerekirdi" fiilinin yerine düzeye uygun zaman yapısına sahip "gerekiyordu" kullanılmıştır.

Ö. C.: Ancak denizde karşılaşılan beklenmedik fırtınalar buna engel olmuştu işte.

S. C.: *Ancak denizde karşılaşılan beklenmedik fırtınalar buna engel oldu.*

"Olmuştu" yerine basit zamanlı hali "oldu" tercih edilmiştir. "İşte" edatı cümlede ayırıcı bir niteliğe sahip olmadığı için sadeleştirme sırasında cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Ne yazık ki bu gecikmeyi düşman donanması iyi değerlendirmiş, limanda kendileri için bir savunma hattı oluşturmuşlardı.

S. C.: *Ne yazık ki bu gecikmeyi düşman donanması iyi değerlendirmiş, limanda savunma hattı oluşturmuşlar.*

Anlamsal bütünlük dikkate alınarak sadeleştirilmiştir.

Ö. C.: Öyle ki bu halde limana girmek de mümkün değildi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Bu nedenle Kaptan Paşamız güney tarafındaki İnebahtı Adası'na çevirmek zorunda kalmıştı rotamızı.

S. C.: *Bu nedenle yolumuzu Kaptan Paşamız güney tarafındaki İnebahtı Adası'na çevirmek zorunda kaldı.*

Rota yerine yol kelimesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

"Kalmıştı" birleşik zamanlı fiilin yerine öğrenci seviyesine uygun "kaldı" fiili kullanılmıştır. Birleşik zamanlı "kalmıştı" fiilinin yerine "kaldı" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Vakit kaybetmeden adaya doğru yol almaya başladık.

S. C.: *Vakit kaybetmeden adaya doğru gidiyorduk.*

Öğrenciler kelimeyi ilk öğrendikleri anlamıyla cümleleri yorumlarken asıl verilmek istenen mesajdan uzaklaşabilirler. "Yol almak" ifadesi mecazlı bir anlama sahip olduğu için yerine anlamı daha belirgin kılacak olan "gitmek" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: İçimize öyle bir hırs, öyle bir öfke dolmuştu ki gemi reislerinin yüzü gülmez, gözlerinden şimşekler çakar olmuştu.

S. C.: *İçimize öyle bir istek, öyle bir öfke vardı ki gemi reislerinin yüzü gülmüyordu, çok öfkeliydiler.*

"Gözlerinden şimşekler çakardı" deyiminin açıklaması daha önce yapılmıştır. "Gülmez" fiili yerine bağlamdan hareketle "gülmüyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Kimse kimseye ağzını açıp bir çift laf etmiyordu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Öğrenciye kazanım sağalmak amacıyla deyim cümledeki yerini korumuştur.

Ö. C.: Gözcü olarak gönderilen kırlangıçlar da dönmemişlerdi henüz.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Öğrencilere yeni kavram kazandırmak amacıyla "gözcü" kelimesi cümledeki yerini korumuştur.

Ö. C.: Gemilerde su ihtiyacı baş göstermişti bu sırada.

S. C.: *Bu sırada gemilerde su ihtiyacı ortaya çıktı.*

Seviye üstü olan "baş göstermek" deyimi TDK (2019)'de verilen anlamından yola çıkarak "ortaya çıkmak" olarak değiştirilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Derken gözcü kırlangıçlar puslu havayı yırtıp göründüler de onların getireceği haberleri duymak için heyecandan içimiz içime sığmaz oldu.

S. C.: *Derken gözcü kırlangıçlar sisli havada göründüler de onların getireceği haberleri duymak için heyecandan içimiz içimize sığmaz oldu.*

"Havayı yırtmak" ifadesi yerine anlamı daha açık hale getirerek "havada göründüler" olarak cümlede değişiklik yapılmıştır. İçimiz içimize sığmaz oldu deyimi Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda cümledeki yerini korumuştur. Puslu yerine sisli sıfatının kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Kırlangıçların birinden aceleyle güverteye çıkan Ali Paşa, Kaptan Paşamızı durup soluk bile almadan bilgilendirdi hemen.

S. C.: *Kırlangıçların birinden aceleyle güverteye çıkan Ali Paşa, Kaptan Paşamıza hemen bilgi verdi.*

Özgün cümlede geçen "durup soluk almadan" ifadesi ile "hemen" zarfı aynı anlamı karşılayabilecekleri için sadeleştirme esnasında bu ifade cümleden çıkarılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: "Proti Kanalı'nda yüz altmış parçadan müteşekkil düşman donanması hazır bekler!

S. C.: *"Proti Kanalı'nda yüz altmış parçadan meydana gelen düşman donanması hazır bekler!*

"Müteşekkil" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak anlamı karşılayan YTKSS (2011)'de 212 sıklık değerine sahip "meydana gelmek" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Saydıklarımız bu kadardır.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Bundan ne bir fazla ne bir eksiktir. Böyle biline!"

S. C.: *Bundan ne bir fazla ne bir eksiktir. Böyle bilinsin!"*

"Biline" ifadesi günlük dilde kullanılıp yazı dilinde yer almadığı için sadeleştirme sırasında "bilinsin" olarak değiştirilmiştir.

Ö. C.: Proti Kanalı, Navarin'in on mil kuzey batısında yer almaktaydı.

S. C.: *Proti Kanalı, Navarin'in on mil kuzey batısında yer alıyordu.*

"Almaktaydı" fiili bu düzeye uygun ek almadığı için "alıyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Kaptan Paşamız vakit kaybetmeden sordu:

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Sayfa 37

Ö. C.: "Donanmanın başında kim vardır?

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: "Meşhur Amiral Grimani bulunmaktadır!" dedi Ali Paşa.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Bu sırada ben Koca Reisimizin yüzüne baktım.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Çünkü bilirdim Grimani'yi ve Kemal Reis ile aralarında geçenleri.

S. C.: *Çünkü biliyordum Grimani'yi ve Kemal Reis ile aralarında geçenleri biliyordum.*

"Bilirdim" fiili B1 düzeyine uygun zaman yapısına sahip olmadığı için "biliyordum" şeklinde değiştirilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Çok eski zamanlara, korsanlık yıllarına dayanırdı bu hikaye.

S. C.: *Bu hikaye çok eski zamanlara, korsanlık yıllarına dayanıyordu.*

"Dayanırdı" fiilinin yerine B1 seviyesinde verilen şimdiki zamanın hikayesine sahip "dayanıyordu" fiili kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Grimani, Koca Reisimize kin güden, bu savaşta geçmişteki kuyruk acılarının intikamını ondan alma hayaliyle yanıp tutuşan amiraldi Venedik gemilerinin.

S. C.: *Grimani, Koca Reisimizi sevmeyen, bu savaşta geçmişten kalan intikamını ondan almayı çok isteyen Venedik gemilerinin amiraliydi.*

Düzeyin üzerinde olan "kin gütmek" deyimi yerine bağlamdan hareketle anlamsal bütünlüğü sağlayan "sevmemek" fiili kullanılmıştır. "Yanıp tutuşmak" ifadesi yerine anlamı karşılayan "çok istemek" fiili kullanılmıştır. Bu değişiklikler doğrultusunda ayırıcı özelliğe sahip olmayan kelimeler cümleden çıkarılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Koca Reisimiz neşe içinde, bu tarihi ana yaklaşımını verdiği heyecanla seyir güvertesinde bir aşağı bir yukarı dolaşıp durmaktaydı.

S. C.: *Koca Reisimiz neşe içinde, bu tarihi ana yaklaşımını verdiği heyecanla seyahat güvertesinde bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu.*

Özgün cümlede geçen "dolaşıp durmaktaydı" ifadesi yerine anlamı karşılayan "dolaşıyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bilirdi o da Grimani'nin ve Lorendo'nun kendisine nasıl diş bilediğini.

S. C.: *Grimani'nin ve Lorendo'nun kendisine nasıl zorluk çıkardığını o da biliyordu.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir. Seviye üstü olan diş bilemek deyiminin açıklaması yukarıdaki cümlelerde verilmiştir. "Bilirdi" fiili seviyeye uygun zaman yapısına sahip olmadığı için "biliyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Ne de olsa ne zaman karşılaşsalar Reisimiz onlara göz açtırmamıştı.

S. C.: *Ne de olsa ne zaman karşılaşsalar Reisimiz onlara göz açtırmıyordu.*

Avrupa Dilleri Ortak Gönderim Düzeyleri Çerçevesinde Hedef Öğrenici Grubunun deyimleri öğrenme yeterliliği belirtildiğinden "göz açtırmıyordu" deyimi cümledeki yerini korumuştur. Birleşik zamanlı "açtırmamıştı" fiilinin yerine B1 seviyesinde verilen şimdiki zamanın hikayesine uyarlanmış hali kullanılmıştır.

Ö. C.: Hele şu lorendo denilen, kedi gibi dokuz canlı bir adamdı.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Anlam bütünlüğünden yola çıkarak deyimi anlamını çıkarabilecekleri için değişiklik yapılmamıştır.

Ö. C.: Ne zaman ensesine binecek olsa Reisimiz, bir yolunu bulup kuyruğunu kıstırarak kaçmayı başarmıştı.

S. C.: *Ne zaman yakalayacak Reisimiz, bir yolunu bulup kaçmayı başarıyordu.*

Bu düzeydeki öğrenci "ensesine binmek" ifadesini anlamayacağı için yerine bağlamdan hareketle "yakalamak" fiili kullanılmıştır. "Kuyruğunu kıstırmak" ifadesi düzeyin üzerinde olduğu için ve cümleye ayırıcı bir özellik katmadığı için sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır. Birleşik zamanlı "başarmıştı" fiilinin yerine seviyeye uygun zaman yapısına sahip "başarıyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Şimdi hesaplaşma vakti gelmişti işte.

S. C.: *Şimdi eski sorunları konuşma vakti işte geldi.*

"İşte" edatı ayırıcı nitelik kazandırmadığı için cümleden çıkarılmıştır. "Gelmişti" fiilinin yerine basit zamanlı hali "geldi" kullanılmıştır.

Ö. C.: Yanındaki Haçlı donanmasına güvenen Lorendo Koca Reis'in kumanda ettiği gemiyi gözüne kestirmişti.

S. C.: *Yanındaki Haçlı donanmasına güvenen Lorendo Koca Reis'in yönettiği gemiyi gözüne kesti.*

Krashen'in anlaşılır girdi kavramı doğrultusunda deyim cümledeki yerini korumuştur. Birleşik zamanlı "gözüne kestirmişti" fiilinin yerine basit zamanlı hali "kesti" kullanılmıştır. Kumanda etmek ifadesi yerine yönetmek fiilinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Armenio'yu da yanına katarak donanmadaki diğer gemileri bırakıp onunkinin peşine düşme planları yapmıştı.

S. C.: *Armenio'yu da yanına alarak donanmadaki diğer gemileri bırakıp onun gemisinin takip etme planları yaptı.*

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "katmak" fiili yerine bağlamdan hareketle düzeye uygun olan "alarak" fiili kullanılmıştır. "Onunkinin" zamiri belirsizlik yaratabileceğinden yanına "gemisi" sözcüğü de eklenmiştir. "Yapmıştı" fiilinin yerine düzeye uygun basit zamanlı hali "yaptı" kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "peşine düşmek" yerine anlamı karşılayan "takip etmek" kullanılmıştır.

Ö. C.: Sabırsız bir bekleyiş vardı iki tarafta da.

S. C.: *İki tarafta da sabırsız bir bekleyiş vardı.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Bu bekleyişle biz de soluklarımızı tutmuş Kaptan Paşamızdan ağzından çıkacak emre bakardık.

S. C.: *Bu bekleyişle biz de nefesimizi tutmuş Kaptan Paşamızdan ağzından çıkacak emre bakıyorduk.*

Soluk kelimesi yerine nefes kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. "Bakardık" fiilinin yerine B1 seviyesinde verilen şimdiki zamanın hikayesine göre uyarlanmış hali "bakıyorduk" kullanılmıştır.

Ö. C.: Sonunda Paşamızdan emir gelmişti.

S. C.: *Sonunda Paşamızdan emir geldi.*

"Gelmişti" fiilinin yerine basit zamanlı hali "geldi" kullanılmıştır.

Ö. C.: Gelen kırlangıçtaki haberci Paşamızın gemi reislerini kendi kamarasında beklediğini söyledi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Hemen filikalarımıza atlayıp Kaptan Paşamızın gemisine çıktık.

S. C.: *Hemen sandallarımıza atlayıp Kaptan Paşamızın gemisine çıktık.*

Özgün cümlede geçen "Filika" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 40 sıklık değerine sahip "sandal" kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Davut Paşa endişeliydi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: "Düşmanın bizden sayıca fazla olduğunu sizler de görür, bilirsiniz reislerim!" diyerek şöyle bir süzdü kamaralardakileri.

S. C.: *"Düşmanın bizden sayıca fazla olduğunu sizler de görür, bilirsiniz reislerim!" diyerek kamaralardakileri dikkatle izledi.*

Süzmek kelimesi yerine bakmak fiilinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde eksiltilmiştir, ayrıca kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Gerçekten hepimizde bunu bilir ve görürdük.

S. C.: *Gerçekten hepimiz de bunu biliyorduk ve görüyorduk.*

"Görürdük" fiili düzeye uygun zaman yapısına sahip olmadığı için "görüyorduk" şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca "bilir" fiili cümledeki zamansal bütünlük dikkate alınarak "biliyorduk" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: "Bu yüzden düşman donanmasını ikiye bölmemiz gerekir.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Bu şekilde onların gücünü azaltacağız.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Bunun için de düşman donanmasının arkasına sarkacak biri akıncı birlik göndermemiz icap eder.

S. C.: *Bunun için de düşman donanmasının arkasına uzanacak biri akıncı birlik göndermemiz gerekiyor.*

Düzeyin üzerinde "sarkmak" fiili temel anlamı dışında kullanıldığı için bu düzeydeki öğrenciyi zorlayabilir. Bu nedenle TDK (2019)'de verilen anlamlarından yola çıkarak "uzamak" fiili kullanılmıştır. "İcap etmek" yerine bağlamdan hareketle "gerekiyor" fiili kullanılmıştır.

Sayfa 38

Ö. C.: Bu yüzden ben şuna karar verdim ki düşmanın arkasına sarkarak bu işi hakkıyla yerine getirebilecek kişi benim" dedi Davut Paşa.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Tam bu sırada o ana kadar hiç konuşmayan Koca Reisimiz birdenbire celallendi.

S. C.: *Tam bu sırada o ana kadar hiç konuşmayan Koca Reisimiz birdenbire kızdı.*

Özgün cümlede geçen "celallenmek" ifadesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak Ölker (2011)'de 76 sıklık değerine sahip "kızmak" kelimesi ile değiştirilmiştir. "Ağzını hiç açmamak" ifadesi mecaz anlamda kullanıldığından öğrencide kafa karışıklığına sebep olabilir. Bu nedenle yerine anlamı karşılayan "hiç konuşmayan" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: "Paşam!" dedi, "İyi güzel düşünürsün ama bu işi senin yapman uygun düşmez.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Çünkü donanmayı hümayunun emniyetinden siz mesulsünüz.

S. C.: *Çünkü donanmayı hümayunun emniyetinden siz sorumlusunuz.*

Özgün cümlede geçen "mesul" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle yerine anlamca eş değer "sorumlu" kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Başınıza bir şey gelmeye görün, o zaman donanmayı kim yönetecek, donanmaya kim kumanda edecek?"

S. C.: *Başınıza bir şey gelmesin, o zaman donanmayı kim yönetecek, donanmaya kim emir verecek?"*

Özgün cümle kullanılan "kumanda" kelimesi araç olarak kullanılan anlamdan farklı bir anlamda kullanılmıştır. Seviye üstü bu kelimenin yerine sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 70 sıklık değerine sahip "emir vermek" kullanılmıştır.

Ö. C.: Burak Reis de burada hemen söze karıştı:

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: “Kemal Reis de doğru söyler Paşam!” dedi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: “Düşman donanması bunu sezerse kurtuluşunuz yok denecek kadar azdır, hatta hiç yoktur!”

S. C.: *“Düşman donanması bunu hissederse kurtuluşunuz yok denecek kadar azdır, hatta hiç yoktur!”*

Seviye üstü bir kullanım olan “sezmek” fiili yerine anlamı karşılayan ve B1 seviyesine uygun YTKSS (2011)’de 240 sıklık değerine sahip “hissetmek” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Donamayı bu güne bu gün kumanda eden sizsiniz.

S. C.: *Donamaya bu güne bu gün emir veren sizsiniz.*

Kumanda etmek fiilinin açıklaması yukarıdaki cümlede verilmiştir.

Ö. C.: Destur verirseniz bu göreve ben gideyim.

S. C.: *İzin verirseniz bu göreve ben gideyim.*

Özgün cümlede geçen “destur” kelimesi öğrencilerin bilmesi gereken muhtemel kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle TDK (2019)’de verilen anlamlarından yola çıkarak “izin” kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Gemimle arkalarına sarkarak düşman donanmasını ikiye böleyim.”

S. C.: *Gemimle arkalarına uzanarak düşman donanmasını ikiye böleyim.”*

Sarkmak kelimesi yerine uzanmak kelimesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Koca Reisimiz, bir Kaptanıderya’nın bir Burak Reisin yüzüne bakardı.

S. C.: *Koca Reisimiz, bir Kaptanıderya’nın bir Burak Reisin yüzüne bakıyordu.*

Özgün cümlede geçen “bakardı” birleşik zamanlı fiilin yerine öğrenci seviyesine uygun “bakıyordu” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: O an kaptan köşkünde soluklar tutulmuştu sanki.

S. C.: *O an kaptan köşkünde herkes çok heyecanlıydı.*

Soluklar tutulmuştu ifadesi yerine anlamı daha açık veren “herkes çok heyecanlıydı” ifadesi tercih edilmiştir.

Ö. C.: Ben de elpençe divan durmuş Koca Reislerime bakardım.

S. C.: *Ben de çaresiz divanda durmuş Koca Reislerime bakıyordum.*

Özgün cümlede geçen "elpençe" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 16 sıklık değerine sahip "çaresiz" kelimesi tercih edilmiştir. Birleşik zamanlı bir fiil olan "bakardım" fiilinin yerine "bakıyordum" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: "Kara Hasan Reis'le birlikte ikiniz gideceksiniz o zaman!" dedi Kaptanıderyamız da Burak Reis'in yüzü nasıl da güldü, sevinçlere gark oldu.

S. C.: *"Kara Hasan Reis'le birlikte ikiniz gideceksiniz o zaman!" dedi Kaptanıderyamız da Burak Reis'in yüzü nasıl da güldü, çok sevindi.*

B1 seviyesine uygun olmayan "gark olmak" fiili "boğulmak" anlamına gelmektedir. Fakat bu düzeydeki öğrenci bunu anlamlandıramayabilir bu nedenle yerine bağlamdan hareketle "çok sevindi" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: O akşam benim gözlerimi hiç uyku tutmamıştı yine, endişelenirdim.

S. C.: *O akşam benim gözlerimi hiç uyku tutmadı yine, endişeleniyordum.*

Birleşik zamanlı "endişelenirdim" fiilinin yerine düzeye uygun "endişeleniyordum" fiili kullanılmıştır. Ayrıca "tutmamıştı" fiili yerine "tutmadı" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Kolay değildi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

O. C.: Düşman donanması eğer bu planı sezerse Burak Reisimizi kaybettik demekti bunun adı.

S. C.: *Düşman donanması eğer bu planı hissederse Burak Reisimizi kaybettik demekti bunun adı.*

Sezmek yerine hissetmek fiilinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: İşte sonunda şafak sökmeye başladı da ben hemen seyir güvertesine koştum.

S. C.: *İşte sonunda gün aydınlanmaya başladı da ben hemen seyahat güvertesine koştum.*

B1 düzeyinin üstünde olan "şafak sökmek" ifadesinin yerine "gün aydınlanmaya başladı" ifadesi tercih edilmiştir. Seyir yerine seyahat kelimesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Elimde dürbünle, Burak Reis'in yönettiği kadırgayı aradım.

S. C.: *Elimde dürbünle, Burak Reis'in yönettiği savaş gemisini aradım.*

Kadırga yerine savaş gemisinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Kadırgasında, Yenişehir hakimi Kemal Bey'in kara askerleri de bulunmaktaydı.

S. C.: *Gemisinde, Yenişehir hakimi Kemal Bey'in kara askerleri de vardı.*

"Bulunmaktaydı" yerine sadeleştirme esnasında anlamı karşılayan "vardı" sözcüğü kullanılmıştır.

Ö. C.: Burak Reis donanmanın ilerlediği düzenin önüne geçmiş dalgasız denizde yol alırken ben de dürbünümle onlara bakıyordum.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: İçimden dualar okuyarak bu girişimlerini boşa çıkarmamasını diliyordum yüce Rabbimden.

S. C.: *İçimden dualar okuyarak yüce Rabbimden bu girişimlerini boşa çıkarmamasını diliyordum.*

Seviye üstü bir kullanım olan "teşebbüs" kelimesinin yerine YTKSS (2011)'de 3 sıklık değerine sahip "girişmek" fiili tercih edilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Sayfa 39

Ö. C.: Her şey yolunda gibi görünmekteydi.

S. C.: *Her şey yolunda gibi görünüyordu.*

Özgün cümlede geçen "görünmekteydi" fiili düzeye uygun zaman yapısına sahip olmadığı için "görünüyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Düşman donanmasının arkasına başarıyla sarkabilmişti Burak Reisimiz.

S. C.: *Burak Reisimiz düşman donanmasının arkasına başarıyla uzandı.*

Seviye üstü bir kullanım olan "sarkmak" TDK (2019)'de "uzanmak" anlamında kullanılmıştır. Sadeleştirme esnasında seviyeye uygunluğu gözetilerek bu anlamı tercih edilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Ancak Amiral Armenio durumu hemen sezmiş ve vakit kaybetmeden Burak Reisimizin kadırgasının peşine düşmüştü.

S. C.: *Ancak Amiral Armenio durumu hemen hissetti ve vakit kaybetmeden Burak Reisimizin savaş gemisinin arkasından gitti.*

Özgün cümlede geçen "peşine düşmek" ifadesi yerine anlamı karşılayan "arkasından gitti" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Armenio'nun Burak Reisimizin kadırgasının ardına düştüğün fark eden Koca Reisimiz de birden ifrit kesilerek yılların yüreğine doldurduğu kin duygusuyla akın etmişti düşmanın üstüne yirmiden fazla kalyonuyla.

S. C.: *Armenio'nun Burak Reisimizin savaş gemisinin ardına düştüğün fark eden Koca Reisimiz de birden sinirlenerek yıllardır içinde olan nefret duygusuyla düşmanın üstüne yirmiden fazla savaş gemisiyle saldırdı.*

Özgün cümlede geçen "kalyon" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle yerine anlamı karşılayan "savaş gemisi" kelimesi kullanılmıştır. "Düşman ülkesine saldırmak, baskın yapmak" anlamlarında kullanılan "akın etmek" yerine sadeleştirme sırasında bu anlamlarından hareketle "saldırmak" fiili tercih edilmiştir. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak yerine "gemi" kelimesi kullanılmıştır. "Yüreğine doldurduğu kin duygusuyla" ifadesi yerine anlamı daha açık veren "yıllardır içinde olan nefret duygusuyla" ifadesi kullanılmıştır. B1 düzeyine uygun olmayan kadırga ve ifrit kelimelerinin açıklaması yukarıdaki cümlelerde verilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Burak Reisimiz de kendine yakışan kahramanlıkla manevralarla hepsinin hakkından gelmeye çalıştı.

S. C.: *Burak Reisimiz de kendine yakışan kahramanlıkla hareketlerle hepsini yenmeye çalıştı.*

"Manevra" kelimesi öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle "hareket, gidiş geliş" anlamlarından hareketle yerine "hareket" sözcüğü kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde olan "hakkından gelmek" deyimi yerine TDK (2019)'de verilen anlamlarından yola çıkarak "yenmek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Lakin düşman sayıca fazlaydı.

S. C.: *Ama düşman sayıca fazlaydı.*

Ölker (2011)'de 161 sıklık değerine sahip "lakin" bağlacı yerine anlamca eş değer olan ve 411 sıklık değerine sahip "ama" bağlacı kullanılmıştır.

Ö. C.: Hangi birisini haklayacaktı kadırgaların?

S. C.: *Savaş gemilerinin hangisiyle savaşacak?*

Seviye üstü bir kullanım olan "haklamak" fiili yerine "bozmak, perişan etmek, yenmek" anlamlarından hareketle bağlam doğrultusunda "savaşmak" kelimesi kullanılmıştır. "Hangi birisi" yerine sadeleştirme esnasında "hangisiyle" soru ifadesi tercih edilmiştir. Kadırga sözcüğü yerine savaş gemisi kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Nihayet iki büyük karaka Burak Reisimizi ortalarına almayı başarmışlardı.

S. C.: *Sonunda iki büyük gemi Burak Reisimizi ortalarına almayı başardılar.*

Özgün cümlede geçen "karaka" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak "gemi" şeklinde değiştirilmiştir. "Nihayet" kelimesi yerine düzeye uygun "sonunda" sözcüğü kullanılmıştır. "Başarmışlardı" yerine basit zamanlı "başardılar" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: "Eyvah!"" dedim kendi kendime. Bunu nasıl atlatacaktı, nasıl haklayacaktı iki karayı?

S. C.: *"Eyvah!" dedim kendi kendime. Bunu nasıl atlatacak, iki karayla nasıl savaşacak?*

Seviye üstü bir kullanım olan haklamak fiili yerine yenmek fiilinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Ayrıca birinci cümle kısa olduğundan dolayı birleştirilmiştir. "Atlatacaktı" fiili düzeye uygun zaman yapısına sahip olmadığı için "atlatacak" fiiliyle değiştirilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Ama onu bilenler bilirdi ki Burak Reis kolay fors indirmez. Dövüşürdü sonuna dek.

S. C.: *Ama onu bilenler bilir ki Burak Reis kolay saygınlığını azaltmaz. Dövüşür sonuna dek.*

Öğrencilerin bilmesi gereken muhtemel kelime listesinde yer almayan "fors" sözcüğü TDK (2019)'de "saygınlık" anlamında kullanılmıştır. "İndirmek" fiili anlamı dışında kullanıldığı için öğrencide kafa karışıklığına sebebiyet verebilir. Bu

nedenle sadeleştirme esnasında yerine "azaltmak" fiili kullanılmıştır. Birleşik zamanlı "dövüşürdü" fiilinin yerine düzeye uygun "dövüşür" fiili kullanılmıştır. İkinci cümle kısa yapıda olduğu için önceki cümleyle birleştirilmiştir.

Ö. C.: Alnına yazdırmazdı korkaklığı, iliştirmezdi kara lekeyi.

S. C.: *Korkak diye tanınmak istemiyordu.*

Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde ve düzeye uygun zaman kullanılarak sadeleştirilmiştir.

Ö. C.: Yoksa bu ayıpla nasıl yaşardı, nasıl bakardı Koca Reis'in yüzüne.

S. C.: *Yoksa bu ayıpla nasıl yaşar, Koca Reis'in yüzüne nasıl bakar.*

Birleşik zamanlı "yaşardı ve bakardı" fiillerinin yerine düzeye uygun basit zamanlı halleri "yaşar ve bakar" kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Böyle olmaktansa ölümü göze alırdı Burak Reisimiz.

S. C.: *Böyle olmaktansa ölümü göze alır Burak Reisimiz.*

"Alırdı" fiilindeki zaman yapısı bu düzeye uymamaktadır. Bu nedenle basit zamanlı hali tercih edilmiştir.

Ö. C.: Bunu bilmeyen var mıydı?

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Öyle de olmuştu işte!

S. C.: *Öyle de oldu işte!*

Birleşik zamanlı "olmuştu" fiilinin yerine düzeye uygun "oldu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Kahramanca dövüşmesini bildi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Narası hala kulaklarımdan gitmez.

S. C.: *Bağırma sesi hala kulaklarımda.*

Özgün cümlede geçen "nara" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak yerine YTKSS (2011)'de 194 sıklık değerine sahip "bağırmak" fiili tercih edilmiştir. Ayrıca "gitmek" fiili ayırıcı bir özelliğe sahip olmadığı için cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Nasıl celallenir, nasıl kükrerdi çaresizce köşeye kıstırılmış bir aslan gibi…

S. C.: *Aslan gibi nasıl kızıyordu.*

Celallenmek yerine kızmak fiilinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. "Nasıl" zarfı kazanım sağlamadığı için sadeleştirme sırasında cümleden çıkarılmıştır. Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde sadeleştirilmiştir.

Ö. C.: Düşmanın sayıca üstünlüğü, ardının arkasının bir türlü kesilmemesi bir an geldi ki işte Burak Reis'i de yıldırdı.

S. C.: *Düşmanın çok olması, sürekli çoğalması nedeniyle Burak Reis bir an vazgeçiyordu.*

"Bir işten gözü korkup vazgeçmek" anlamlarına gelen "yılmak" fiili düzeyin üzerinde bir fiil olduğu için bu anlamlarından hareketle yerine "vazgeçmek" fiili kullanılmıştır. "Ardı arkası kesilmemek" ifadesini bu düzeydeki öğrenciyi anlamakta zorluk çeleceği için yerine "sürekli çoğalması" ibaresi kullanılmıştır. "Sayıca üstünlüğü" yerine de anlamı karşılayan "çok olması" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Yanındaki leventler bir bir düşüp şehadet şerbetini içmekteydiler.

S. C.: *Yanındaki leventler bir bir ölüp şehit oldular.*

Kültürümüze ait bir ifade olan "şehadet şerbeti içmek" deyimi yerine anlamı açık veren "şehit düşmek" ifadesi kullanılmıştır. Özgün cümlede geçen "düşmek" fiili temel anlamı dışında kullanıldığı için olası karmaşıklığın önüne geçmek adına yerine "ölmek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Nasıl da azalırlardı düşmanlarına karşı.

S. C.: *Düşmanlarına karşı azalıyordular.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir. Ayrıca "nasıl da" soru ifadesi cümleye ayırıcı bir nitelik kazandırmağı için sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Onlarsa yerden bitercesine çıkmaktaydılar karşılarına işte.

S. C.: *Onlarsa sürekli çoğalarak karşılarına çıkıyorlardı.*

Düzey üstü ifade olan "yerden bitmek" ifadesinin yerine anlam daha açık hale getirilmek için "sürekli çoğalmak" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Hangi biriyle baş edeceklerdi?

S. C.: *Hangi birine gücü yetecek?*

Düzeyin üzerinde olan "baş etmek" deyimi yerine düzeye uygun anlamca karşılığı olan "gücü yetmek" ifadesi tercih edilmiştir.

Ö. C.: Vuruşmaksa vuruşmak, haklamaksa haklamaktı bunun adı, ama bu işin sonu var mıydı ki? Yoktu elbet, yoktu!...

S. C.: *Bu işin sonu yoktu.*

Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde sadeleştirilmiştir.

Ö. C.: Düşman gemileri Burak Reis'i ortalarına almışlar, top ateşiyle ver yansın ediyorlardı.

S. C.: *Düşman gemileri Burak Reis'i ortalarına almışlar, top ateşiyle acımadan saldırıyordu.*

"Veryansın" ibaresi öğrencilerin bilmesi gereken muhtemel kelime listesinde yer almamaktadır. "Acımadan, hiçbir şey düşünmeden saldırmak, yok etmek, bol bol harcamak veya acımasızca söylemek" anlamlarından hareketle sadeleştirme esnasında yerine "acımadan saldırmak" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Burak Reis darda kaldığını anlayınca neftli ve yağlı paçavralar hazırlatmış leventlerine.

S. C.: *Burak Reis darda kaldığını anlayınca leventlerine sıvı ve yağlı kumaşlar hazırlatmış.*

Özgün cümlede geçen "neft ve paçavra" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak neft yerine "sıvı" ve "paçavra" yerine YTKSS (2011)'de 3 sıklık değerine sahip "kumaş" kelimesi tercih edilmiştir.

Sayfa 40

Ö. C.: Bunu ne maksatla yaptırdığını sezen leventleri ne yapsın?

S. C.: *Bunu ne amaçla yaptırdığını hisseden leventleri ne yapsın?*

Seviye üstü bir kullanım olan "maksat" kelimesi yerine anlamı karşılayan ve düzeye uygun Ölker (2011)'de 55 sıklık değerine sahip "amaç" kelimesi kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde olan "sezmek" fiili yerine "hissetmek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: "Hayırdır Reis Baba!" demişler, "Bizi ölüme mi göndermek niyetindesin?"

S. C.: *"Hayırdır Reis Baba!" demişler, "Bizi ölüme mi göndermek istiyorsun?"*

Seviye üstü "niyet" sözcüğü "bir şeyi yapmayı önceden isteyip düşünme, maksat" anlamlarında kullanılmıştır. Bu anlamlardan hareketle sadeleştirme esnasında "istemek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Reisin gözleri dolu dolu olmuş.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Böyle olmasını istemezmiş ama düşmanla birlikte denizin karanlık sularına çekilmenin vakti zamanı geldiğine hükmetmiş.

S. C.: *Böyle olmasını istememiş ama düşmanla birlikte denizin karanlık sularına uzaklaşmanın zamanı geldiği sonucuna varmış.*

"Hükmetmek" fiili TDK (2019)'de "sonuca varmak" anlamında kullanılmıştır. Sadeleştirme esnasında bu anlamı tercih edilmiştir. Bir yerden uzaklaşmak, bir yere uğramamak anlamına gelen "çekilmek" fiili yerine anlamı daha açık veren "uzaklaşmak" fiili kullanılmıştır. Cümledeki zamansal uyumu sağlamak adına "istemezmiş" fiili yerine "istememiş" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Belki de o an Burak Reis'e ayan olmuştu bu manzara.

S. C.: *Belki de o an Burak Reis'e bu manzara bunu gösterdi.*

"Ayan" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin B1seviyesinde bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle yerine anlamı karşılayan Ölker (2011)'de 1460 sıklık değerine sahip "göstermek" fiili kullanılmıştır. Ayrıca anlamı daha açık hale getirmek için "bunu" zamiri cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Leventler de bu sayede şehadet şerbeti içeceklerini düşünerek daha da aşka gelmişler.

S. C.: *Leventler de bu sayede şehit olacaklarını düşünerek daha çok istekli hale geldiler.*

Şehadet şerbeti içmek ifadesi yukarıdaki cümlelerde açıklanmıştır. Ayrıca "aşka gelmek" deyimi yerine anlamı karşılayan "çok istekli hale gelmek" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Ölüm düşüncesi bile bir an olsun caydırmaya yetmemiş onları bu niyetlerinden.

S. C.: *Ölüm düşüncesi bile bir an olsun onları bu isteklerinden vazgeçirmeye yetmemiş.*

"Caymak" fiili Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle yerine anlamı karşılayan Ölker (2011)'de 113 sıklık değerine sahip "vazgeçmek" fiili kullanılmıştır. Niyet yerine istek kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: "Herkes görevinin başına!" diye bağırmış yardımcıları Reisimizin.

S. C.: *"Reisimizin yardımcıları herkes görevinin başına!" diye bağırmış.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: "Herkes görevini bilsin de ona göre davransın!"

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: "Ne bir eksik ne bir fazla"

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: "Hadi göreyim sizleri yiğitlerim!"

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: "Şerefimizle, gururumuzla ölelim!"

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: "Tarih bizleri böyle ansın bu sularda!"

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Nefte ve yağa bulanan paçavralar ok yaylarına yerleştirilip nişan alınmıştı düşman gemileri.

S. C.: *Sıvıya ve yağa bulanan kumaşlar ok yaylarına yerleştirilip düşman gemileri nişan alındı.*

B1 düzeyine uygun olmayan neft ve paçavra kelimelerinin açıklamaları daha önce belirtilmiştir. Ayrıca birleşik zamanlı "alınmıştı" fiilinin yerine B1 seviyesindeki öğrenci düzeyi gözetilerek basit zamanlı hali "alındı" kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirildi.

Ö. C.: Emir beklerlerdi Reislerinden.

S. C.: *Reislerinden emir bekliyordular.*

B1 düzeyine uygun şimdiki zamanın hikayesine uygun olarak uyarlandı. Ayrıca cümle kurallı hale getirildi.

Ö. C.: Gözlerini kırpmadan yerine getireceklerdi bu emirleri.

S. C.: *Bu emirleri korkmadan yapacaklar.*

"Çekinmeden, korkusuzca" anlamlarına gelen "gözünü kırpmadan" deyimi düzeyin üzerinde bir kullanımdır. Bu nedenle verilen anlamlarından hareketle yerine "korkmadan" fiili kullanılmıştır. "Getireceklerdi" fiilinin yerine anlamı daha belirgin kılan "yapacaklar" fiili kullanılmıştır. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Yelkenlere nişan alınan neftli ve yağa bulanmış paçavralı oklar bu emirle fırlatıldı işte o an.

S. C.: *Yelkenlere nişan alınan sıvı ve yağa bulanmış kumaşlı oklar bu emirle işte o an atıldı.*

"Fırlatmak" yerine anlamı karşılayacak olan "atmak" fiili kullanılmıştır. B1 düzeyine uygun olmayan neft ve paçavra kelimelerinin açıklamaları daha önce belirtilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Hepsi de yüzde yüz isabet etmişlerdi yelkenlere.

S. C.: *Hepsi de tam yelkenlere değdi.*

"İsabet etmek" fiil bu düzeyde verilen ifadelerden değildir. Bu nedenle "yüzde yüz isabet etmek" yerine anlamı daha açık veren "tam yelkenlere değdi" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Düşman gemileri rüzgarın da yardımıyla çabucak ateş alıp tutuştular.

S. C.: *Düşman gemileri rüzgarın da yardımıyla hemen yandılar.*

Özgün cümlede geçen "çabucak ateş alıp yandılar" ifadesi yerine anlamı karşılayan "hemen yandılar" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Ama ne olduysa işte o anda oldu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Burak Reis son manevrayı yapamadığından askıntı olan iki düşman gemisi arasından sıyrılıp da kendine yol bulamadı.

S. C.: *Burak Reis son hareketi birbirine destek* olan iki düşman gemisi arasından kurtularak da kendine yol bulamadı.

Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde sadeleştirildi. Anlamı daha açık hale getirmek için; bağlamdan hareketle "askıntı" kelimesi yerine "destek vermek" fiili, "sıyrılmak yerine "kurtulmak" fiili tercih edilmiştir. Özgün cümlede geçen "Manevra" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 66 sıklık değerine sahip "hareket" kelimesi tercih edilmiştir.

Ö.C.: Kendi gemisi de ateş aldı bu alev yalımlarından.

S. C.: *Kendi gemisi de bu alevlerden yanmaya başladı.*

"Almak" fiili temel anlamı dışında kullanıldığı için öğrencide kafa karışıklığına sebebiyet vermemesi için "yanmaya başladı" ifadesi kullanılmıştır. "Alev ve yalım" aynı anlamı karşıladığı için sadeleştirme sırasına "alev" kullanılmıştır. Yapılan değişikliklerden ötürü alev kelimesi alevlerden şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Pruvalardan saçılan yalımlar, bordalardaki toplara her değdiğinde ateş meşaleleri yeri göğü inleten top sesleriyle birlikte ortalığı sarsıyordu.

S. C.: *Alevler, silahlardaki mermilere her değdiğinde ateş çubuğu mermilerle etrafı titretiyordu.*

"Top" sözcüğü "ateşli mermi" anlamında "ateş meşaleleri" ise "ateş çubuğu" anlamında kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde olan "sarsmak" fiili yerine anlamca karşılığı olan ve düzeye uygun "titretmek" fiili kullanılmıştır. Yalım yerine alev kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Sayfa 41

Ö. C.: Her iki düşman gemisi de ağır yaralar alarak, büyük ateş yalımları ve kara dumanlarıyla denizlerin karanlığına gömüldüğünde, Burak Reisimizin gemisinde de o acı patlama meydana geldi.

S. C: *Her iki düşman gemisi de büyük zarar görerek, büyük ateş alevleri ve kara dumanlarıyla denizlerin karanlığına gömüldü. Burak Reisimizin gemisinde de o kötü patlama oldu.*

Cümle bu düzeydeki öğrencinin dikkatini dağıtacak uzunluktadır. Bu nedenle sadeleştirme esnasında ikiye ayrılmıştır. "Ağır yaralar almak" ifadesini öğrenci anlamakta zorluk yaşayabileceği için yerine bağlamdan hareketle "büyük zarar görerek" ifadesi kullanılmıştır. Asıl anlamı dışında kullanılan "acı" sıfatının "kırıcı, üzücü, incitici, dokunaklı, kötü" anlamlarından hareketle sadeleştirme sırasında yerine "kötü" sıfatı kullanılmıştır. "Patlama meydana geldi" ifadesi yerine bağlamdan hareketle "patlama oldu" kullanılmıştır. "Yalım yerine alev kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Artık bakamaz oldum bir daha o tarafa da o karanlık bulut yığınına da…

S. C.: *Bir daha o tarafa da o karanlık bulut topluluğuna da artık bakamaz oldum…*

"Bir şeyin yığılmasıyla oluşturulan küme" anlamlarında gelen "yığın" ifadesi yerine bağlamdan hareketle "topluluk" kullanılmıştır.

Ö. C.: Bağrışanlar, haykıranlar, ölümle baş etmeye çalışan onca can…

S. C.: *Bağrışanlar, haykıranlar, ölümle savaşmaya çalışan onca can vardı.*

Özgün cümlede geçen "baş etmek" deyimi yerine anlamı daha belirgin kılacak olan "savaşmak" fiili kullanılmıştır. Ayrıca cümledeki anlamı kuvvetlendirmek adına cümlenin sonuna "vardı" kelimesi eklenmiştir.

Ö. C.: Ne zaman hatırlasam bu olayı dudaklarım kıpırdamaz olur, acı bir burukluk çöker yüreğimin bir köşesine.

S. C.: *Ne zaman hatırlasam bu olayı dudaklarım kıpırdamaz olur, yüreğimin bir köşesine acı bir kırgınlık girer.*

"Çökmek" fiili mecazlı bir anlama sahip olduğu için yerine anlamı daha açık veren "girer" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: İki Reisimiz de şehit olmuş ama düşman donanması belini doğrulamayacak önemli bir yara almıştı işte.

S. C.: *İki Reisimiz de şehit olmuş ama düşman donanması düzülmeyecek önemli bir yara aldı.*

Seviye üstü kullanım olan "belini doğrultamamak" ifadesi yerine "düzelmemek" ifadesi tercih edilmiştir. Cümleye ayırıcı bir nitelik kazandırmadığı için "işte" edatı sadeleştirme sırasında cümleden çıkarılmıştır. Birleşik zamanlı "almıştı" fiilinin yerin basit zamanlı hali olan "aldı" kullanılmıştır.

Ö. C.: "İnebahtı yolu bize açılmıştır!" dedi Kaptan paşamız ama Koca Reisimiz üzüntülüydü.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: "Sapienza Adası" bundan böyle "Burak Reis Adası" olarak anıldı denizciler arasında.

S. C.: *"Sapienza Adası" bundan böyle denizciler arasında "Burak Reis Adası" olarak hatırlanacak.*

"Anılmak" fiilinin "anma işine konu olmak, hatırlanmak" anlamlarından hareketle yerine sadeleştirme esnasında düzeye uygun "hatırlanmak" fiili kullanılacaktır.

Ö. C.: Burak Reis Adası denildi ki bu korkusuz yiğit denizcinin namı kahramanca can verdiği sularda alsın başını yürüsün diye.

S. C.: *Burak Reis Adası denildi ki bu korkusuz yiğit denizcinin şöhreti, kahramanca can verdiği sularda duyulsun.*

"Alsın başını yürüsün" ifadesi bu seviyedeki öğrencinin anlamayacağı zorluktadır. Bu nedenle yerine "duyulmak" fiili tercih edilmiştir. Nam yerine şöhret kelimesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Böyle biline, vesselam.

S. C.: *Böyle bilinsin, son sözüm budur.*

"Biline" sözcüğü günlük hayatta kullanılan fakat yazı dilinde olmayan bir ibaredir. Bu nedenle "bilinsin" şeklinde değiştirilmiştir. Vesselam kelimesinin açıklaması daha önce verilmiştir.

Sayfa 42

2.3. VENEDİKLİLERİN İKİ GÖZÜ

(Moton ve Koron Kalesi)

Ö. C.: Koca Reis bu kale için, "Venediklilerin iki gözüdür" derdi.

S. C.: *Koca Reis bu kale için, "Venediklilerin iki gözüdür" diyordu.*

B1 seviyesinde şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zamanlı yapı verilmemesi nedeniyle "derdi" fiili yerine "diyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bunların alınmasının elzem olduğunu ve bu kıyıların tamamen güvenli hale gelmesinin en çok da bu iki gözün onların elinden alınmasına bağlı olduğunu söylerdi de biz onu hep sessizce dinlerdik.

S. C.: *Bu kıyıların güvenliği için artık buraların kazanılmasının gerektiğini, bunun en çok da bu iki gözün alınarak olacağını söylüyordu. Biz de onu sessizce dinliyorduk.*

Özgün cümle öğrencinin dikkatini dağıtacak uzunlukta olduğu için sadeleştirme esnasında ikiye ayrılmıştır. Cümle zaman yapısı da göz önüne alınarak anlamsal bütünlük çerçevesinde sadeleştirilmiştir.

Ö. C.: Ne de olsa Loredano ve Grimani'den de öcümüzü fazlasıyla almıştık.

S. C.: *Ne de olsa Loredano ve Grimani'den de intikamımızı fazlasıyla aldık.*

Özgün cümlede geçen "öç" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de sıklık değerine sahip "intikam" kelimesi tercih edilmiştir. Özgün cümlede geçen "almıştık" fiili yerine düzeye uygun "aldık" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Haçlı donanmasına amirallik de yapsalar aslında sadece iki korsan parçası olan bu adamları suların bağrına gönderdiğimiz için Koca Reis gönenir, ululanırdı.

S. C.: *Haçlı donanmasına amirallik de yapsalar aslında sadece iki korsan olan bu adamları suların içine gönderdiğimiz için Koca Reis büyükleniyordu.*

Cümle eksiltilmiştir. Ayrıca seviye üstü bir kullanım olan "ulu" kelimesi yerine düzeye uygun ve anlamı karşılayan "büyüklük" tercih edilmiştir. Ayrıca "bağrına göndermek" yerine bağlamdan hareketle anlamı daha belirgin veren "içine" ifadesi kullanılmıştır. "Parçası" kelimesi cümleye ayırıcı bir nitelik kazandırmadığı için cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Bu büyük başarıda kendi payını fazla dile getirmese de biz bunu bilir, Burak Reis'i de Kara Hasan Reis'i de hayırla yad ederdik.

S. C.: *Bu büyük başarıda kendi yardımlarını fazla söylemese de biz bunu biliyorduk, Burak Reis'i de Kara Hasan Reis'i de güzel bir şekilde hatırlıyorduk.*

"Yadetmek" düzeyin üzerinde kullanım olduğu için yerine anlamı "hatırlamak" fiili kullanılmıştır. "Pay" kelimesini bu düzeydeki öğrenci anlamakta zorluk çekebileceği için yerine bağlamdan hareketle "yardım" kelimesi kullanılmıştır. Cümledeki zaman uyumunu sağlamak amacıyla "bilir" fiili yerine "biliyorduk" fiili kullanılmıştır. "Hayır" kelimesi kafa karışıklığına sebebiyet verebilir. Bu nedenle sadeleştirme esnasında yerine "uğurlu, iyi, güzel" anlamlarından hareketle "güzel bir şeklide" ifadesi kullanılmıştır. "Dile getirmek" ifadesi yerine de anlamı karşılayan "söylemek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Koca Reis kaleler hakkındaki görüşlerini Vali Padişahımızın divanında uygun bir zamanda dile getirip onu da sefer için ikna etmeyi başardılar.

S. C.: *Koca Reis kaleler hakkındaki düşündüklerini Vali Padişahımızın divanında uygun bir zamanda söyleyip onu da sefer için ikna etmeyi başardılar.*

Özgün cümlede geçen "görüş" kelimesi yerine onu anlamca karşılayabilen ve düzeye uygun "düşündüklerini" kelimesi kullanılmıştır. "Dile getirmek" ifadesi yerine anlamca eş değer "söylemek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Önümüzdeki bahara Moton ve Koron üzerine yürüneceği tayfalar arasında konuşulmaya başlanmıştı bile.

S. C.: *Önümüzdeki bahara Moton ve Koron üzerine yürüneceği sefer işçileri arasında konuşulmaya başlandı.*

"Bile" zarfı cümleye ayırıcı bir nitelik kazandırmadığı için sadeleştirme sırasında cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Gemilerin onarımı ve bakımına da hız verilmişti.

S. C.: *Gemiler hızla düzeltiliyordu.*

Cümle bağlamdan hareketle anlamsal bütünlük çerçevesinde sadeleştirilmiştir.

Ö. C.: Grimani ile kalan hesabını göreceği için Koca Reisimiz'in keyfine diyecek yoktu.

S. C.: *Grimani ile kalan sorununu bitireceği için Koca Reisimiz çok mutluydu.*

"Hesap görmek" deyimini bu düzeydeki öğrenci anlamlandırmada zorluk yaşayacağı için bağlamdan hareketle yerine "kalan sorununu bitirmek" ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca "keyfine diyecek yoktu" ifadesi yerine anlamı daha açık veren "çok mutluydu" ibaresi kullanılmıştır.

Ö. C.: Sanki düğüne gider gibi ayakları yerden kesilmişti Reisimizin.

S. C.: *Sanki düğüne gider gibi Reisimizin ayakları yerden kesiliyordu.*

Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda seviye üstü bir kullanım olan "ayakları yerden kesilmek" deyimi, öğrenciye kazandırılması hedeflenerek cümleden çıkarılmamıştır. Özgün cümledeki "kesilmişti" birleşik zamanlı fiilin yerine öğrenci seviyesine uygun "kesiliyordu" fiili kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Grimani bu sefer daha da güçlenmiş olarak kalabalık bir haçlı donanmasıyla üzerimize geleceğini hesap ediyordu.

S. C.: *Grimani bu sefer daha da güçlenmiş olarak kalabalık bir haçlı donanmasıyla üzerimize geleceğini düşünüyordu.*

"Hesap etmek" fiili temek anlamı dışında kullanıldığı için olası kafa karışıklığının önüne geçmek adına bağlamdan hareketle yerine "düşünmek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Düşmanlarımızın Mora Adası'nda yapılan yirmiye yakın gemimizi bir gece baskınıyla kalleşçe ateşe vereceklerini hiç düşünmüyorduk.

S. C.: *Düşmanlarımızın Mora Adası'nda yapılan yirmiye yakın gemimizi bir gece baskınıyla ateşe vereceklerini hiç düşünmüyorduk.*

"Kalleşçe" zarfı öğrenciye kazanım sağlamayacağı nedeniyle sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Koca Reis'in sesi, "Bu kalleşlik!" diye kükremişti güvertede, "Yiğitçe karşımıza çıkmayı gözü kesmez mi adamın?"

S. C.: *Koca Reis'in sesi, "Bu kalleşlik!" diye sinirlendi güvertede, "Yiğitçe karşımıza çıkmaya bu adamın cesareti yok mu?*

Seviyeye uygun olmadığı için "kükremek" fiili yerine anlamı karşılayan "sinirlenmek" fiili kullanılmıştır. "gözü kesmemek" deyimi bir işi yaparken kendine veya başkalarına güvenmemek anlamlarında kullanılmıştır. Fakat yerine bağlamdan hareketle "cesaret etmemek" fiili kullanılmıştır. "Kalleşlik" yerine getirilecek kelime anlama yapaylık kazandıracağı için değişiklik yapılmamıştır.

Sayfa 43

Ö. C.: Preveze Beyi Mustafa Bey, bu büyük yangından geriye kalan gemilerin onarımını ve bakımını tez zamanda tamam edip gemileri sefere kadar hazır etmişlerdi yine de.

S. C.: *Preveze Beyi Mustafa Bey, bu büyük yangından geriye kalan gemilerin onarımını ve bakımını tez zamanda tamam edip gemileri sefere kadar yine de hazırladı.*

Birleşik zamanlı "hazır etmişlerdi" fiilinin yerine öğrenci düzeyi gözetilerek basit zamanlı hali "hazırladı" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Moton ve Koron kalelerinin önüne varmamız için Proti Kanalı'ndan geçmemiz gerekiyordu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Kaptanıderyamız Davut Paşa, kanaldan geçebilmek için düşman üzerine atılmaktan başka çaresi kalmamış gibi baştardasını düşman amiralinin üzerine sürmüştü bir anda.

S. C.: *Kaptanıderyamız Davut Paşa, kanaldan geçebilmek için düşman üzerine atılmaktan başka çaresi kalmamış gibi gemisini bir anda düşman amiralinin üzerine sürdü.*

"Sürmüştü" fiilinin yerine B1 düzeyindeki zaman yapıları gözetilerek basit zamanlı hali "sürdü" kullanılmıştır. B1 seviyesinde öğretilecek kelimeler arasında yer almayan baştarda kelimesinin açıklaması yukarıdaki cümlelerde verilmiştir.

Ö. C.: Kuzeyden esen rüzgarı hiç hesaba katmaz mıydı?

S. C.: *Kuzeyden esen rüzgarı hiç düşünmüyor muydu?*

Özgün cümlede geçen "hesaba katmaz mıydı?" ifadesini bu düzeydeki öğrenci anlamada zorluk çekecektir. Bu nedenle yerine anlamı daha açık veren "düşünmüyor muydu" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Ben ki bu genç yaşıma rağmen denizlerde o kadar mesafe almıştım ve artık rüzgarların dilinden anlıyordum.

S. C.: *Ben bu genç yaşıma rağmen denizlerde o kadar kendimi geliştirmiştim ki artık rüzgarların ne yapacağını anlıyordum.*

"Mesafe almak" ifadesi düzeyin üzerinde bir kullanım olduğu için yerine anlamı karşılayabilecek olan "kendini geliştirmek" ifadesi kullanılmıştır. "Dilinden anlamak" ifadesi yerine anlamı daha açık veren "ne yapacağını anlamak" ifadesi kullanılmıştır. "Ki" bağlacı sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Bu teşebbüsün aksi bir sonuç doğuracağından emindim.

S. C.: *Bu işe girişmenin kötü bir sonuç çıkaracağından emindim.*

"Teşebbüs" kelimesi yerine bağlamdan hareketle anlamı daha belirgin kılacak olan "girişmek" kelimesi kullanılmıştır. Cümledeki anlamı kuvvetlendirmek adına "iş" sözcüğü cümleye eklenmiştir. "Aksi" ifadesi yerine düzeye uygun "kötü" sıfatı kullanılmıştır. "Doğurmak" fiili mecaz anlamında kullanıldığı için öğrenci

anlamlandırma esnasında zorluk yaşayabilir. Bu nedenle yerine "çıkarmak" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Yılların tecrübesine rağmen yaptığı bu hatayla düşmanımıza koz vermişti Kaptan Paşamız.

S. C.: *Yılların tecrübesine rağmen yaptığı bu hatayla düşmanımıza koz verdi Kaptan Paşamız.*

Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda seviye üstü bir kullanım olan "Koz vermek" deyimi, öğrenciye kazandırılması hedeflenerek cümleden çıkarılmamıştır. Özgün cümlede geçen "sürmüştü" birleşik zamanlı fiilin yerine "sürdü" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Amiral de bunu kollar, bunu beklermiş gibi kuzeyden esen rüzgarı değerlendirme peşine düşmüştü.

S. C.: *Amiral de bunu izliyor, bekliyor gibi kuzeyden esen rüzgarı değerlendirmeye çalışıyordu.*

"Kollamak" fiili öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle "arkasından gitmek, izlemek" anlamlarından hareketle yerine "izlemek" fiili kullanılmıştır. "Peşine düşmek" deyimi bir isteğin gerçekleşmesini sağlamaya çalışmak anlamlarında kullanılmıştır. Sadeleştirme esnasında yerine bağlam doğrultusunda "değerlendirmeye çalışmak" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Bilirdi o da Kaptan Paşamızın baştardasını batırırsa donanmamızın dağılma riskinin büyük olduğunu.

S. C.: *Kaptan Paşamızın gemisini batırırsa donanmamızın dağılma riskinin büyük olduğunu o da biliyordu.*

Birleşik zamanlı "bilirdi" fiilinin yerine B1 seviyesinde verilen şimdiki zamanın hikayesine uyarlanmış hali "biliyordu kullanılmıştır.

Ö. C.: O da denizlerde az sefer eylememişti.

S. C.: *O da denizlerde çok sefer etti.*

Özgün cümlede geçen "az seyahat eylememişti" ifadesinin yerine anlamı daha belirgin kılan "çok seyahat etti" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Böyle fırsatları değerlendirmenin insanı nasıl mutlu ettiğini ve yüzünü güldürdüğünü de bilirdi elbette.

S. C.: *Böyle fırsatları değerlendirmenin insanı nasıl mutlu ettiğini ve yüzünü güldürdüğünü de elbette biliyordu.*

"Bilirdi" birleşik zamanlı fiilindeki zaman yağısı bu düzeye uygun değil bu nedenle "biliyordu" şeklinde değiştirilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Şans kapıyı çalmıştı işte.

S. C.: *Şans kapıyı çaldı.*

Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda seviye üstü bir kullanım olan "şans kapıyı çaldı" ifadesi cümledeki yerini korumuştur. Özgün cümlede geçen "çalmıştı" fiilinin yerine düzeye uygun zaman yapısına sahip "çaldı" fiili kullanılmıştır. "İşte" edatı cümlede ayırıcı bir özelliğe sahip olmadığı için sadeleştirme sırasında cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Bordo topların ağızları açılıp da fulyalarına ateşler değdiğinde işte o yılan ağızları ateş dilleri alevler saçmaya başladığında denizin üzerinde ateşli yalımlar saçan gülleler havada uçuşmuştu.

S. C.: *Mermiler havada uçuyordu.*

Bu cümle bu düzeydeki öğrencinin bilmediği birçok kelimeyi barındırdığı için ve dikkat dağıtacak uzunlukta olduğu için anlamsal bütünlük çerçevesinde eksiltilmiştir.

Ö. C.: Haçlı donanmasının amirali bu şans kapısını ardına kadar aralamayı hesaplıyordu anlaşılan.

S. C.: *Haçlı donanmasının amirali anlaşılan bu şans kapısını sonuna kadar açmayı düşünüyordu.*

"Ardına kadar" ifadesinin "sonuna kadar" anlamından hareketle sadeleştirme esnasında bu anlamı tercih edilmiştir. "Aralamak" fiili ise TDK (2019)'de "iki şey arasında açıklık oluşturmak, az açmak" anlamlarında kullanılmıştır. Bu nedenle yerine "açmak" fiili kullanılmıştır. "Hesaplamak" fiili asıl anlamı dışında kullanıldığı için bağlamdan hareketle yerine "düşünüyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Biz de boş durmazdık elbet.

S. C.: *Biz de elbet boş durmuyorduk.*

Özgün cümlede geçen "durmazdık" fiili yerine düzeye uygun "durmuyorduk" fiili kullanılmıştır. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Üzerimize gelen gemilerin rampa yapma etkilerini en aza indirmek için elimizden geldiğince çabalıyorduk.

S. C.: *Üzerimize gelen gemilerin başka gemilere yaklaşmalarını engellemek için elimizden geldiğince çalışıyorduk.*

"Rampa yapmak" ifadesi bu düzeydeki öğrencinin anlamayacağı bir kullanımdır. "Taşıt bir yere, bir şeye veya bir başka taşıta yaklaşmak" anlamlarından yola çıkarak yerine "gemilere yaklaşma" ifadesi kullanılmıştır. Bu değişikliklerden ötürü "gemilere yaklaşma etkilerini" ifadesi yerine "gemilere yaklaşmalarını" ifadesi kullanılmıştır. "En aza indirmek" ifadesi yerine anlamı daha açık veren "engellemek" fiili kullanılmıştır. Ayrıca "güç bir durumdan kurtulmaya uğraşmak" anlamına gelen "çabalamak" fiili yerine bağlam doğrultusunda "çalışmak" fiili kullanılmıştır. "Elinden gelmek" deyimi kazanım sağlamak amacıyla cümledeki yerini korumuştur.

Ö. C.: O dar vakitlerde manevralarımızı ona göre ayarlıyorduk.

S. C.: *O az vakitlerde hareketlerimizi ona göre ayarlıyorduk.*

"Dar" sıfatının "az, elverişsiz, sınırlı" anlamlarından hareketle sadeleştirme esnasında düzeye uygun "az" sıfatı kullanılmıştır. Manevra yerine hareket ibaresinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Hersek Reis ön saflardaydı ve düşman gemilerini de ilk karşılayan o olmuştu.

S. C.: *Hersek Reis ön taraflardaydı ve düşman gemilerini de ilk karşılayan o oldu.*

Öğrenci cümleyi anlamaya çalışırken "saf" kelimesini ilk anlamıyla düşünebileceklerinden yerine YTKSS (2011)'de 812 sıklık değerine sahip "taraf" kelimesi tercih edilmiştir. Birleşik "olmuştu" fiilinin öğrenci düzeyi gözetilerek basit zamanlı hali "oldu" kullanılmıştır.

Ö. C.: Borda ateşleriyle düşman gemileri geri püskürtüldü.

S. C.: *Geminin yanından ateş edilmesiyle düşman gemileri geri dönmek zorunda kaldılar.*

"Geminin veya kayığın yanı" anlamına gelen "borda" kelimesi yerine sadeleştirme esnasında "geminin yanı" ifadesi kullanılmıştır. Bu değişiklikten ötürü "ateşleriyle" sözcüğü yerine "ateş edilmesiyle" ifadesi kullanılmıştır. B1 seviyesinde "püskürtmek" fiili yer almadığı için TDK (2019)'de verilen "geri dönmek zorunda

bırakmak" anlamından hareketle düzeye uygun olan bu anlamı sadeleştirme sırasında tercih edilmiştir.

Sayfa 44

Ö. C.: Hatta iki gemiyi Hersek Reis suların karanlığına gömmeyi becerebildi.

S. C.: *Hatta iki gemiyi Hersek Reis suların karanlığına batırdı.*

Özgün cümlede geçen "gömmeyi becermek" ifadesini bu düzeydeki öğrenci anlamlandırmada zorluk yaşayacaktır. Bu nedenle yerine anlamı daha açık veren "batırmak" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Haçlıların Amirali nasıl da ateş püskürdülerdi, nasıl da hop oturup hop kalkarlardı seyirlik güvertesinde.

S. C.: *Haçlıların Amirali nasıl da çok öfkeleniyordular, seyirlik güvertesinde nasıl da hop oturup hop kalkıyordular.*

"Çok öfkeli olmak" anlamına gelen "ateş püskürmek" deyimi yerine sadeleştirme sırasında "öfkeleniyordular" fiili kullanılmıştır. "Kalkarlardı" fiili yerine B1 düzeyine uygun zaman yapısında sahip "kalkıyordular" fiili tercih edilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Öfkeden ifrit kesilmiş bir halde elinden düşürmediği dürbünüyle suların karanlığına savrulup giden gemilerine bakardı çaresiz.

S. C.: *Öfkeden sinirlenmiş bir halde elinden düşürmediği dürbünüyle suların karanlığına dağılıp giden gemilerine çaresiz bakıyordu.*

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan savrulmak" fiilinin "dağılmak, saçılmak" anlamlarından hareketle yerine "dağılmak" fiili kullanılmıştır. "Bakardı" fiili bu düzeye uygun zaman yapısına sahip değildir. Bu nedenle "bakıyordum" şeklinde değiştirilmiştir. İfrit kelimesinin açıklaması yukarıdaki cümlelerde yapılmıştır. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Koca Reisimiz de kendi payına düşeni yerine getirmeyi bildi bir mavna ve bir düşman kalyonunu sel sebil ederek.

S. C.: Koca Reisimiz de bir tekne ve bir düşman gemisini dağıtarak yapması gerekeni yerine getirmeyi bildi.

"Mavna" kelimesi TDK (2019)'de "tekne" anlamında kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde olan "Sel sebil" ifadesi ise bağlamdan yola çıkarak "dağıtmak" olarak

kullanılmıştır. “Payına düşmek” ifadesini bu düzeydeki öğrenci anlamlandırmada zorluk yaşayabilir. Bu nedenle anlam bütünlüğü göz önüne alınarak “yapması gereken” şeklinde değiştirilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Davut Paşamız işte böyle hız aldı reislerinden, böyle cesaretlendi o vakit.

S. C.: *Davut Paşamız işte böyle hız aldı reislerinden, o vakit böyle cesaretlendi.*

Özgün cümlede geçen “cüret” kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)’de 103 sıklık değerine sahip “cesaret” kelimesi tercih edilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Baştardasını sürdü amiralin gemisine.

S. C.: *Gemisini amiralin gemisine doğru sürdü.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir. Baştarda yerine gemi kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Boyunduruğa almak istedi amirali.

S. C.: *Amirali emri altına almak istedi.*

Seviye üstü bir kullanım olan “boyunduruk” kelimesi yerine sözlük anlamı karşılayan “emri altına almak” fiili tercih edilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Nasıl olurmuş şansı kırmak, ona adabınca öğretecekti.

S. C.: *Nasıl oluyor şansı artırmak, ona usulünce öğretecek.*

“Şans kırmak” ifadesinin bu düzeydeki öğrenci anlamakta zorluk yaşayacaktır. Bu nedenle bağlamdan hareketle yerine “şansı artırmak” ifadesi kullanılmıştır. Birleşik zamanlı “öğretecekti” fiilinin yerine basit zamanlı hali olan “öğretecek” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Deniz savaşlarında olmadık aksiliklerde baş gösterebilirdi.

S. C.: *Deniz savaşlarında olmadık aksiliklerde ortaya çıkabiliyordu.*

Baş göstermek deyiminin açıklaması yukarıdaki cümlelerde yapılmıştır.

Ö. C.: Denizin sağı solu belli olmazdı hiç.

S. C.: *Denizin ne yapacağı hiç belli olmuyordu.*

Seviye üstü bir kullanım olan “sağı solu belli olmamak deyimi TDK (2019)’de “nasıl davranacağı kestirilmez olmak” olmak anlamında kullanılmıştır. Bu

doğrultuda sadeleştirme sırasında yerine "ne yapacağı belli olmamak" ifadesi kullanılmıştır. "Olmazdı" fiilindeki zaman yapısı bu düzeye uygun olmadığı için "olmuyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: İşte bu esnada bir düşman mavnası belirdi Kaptan Paşamızın baştardasının yanı başında.

S. C.: *İşte bu esnada bir düşman teknesi Kaptan Paşamızın gemisinin yanı başında göründü.*

B1 düzeyine uygun olmayan "mavna" kelimesinin açıklaması yukarıdaki cümlelerde verilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir. Seviye üstü bir kullanım olan "belirmek" fiili yerine anlamı karşılayan ve Ölker (2011)'de 412 sıklık değerine sahip "göründü" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Hedefi sancak tarafından ilerleyerek baştardaya rampa etmekti.

S. C.: *Hedefi sancak tarafından ilerleyerek gemiye yaklaşmaktı.*

B1 düzeyine uygun olmayan baştarda ve rampa kelimesinin açıklaması yukarıdaki cümlelerde verilmiştir.

Ö. C.: Kaptanın kim olduğunu da bilmez idik.

S. C.: *Kaptanın kim olduğunu da bilmiyorduk.*

"Bilmez idik" fiilindeki aldığı ek bu seviyeye uygun değildir. Bu nedenle B1 düzeyinde verilen şimdiki zamanın hikayesine uyarlanmış hali verilmiştir.

Ö. C.: Kaptan Paşamızın tehlikeye düştüğünün işaretiydi bu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Acele etmezsek baştardayı çaresiz ve korunmasız bırakacaklardı.

S. C.: *Acele etmeseydik gemiyi çaresiz ve korumasız bırakıyordular.*

Özgün cümlede geçen "bırakacaklardı" fiili yerine düzeydeki öğrencinin anlayabileceği hali "bırakıyordular" kullanılmıştır. Bu değişiklik nedeniyle cümledeki zamansal uyumu yakalamak adına "etmezsek" fiili yerine "etmeseydik" fiili tercih edilmiştir. Baştarda yerine gemi kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Sancak iskelesindeki geminin kaptanlığını yapardım o sırada.

S. C.: *O sırada sancak iskelesindeki geminin kaptanlığını yapıyordum.*

"Yapardım" birleşik zamanlı fiil düzeye uygun zaman yapısına sahip değildir. Bu nedenle "yapıyordum" şeklinde değiştirilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Bu benim Koca Reisimizin yanındaki ilk reislik tecrübemdi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Kaptan Paşamızın baştardasına en yakında ben fakir bulunmaktaydım.

S. C.: *Kaptan Paşamızın gemisine en yakın olan bendim.*

"Ben fakir bulunmaktaydım" ifadesi yerine anlamı karşılayan "bendim" zamiri kullanılmıştır. Bu değişiklikten ötürü "en yakında" yerine "en yakın olan" ifadesi kullanmıştır. Ayrıca baştarda kelimesinin daha önce verilmiştir.

Ö. C.: Durumun vahametini anlatmak için hangi söze sarılayım şimdi ben?

S. C.: *Durumun tehlikesini nasıl anlatayım?*

Özgün cümlede geçen "vahamet" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. TDK (2019)'de "güçlük, korkulacak tehlikeli durum" anlamlarında kullanılmıştır. Bu doğrultuda sadeleştirme sırasında yerine "tehlike" kelimesi kullanılmıştır. "Söze sarılmak" mecazlı ifade olduğu için bu düzeydeki öğrenci anlamakta zorluk yaşayacaktır. Bu nedenle anlamı daha açık veren "nasıl anlatayım" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Hangi kelimelerle anlatayım bu ahvali?

S. C.: *Hangi kelimelerle anlatayım bu hallerimi?*

Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. "Ahval" kelimesi TDK (2019)'de "haller" anlamında kullanılmıştır.

Ö. C.: Kaptan Paşa'nın baştardası batırılsaydı bu bir felaket olacaktı bizler için.

S. C.: *Kaptan Paşa'nın gemisi batırılsaydı bizler için bu bir felaketti.*

Özgün cümlede geçen "olacaktı" fiilindeki zaman yapısı B1 seviyesine uygun değildir. Sadeleştirme esnasında anlamsal bütünlüğü yakalamak adına yüklem "felaketti" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Donanmanın dağılma riski bile vardı.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Donanmanın dağılması demek ise savaşı kaybedeceğimiz anlamına gelmekteydi.

S. C.: *Donanmanın dağılması demek ise savaşı kaybedeceğimiz anlamına geliyordu.*

Özgün cümlede geçen "gelmekteydi" fiilindeki ekler bu düzeye uygun olmadığı için "geliyordu" fiiliyle değiştirilmiştir.

Ö. C.: Bu yüzden soluklarımızı tutmuş beklerdik.

S. C.: *Bu yüzden nefeslerimizi tutmuş bekliyorduk.*

B1 düzeyinde şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zaman verilmediği için sadeleştirme sırasında "beklerdik" yerine "bekliyorduk" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: "Hadi yiğitlerim!" diye bağırdım.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Sayfa 45

Ö. C.: "Hadi aslanlarım!" "Kaptan Paşamız bizden medet ister! Kaptan Paşamız bize bakar!"

S. C.: *"Kaptan Paşamız bizden yardım ister! Kaptan Paşamız bize bakar!"*

Özgün cümlede geçen "medet" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 544 sıklık değerine sahip "yardım" kelimesi tercih edilmiştir.

Ö. C.: "Düşmana mı kaptıracağız Kaptan Paşamızı?"

S. C.: *"Kaptan Paşamızı düşmanın almasına izin mi vereceğiz?"*

Seviye üstü bir kullanım olan "kaptırmak" sözcüğü yerine bağlamdan hareketle "almasına izin mi vereceğiz" ifadesi kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: "Yoksa hadlerini bildirecek miyiz şunlara?"

S. C.: *"Yoksa şunlara cezalarını vermeyecek miyiz?"*

Özgün cümlede geçen "haddini bildirmek" ifadesi yerine sadeleştirme sırasında "cezalarını vermeyecek miyiz" ifadesi kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Bu sözlerimle aşka geldiler, daha da coştular yiğit gazilerim.

S. C.: *Bu sözlerimle çok istekli hale geldiler, yiğit gazilerim daha da coştular.*

Aşka gelmek deyiminin açıklaması yukarıdaki cümlelerde verilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Hep birden fırladık düşman mavnasının üzerine de onlara dar etmesini bildik bu denizi o vakitte.

S. C.: *Hep birden düşman sandalının üzerine koştuk. Onlara denizde sıkıntıya koyduk.*

Cümle daha anlaşılır kılınmak adına ikiye ayrılmıştır. İki "Hızla, birdenbire bulunduğu yerden çıkmak, ayrılmak" anlamına gelen "fırlamak" fiili yerine "koşmak" fiili tercih edilmiştir. Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "sıkıştırmak" fiili "Bir nesneyi sıkıca duracak biçimde bir yere koymak, yerleştirmek veya orada tutmak" anlamlarından sadeleştirme sırasında yerine "sıkıntıya koyduk" fiili kullanılmıştır. Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde eksiltilmiştir.

Ö. C.: Ya o tekbir sesleri! Duyan kulaklar kaçacak bir delik aranırdı işte.

S. C.: *Ya o tekbir sesleri! Duyan kulaklar kaçacak bir delik arıyordu.*

"İşte" edatı cümleye ayırıcı bir özellik kazandırmadığı için sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır. Birleşik zamanlı "aranırdı" fiili yerine düzeye uygun zaman yapısına sahip "aranıyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Ben de kapılmıştım bu coşkuya.

S. C.: *Ben de bu coşkudan etkilendim.*

Bir şeyin veya kimsenin güçlü etkisinde kalmak anlamında kullanılan "Kapılmıştım" fiili yerine "etkilendim" fiili kullanılmıştır. Bu değişiklikten ötürü "çoşkuya" ifadesi "coşkudan" şeklinde değiştirilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Kaptan Paşa'nın imdadına yetişmekten başka gözüm bir şeyi görmez olmuştu.

S. C.: *Kaptan Paşa'nın yardımına yetişmekten başka gözüm bir şeyi görmez oldu.*

Birleşik zamanlı "olmuştu" fiili yerine düzeye uygun "oldu" fiili tercih edilmiştir. Himmet yerine imdat kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Nasıl da kanatlanıp uçmak isterdim.

S. C.: *Nasıl da kanatlanıp uçmak istiyordum.*

Bu düzeyde şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zamanlı yapı verilmemesi nedeniyle "isterdim" fiili yerine "istiyordum" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Davut Paşamız yelkenimizi gördüğünde feraha erecek zamanın gelip çattığını hissetmez miydi?

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Hissetmişti elbette ki "Şükürler olsun Allah'ım sana! Nidalarını işitirdik.

S. C.: *Hissediyordu elbette ki "Şükürler olsun Allah'ım sana! Seslenmelerini işitiyorduk.*

Özgün cümledeki "işitirdik" yerine öğrenci seviyesine uygun "işitiyorduk" fiili kullanılmıştır. Nida yerine seslenme kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Deniz birdenbire bir gemiden diğerine uzanan bir zevk çemberine dönmüştü.

S. C.: *Deniz birdenbire bir gemiden diğerine uzanan bir zevk çemberine döndü.*

"Dönmüştü" fiilinin yerine basit zamanlı hali "döndü" kullanılmıştır.

Ö. C.: Gören gözler hayretle açılıp bakakalıyordu.

S. C.: *Gözleri şaşkın bir şekilde sürekli bakıyordu.*

"Bakakalmak" fiilindeki süreklilik eki B1 seviyesinde verilen eklerden değildir. Bu nedenle yerine anlamı karşılayan "öylece bakıyordu" fiili ifadesi tercih edilmiştir.

Ö. C.: Kancalar atılıp borda bordaya tokuştuğumuz o an bir sarsıntı oldu.

S. C.: *Kancalar atılıp gemi gemiye çarpıştığımız o an bir sallantı oldu.*

Özgün cümlede geçen "Borda " kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 481 sıklık değerine sahip "Gemi" kelimesi tercih edilmiştir. "Tokuşmak" fiili yerine YTKSS (2011)'de 55 sıklık değerine sahip "çarpışmak" fiili kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "sarsıntı" sözcüğünün "sarsılma işi, birden sallanma" anlamlarından yola çıkarak yerine "sallantı" kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu yerinde ve zamanındaki manevramız sayesinde Davut Paşamızı iki düşman gemisi elinden çekip çıkardık, felaha erişti de akıllarımız yerine geldi, soluklarımız dineldi.

S. C.: *Bu yerinde ve zamanındaki hareketimiz sayesinde Davut Paşamızı iki düşman gemisi elinden çekip çıkardık. Kurtuldu da akıllarımız yerine geldi, rahat nefes aldık.*

Bu cümle uzun olduğu için öğrencide dikkat kaybına sebep olacaktır. Bu nedenle cümle ikiye ayrılıp düzeye uygun olmayan kelimeler değiştirilmiştir. "Kurtuluş, selamet, onma" anlamlarına gelen "felah" ifadesi öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Verilen anlamlarından hareketle yerine "kurtulmak" fiili tercih edilmiştir. "Dinelmek" sözcüğü öğrencilere kazandırılan kelimeler listesinde yer almadığı için bağlamdan hareketle "nefeslerimiz dineldi" yerine "rahat nefes aldık" ifadesi kullanılmıştır.B1 düzeyine uygun olmayan manevra ve soluk kelimesinin açıklaması yukarıdaki cümlelerde verilmiştir.

Ö. C.: Haçlı gemilerinin birçoğunu batırdık, Grimani ise yine kaçmak zorunda kalmıştı.

S. C.: *Haçlı gemilerinin birçoğunu batırdık Grimani ise yine kaçmak zorunda kaldı.*

Düzey üstünde zaman yapısına sahip "kalmıştık" fiilinin yerine "kaldı" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Böylece Moton Kalesi'nin komutanı Gabriel'in umutları tükenince, yelkenleri suya indirmiş ve kalenin anahtarlarını Preveze Beyi Mustafa Paşa'ya teslim etmişti.

S. C.: *Böylece Moton Kalesi'nin komutanı Gabriel'in umutları tükenince, yelkenleri suya indirdi ve kalenin anahtarlarını Preveze Beyi Mustafa Paşa'ya teslim etti.*

Birleşik zamanlı "etmişti" fiilinin "etti" kullanılmıştır. "İndirmiş" fiili de cümlede zaman uyumunu sağlamak amacıyla "indirdi" olarak değiştirilmiştir.

Ö. C.: Zaferimizi kutlama vakti geldiğinde Kaptan Paşamız beni tebrik etmişti.

S. C.: *Zaferimizi kutlama vakti geldiğinde Kaptan Paşamız beni tebrik etti.*

"Etmişti" fiili bu düzeyde verilen birleşik zamanlı yapıya sahip olmadığı için "etti" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: "Piri Reis, sen olmasaydın belki de savaşın seyri değişebilirdi.

S. C.: *"Piri Reis, sen olmasaydın belki de savaşın ilerleyişi şimdi farklıydı.*

Özgün cümlede geçen "seyir" kelimesinin "Gidiş, yürüyüş, ilerleyiş" anlamlarında kullanılmıştır. Bağlamdan hareketle yerine "durum" kelimesi kullanılmıştır. "Değişebilirdi" kelimesindeki ekler bu seviyeye uygun olmadığı için yerine bağlamdan hareketle "farklıydı" kelimesi kullanılmıştır. Ayrıca anlamı kuvvetlendirmek adına "şimdi" zarfı cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Şimdi ben de hayatta olmayabilirdim, sağ olasın!" gemisini amiralin gemileri elinden kurtarmamı öve öve bitiremez olmuştu.

S. C.: *Şimdi ben de belki ölüydüm, sağ olasın!" gemisini amiralin gemileri elinden kurtarmamı öve öve bitiremez oldu.*

Özgün cümlede geçen "olmayabilirdim" kelimesi bu düzeyde verilen dil bilgisi yapılarına uygun değildir. Bu nedenle anlamı tamamlamak adına bağlamdan hareketle yerine "belki ölüydüm" ifadesi kullanılmıştım. Birleşik zamanlı "olmuştu" fiili yerine seviyeye uygun basit zamanlı hali "oldu" tercih edilmiştir.

Ö. C.: Koca Reisimizin de bu iltifatlar göğsünü kabartmıştı.

S. C.: *Koca Reisimizin de bu iltifatlar göğsünü kabarttı.*

Ayrıca Birleşik zamanlı bir fiil olan "kabartmıştı" fiilinin yerine B1 seviyesine uygun zaman yapısına sahip "kabarttı" fiili kullanılmıştır. Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda seviye üstü bir kullanım olan "göğsü kabarmak" deyimi öğrenciye kazandırılmak hedefiyle cümleden çıkarılmamıştır.

Ö. C.: Onun yanında yetişmiş birinin, ben fakirin bu sözleri hak etmesi yabana atılacak bir şey değildi elbette.

S. C.: *Onun yanında büyümüş birinin yani benim, bu sözleri hak etmesi önemsenmeyecek bir şey değildi.*

Özgün cümlede geçen "yetişmek" fiili mecazi anlamda kullanıldığı için yerine anlamı karşılayan "büyümek" fiili kullanılmıştır. "Yabana atmak" deyimi seviye üstü bir kullanımdır. Bu nedenle "önem vermemek, önemsiz görmek" anlamlarından yola çıkarak yerine "önemsememek" fiili tercih edilmiştir. "Ben fakirin" yerine "benim" zamiri kullanılmıştır.

Sayfa 46

Ö. C.: Bu üstün başarının elde edilmesinde benimde övülmeye değer bir payım vardı demek!

S. C.: *Bu üstün başarının elde edilmesinde benimde övülmeye değer bir yardımım vardı demek!*

Özgün cümlede geçen "pay" kelimesi yerine bağlamdan hareketle "yardım" sözcüğü tercih edilmiştir.

Ö. C.: Bunları düşündükçe içim gurur ve sevinçle dolar taşırdı o vakit.

S. C.: *Bunları düşündükçe o vakit içim gurur ve sevinçle doluyordu.*

Birleşik zamanlı "taşırdı" fiilinin yerine düzeye uygun zaman yapısına sahip "taşıyordu" fiili kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Bu seferden sonra Gelibolu Limanı'na döndüğümüzde hemen kardeşimin evine yol aldım.

S. C.: *Bu seferden sonra Gelibolu Limanı'na döndüğümüz zaman hemen kardeşimin evine gittim.*

"Yol almak" ifadesi yerine anlamı daha açık veren "gitmek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Mihriban Hatun ve kız kardeşim kapıda karşıladılar beni.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Mihriban Hatun Koca Reis'i sordu hemen.

S. C.: *Mihriban Hatun hemen Koca Reis'i sordu.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Tersanede bazı işleri olduğunu söyledim.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Daha sonra kız kardeşimle yürüyüşe çıktık.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C. :Kıyıya indik, yalıları dolaştık birlikte.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Ağabey kardeş hasret giderdik.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Memluklularla yapılan muahede mucibince her sene Adana Tarsus'taki varidat gemilerle İskenderiye'ye nakledilmekte ve oradan da Mekke ve Medine'ye gönderilmekteydi.

S. C.*: Memluklularla yapılan antlaşma gereğince her sene Adana Tarsus'taki gelirler gemilerle İskenderiye'ye iletmek ve oradan da Mekke ve Medine'ye gönderiliyordu.*

Özgün cümlede geçen "muahede mucibince" ifadesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak "anlaşma gereği" olarak değiştirilmiştir. Türkçe olmayan varidat kelimesi yerine YTKSS (2011)'de 91 sıklık değerine sahip "Gelir" kelimesi tercih edilmiştir. Seviye üstü bir kullanım olan "Nakletmek" ifadesi yerine YTKSS (2011)'de 4 sıklık değerine sahip "İletmek" tercih edilmiştir. Ayrıca "gönderilmekteydi" fiili yerine B1 seviyeye uygun "gönderiliyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Rodoslu Şövalyelerin taarruzları nedeniyle de bu varidat Osmanlı gemileriyle daha emin bir şekilde taşınmaktaydı.

S. C.: *Rodoslu Şövalyelerin taarruzları nedeniyle de bu gelirler Osmanlı gemileriyle daha kararlı bir şekilde taşınıyordu.*

"Emin" sıfatı yerine "kararlı" sıfatı kullanılmıştır. Varidat kelimesinin açıklaması yukarıdaki cümlede yapılmıştır. Özgün cümlede geçen "taarruz" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 2 sıklık değerine sahip "saldırı" kelimesi tercih edilmiştir. Ayrıca "taşınmaktaydı" fiili yerine "taşınıyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bundan dolayı 1948 senesindeki bu vakıf varidatı Koca Reis'in kumandası altındaki donanmayla nakledilmişti.

S. C.: *Bundan dolayı 1948 senesindeki bu vakıf gelirleri Koca Reis'in emri altındaki donanmayla gönderildi.*

Varidat kelimesinin açıklaması yukarıdaki cümlelerde yapılmıştır. Nakil işini yapmak, bir yerden başka bir yere geçirmek, iletmek "nakledilmişti" fiilinin yerine Ölker (2011)'de 343 sıklık değerine sahip "göndermek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Yola çıktıktan bir süre sonra Sunturluoğlu'nun gemileri ufukta belirdi.

S. C.: *Yola çıktıktan bir süre sonra Sunturluoğlu'nun gemileri ufukta göründü.*

Ufuk ve belirmek kelimeleri daha önce açıklanmıştır.

Ö. C.: Önümüzü kesmek niyetindeydiler demek!

S. C.: *Önümüzü kesmek istiyorlar demek!*

Niyet kelimesinin açıklaması daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Kalabalık oldukları için buna ancak cesaret edebilmişlerdi.

S. C.: *Kalabalık oldukları için buna ancak cesaret ettiler.*

"Edebilmişlerdi" kelimesi bu düzeye uygun eklere sahip olmadığı için yerine "ettiler" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Yoksa böyle bir şeye kalkışamazdı.

S. C.: *Yoksa böyle bir şey yapamazdı.*

Özgün cümledeki "kalkışamazdı" fiilini bu düzeydeki öğrenci anlamakta zorluk çekecektir. Bu nedenle yerine anlamı karşılayabilecek olan "yapamazdı" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Zaten Koca Reisimiz de Sunturluoğlu ile karşılaşmak için can atmaktaydı.

S. C.: *Zaten Koca Reisimiz de Sunturluoğlu ile karşılaşmak için can atıyordu.*

Avrupa Dilleri Ortak Gönderim Düzeyleri Çerçevesinde Hedef Öğrenici Grubunun deyimleri öğrenme yeterliliği belirtildiğinden "can atmak" deyimi cümledeki yerini korumuştur. Ayrıca "atmaktaydı" fiili bu düzeye uygun eklere sahip olmadığı için yerine "atıyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu da bir fırsattı işte bizim için.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Sahip oldukları kara kalyonların sayısı belirsizdi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

O. C. :Bizden kat kat kalabalık ve üstündüler.

S. C. :Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Gittikçe daha çok yaklaşmaktaydık bir birimize.

S. C.: *Gittikçe bir birimize daha çok yaklaşıyorduk.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir. "Yaklaşmaktaydık" fiili yerine B1 seviyesine uygun "yaklaşıyorduk" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Koca Reis'in yüzü gülüyordu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: "Bu sefer elimden zor kaçar!" diye söylenmekteydi.

S. C.: *“Bu sefer elimden zor kaçar!” diye söyleniyordu.*

“Söylenmekteydi” fiili yerine düzeye uygun “söyleniyordu” fiili kullanılmıştır.

Sayfa 47

Ö. C.: Gerçekten de Sunturluoğlu kendisini Rodos’a zor attı.

S. C.: *Gerçekten de Sunturluoğlu Rodos’a zorla gitti.*

“Kendisini Rodos’a zorla attı” ifadesinde atmak fiili asıl anlamı dışında kullanıldığından yerine anlamı daha açık verecek olan “zorla gitti” ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Yükümüz vakıf malları olduğu için onu takip edemedik.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Rodoslu şövalyeler Öküz Limanı’na sığınmıştı.

S. C.: *Rodoslu şövalyeler Öküz Limanı’na sığındı.*

Düzeyinde üzerinde bir kullanım olan “sığınmak” fiili “tehlikelerden kaçarak güvenilir bir yere çekilmek” anlamlarında kullanılmıştır. Bu anlamlardan hareketle yerine “kaçmak” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Koca Reis yoluna devam etti.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: İskenderiye dönüşü onunla hesaplaşacaktı.

S. C.: *İskenderiye dönüşü onunla sorunları tartışacak.*

“Bir şeyin olumlu veya olumsuz yönlerini düşünerek, tartışarak bir yargıya varmak” anlamlarında kullanılan “hesaplaşmak” sözcüğü yerine bağlamdan hareketle “sorunları tartışmak” ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Zira biliyordu ki bu adam yenilgide doymak nedir bilmezdi.

S. C.: *Çünkü biliyordu ki bu adam yenilgide doymak nedir bilmiyordu.*

Özgün cümlede geçen “bilmezdi” fiili yerine bu düzeydeki zaman yapısına sahip “bilmiyordu” fiili ile tercih edilmiştir.

Ö. C.: “Sunturluoğlu dönüşte bunun intikamını almak isteyecektir, dikkatli olmalıyız!” diye uyarmıştı Koca Reisimiz bizleri.

S. C.: *“Sunturluoğlu dönüşte bunun intikamını almak isteyecek, dikkatli olmalıyız!” diye Koca Reisimiz bizleri uyardı.*

Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda seviye üstü bir kullanım olan "İntikam almak" ifadesi cümlede yerini korumuştur. "İsteyecektir" fiili bu düzeye uygun zaman yapısına sahip olmadığı için yerine "isteyecek" fiili tercih edilmiştir. "Uyarmıştı" fiilinin yerine B1 seviyesine uygun basit zamanlı hali "uyardı" fiili kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Reisimiz sözlerinde haklıydı.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Sunturluoğlu yine karşımıza çıkmıştı.

S. C.:*Sunturluoğlu yine karşımıza çıktı.*

Özgün cümlede geçen "çıkmıştı" fiilinin yerine "çıktı" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Şövalyelerin gemilerinden beşini zapt etmeyi başardık.

S. C.: *Şövalyelerin gemilerinden beşini tutmayı başardık.*

"Zapt etmek" deyimi seviye üstü bir kullanımdır. Bu nedenle anlamı karşılayan YTKSS (2011)'de 717 sıklık değerine sahip "tutmak" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Onlardan pek çoğunu da esir aldık.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Ambarlardaki bölümlerde bu esirleri zincire vurduk.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: İstanbul'a ganimet yüklü gemilerimizle döndüğümüzde haberi alan Padişah Efendimiz sevinmiş, yüzü gülmüştü.

S. C.: *İstanbul'a mallarla yüklü gemilerimizle döndüğümüzde haberi alan Padişah Efendimiz sevinmiş, yüzü gülmüş.*

Ganimet kelimesinin açıklaması yukarıdaki cümlelerde yapılmıştır. Ayrıca birleşik zamanlı "gülmüştü" fiilinin basit zamanlı hali "güldü" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bizleri ödüllendirdi. Artık Batı Akdeniz bizlerden sorulurdu.

S. C.: *Bizleri ödüllendirdi. Artık Batı Akdeniz bizlerden soruluyordu.*

B1 seviyesinde verilen birleşik zamanlı fiil şimdiki zamanın hikayesidir. Bu nedenle "sorulurdu" fiili yerine "soruluyordu" fiili kullanılmıştır. Ayrıca birinci cümle kısa olduğu için sonraki cümleyle birleştirilmiştir.

Ö. C.: Her yaz başı bazıları bütün bir yıl süren uzun seferlere çıkıyorduk.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Ayları, mevsimleri, yılları denizlerde geçirir olmuştuk artık.

S. C.: *Ayları, mevsimleri, yılları artık denizlerde geçiyorduk.*

"Geçirir olmuştuk" fiilinin yerine anlamı karşılayan "geçiriyorduk" fiili kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirildi.

Ö. C.: Türk gemilerine ve Müslümanlara aman vermeyen Rodoslu Şövalyeler her geçen yıl Koca Reisi biraz daha kızdırmaktaydı.

S. C.: *Türk gemilerine ve Müslümanlara rahat vermeyen Rodoslu Şövalyeler her geçen yıl Koca Reisi biraz daha kızdırıyordu.*

"Aman vermemek" deyimi TDK (2019)'de "rahat bırakmamak" anlamında kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde olan bu ifadenin yerine kullanılmıştır. Ayrıca "kızdırmaktaydı" fiili düzeye uygun zaman yapısına sahip olmadığı için yerine "kızdırıyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Seyrüseferi ve ticareti yine sekteye uğratır olmuşlardı.

S. C.: *Seyrüseferi ve ticareti yine kesiyordular.*

"Sekteye uğratmak" deyimi TDK (2019)'de "kesintiye uğratmak" anlamında kullanılmıştır. Sadeleştirme esnasında "kesiyordular" şeklinde cümleye eklenmiştir. Ayrıca B1 seviyesi dil bilgisel yapı göz önüne alınarak "Kızdırmaktaydı" yerine "Kızdırıyordu" kullanılmıştır.

Ö. C.: Koca Reis burnundan solumaktaydı.

S. C.: *Koca Reis çok öfkeliydi.*

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "burnundan solumak" deyimi yerine anlamca karşılığı olan "öfkelenmek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu yüzden Padişah Efendimizden icazet kopardı.

S. C.: *Bu yüzden Padişah Efendimizden izin aldı.*

"İcazet koparmak" ifadesi TDK (2019)'de "izin almak" anlamında kullanılmıştır.

Ö. C.: Divandan hayırlı sonuçlar çıkardı da "Haydi bismillah!" diyerek başladı sefer hazırlıklarına.

S. C.: *Divandan hayırlı sonuçlar çıkardı da "Haydi bismillah!" diyerek sefer hazırlıklarına başladı.*

Cümle kuralı hale getirilmiştir.

Ö. C.: 1504 yılında Koca Reis Rodoslu Şövalyelerin üzerine müthiş bir akın düzenledi.

S. C. :*1504 yılında Koca Reis Rodoslu Şövalyelerin üzerine çok değişik bir saldırı düzenledi.*

Seviye üstü bir kullanım olan "müthiş" kelimesi "şaşılacak kadar değişik" anlamında kullanılmıştır. Fakat bağlamdan hareketle yerine "çok değişik" ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca "akın etmek" ifadesini bu düzeydeki öğrenci anlamlandırmada zorluk yaşayabileceği için bağlamdan hareketle yerine "saldırı" kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Rodos'a asker döktü, çok yerleri vurdu.

S. C.: *Rodos'a asker bıraktı, çok yerleri vurdu.*

Mecaz anlamda kullanılan "dökmek" fiili yerine sözlük anlamından yola çıkarak Ölker (2011)'de 916 sıklık değerine sahip "bırakmak" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Adanın zaptını istemekteydi.

S. C.: *Adaya sahip olmak istiyordu.*

"Zapt" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak yerine "sahip olmak" ifadesi tercih edilmiştir. Ayrıca B1 seviyesi dil bilgisel yapı gözetilerek "istemekteydi" yerine "istiyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Ama siyasi bazı düşünceler nedeniyle bu isteğinde başarılı olamadı.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Geri dönmek zorunda kaldık.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Kahire'ye döndüğümüzde 1507 yılıydı, aylardan ise Eylül'dü.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Mısır Sultanı Koca Reis'in namını çoktan duymuştu.

S. C.: *Mısır Sultanı Koca Reis'in şöhretini çoktan duymuş.*

Nam kelimesi yerine şöhret kelimesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Ayrıca "duymuştu" fiilinin yerine seviyeye uygun basit zamanlı hali "duymuş" tercih edilmiştir.

Ö. C.: Onun usanmaz ve yılmaz bir deniz adamı olduğu anlatılmıştı kendilerine.

S. C.: *Onun bıkmayan ve vazgeçmeyen bir deniz adamı olduğu kendilerine anlatılmış.*

"Usanmaz ve yılmaz" kelimeleri düzeyin üzerinde kullanımlardır. Bu nedenle sözlük anlamlarından yola çıkarak "bıkmayan ve vazgeçmeyen" olarak değiştirilmiştir.

"Anlatılmıştı" fiilinin yerine seviyeye uygun basit zamanlı hali "anlatılmış" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Korsanların onun elinden aciz kalışlarını anlatmışlardı da bu yüzden Sultan bizleri nasıl ağırlayacağını, ne türlü ikramlarda bulunacağını adeta bilememişti.

S. C.: *Korsanların onun yüzünden güçsüz kaldıklarını anlatmışlar bu yüzden Sultan bizleri nasıl misafir edeceğini, ne türlü ikramlarda bulunacağını bilmiyordu.*

"Elinden aciz kalmışlar" ifadesini bu düzeydeki öğrenci anlamlandırmada zorluk ekecektir. Bu nedenle aciz kelimesinin "gücü bir işe yetmez olanın durumu, güçsüzlük" anlamlarından hareketle ifadenin yerine "onun yüzünden güçsüz kaldıkları" ifadesi kullanılmıştır. "Adeta" ifadesi kazanım sağlamadığı için cümleden çıkarılmıştır. "Bilememişti" fiilinin yerine düzeye uygun zaman yapısına sahip "bilmiyordu" fiili kullanılmıştır.

Sayfa 48

Ö. C.: Öyle ki bu ikramlarını çok abarttığı gören gözden de kaçmazdı.

S. C.: *Öyle ki bu ikramlarını çok abarttığını herkes görüyordu.*

"Gözden kaçmazdı" ifadesinin yerine anlamı daha açık veren " herkes görüyordu" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Kısa bir müddet Mısır'da kaldık.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Sonra Koca Reis gözlerimizin içine bakmaya başladı, "Artık gitme vaktidir!" dedi yanındakilere, "Tez hazırlıklara başlana!"

S. C.: *Sonra Koca Reis gözlerimizin içine bakmaya başladı, "Artık gitme vaktidir!" dedi yanındakilere, "Hemen hazırlıklara başlansın!"*

Özgün cümlede geçe "başlana" fiili konuşma dilinde var olur yazı dilinde yer almamaktadır. Bu nedenle sadeleştirme sırasında "başlansın" şeklinde değiştirilmiştir. Ölker (2001)'de 10 sıklık değerine sahip "tez" zarfı yerine 143 sıklık değerine sahip "çabuk" zarfı kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu emir üzerine tez zamanda hazırlıkları tamam edip dönüş yoluna koyulduk.

S. C.: *Bu emir üzerine tez zamanda hazırlıkları tamam edip dönüş yoluna çıktık.*

Özgün cümlede geçen "koyulduk" fiili yerine anlamı daha açık veren ve düzeye uygun "çıktık" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Gelibolu benim de gözümde tütmekteydi.

S. C.: *Gelibolu benim de gözümde tütüyordu.*

Özgün cümlede geçen "tütmekteydi" fiili yerine "tütüyordu" fiili kullanılmıştır. Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda seviye üstü bir kullanım olan "gözümde tütmek" deyimi cümleden çıkarılmamıştır.

Ö. C.: Memleketimi ve anamın yadigarı kardeşim Hatice kızı merak ederdim.

S. C.: *Memleketimi ve annemin hatırası kardeşim Hatice kızı merak ediyordum.*

Özgün cümlede geçen "Yadigar" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak anlamı karşılayan YTKSS (2011)'de 174 sıklık değerine sahip "hatıra" kelimesi tercih edilmiştir. Birleşik zamanlı "ederdim" fiili yerine B1 seviyesinde verilen zaman yapısına sahip uygun "ediyordum" fiili kullanılmıştır. Ayrıca anam yerine annem kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Kızıldeniz'de Portekizliler faaliyete geçmişlerdi.

S. C.: *Kızıldeniz'de Portekizliler çalışmaya başlamışlar.*

"Faaliyete geçmek" ifadesi bu düzeydeki öğrencinin anlayacağı bir kullanım değildir. Bu nedenle yerine "çalışmaya başlamak, çalışır duruma geçmek, işlemeye başlamak" anlamlarından hareketle "çalışmaya başlamak" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Mekke Emiri de Memluk Hükümdarı'dan donanmasıyla yardımına gelmesini istemişti.

S. C.: *Mekke Emiri de Memluk Hükümdarı'dan donanmasıyla yardımına gelmesini istedi.*

"İstemişti" fiilinin yerine düzeye uygun basit zamanlı hali "istedi" tercih edilmiştir.

Ö. C.: Çünkü Portekizliler Hicaz sahillerine saldırabilirdi.

S. C.: *Çünkü Portekizliler Hicaz sahillerine saldırmayı düşünüyordu.*

Özgün cümlede geçen "saldırabilirdi" fiili dil bilgisel açıdan incelendiğinde B1 seviyesine uygun değildir. Bu nedenle anlamsal bütünlük sağlanmak amacıyla "saldırmayı düşünüyordu" ifadesi cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Onların deniz gücüne karşı koyacak güçleri olmadığı için korkmaktaydı.

S. C.: *Onların deniz gücüne karşı koyacak güçleri olmadığı için korkuyordu.*

Özgün cümlede geçen "korkmaktaydı" fiilinin yerine düzeye uygun zaman yapısına sahip "korkuyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Memluk Sultanı Padişah Efendimize müracaat etmiş, bedelinin ödeneceğini söyleyerek gemi levazımı istemişti.

S. C.: *Memluk Sultanı Padişah Efendimize müracaat etmiş, bedelinin ödeneceğini söyleyerek gemi aletleri istedi.*

Özgün cümlede geçen "levazım" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. "Değişik iş kollarında gerekli olan şeyler, araç ve gereçler" anlamlarından hareketle yerine "alet" kelimesi kullanılmıştır. "İstemişti" fiili yerine "istedi" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Padişah Efendimiz de bu teklifi hemen kabul ederek derhal istenilen donanma levazımının verilmesini emretmişti.

S. C.: *Padişah Efendimiz de bu teklifi hemen kabul ederek derhal istenilen donanma aletlerinin verilmesini emretti.*

Özgün cümlede geçen "emretmişti" fiilinin yerine basit zamanlı hali "emretti" tercih edilmiştir. Levazım kelimesinin açıklaması yukarıdaki cümlelerde verilmiştir.

Ö. C.: Levazım padişahımızın emriyle Anadolu'dan tedarik edildi.

S. C.: *Aletler padişahımızın emriyle Anadolu'dan hazırlandı.*

Seviye üstü bir kullanım olan "tedarik etmek" ifadesi anlamı daha açık hale getirilmek amacıyla "hazırlamak" fiiliyle değiştirilmiştir.

Ö. C.: Ayrıca padişahımız kendi hediyesi olarak da yüklü bir miktarda levazım hazırlattı.

S. C.: *Ayrıca padişahımız kendi hediyesi olarak da çok fazla aletler hazırlattı.*

Levazım kelimesi yerine alet kelimesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Ayrıca "yüklü miktarda" ifadesi yerine anlamı daha açık veren "çok fazla" sıfatı kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu levazımlar, Şehzade Korkut'u Mısır'a götürülen gemilerle beraber el koymuş ve alıp götürmüşlerdi.

S. C.: *Bu araçlar, Şehzade Korkut'u Mısır'a götürülen gemilerle beraber el koymuş ve alıp götürmüşler.*

"El koymak" deyimi öğrenciye kazanım sağlamak amacıyla cümledeki yerini korumuştur. Ayrıca "götürmüşlerdi" fiilinin yerine "götürdüler" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu haber Gelibolu'ya ve Dersaadet'e bir bomba gibi düştü.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Bu yaptıkları yanlarına konulamazdı.

S. C.: *Bu yaptıkları cezasız kalamaz.*

Özgün cümlede geçen deyim bu seviyenin üstünde bir kullanımdır. Sadeleştirme esnasında TDK (2019)'de geçen "cezasız bırakmamak" anlamından hareketle yerine "cezasız kalamaz" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Padişah Efendimiz çıkabilecek sefere yine Koca Reisimizi uygun görmüşlerdi.

S. C.: *Padişah Efendimiz çıkabilecek sefere yine Koca Reisimizi uygun görmüşler.*

Özgün cümlede geçen "görmüşlerdi" fiilinin yerine "görmüşler" fiili tercih edilmiştir.

Sayfa 49

Ö. C.: Meğer o sıra Kaptan Paşa, 'Ben dururken, nasıl Kemal Reis'i layık görürler bu sefere?" diye düşünür ama içinden geçenleri aşikar edemezmiş.

S. C.: *Meğer o sıra Kaptan Paşa, 'Ben dururken, nasıl Kemal Reis'i layık görürler bu sefere?" diye düşünür ama içinden geçenleri açıklayamıyordu.*

Özgün cümlede geçen "aşikar" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak "açıklamak" fiiliyle değiştirilmiştir.

Ö. C.: Bu düşüncelerini sadece en yakınındaki güvendiği birkaç kişiye dillendirebilmiş Kaptan Paşa.

S. C.: *Bu düşüncelerini sadece en yakınındaki güvendiği birkaç kişiye Kaptan Paşa söylemiş.*

Özgün cümlede geçen "dillendirebilmiş" fiili yerine anlamı daha açık veren "söylemiş" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Lakin söylentiler bizim bile kulağımıza kadar gelmişti işte.

S. C.: *Lakin söylentiler bizim bile kulağımıza kadar geldi.*

Ölker (2011)'de 161 frekansa sahip "lakin" bağlacı yerine 2695 frekansına sahip ve anlamca eş değer olan fakat" kullanılmıştır. Birleşik zamanlı "gelmişti" fiilinin yerine B1 seviyesine basit zamanlı hali "geldi" kullanılmıştır. "İşte" edatı ayırıcı bir anlam kazandırmadığı için cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Koca Reisimiz böyle dedikodulara kulak asmazdı.

S. C.: *Koca Reisimiz böyle dedikodulara kulak asmıyordu.*

B1 düzeyindeki öğrenciler deyim ve atasözlerinden gerçek anlama yakın olanları ve bağlama bakarak bazı ifadelerin anlamını tahmin edebilirler. Bu nedenle deyim cümledeki yerini korumuştur. Birleşik zamanlı bir fiil olan "asmazdı" yerine düzeye uygun hali "asmıyordu" tercih edilmiştir.

Ö. C.: Aslı astarı olmayan şeyler derdi.

S. C.: *Gerçek olmayan şeyler diyordu.*

Özgün cümlede geçen "aslı astarı olmayan" deyimi TDK (2019) de "gerçekliği olmayan" anlamında kullanılmıştır. Sadeleştirme esnasında bu anlamı cümleye eklenmiştir. "Derdi fiilinin yerine düzeye uygun "diyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Ne yazık ki duyduklarımız doğruydu işte.

S. C.: *Ne yazık ki duyduklarımız doğruydu.*

İşte edatının cümlede ayırıcı özelliği olmadığı için sadeleştirme esnasında çıkarılmıştır.

Ö. C.: Bu görevin Reisimize verilmesi Kaptan Paşa'nın kıskançlığını daha da körüklemişti.

S. C.: *Bu görevin Reisimize verilmesi Kaptan Paşa'nın kıskançlığını daha da çoğalttı.*

Seviye üstü bir kullanım olan "Körüklemek" fiili yerine YTKSS (2011)'de 48 sıklık değerine sahip "Çoğaltmak" kullanılmıştır.

Ö. C.: Kemal Reisliler diye bir şayia alıp gitmişti başını.

S. C.: *Kemal Reisliler diye bir haber yayıldı.*

Özgün cümlede geçen "Şayia" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 687 sıklık değerine sahip "haber" kelimesi tercih edilmiştir. "Alıp başını gitmek" ifadesi yerine de "yayılmak" fiili getirilerek anlam daha açık hale getirilmiştir.

Ö. C.: Bunu da bizi çekemeyenlerin ortaya çıkardığı ve bizleri Padişah Efendimizin gözünden düşürmeye çalışmak için yapılan bir oyun olarak kabul edecektik.

S. C.: *Bunu da bizi kıskananların Padişah Efendimizin gözünden düşürmeye çalışmak için yaptıkları bir oyun olarak kabul edeceğiz.*

Özgün cümlede geçen "çekememek" fiili TDK (2019)'de "kıskanmak" anlamında kullanılmıştır. Sadeleştirme esnasında bu anlamı verilmiştir. Deyim öğrenciye kazandırmak hedefiyle cümlede yerini korumuştur. Birleşik zamanlı bir fiil olan "Edececktik" fiilinin yerine B1 seviyesine uygun basit zamanlı hali "Edeceğiz" kullanılmıştır. Ayrıca cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde eksiltilmiştir.

Sayfa 50

2.4. HERSEK PAŞA İLE VARDAN USTA ARASINDAKİ GİZLİ KUMPASLARI ANLATIR VESSELAM

Kısacası Hersek Paşa İle Vardan Usta Arasındaki Gizli Oyunları Anlatır

Kumpas ve Vesselam kelimeleri öğrencilere öğretilecek listede bulunmamaktadır. Bu neden TDK (2019)'de sözlük anlamından yola çıkarak

sadeleştirme esnasında değiştirilmiştir. Vesselam "Kısaca" ve Kumpas "Oyun" olarak verilmiştir.

Ö. C.: Kız kardeşim Hatice, "Ağabey," dedi, "Bilirim, acın büyüktür. Acımız büyüktür!"

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Kardeşimin beyaz hülyalı yüzüne baktım. Koca Reis'i kaybetmiştik.

S. C.: Kardeşimin beyaz dalgın yüzüne baktım. Koca reis ölmüş.

Seviyesi üstü bir kullanım olan "hülya" kelimesi yerine bağlamdan hareketle "dalgın" sıfatı kullanılmıştır. Temel anlamı dışında kullanılan "kaybetmek" fiili öğrencide kafa karışıklığına sebebiyet verebilir. Bu nedenle yerine anlamı karşılayan "ölmüş" fiili kullanılmıştır. Ayrıca ikinci cümle çok kısa yapıda olduğu için önceki cümleyle birleştirilmiştir.

Ö. C.: Bu acıyı yüreğimde taşımak bana dayanılmaz geliyordu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Bir ömür boyu da bu acıyı içimde hissedecektim.

S. C.: *Bir ömür boyu da bu acıyı içimde hissedeceğim.*

Birleşik zamanlı "hissedecektim" fiilinin yerine B1 seviyesine uygun dil bilgisel yapı gözetilerek basit zamanlı hali "hissedeceğim" kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu sırada yeğenim Sevcivanoğlu emekleyerek odanın ortasında dolaşmakta, sanki bana bir şeyler anlatmaya çalışmaktaydı.

S. C.: *Bu sırada yeğenim Sevcivanoğlu emekleyerek odanın ortasında dolaşıyordu, sanki bana bir şeyler anlatmaya çalışıyordu.*

Özgün cümlede geçen "çalışmaktaydı" kelimesindeki fiilin aldığı ek bu düzeye uygun olmadığı için yerine "çalışıyordu" fiili kullanılmıştır. Ayıca cümlede zaman olarak uyumu sağlamak adına "dolaşmakta" yerine de "dolaşıyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Sokağa çıkmaya bile takatim kalmamıştı.

S. C.: *Sokağa çıkmaya bile gücüm kalmadı.*

Seviyesi üstü bir kullanım olan "takat" ifadesi yerine sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 58 sıklık değerine sahip "güç" ifadesi tercih edilmiştir. Birleşik zamanlı bir "kalmamıştı" fiilinin yerine basit zamanlı hali "kalmadı" kullanılmıştır.

Ö. C.: Bir anda nasıl da her şeyden soğumuştum.

S. C.: *Bir anda nasıl da her şeyden uzak durdum.*

"Birine veya bir şeye duyulan istek, sevgi ve ilgi kalmamak" anlamında kullanılan "soğumuştum" fiili bu yerine anlamı daha açık verecek olan "uzak durmak" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Ne kulaklarım denizle ilgili bir şey işitsin isterdim ne de gözlerim denizle ilgili bir şey görsün.

S. C.: *Ne kulaklarım denizle ilgili bir şey işitsin istiyordum ne de gözlerim denizle ilgili bir şey görsün istiyordum.*

"İsterdim" fiilinin yerine düzeye uygun zaman yapısına sahip "istiyordum" fiili kullanılmıştır. Ayrıca cümleyi daha anlaşılır kılmak için cümlenin sonuna istiyordum fiili eklenmiştir.

Ö. C.: Dost meclislerinden uzak dururdum.

S. C.: *Dost toplantılarından uzak duruyordum.*

"Bir konuyu konuşmak veya görüşmek için yapılan toplantı" anlamlarında kullanılan "meclis" kelimesi yerine düzeye uygun "toplantı" kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Zira her nereye gitsem Koca Reis'in hayali gelip karşımda dururdu.

S. C.: *Çünkü her nereye gitsem Koca Reis'in hayali gelip karşımda duruyordu.*

Özgün cümlede geçen 175 sıklık değerine sahip "zira" bağlacı yerine, 698 sıklık değerine sahip ve anlamca eş değer olan "çünkü" bağlacı kullanılmıştır. Birleşik zamanlı "dururdu" fiili yerine "duruyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Reisimizin başına bu felaketin benim yüzümden geldiğine inanmak istemiyordum.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Ama konuşulan oydu ki devlet kapısındaki bizi çekemeyenler Reisimizin kısa zamanda Padişah Efendimizin gözdelerinden olmasını ve Kaptan Paşa dururken bu görevin amcama verilmesini hazmedememişler, kendi aralarında bu konuyu dillerine dolamışlardı.

S. C.: *Devlet kapısındaki bizi kıskananlar Reisimizin kısa zamanda Padişah Efendimiz için önemli biri olmasını ve Kaptan Paşa varken bu görevin amcama*

verilmesini kabul etmiyordular. Kendi aralarında bu konuyu sürekli konuşuyordular.

Uzun yapıda bir cümle olduğu için öğrencinin dikkatinin dağılmasına ve anlamlandırma esnasında zorluk yaşamasına sebep olacaktır. Bu nedenle cümle ikiye ayrılmıştır. Seviye üstü bir kullanım olan "gözde" kelimesi yerine TDK (2019)'de verilen anlamından yola çıkarak "önemli biri" ifadesi tercih edilmiştir. "Kabullenmemek" yerine "kabul etmemek" ifadesi "diline dolamak" deyimi yerine "sürekli konuşmak fiili" kullanılmıştır. Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde sadeleştirilmiştir.

Ö. C.: Padişah Efendimizin baş vezirlerinden birisi, "Kaptan Paşa dururken Kemal Reis'e bu teklifi götürmeniz akla uygun mudur?" diye sormuş, Veli Padişahımız da bir an durup anlamlı anlamlı baş vezirini süzerek, " Sizler de bilirsiniz ki Kemal kulum denizlerde o kadar hizmet vermiş, bizleri başarıdan başarıya sürüklemiştir.

S. C.: *Padişah Efendimizin baş vezirlerinden birisi, "Kaptan Paşa dururken Kemal Reis'e bu teklifi götürmeniz akla uygun mudur?" diye sormuş. Veli Padişahımız da bir an anlamlı anlamlı baş vezirini bakarak, "Sizler de bilirsiniz ki Kemal kulum denizlerde o kadar hizmet verdi, bizleri başarıdan başarıya götürdü.*

Aralarındaki anlam ilgisinden dolayı virgülle sıralanan cümleler, öğrencide dikkat kaybına sebep olacağından cümleler sadeleştirme aşamasında ikiye ayrılmıştır. "süzmek" fiili yerine düzeye uygun "bakmak" fiili kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde olan "sürüklemek" fiili yerine bağlamdan hareketle "götürmek" fiili kullanılmıştır. Ayrıca zamansal uyumu sağlamak amacıyla "vermiş" fiili "verdi" şeklinde değiştirilmiştir. Süzmek kelimesinin açıklaması yukarıdaki cümlelerde verilmiştir.

Ö. C.: Bunları hatırlatmama gerek var mı?" demiş.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Saya 51

Ö. C.: Kaptan Paşa bu haberi duyar duymaz o kötü emelini gerçekleştirmek için hemen hazırlıklara başlamış hiç zaman kaybetmeden.

S. C.: *Kaptan Paşa bu haberi duyar duymaz o kötü isteğini gerçekleştirmek için hemen hazırlıklara başlamış.*

Özgün cümlede geçen "emel" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)'de 165 sıklık değerine sahip "istek" kelimesi tercih edilmiştir. "Hemen" zarfı ile "hiç zaman kaybetmeden" ifadesi aynı anlamı karşılayabileceği için sadeleştirme esnasında "hemen" zarfı tercih edilmiştir.

Ö. C.: Tersane Reisi Vardan Usta'yı çağırtmış yanına.

S. C.: *Tersane Reisi Vardan Usta'yı yanına çağırtmış.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: "Beri gel!" demiş, "Sana söyleyeceklerimi kulakların iyi işitsin!"

S. C. : *"Bu tarafa gel!" demiş, "Sana söyleyeceklerimi kulakların iyi işitsin!"*

Beri edatı yaygın olarak kullanılmadığı için yerine anlamı karşılayan "bu tarafa" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Tersane reisi Vardan Usta iyice kaygılanmış.

S. C.: *Tersane reisi Vardan Usta çok üzülmüş.*

Özgün cümlede geçen 129 sıklık değerine sahip "iyice" zarfı yerine 5405 sıklık değerine sahip "çok" zarfı kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "kaygılanmak" fiili yerine TDK (2019)'de verilen "üzülmek" anlamı sadeleştirme sırasında kullanılmıştır.

Ö. C. :Koca Kaptanıderya'nın ondan ne isteyeceğini merak edermiş.

S. C. :*Koca Kaptanıderya'nın ondan ne isteyeceğini merak ediyordu.*

"Edermiş" fiili yerine B1 düzeyinde verilen zaman yapısına sahip "ediyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: O sırada konakta kimseler yokmuş zaten.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Bir Kaptan Paşa bir de Vardan Usta.

S. C.: *Bir Kaptan Paşa bir de Vardan Usta varmış.*

Anlamı daha anlaşılır kılmak için sadeleştirme esnasında "varmış" fiili cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Baş başa vermişler ahval etm ekteler işte.

S. C.: *Baş başa vermişler sohbet etmekteler.*

"Ahval" kelimesi düzeyin üstünde bir kullanım olduğu için bağlamdan hareketle yerine "sohbet" kelimesi kullanılmıştır. "İşte" edatı sadeleştirme sırasında cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: "Yakında sefer var sen de duymuşsundur elbet," demiş Hersek Paşa, Ulriç'in oğlu da kendisi de devşirmedir.

S. C.: *"Yakında sefer var sen de duymuşsundur elbet," demiş Hersek Paşa, Ulriç'in oğlu da kendisi de asker olması için toplanmış çocuklardan biridir.*

Özgün cümlede geçen "devşirme" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sadeleştirme esnasında "toplanmış çocuklardan biri" şeklinde verilmiştir.

Ö. C.: "Bilirim Paşam," demiş usulca Vardan Usta.

S. C.: *"Vardan Usta sessizce biliyorum Paşam," demiş.*

Seviye üstü bir kullanım olan "usulca" yerine B1 düzeyine uygun "YTKSS (2011)'de 20 sıklık değerine sahip "sessizce" zarfı tercih edilmiştir. "Bilirim" fiili yerine düzeyinde verilen zaman yapısına sahip "biliyorum" fiili kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: "Ben derim ki bu sefere reis gemisini sen hazırlayasın donatasın!" Bu işi nasıl yapacağını da anlatmış güzelce.

S. C.: *"Ben derim ki bu sefere reis gemisini sen hazırla sen süsle!" Bu işi nasıl yapacağını da güzelce anlatmış.*

Seviye üstü bir kullanım olan "donatmak" fiili yerine TDK (2019)'de verilen "bir şeyin iş görebilmesi için gereken nesneleri, gereçleri katmak, teçhiz etmek" anlamlarından yola çıkarak "düzenlemek" fiili kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Vardan Usta, "Nasıl olur Paşam?" demiş.

S. C. :Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: "Koca Reis'i ölüme göndermektir bu!"

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Kaptan Paşa hiddetlenmiş, gözleri çakmak çakmak yanmış.

S. C.: *Kaptan Paşa kızmış, gözleri çakmak çakmak yanmış.*

Seviye üstü bir kullanım olan "hiddetlenmek" fiili yerine sözlük anlamından yola çıkarak Ölker (2011)'de 76 sıklık değerine sahip "kızmak" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: "Ben ne diyorsam onu yapacaksın!

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Ağzından bir kelime daha çıkmasın, duymayayım!" diye bağırmış işte oracıkta.

S. C.: *Ağzından bir kelime daha çıkmasın, duymayayım!" diye bağırmış işte orada.*

Özgün cümlede geçen "oracıkta" kelimesinin aldığı ek B1 seviyesinde verilen bir ek değildir. Bu nedenle "orada" olarak değiştirilmiştir. İşte edatının cümlede ayırıcı bir özelliği olmadığı için ve sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Vardan Usta da "Peki Paşam, emriniz başım üstüne!" diyerek konaktan ayrılmış.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Ayrılmış ayrılmasına ya, başından aşağı kaynar sular dökülmekteymiş.

S. C.: *Ayrılmış ayrılmasına ya, üzgünmüş.*

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "başından aşağı kaynar sular dökülmek" deyimi yerine "üzüntülü veya kötü bir olay karşısında birdenbire büyük bir sıkıntı duymak" anlamlarından hareketle yerine "üzgünmüş" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: "Bunu nasıl yaparım, Koca Reis'e nasıl kıyarım?" diyerekten tersanenin yolunu tutmuş.

S. C.: *"Bunu nasıl yaparım, Koca Reis'e nasıl kıyarım?" diyerekten tersaneye yürümüş.*

Özgün cümlede geçen "yolunu tutmak" deyimi, anlamı daha anlaşılır kılmak için TDK (2019)'de verilen anlamı "yürümek" fiili ile değiştirilmiştir.

Ö. C.: Ustanın düşünceli ve kederli halini fark eden tersane efradını başına toplamış, "Hayırdır Vardan Usta?" demişler.

S. C.: *Ustanın düşünceli ve kederli halini fark eden tersane bireylerini başına toplamış, "Hayırdır Vardan Usta?" demişler.*

Bireyler, fertler anlamında kullanılan "efrat" kelimesi öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sadeleştirme esnasında yerine "bireyler" kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: “Bu ne hal? Seni gören sanki cehennemden gelmişsin sanır!”

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Vardan Usta çaresizce, “Hiç sormayın ağalar beyler!

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Bir bilseniz, bir duysanız başıma neler geldi?

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Ben şimdi ne yaparım, ne ederim bilmem!”

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Sonra kendine gelmiş, “Bakın artık durmak yok!

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Şu gördüğünüz hurdahaş gemi var ya…”

S. C.: *Şu gördüğünüz parçalanmış gemi var ya…”*

Özgün cümlede geçen “Hurdahaş” kelimesi farsça olup Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sözlük anlamından yola çıkarak YTKSS (2011)’de 40 sıklık değerine sahip “parçalanmak” fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Tersane işçileri “Evet!” demişler, “Görürüz! Ne olmuş?”

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Sayfa 52

Ö. C.: Vardan Usta, “Onu tez zamanda süsleyerek sefere hazır edeceğiz!

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Günlerimiz de sayılıdır ona göre!

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Gevşeme yok bilmiş olasınız!” diye emrini vermiş işçilerine.

S. C.: *Rahat davranmak yok bilmiş olasınız!” diye emrini işçilerine vermiş.*

Özgün cümlede geçen “gevşeme” ifadesi yerine “rahat davranmak” ifadesi getirilerek anlam daha açık hale getirilmiştir.

Ö. C.: Tersane halkı, “Sen ne dersin Vardan Usta?” diyecek olmuşlar, “Gören göz bilir ki bu gemi artık iflah olmaz.

S. C.: *Tersane halkı, “Sen ne dersin Vardan Usta?” diyecek olmuşlar, “Gören göz bilir ki bu gemi artık düzelmez.*

Özgün cümlede geçen "iflah olmamak" deyimi TDK (2019)'de "düzelmemek" anlamında kullanılmıştır. Sadeleştirme esnasında seviyeye uygunluğu gözetilerek bu anlamı tercih edilmiştir.

Ö. C.: Olsa bile daha ilk fırtınada denizin dibini boylar!

S. C.: *Olsa bile daha ilk fırtınada batar!*

Özgün cümlede geçen "dibini boylamak" deyimi YTKSS (2011)'de sadece 2 sıklık değerine sahiptir. Öğrenci düzey dikkate alınarak aynı anlamı karşılayan 54 sıklık değerine sahip "batmak" fiiliyle değiştirilmiştir.

Ö. C.: Sen bilmez misin bu geminin iflah olmayacağını?"

S. C.: *Sen bilmez misin bu geminin düzelmeyeceğini?"*

İflah olmak deyiminin açıklaması önceki cümlelerde verilmiştir.

Ö. C.: Vardan Usta, "Bilirim elbet!" demiş yanındakilere, "Ama elden bir şey gelmez, Paşamızın emri böyledir!"

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Yanındakiler de hemen üstelemişler, "Paşamızın emri mi böyledir?

S. C.: *Yanındakiler de hemen tekrar sormuşlar, "Paşamızın emri mi böyledir?*

Öğrencinin bilmesi gereken muhtemel söz varlığı içerisinde "üstelemek" fiili yer almamaktadır. Bu ifade yerine "bir isteği, bir buyruğu tekrarlamak, bir düşünce veya istek üzerinde durmak, direnmek, ısrar etmek" anlamından hareketle "tekrar" kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Yok, daha neler? Paşa böyle bir emri sana neye versin?

S. C.: *Yok, daha neler? Paşa böyle bir emri sana niye versin?*

Soru anlamını kazandıran "neye" sorusunun sonundaki yönelme hal eki bu düzey için kafa karışıklığı yaratabileceğinden sebebi öğrenmek için sorulan "niye" soru zarfı ile değiştirilmiştir.

Ö. C.: Koskoca reisin gemisi bir hurdadan olur mu?"

S. C.: *Koskoca reisin gemisi eski parçalardan yapılır mı?"*

Düzeyin üzerinde "Parçalanmış, döküntü durumuna gelmiş" anlamında kullanılan "Hurda" kelimesinin anlamından hareketle düzeye uygun olarak "Eski parçalar" şeklinde değişiklik yapılmıştır. Bir belgisiz sıfatı cümleye ayırıcı biz

özellik sağlamadığı için çıkarılmıştır. Olur mu ifadesi de anlam karmaşıklığına sebep olamaması nedeniyle "Yapılır mı" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Vardan Usta bunları duymazdan gelmiş.

S. C.: *Vardan Usta bu söylenenleri duymamış gibi davrandı.*

"Duymazdan gelmek" deyimi ilgilenmek istemediği için duymamış gibi davranmak" anlamından hareketle düzeye uygun olan "duymamış gibi yapmak" şeklinde değiştirilmiştir. "bunları" yerine ise anlamsal bağı kuvvetlendirmek amacıyla "söylenenleri" ifadesi cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: "Benden söylemesi, sonra söylemedi demeyesiniz!

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Sefer gününe kadar hazır edilecek, işte o kadar!" diyerek kestirip atmış.

S. C.*: Sefer gününe kadar hazır edilecek, işte o kadar!" kesin kararını söylemiş.*

Düzeyin üzerinde olan "kestirip atmak" deyimi "ayrıntılı düşünmeden kesin yargıya varmak" anlamında kullanılmıştır. Bu anlamdan hareketle düzeye uygun olan "kesin kararını söylemiş" ifadesi ile değiştirilmiştir.

Ö. C.: Tersane efradı da ne yapsın boyun bükmüşler.

S. C.: *Tersane bireyleri de kabul etmek zorunda kaldılar.*

Düzeyin üzerinde olan "boyun bükmek" deyimi, anlamı karşılayan "kabul etmek zorunda kalmak" ifadesiyle değiştirilmiştir.

Ö. C.: Ne de olsa emir büyük yerden…

S. C.: *Ne de olsa emir büyük yerden geldi.*

Anlamdaki bağlantıyı koparmamak adına cümlenin sonuna "geldi" fiili eklenmiştir.

Ö. C.: Yememiş içmemişler, o hurdayı sefer gününe kadar hazır eylemişler.

S. C.: *Hemen o eski parçaları sefer gününe kadar hazır etmişler.*

"Yemeden içmeden" deyimi "vakit geçirmeden, hemen" anlamına gelmektedir. Cümlenin bağlamından hareketle deyim sadeleştirme esnasında "hemen" zarfıyla değiştirilmiştir. Hurda ifadesi yerine daha önce de belirtildiği gibi eski parçalar kullanılmıştır.

Ö. C.: Reisimin gemisini görünce hiç şüphelenmeyecek kadar güzel yapmışlar.

S. C.: Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Yapacak bir şey olmadığını bilirdim.

S. C.: *Yapacak bir şey olmadığını biliyordum.*

B1 seviyesinde şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zamanlı yapı verilmediği için "bilirdim" fiili "biliyordum" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: İskeleye inecek gücüm dermanım da kalmamıştı.

S. C.: *İskeleye inecek gücüm kalmadı.*

Seviye üstü kullanım olan "derman" kelimesi ile "güç" kelimesi aynı anlamı karşılayabileceklerdir. Bu nedenle sadeleştirme esnasına "gücüm" sözcüğü cümleden çıkarılmıştır. "Kalmamıştı" fiili yerine basit zamanlı hali "kalmadı" kullanılmıştır.

Ö. C. :Evime çekilip her şeyi unutacaktım.

S. C. : *Evden çıkmayarak her şeyi unutacağım.*

"Çekilmek" fiili seviyeye uygun olmasına rağmen temel anlamının dışında "başka tarafa geçmek, geri gitmek" anlamlarından hareketle "evden çıkmayarak" ifadesiyle değiştirilmiştir. Anlamsal bütünlüğe zarar vermemek adına ev ismine ayrılma eki getirilmiştir. Unutacaktım fiili de basit zamanlı hale uyarlanarak "unutacağım" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Kendimi neye verirsem vereyim bu acıdan kurtulamayacağım ortadaydı.

S. C.: *Kendimi neye verirsem vereyim bu acıdan kurtulamayacağım belliydi.*

"Ortadaydı" ifadesi düzeydekilerin anlayabileceği bir yapıda olmasına rağmen buradaki kullanımında amaç durumun eylemin açıkça belirliliği olduğundan onun yerine amacı daha iyi ifade ettiği düşünülen "belliydi" sözcüğü kullanılmıştır.

Ö. C.: Oysa çizdiğim onca harita, tuttuğum notlar, araştırmalarım yarım kalmıştı.

S. C.: *Oysa çizdiğim onca harita, tuttuğum notlar, araştırmalarım yarım kaldı.*

Özgün cümlede yer alan "kalmıştı" fiilinin yerine "kaldı" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Onları bitirmem gerekiyordu, ama bu acıyla nasıl çalışabilirdim ki?

S. C.: *Onları bitirmem gerekiyordu, ama bu acıyla nasıl çalışabilirim ki?*

"Çalışabilirdim" fiilindeki zaman yapısı seviyeye uygun değildir. Sadeleştirme esnasında "çalışabilirim" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Pek çok geminin de suyunu tedarik ettiği o meşhur çeşme başında birkaç kişi yarenlik etmekteydi.

S. C.*: Pek çok geminin de suyunu hazırladığı o meşhur çeşme başında birkaç kişi arkadaşlık ediyordu.*

"Tedarik etmek" yerine daha önce de belirtildiği gibi "hazırlamak", "yarenlik" yerine de "arkadaş" kullanılmıştır. "Etmekteydi" ifadesi dil bilgisel olarak incelendiğinde B1 seviyesinde verilen eklere sahip değildir. Bu nedenle düzeye uygun şimdiki zamanın hikayesi şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Beni gördüklerinde başlarını önlerine eğip "Başın sağ olsun Piri Reis!" dediler, "Acın, acımız büyüktür!"

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Öğrenciye kültürümüze özgü kazanım sağlamak amacıyla "başın sağ olsun" ifadesi cümledeki yerini korumuştur.

Ö. C.: Ben de onlara "Sağ olun," dedim, "Bir daha Koca Reis gibi bir insanın bu dünyaya geleceğini hiç sanmam!"

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Sayfa 53

Ö. C.: Bu konu hakkında kimselerle konuşmak istemiyordum.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C. : Daha başka bir şey sormasınlar diye hemen yanlarından uzaklaşarak kaleye doğru yollandım.

S. C.: *Daha başka bir şey sormasınlar diye hemen yanlarından uzaklaşarak kaleye doğru yürüdüm.*

"Yollanmak" fiili burada gerçek anlamının dışında "yürümek, ilerlemek" anlamında kullanılmıştır. Bu düzeydeki öğrenci kelime ile karşılaştığında zihninde canlanacak olan anlam kelimenin ilk anlamı olacaktır. Bu nedenle okuyucuda kafa karışıklığına neden olması muhtemeldir. Bu nedenle bağlamdan hareketle kelimenin anlamca karşılığı olan "yürüdüm" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Yürürken ayaklarım titriyordu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Kaleye güç bela ulaştıktan sonra hemen çalışma odama geçip tozlanmış raflarda harita rulolarına, gemi araç gereçlerine, tozlu usturlaba, pergele, haritacılıkta kullanılan renkli boya ve fırçalara göz gezdirdim.

S. C.: *Kaleye zor ulaştıktan sonra hemen çalışma odama geçtim. Tozlanmış raflarda haritayla ilgili eşyalara baktım.*

"Güç bela" ifadesi yerine onu anlamca karşılayan "zor" kelimesi tercih edilmiştir. Düzeyin üzerinde olan "Göz gezdirmek" deyiminin yerine "bir yeri, bir şeyi çabucak incelemek" anlamından hareketle Ölker (2011)'de 1165 sıklık değerine sahip "bakmak" ifadesi tercih edilmiştir. Dikkat kaybının önüne geçmek ve cümleyi daha anlaşılır hale getirmek amacıyla cümle noktayla ikiye ayrılmıştır.

Ö. C.: Buraya kapanıp günlerce haftalarca adımımı dışarı atmasam olurdu, kimselere görünmesem yine olurdu.

S. C.: *Buradan çıkmayarak günlerce haftalarca dışarı çıkmasam sorun olmuyordu.*

Bir önceki cümlede gezdiği yer olarak odası geçmiştir. Bağlamdan hareketle "buraya" ifadesi "buradan" olarak değiştirilmiştir. Özgün cümledeki "olurdu" fiili düzeydeki öğrencilerin anlayabileceği kelime olmasına rağmen buradaki kullanımda "aksi sorun olmayacak" anlamını verdiği için "sorun olmuyordu" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Hatta beni bulamayacakları bir yere kapanıp bu değerli eşyalarımla birlikte sırra kadem bassam hiç de fena olmazdı.

S. C.: *Hatta beni bulamayacakları bir yere kapanıp bu değerli eşyalarımla birlikte kaybolsam iyi olurdu.*

Düzeyin üzerinde olan "Sırra kadem basmak" deyiminin yerine "bir kimse ortalıktan yok olmak, kaybolmak, ortalıkta görünmemek" anlamından hareketle Ölker (2011)'de 139 sıklık değerine sahip "Kaybolmak" ifadesi kullanılmıştır. "Fena olmazdı" ifadesini bu düzeydeki öğrenci anlamlandırma esnasında zorlanabilir. Bu nedenle yerine "iyi olurdu" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Beni arayıp sormasınlar, böyle biri yaşamıyor deseler, hayata hiç gelmemiştir deseler, beni unutsalar keşke…

S. C.: *Beni arayıp sormasınlar, böyle biri yaşamıyor deseler, hayata hiç gelmedi deseler, beni unutsalar keşke…*

Anlamdaki akıcılığı bozmamak adına cümle kurallı hale getirilmemiştir. Özgün cümlede geçen "gelmemiştir" fiili bu düzeyde verilen zaman yapısına sahip değildir. Bu nedenle "gelmedi" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Bu sayıklamalar içinde bir parça da olsa rahatlayarak kendime gelebilmiştim.

S. C.: *Aynı şeyleri söyleyerek biraz da olsa rahatlayarak kendime geldim.*

Düzeyin üzerinde bir kullanılan olan "sayıklamak" fiilinin "istediği, özlediği bir şeyden sürekli söz etmek" anlamlarından hareketle yerine "aynı şeyleri söylemek" ifadesi getirilmiştir. "Gelebilmiştim" fiili sadeleştirme esnasında düzeye uygun zaman yapısına sahip "geldim" fiiliyle değiştirilmiştir.

Ö. C.: Kızgınlıktan ne söylediğimi, ne düşündüğümü bile bilmiyordum.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Öfke insana neler söyletmekteydi?

S. C.: *Öfke insana neler söyletiyordu?*

"Söyletmekteydi" ifadesi aldığı ekler nedeniyle bu seviyeye uygun değildir. Bu düzeyde verilen şimdiki zamanın hikayesine uyarlanarak değiştirilmiştir.

Ö. C.: Nefsime hakim olamıyordum işte.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

"Hakim olamamak" ifadesi düzeyin üzerinde bir kullanım olmasına rağmen Krashen'in anlaşılır girdi kuramından dolayı herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Ö. C.: Nefsim zihnimin önüne geçiyordu.

S. C.: *Nefsim zihnime engel oluyordu.*

"Önüne geçmek" fiili temel anlamı dışında kullanıldığı için öğrenciyi zorlayabilir. Bu nedenle yerine anlamı daha açık veren "engel olmak" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Adaşım Muhittin Reis farklıydı ama…

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Yine gemisiyle ummanlara açılmıştı.

S. C.: Yine gemisiyle okyanuslarda geziyordu.

Öğrencinin bilmesi gereken muhtemel söz varlığı içerisinde "Umman" kelimesinin olmaması nedeniyle ifade düzeye uygun olarak "Okyanus" şeklinde değiştirilmiştir. Mecazlı bir anlatım olan "açılmak" fiili düzeye uygun olmadığı için anlamı karşılayan "dolaşıyordu" fiiliyle değiştirilmiştir. Anlamsal bütünlüğü sağlamak amacıyla okyanus ifadesine bulunma eki eklenmiştir. Yüklem seviyeye uygun şimdiki zamanın hikayesine göre uyarlanmıştır.

Ö. C.: Şimdi kim bilir neredeydi, hangi sularda korsanlarla cenge tutuşmuştu acep?

S. C.: *Şimdi kim bilir neredeydi, acaba hangi sularda korsanlarla savaşıyordu?*

Cenk yerine daha önce de belirtildiği gibi savaş kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Sunturluoğlu'ndan intikam alacağım diye tutturmuştu.

S. C.: *Sunturluoğlu'ndan intikam alacağım diye ısrar ediyordu.*

Düzeyin üzerinde olan "tutturmak" fiili "aklına koyup direnmek, ısrar etmek" anlamında kullanılmıştır. Bu anlamlardan hareketle düzeye uygun olan "ısrar ediyordu" ifadesi ile değiştirilmiştir. Ayrıca yüklem B1 seviyesine uygun zaman yapısına göre uyarlanmıştır.

Ö. C.: Amcam Koca Reis'in intikamını alacaktı.

S. C.: *Amcam Koca Reis'in intikamını alacak.*

Birleşik zamanlı "alacaktı" fiilinin yerine basit zamanlı hali "alacak" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: O, Rodos civarlarında bu amaçla sürtüp duruyordu ya ben onca ilmime ve bilgime rağmen bu odaya pusmuş Koca Reis'in yasını tutardım.

S. C.: O*, Rodos civarlarında bu amaçla dolaşıyordu ya ben onca ilmime ve bilgime rağmen bu odaya saklanmış Koca Reis'in yasını tutuyordum.*

B1 seviyesindeki bir öğrencini bilmesi gereken kelime listesinden hareketle Aydın (2015)'te "pusmuş" kelimesi yer almamıştır. Bu nedenle düzeye uygun olan ve anlamı karşılayan "saklanmak" kelimesi kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde olan "sürtmek" kelimesi "başıboş dolaşmak, yararsız dolaşmak" anlamında kullanılmıştır. Bu anlamdan hareketle seviyeye uygun olan "dolaşmak" kelimesi ile değiştirilmiştir. Yüklem düzey doğrultusunda şimdiki zamanın hikayesine göre uyarlanmıştır.

Ö. C.: İnsan içine bile çıkmak istemezdim.

S. C.: *İnsan içine bile çıkmak istemiyordum.*

"İstemezdim" fiili düzeye uygun zaman yapısına sahip olmadığı için "istemiyordum" fiiliyle değiştirilmiştir.

Ö. C.: Muhittin Reis beni de yanına almak isterdi, yanında götürmek isterdi, ama nafile!

S. C.: *Muhittin Reis beni de yanına almak istiyordu, yanında götürmek istiyordu, ama boşuna!*

Düzeyin üzerinde olan "nafile" kelimesinin yerine "boşuna, boş yere, yararsız" anlamından hareketle düzeye uygun "boşuna" kelimesi kullanılmıştır. Seviyeye uygun zaman yapısından hareketle "isterdi" fillerinin yerine "istiyordu" tercih edilmiştir.

Ö. C.: Ona karşı durdum, kimse bir adım bile attıramazdı bana.

S. C.: *Ona karşı savaştım, kimse beni vazgeçiremez.*

"Yollanmak" ifadesi burada gerçek anlamının dışında "direnmek, dayanmak" anlamında kullanılmıştır. Bu düzeydeki öğrenci kelime ile karşılaştığında zihninde canlanacak olan anlam kelimenin ilk anlamı olacaktır. Bu nedenle okuyucuda kafa karışıklığına neden olması muhtemeldir. Bu nedenle bağlamdan hareketle kelimenin anlamını karşılayan "savaşmak" fiili tercih edilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir. "Adım atmamak" ifadesi asıl anlamı dışında kullanıldığı için öğrencide kafa karışıklığına sebebiyet verebilir. Bu nedenle "kimse beni vazgeçiremez" şeklinde değiştirilerek anlam daha anlaşılır duruma getirilmiştir. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Denizlere küsmüştüm.

S. C.: *Denizlere küstüm.*

"Küsmüştüm" fiili yerine düzeye uygun zaman yapısına sahip "küstüm" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Denizlerde soluk alan ben fakir, umutsuzluğum olan, umudum olan, rüyalarıma girip beni bilinmezliklerine çağıran denize artık bakamaz olmuştum.

S. C.: *Denizlerde nefes alan ben fakir, umutsuzluğum olan, umudum olan, rüyalarıma girip beni bilinmezliklerine çağıran denize artık bakamaz oldum.*

Soluk yerine daha önce de belirtildiği gibi nefes kullanılmıştır. Bu düzeyde verilen zaman yapısına sahip olmayan "olmuştum" fiili yerine "oldum" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Bu düşünceler içerisinde uykuya dalmışım.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Uykunun rahat kollarında derinlere, bilinmezliklere uçup gitmiştim.

S. C.: *Uykunun rahatlığıyla bilinmeyen şeyler görüyordum.*

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "bilinmezliklere uçup gitmek" ifadesi yerine anlamı karşılayabilecek "bilinmeyen şeyler görüyordum" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Kimse de beni bu derin uykumdan çekip çıkarmamıştı.

S. C.: *Kimse de beni bu derin uykumdan uyandırmadı.*

"Çekip çıkarmak" ifadesi mecazi bir anlama sahip olduğu için öğrenciyi zorlayabilir. Bu nedenle bağlamdan hareketle yerine "uyandırmadı" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Beyaz sis perdesi kalkar kalkmaz yine o yüzünü tam olarak seçemediğim, siyah yemenili kadın bana doğru geliyordu.

S. C.: *Uyandığım anda yüzünü tam olarak tanımadığım, siyah elbiseli kadın bana doğru geliyordu.*

"Sis perdesi kalkar kalkmaz" ifadesini öğrenci anlamlandırmakta zorluk çekecektir. Bu nedenle yerine anlamı karşılayacak olan "uyandığım anda" ifadesi kullanılmıştır. Yemeni yerine örtü kullanılacağı daha önce belirtilmiştir.

Sayfa 54

Ö. C.: Bir uçurumun kenarındaydık.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Beni tutup bu uçurumun kenarından aşağı atmaya çalışan o karanlık el kimin elidir, bilemedim.

S. C.: *Beni bu uçurumun kenarından aşağı atmaya çalışan o görünmeyen el kimin elidir, bilemedim.*

"Tutup" kelimesi cümlede ayırıcı bir özelliğe sahip olmadığı için sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır. Düzeyin üzerinde olan "karanlık el" ifadesi yerine "gereğince anlaşılıp bilinemeyen, ne olacağı, sonu belli olmayan" anlamından hareketle "görünmeyen" kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Korkuyla uyanıp bildiğim duaları okudum peşi sıra.

S. C.: *Korkuyla uyanıp bildiğim duaları art arda okudum.*

"Peşi sıra" zarfı yerine anlamı daha belirgin hale getirilen "art arda" zarfı kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Bu rüya neye işaretti?

S. C.: *Bu rüya neyi belirtiyordu?*

Düzeyin üzerinde olan "Neye işaretti" ifadesini anlamlandırma esnasında öğrencinin zorluk yaşaması muhtemeldir. "Belirti, gösterge, alamet" anlamında kullanılan bu ibare yerine bağlamdan hareketle düzeye uygun olan "belirtmek" kullanılmıştır. "Neye" soru ifadesi cümlede yapılan değişikliklerden dolayı anlam bütünlüğünü korumak adına "Neyi" olarak değiştirilmiştir.

Ö. C.: Hemen gidip kız kardeşim Hatice'ye rüyamı anlatmak ve onun yorumunu dinlemek istiyordum.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C. : Nazlı kardeşim rüyaları güzel yorumlar, söyledikleri de insanın yüreğine ferahlık verirdi.

S. C.: *Nazlı kardeşim rüyaları güzel yorumlar, söyledikleri de insanın yüreğine ferahlık veriyordu.*

Düzeyin üzerinde olan "ferahlık vermek" Krashen'in anlaşılabilir girdi kavramı doğrultusunda öğrenciye kazandırılması hedeflenerek cümlede değişiklik yapılmamıştır. B1 düzeyinde şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zaman verilmediği için "verirdi" fiili yerine "veriyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Tersane Kethüdası beni böyle karşısında görünce şaşırdı.

S. C.: *Tersane görevlisi beni böyle karşısında görünce şaşırdı.*

Kethüda kelimesi Aydın (2015) tarafından öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. "Zengin kimselerin ve devlet büyüklerinin buyruğunda çalışan, onların birtakım işlerini gören kimse, kahya" anlamlarında kullanılan bu ifade yerine bağlamdan hareketle "görevli" kelimesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Yüzüme hüzünlü bakışlar fırlatıp halımı hatırımı sormayı unutmadı.

S. C.: *Yüzüme üzgün bakarak nasılsın diye sormayı unutmadı.*

Hüzünlü kelimesinin açıklaması daha önce belirtilmiştir. Mecaz anlamda kullanılan "bakışlar fırlatmak" ifadesi yerine öğrencinin daha rahat anlamasını sağlayacak "bakmak" fiili tercih edilmiştir. "Halimi hatırımı" ifadesi "nasılsın" soru ifadesi ile değiştirilmiştir.

Ö. C.: Cuma namazına müteakip beni azaplar meydanındaki çardakta beklediğini söyledi.

S. C.: *Cuma namazının ardından beni askerler meydanındaki tahtadan yapılmış yerde beklediğini söyledi.*

Özgün cümlede geçen "Müteakip" ifadesi öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle sadeleştirme esnasında anlamca karşılığı olan "ardından" ifadesi yerine kullanılmıştır. Yapılan bu değişiklikler nedeniyle cümledeki anlamsal bütünlüğü korumak adına "namazına" kelimesi "namazının" olarak değiştirilmiştir. "Azap" kelimesi yerine ise anlamca karşılığı olan ve YTKSS (2011)'de 287 sıklık değerine sahip "asker" kullanılmıştır. "Çardak" kelimesi yerine anlamını daha belirgin veren "tahtadan yapılan yer" olarak değiştirilmiştir.

Ö. C.: Herhalde konuşacakları vardı benimle.

S. C.: *Herhalde benimle konuşacakları vardı.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Uzun zamandır ortalarda görünmeyişim onun da nazarı dikkatini celp etmiş olmalıydı.

S. C.: *Uzun zamandır ortalarda görünmeyişim onun da dikkatini çekmiş olmalıydı.*

Cümle anlamsal bütünlük çerçevesinde eksiltilirken seviye üstü kullanımlar "Nazarı dikkatini celp etmiş" cümleden çıkarılarak anlamı daha açık veren "dikkatini çekmek" ifadesi eklenmiştir.

Ö. C.: "Peki" diyerek evin yolunu tuttum.

S. C.: *"Peki" diyerek eve gittim.*

"Tutmak" fiili düzeye uygun olmasına rağmen cümlede temel anlamının dışında kullanıldığından oluşabilecek kafa karışıklığını önlemek adına "gitmek" fiili ile değiştirilmiştir.

Ö. C.: Enişte Bilal Çavuş tersanede marangozlar tayfasındaydı.

S. C. :*Enişte Bilal Çavuş tersanede marangozlar sefer işçilerinden biriydi.*

Tayfa kelimesi yerine sefer işçileri kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Ayrıca cümleye "Biriydi" zamiri eklenerek anlam daha açık hale getirilmeye çalışılmıştır.

Ö. C.: Onun oymacılıkta ileri bir maharete sahip olduğunu bilmeyen yoktu.

S. C.: *Onun oymacılıkta usta olduğunu bilmeyen yoktu.*

"İleri maharete sahip olmak" yerine anlamı karşılayan ve YTKSS (2011)'de 93 sıklık değerine sahip "usta" kelimesi tercih edilmiştir.

Ö. C.: Beni ilmimden dolayı çok sever ve kollardı.

S. C.: *Beni ilmimden dolayı çok seviyordu ve koruyordu.*

Kollamak sözcüğü yerine korumak sözcüğü kullanılmıştır. Cümlede zamansal uyumu yakalamak adına "sever ve kollardı" fiillerinin yerine "seviyordu ve koruyordu" filleri kullanılmıştır.

Ö. C.: Tersanede olup bitenleri ondan haber alırdım bazen.

S. C.: *Tersanede olan olayları bazen ondan öğreniyordum.*

"Olup bitenler" yerine daha anlaşılır kılan "olaylar" kullanılmıştır. "Haber almak" ifadesinin yerine de onu anlamca karşılayan ve B1 seviyesine uygun zamana göre uyarlanan "öğreniyordum" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Hakkımda ileri geri konuşmalara rast geldiğini ama bunu yapan densizlere ağızlarının payını hemen verdiğini anlattı bana.

S. C.: *Hakkımda ileri geri konuşmalarla karşılaştığını ama bunu yapan saygısızlara ağızlarının payını hemen verdiğini anlattı bana.*

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "rast gelmek" yerine anlamca karşılığı olan "düşünmediği, ummadığı halde karşılaşmak, rastlamak, tesadüf etmek" anlamlarından hareketle düzeye uygun olan "karşılaşmak" kelimesi kullanılmıştır. Bu değişiklik esnasına "konuşmalar" kelimesi anlamsal bütünlük sağlanmak adına "konuşmalarla" olarak değiştirilmiştir. Öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almayan "densiz" yerine ise Ölker (2011)'de 7 sıklık değerine sahip

“saygısız” tercih edilmiştir. “Ağızlarının payını vermek” deyimi öğrenciye kazandırılmak amacıyla cümlede yerini korumuştur.

Ö. C.: “Enişte sen çok iyi bir insansın.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Kız kardeşim sana emanettir!” dedim, “Allah mutluluğunuzu bozmasın!”

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Enişte Bilal Çavuş’un yüzünde bir tebessüm çizgisi belirdi, “Teveccühün Piri Reis!” diyerek akşama görüşmek üzere vedalaşıp tersaneye doğru yollandı.

S. C.: *Enişte Bilal Çavuş’un yüzünde bir tebessüm etti, “Teveccühün Piri Reis!” diyerek akşama görüşmek üzere vedalaşıp tersaneye doğru yürüdü.*

“Tebessüm” kelimesi düzeye uygun olmasına rağmen “çizgisi belirmek” ifadesiyle birlikte kullanıldığı için öğrenci bunu anlamlandırmada zorluk yaşayabilir. Burada hafif bir tebessüm etmek anlamında kullanılan ifade sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır. Anlamsal bütünlük oluşturulmak adına “etti” filli cümleye eklenmiştir. Yollandı ibaresinin açıklaması daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Kız kardeşim beni görünce sevindi, “Hoş geldin ağabey!” dedi, “Gözüm yollardaydı, yolunu gözlerdim!”

S. C.: *Kız kardeşim beni görünce sevindi, “Hoş geldin abi!” dedi, “Gözüm yollardaydı, yolunu gözlüyordum!”*

Avrupa Dilleri Ortak Gönderim Düzeyleri Çerçevesinde Hedef Öğrenici Grubunun deyimleri öğrenme yeterliliği belirtildiğinden “yolunu gözlemek” deyimi cümledeki yerini korumuştur. Ağabey yerine de daha sık kullanıma sahip olan “Abi” kullanılmıştır. “Gözlerdim” fiili yerine “gözlüyordum” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Ben de şaşkınlığımı gizlemeyerek “Hayırdır, ne ola ki?” dedim, “Yolumu neden gözler idin?

S. C.: *Ben de şaşkınlığımı gizlemeyerek “Hayırdır, ne ola ki?” dedim, “Yolumu neden gözlüyordun.*

“Gözler idin” fiili yerine “gözlüyordun” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Yoksa bir şey mi oldu?”

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Kız kardeşim Hatice, “Yok, hemen telaşlanma” dedi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: “Kaç gündür yoksun, ortalarda görünmedin, seni merak eder dururduk!”

S. C.: *“Kaç gündür yoksun, ortalarda görünmedin, seni merak ediyorduk!”*

“Eder dururduk” ifadesinde süreklilik bildiren fiil B1 seviyesine uygun değildir. Bu nedenle yerine anlamı karşılayan “merak ediyorduk” ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Günler o kadar çabuk ilerlemiş miydi?

S. C.: *Günler o kadar çabuk geçmiş miydi?*

“İlerlemek” fiili öğrencinin aklında kalan ilk anlam dışında kullanıldığı için olası kafa karışıklığına sebep olmamak adına yerine “geçmek” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: O kadar olmuş muydu?

S. C.: *O kadar zaman geçmiş miydi?*

“Olmak” fiili burada zaman kavramına yönelik kullanıldığı için öğrenci anlamlandırma esnasında zorluk yaşayabilir. Bu nedenle bağlamdan hareketle “zaman geçmiş miydi” ifadesi cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: Kız kardeşim bu kadar çok meraklandığına göre demek bir hayli zaman geçmişti aradan.

S. C.: *Kız kardeşim bu kadar çok meraklandığına göre demek çok aradan zaman geçmiş.*

Ölker (2011)’de 74 sıklık değerine sahip “hayli” sıfatı yerine 2695 sıklık değerine sahip ve anlamca eş değer olan “çok” sıfatı ile kullanılmıştır.

Birleşik zamanlı “Geçmişti” fiilinin yerine basit zamanlı hali “geçmiş” kullanılmıştır.

Ö. C.: “Bir daha olmaz Hatice Bacı” dedim, “Bundan sonra sık sık görmeye gelirim seni!”

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Sayfa 55

Ö. C.: Hatice iki güzel kız çocuğu dünyaya getirmişti.

S. C.: *Hatice iki güzel kız çocuğu dünyaya getirdi.*

"Doğurmak" anlamındaki "Dünyaya getirmek" ifadesini öğrenci bağlamdan çıkaracağı için ve öğrenciye girdi sağlanmak amacıyla değişiklik yapılmamıştır. "Getirmişti" fiili bu düzeyde verilen zaman yapısına uygun olmadığı için "getirdi" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: İkisi de gerçekten birbirinden güzel ve şirinlerdi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Birine nazlı anamın ismini vermişti "Zinnet Kız" diyerek seviyordum onu.

S. C.: *Birine nazlı annemin ismini vermişti "Zinnet Kız" diyerek onu seviyordum.*

"Anam" kelimesi günlük dilde kullanılıp fakat yazı dilinde yer almadığı için "annem olarak" değiştirilmiştir.

Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Altı yaşına gelmişti, yerinde duramıyordu.

S. C.: *Altı yaşındaydı, yerinde durmuyordu.*

"Altı yaşına gelmişti" zaman bakımından bu düzeye uygun olmadığı için yerine "altı yaşındaydı" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Yeğenlerim beni görünce hemen boynuma sarılmadılar, uzak durdular.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Sanki bir yabancıya bakar gibi bana bakıyorlardı.

S. C.: *Sanki bir yabancıya bakar gibi bana bakıyorlardı.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Kız kardeşim "Bakın dayınız gelmiş kızım!" dedi, "Hadi dayınızın elini öpün bakalım!"

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Zinnet inat ediyordu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: "Ağabey bilmem bu kız kime çekmiş, insanlardan kaçıyor hep!"

S. C.: *"Abi bilmem bu kız kime benziyor, insanlardan kaçıyor hep!"*

"Çekmek" fiili burada gerçek anlamının dışında "benzemek" anlamında kullanılmıştır. Bu nedenle sadeleştirme esnasında kafa karışıklığına sebebiyet

vermemesi için "benziyor" değişiklik yapılmıştır. Ağabey kelimesinin açıklaması daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: Hatice çocukları benden böyle uzak durduğu, çekindikleri için mahcup olmuş, üzülmüştü.

S. C.: *Hatice çocukları benden böyle uzak durduğu için utandı, üzüldü.*

"Uzak durmak" ve "Çekinmek" kelimeleri cümlede aynı anlamı karşılayabilecekleri için çekinmek ifadesi sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır. "Mahcup" kelimesi yerine B1 seviyesine uygun "Utanmak" fiili kullanılmıştır. "Üzülmüştü" fiilinin aldığı zaman yapısı bu seviyeye uygun değildir. Bu nedenle şimdiki zamanın hikayesine uyarlanmış şekilde değiştirilmiştir.

Ö. C.: "Üzülme" diyerek teselli ettim onu, "Beni gördükleri mi var? O kadar olacak işte!"

S. C.: *"Üzülme" diyerek teselli ettim onu, "Beni görmedikleri için böyle yapıyorlar."*

O kadar olacak işte ifadesini anlamlandırma esnasında öğrenci zorlanabilir. Bu nedenle bağlamdan hareketle anlamsal bütünlüğü sağlamak adına "beni görmedikleri için böyle yapıyorlar" şeklinde değişiklik yapılmıştır.

Ö. C.: Sözü rüyaya nasıl getireceğimi bilemiyordum.

S. C.: *Rüya konusuna nasıl gireceğimi bilemiyordum.*

"Sözü rüyaya nasıl getireceğimi" ifadesi yerine anlamı daha açık veren "rüya konusuna nasıl gireceğimi" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Sonunda "Dün bir rüya gördüm Hatice Bacı!" dedim.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: "Şimdi anlaşıldı ziyaretin sebebi.

S. C.: "*Ziyaretin sebebi şimdi anlaşıldı.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Söyle bakalım abi, hayırdır?"

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ağabey kelimesinin açıklaması daha önce belirtilmiştir.

Ö. C.: "Bilmem," dedim ben de, "Hayır mıdır şer midir çözemedim"

S. C.: *"Bilmem," dedim ben de, "Hayır mıdır şer midir anlamadım"*

"Şer" ifadesi öğrencinin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Fakat "hayır ve şer" ifadesi birlikte anlamlı bir bütünlük oluşturdukları için ve Krashen'in anlaşılabilir girdi bağlamından hareketle cümlede değişiklik yapılmamıştır. Temel anlamı dışında kullanılan "çözmek" fiili yerine anlamı daha belirgin kılan "anlamadım" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Kız kardeşim gözlerini dikmiş merakla bakıyordu bana.

S. C.: *Kız kardeşim sürekli merakla bana bakıyordu.*

Düzeyin üzerinde olan "Gözlerini dikmek" deyimi "Dikkatle bakmak, gözlerini ayırmadan bir yere ya da bir kimseye sürekli bakmak" anlamında kullanılmıştır. Cümlede zaten bakmak fiili zaten geçtiği için bağlamdan hareketle sadece "sürekli" zarfı cümleye eklenmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Rüyamı kısaca ona da anlattım.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Sessizce dinledi beni, sanki yorumlamak istememiştir.

S. C.: *Sessizce dinledi beni, sanki açıklamak istemedi.*

Düzeyin üzerinde olan "yorumlamak" ifadesi yerine anlamca karşılığı olan YTKSS (2011)'de 96 sıklık değerine sahip "açıklamak" fiili tercih edilmiştir. B1 seviyesinde kullanılan zaman yapılarına uygun olmayan "istememiştir" fiili yerine basit zamanlı hali "istemedi" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Ben de ısrar etmedim.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: "Nevcihan da evlendi haberin olsun" dedi sanki konuyu değiştirmek istercesine.

S. C.: *"Nevcihan da evlendi haberin olsun" dedi sanki konuyu değiştirmek istiyordu.*

Özgün cümlede geçen "istercesine" fiilindeki ek bu düzeyde verilen yapılara uymamaktadır. Bu nedenle yerine "istiyordu" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Demek sonunda Nevcihan evlendi öyle mi?

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: "Allah sahibine bağışlasın, bir yastıkta kocasınlar" dedim dalgın bir sesle.

S. C.: *“Dalgın bir sesle “Allah sahibine bağışlasın, bir yastıkta kocasınlar” dedim.*

Öğrenciye anlaşılır girdi sağlamak adına günlük yaşamda yaygın kullanılan bu ifadeler cümlede yerini korumuştur. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Nazlı anamın bana yakıştırdığı Nevcihan da evlenmişti nihayet.

S. C.: *Nazlı annemin bana yakıştırdığı Nevcihan da sonunda evlendi.*

“Evlenmişti” fiilindeki birleşik zaman yapısı bu seviyeye uygun değildir. Bu sebeple basit zamanlı yapıya dönüştürülmüştür. Nihayet sözcüğü yerine sonunda kelimesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Anam kelimesinin açıklaması yukarıda belirtilmiştir. Ayrıca cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Dalgınlaşmıştım. Gergefi işleyen ince narin elleriyle Nevcihan gözümün önüne geldi.

S. C.: *Daldım. Gergefi işleyen ince narin elleriyle Nevcihan’ı hatırladım.*

B1 seviyesinde şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zaman verilmemesi nedeniyle “dalmıştım” fiili “daldım” fiiliyle şeklinde değiştirilmiştir. Düzeyin üzerinde olan “gözünün önüne gelmek” deyiminin açıklaması daha önce belirtilmiştir. Birinci cümle tek kelimeden oluştuğu için sonraki cümleyle birleştirilmiştir.

Ö. C.: Denizlerle haşir neşir olanların evlenmesi zordu.

S. C.: *Denizlerle uğraşanların evlenmesi zordu.*

Düzeyin üzerinde olan “haşır neşir olmak” deyiminin “kaynaşmak, bir arada bulunup uğraşmak” anlamından hareketle “uğraşmak” fiiliyle değiştirilmiştir. Cümlede yapılan değişikliklerden dolayı anlamsal bütünlüğü sağlamak adına “uğraşanların” ifadesi cümleye eklenmiştir.

Sayfa 56

O. C.: Meslekleri gereği bazen neredeyse koca bir yılı seferlerde geçiren deniz adamların bu durumu evliliği çoğu zaman onlardan uzak tutardı.

S. C.: *Meslekleri gereği bazen neredeyse koca bir yılı seferlerde geçiriyordular. Deniz adamların bu durumu evliliği çoğu zaman onlardan uzak tutuyordu.*

Özgün cümle öğrencinin dikkati dağıtacak uzunlukta olduğu için sadeleştirme sırasında ikiye ayrılmıştır. B1 seviyesinde şimdiki zamanın hikayesi dışında bir yapı

verilmemesi nedeniyle "tutardı" fiili "tutuyordu" şeklinde değiştirilmiştir. Bu düzeydeki öğrenciler anlamsal bütünlükten hareketle bazı deyimlerin anlamını tahmin edebilirler. Bu nedenle öğrenciye kazandırılması hedeflenerek deyim cümlede yerini korumuştur. Cümle uzun olduğu için okuyucuda dikkat kaybına sebep olabileceği için ikiye ayrılmıştır.

Ö. C.: Ben de mesleğimden ilerleyebilmek için içimdeki aile özlemine ket vurmuş, evliliğe soğuk bakmıştım bunca zaman.

S. C.: *Ben de mesleğimde daha iyi olmak için içimdeki aile özlemini düşünmemeye çalışıyordum, evlenmeyi istemiyordum.*

İlerlemek fiili yerine daha iyi olmak ifadesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Düzeyin üzerinde olan "ket vurmak" fiilinin "engel olarak güçleştirmek, durdurmak" anlamından hareketle anlamı daha açık veren "düşünmemeye çalışıyordum" ifadesi kullanılmıştır. Yine düzeyin üzerinde bir kullanım olan "soğuk bakmak" ifadesini öğrenci anlamakta zorluk çekebileceği için yerine anlamı karşılayan "istemiyordum" fiili tercih edilmiştir. Bunca zaman ifadesi yapılan değişiklikler sonucu ayırıcı özelliğe sahip olmadığı için sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Kız kardeşimin onca ısrarına rağmen akşam yemeğine kalamadım.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: "Yapılacak işlerim var" dedim zorda kalınca, "Onca iş beni bekler!"

S. C.: *"Yapılacak işlerim var" dedim zorda kalınca, "O kadar iş beni bekler!" dedim.*

Anlatımın akışını bozmamak, konuşmalardaki bağlantıyı koparmamak için cümlenin sonuna "dedi" fiili eklenmiştir. Ayrıca YTKSS (2011)'de sıklık değerine sahip "onca" sıfatı yerine 361 sıklık değerine sahip "o kadar" ifadesi tercih edilmiştir.

Ö. C.: Kız kardeşim mahzunlaştı, başını öne eğdi, "Peki ağabey!" dedi, " Sen bilirsin! Ama yine gel olur mu? Bizi merak da koma!"

S. C.: *Kız kardeşim üzüldü, başını öne eğdi, " Peki abi!" dedi, "Sen bilirsin! Ama yine gel olur mu? Bizi merakta bırakma!"*

“Mahzun ve ağabey” kelimelerinin açıklaması daha önce belirtilmiştir. “merakta koma” ifadesi yerine anlamı daha belirgin kılan “merakta bırakma” tercih edilmiştir.

Ö. C.: “Peki, bacım!” diyerek kendimi sokağa zor attım.

S. C.: *“Peki, bacım!” diyerek kendimi sokağa zor attım.*

Ö. C.: Nereye gideceğimi bilmiyordum.

S. C. : Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Ayaklarımın beni sürüklediği yere doğru amaçsızca yürüyordum sadece.

S. C.: *Nereye gideceğimi bilmiyordum.*

Ayaklarımın beni sürüklediği yere doğru amaçsızca yürüyordum aynı anlamları çağrıştırdığı için bağlamdan anlamı karşılayan “nereye gideceğimi bilmiyordum” ifadesi cümleye eklenmiştir. Bu esnada yüklem B1 seviyesine uygun olarak uyarlanmıştır.

Ö. C.: Karşıma kim çıkarsa dalgınlığıma verip geçip gidiyordu.

S. C.: *Karşıma kim çıkarsa dalgın olduğumu anlıyordu.*

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan “dalgınlığıma verip” ifadesini öğrenci anlamlandırmada zorlanacaktır. Bu nedenle yerine anlamı karşılayabilecek olan “dalgın olduğumu anlıyordu” ifadesi cümle eklenmiştir.

Ö. C.: Bana ilişen olmuyordu.

S. C.: *Bana karışan olmuyordu.*

“İlişen” kelimesi Karışmak, rahat vermemek, müdahale etmek anlamına gelmektedir. Cümlenin bağlamından hareketle bu ifade Ölker (2011)’de 193 sıklık değerine sahip “karışmak” fiiliyle değiştirilmiştir.

Ö. C.: Sokak aralarında beni görenler, kapı ardına geçip “ İşte bakın geliyor! Bu gelen Piri Reis!” derlerdi, “Koca Reis’in ölümünden sonra buna bir haller olmuş” Hiç kulak asmadan konuşanlara, geçip gittim.

S. C.: *Sokak aralarında beni görenler, kapı arkasına geçerek “ işte bakın geliyor! Bu gelen Piri Reis!” diyordular. “Koca Reis’in ölümünden sonra değişmiş” diyordular, konuşanları dinlemeden geçiyordum.*

Aralarındaki anlam ilgisinden dolayı virgülle sıralanan cümleler, öğrencide dikkat kaybına neden olacağından cümleler sadeleştirme esnasında noktayla ikiye

ayrılmıştır. “Kapı ardına geçip” ifadesi anlamı karşılayan “kapı arkasına geçerek” şeklinde değiştirilerek düzeye uygun hale getirilmiştir. Düzeyin üzerinde olan “bir haller olmuş” deyimi “bir şeyi çok yapa yapa usanmak, yorulmak, daha önce görülmeyen davranışlar içinde olmak” anlamında kullanılmıştır. Bağlamdan hareketle yerine “değişmek” ifadesi kullanılmıştır. “Koca Reis’in ölümünden sonra değişmiş” ifadesinden sonra anlam karmaşıklığını önlemek adına düzeye uygun zaman yapısı gözetilerek “diyordular” fiili eklenmiştir. “Hiç kulak asmıyordum” yerine ise yine düzeye uygun zaman yapısından hareketle “dinlemeden geçiyordum” kullanılmıştır.

Ö. C.: Dalgındım, düşünceliydim.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Reisimizin ölümünden sonra başka başka yerlere dağılan denizciler için tuttuğum notları tamam edecek miydim?

S. C.: *Reisimizin ölümünden sonra başka başka yerlere dağılan denizciler için tuttuğum notları tamamlayacak mıydım?*

Özgün cümlede geçen “tamam etmek” ifadesi yerine daha yaygın kullanılan ve yazı dilinde yer alan tamamlamak fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Yoksa rüyam buna mı işaretti?

S. C.: *Yoksa rüyam bunu mu belirtiyordu?*

İşaret kelimesinin açıklaması daha önce belirtilmiştir. Yapılan bu değişiklikten dolayı “Buna” ifadesi “Bunu” şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Bu sorular birer cevap bulmaya uğraşırken birden tanıdık bir sokakta olduğumu fark ettim.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Nevcihanların evlerinin önünde geçerken gayriihtiyari pencereye ilişti gözüm.

S. C.: *Nevcihanların evlerinin önünde geçerken istemeyerek pencereye baktım.*

“Gayriihtiyari” kelimesi öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle yerine anlamsal karşılığı olan “istemeden” kelimesi kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde olan “ilişmek” kelimesi “bir şeye hafifçe dokunmak,

takılmak" anlamında kullanılmıştır. Bu anlamlardan yola çıkarak yerine bağlamdan hareketle seviyeye uygun olan "bakmak" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Bir an Nevcihan'ın bsilüetini görür gibi oldum camlarda.

S. C. : *Bir an Nevcihan'ın gölgesini camlarda sanki gördüm.*

"Silüet" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle anlamsal karşılığı olan ve YTKSS (2011)'de 109 sıklık değerine sahip "gölge" kelimesi tercih edilmiştir. "Görür gibi oldum" yerine anlamca karşılığı olan "Sanki gördüm" ifadesi kullanılarak anlam daha açık hale getirilmiştir. Ayrıca cümle sadeleştirme esnasında kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Ancak boş bir hayaldi bu.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö.C.: Nevcihan evlenmiş barklanmış artık.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Günlük kullanımda yaygın olan "evlenmek barklanmak" ifadesi öğrenciye girdi sağlamak amacıyla cümlede yerini korumuştur.

Ö. C.: Şimdi başkaları oturmaktaydı bu evde.

S. C.: *Şimdi başkaları bu evde oturuyordu.*

"Oturmaktaydı" fiili yerine düzeye zaman yapısına sahip "oturuyordu" fiili tercih edilmiştir. Cümle sadeleştirme esnasında kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Yahudilerin oturduğu mahalleye sürüklemişti adımlarım beni.

S. C.: *Yahudilerin oturduğu mahalleye istemeyerek geldim.*

Düzeyin üzerinde olan "adımlarım sürüklemişti" ifadesi yerine düzeye uygun olan "istemeyerek geldim" şeklinde değiştirilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Yine o kapının önünde durup evin pencerelerine dikmiştim gözümü.

S. C.: *Yine o kapının önünde durup evin pencerelerine sürekli bakıyordum.*

Mecazlı bir anlatım olan "Göz dikmek" ifadesi "bir şeyi ele geçirmek isteğine kapılmak" anlamında kullanılmıştır. Seviyeye uygun olarak "sürekli bakıyordum" şeklinde değiştirilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Bahçede oldukça genç ve güzel bir kadın tek başına oturmuş gergef işliyordu.

S. C.: *Bahçede çok genç ve güzel bir kadın tek başına oturmuş nakış işliyordu.*

"Gergef" kelimesi öğrencilerin bilmesi muhtemel kelimeler arasında yer almamaktadır. Bu nedenle anlamca karşılığı olan "nakış" kelimesi ile değiştirilmiştir. YTKSS (2011)'de 183 sıklık değerine sahip "oldukça" sıfatı yerine anlamca eş değer olan ve 2695 sıklık değerine sahip "çok" sıfatı tercih edilmiştir.

Ö. C.: Endülüs seferinde Kral Ferdinand'ın zulmünden kaçırıp kurtardığımız insanlar arasında Yahudi aileler de vardı.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Sayfa 57

Ö. C.: Bunların bir kısmını Padişah Efendimizin emriyle beraberimizde İstanbul'a getirmiştik.

S. C.: *Bunların bir kısmını Padişah Efendimizin emriyle beraberimizde İstanbul'a getirdik.*

Birleşik zamanlı "getirmiştik" fiilinin yerine düzeye uygun basit zamanlı hali "getirdik" kullanılmıştır.

Ö. C.: Bir kısmı da buraya Gelibolu'ya yerleştirilmişti.

S. C.: *Bir kısmı da buraya Gelibolu'ya yerleştirildi.*

"Yerleştirilmişti" fiilindeki zaman yapısı B1 düzeyine uygun değildir. Bu nedenle "yerleştirildi" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: O zamanlar siyah yeldirmeli yaşlı bir kadınla yanındaki küçük kızı da Gelibolu'ya getirmek üzere gemimize almıştık.

S. C.: *O zamanlar siyah elbiseli yaşlı bir kadınla yanındaki küçük kızı da Gelibolu'ya getirmek üzere gemimize aldık.*

"Yeldirme" kelimesi öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle "Kadınların çarşaf yerine kullandıkları, başörtüsü ile birlikte giyilen hafif üstlük" anlamlarından hareketle yerine "elbise" kelimesi kullanılmıştır. "Almıştık" fiili yerine düzeye uygun zamana sahip "aldık" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Yolculuk sırasında yaşlı kadının ölümü üzere kimsesiz kalan küçük kız çocuğunu başka bir Yahudi aile sahiplenmişti de onları getirip bu eve yerleştirmiştik.

S. C.: *Yolculuk sırasında yaşlı kadının ölümü üzere kimsesiz kalan küçük kız çocuğunu başka bir Yahudi aile sahiplendi. Onları getirip bu eve yerleştirdik.*

Aralarındaki anlam ilgisinden dolayı virgülle sıralanan cümleler, öğrencide dikkat kaybına sebep olacaktır. Bu nedenden dolayı sadeleştirme aşamasında ikiye ayrılmıştır.

"Sahiplenmişti" fiilinin yerine basit zamanlı "sahiplendi" fiili kullanılmıştır. "Yerleştirmiştik" fiili yerine ise seviyeye uygun "yerleştirdik" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Aradan yıllar geçmesine rağmen ben ne siyah yeldirmesi rüzgarda savrulup duran yaşlı kadını ne de o güzel kız çocuğunu hiç unutamamıştım.

S. C.: *Aradan yıllar geçmesine rağmen ben ne siyah elbisesi rüzgarda savrulan yaşlı kadını ne de o güzel kız çocuğunu hiç unutamadım.*

Yeldirme kelimesi yerine elbise kelimesinin kullanılacağı daha önce belirtilmiştir. Birleşik zamanlı "unutamamıştım" fiili "unutamadım" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Şimdi karşımda duran bu güzeller güzeli genç kız o muydu yoksa?

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Bir an göz göze gelmiştik.

S. C.: *Bir an göz göze geldik.*

"Gelmiştik" fiili yerine düzeye uygun "geldik" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Yüreğimde şimşekler çaktı.

S. C.: *Çok sevindim.*

Düzeyin üstünde ve mecazlı kullanım olan "yüreğinde şimşek çakmak" ifadesi seviyeye uygun anlamsal karşılığı olan "çok sevinmek" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Beyaz yüzü ve zeytin karası gözleri bir daha hiç çıkmamacasına belleğime kazınmıştı sanki.

S. C.: *Beyaz yüzü ve zeytin karası gözleri sanki hiç unutmayacağım şeklide aklımda kaldı.*

"Belleğe kazınmak" ifadesi seviye üstü bir kullanım olduğu için anlamca karşılığı olan "aklımda kaldı" ifadesiyle değiştirilmiştir. "Çıkmamacasına" fiilini öğrenci anlamlandırma esnasında zorluk yaşayabilir. Bu nedenle bağlamdan hareketle "unutamayacağım şekilde" ifadesiyle değiştirilmiştir. Bu değişiklikler

nedeniyle anlamsal bütünlüğü korumak adına "sanki ve bir daha" ifadeleri cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Aramızda hayli yaş farkı vardı.

S. C.: *Aramızda çok yaş farkı vardı.*

Ölker (2011)'de 74 sıklık değerine sahip "hayli" sıfatı yerine 2695 sıklık değerine sahip "çok" sıfatı tercih edilmiştir.

Ö. C.: Bunu düşününce yüreğime doluşan hisleri uzaklaştırmaya çalıştım.

S. C.: *Bunu düşününce yüreğimde hissettiklerimi unutmaya çalıştım.*

Özgün cümlede geçen "yüreğimde doluşan hisler" yerine anlamı daha açık ifade eden "yüreğimde hissettiklerim" ifadesi tercih edilmiştir. "Uzaklaştırmak" fiili cümlede mecazlı bir anlamda kullanıldığı için yerine anlamı daha açık veren "unutmak" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Sokaktan koşar adımlarla uzaklaştım.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Yürürken her şeyi unutmaya çalıştım her şeyi.

S. C.: *Yürürken her şeyi unutmaya çalıştım her şeyi.*

Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Kendime mukayyet olmam gerekiyordu.

S. C.: *Bunları düşünmemem gerekiyordu.*

Öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almayan "mukayyet" kelimesi "korumak, gözetmek" anlamında kullanılmıştır. Fakat önceki cümleyle bağlantılı olarak bu anlamların kullanılması kafa karışıklığına sebep olabileceğinden yerine anlamı karşılayan "düşünmemek" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Bundan hiç kimseye, kız kardeşime bile söz etmemiştim.

S. C.: *Bundan hiç kimseye, kız kardeşime bile söylemedim.*

"Söz etmemiştim" fiili yerine anlamı karşılayan "söylemedim" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Başıma gelen bu hal yüzünden beni ayıplamalarından korkuyordum.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Mart ayının ilk günleri böylece geçip gitmişti.

S. C.: *Mart ayının ilk günleri böylece geçti.*

Mecazlı bir anlama sahip olan "geçip gitti" yerine bağlamdan hareketle anlamı karşılayan "geçti" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Nihayet ceylan derisi üzerine çizeceğim haritanın hayali düştüğünde zihnime bir sandık dolusu haritayı çıkarıp sırasıyla incelemiştim.

S. C.: *Sonunda ceylan derisi üzerine çizeceğim haritanın hayalini düşündüğüm zaman bir sandık dolusu haritayı çıkarıp sırasıyla inceledim.*

Mecazlı bir anlatım olan "zihnime düşmek" ifadesi bu düzeye uygun olmadığı için öğrenci anlamlandırma esnasında zorluk yaşayacaktır. Bu nedenle bağlamdan hareketle yerine "düşündüğüm zaman" ifadesi tercih edilmiştir. "İncelemiştim" fiili yerine düzeye uygun basit zamanlı "inceledim" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Tuttuğum notları ve seyir halindeyken karaladığım harita parçalarını tekrar be tekrar gözden geçirerek bir zaman gecenin sessizliğinden kendimden geçmişim.

S. C.: *Tuttuğum notları ve seyahat halindeyken çizdiğim harita parçalarını tekrar be tekrar gözden geçirerek bir zaman gecenin sessizliğinde uyumuşum.*

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "karalamak" fiilinin "Taslak olarak yazmak veya çizmek" anlamlarından hareketle yerine "çizmek" fiili kullanılmıştır. "Be" ifadesi kazanım sağlamadığı için sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır. "Kendimden geçmişim" ifadesi yerine bağlam doğrultusunda anlamı daha açık veren "uyumuşum" fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Kitapların içine gömüldükçe acılarını da unuttuğumu fark ettim.

S. C.: *Kitaplarla çok ilgilendiğim zaman acılarını da unuttuğumu fark ettim.*

"Kitaplara gömülmek" ifadesini bu seviyedeki öğrenci anlamakta zorluk çekebileceği için anlam bütünlüğünden yola çıkarak yerine "kitaplarla çok ilgilenmek" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Böylelikle amcamın acısını da azaldığını hissediyordum.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Kaledekiler benim kendimi böyle odaya kapatarak saatlerce bazen günlerce ortadan kayboluşuma alışmışlardı artık.

S. C.*: Kaledekiler benim kendimi böyle odaya kapatarak saatlerce bazen günlerce ortadan kayboluşuma artık alıştılar.*

Özgün cümlede geçen “alışmışlardı” fiilinin yerine “düzeye uygun zaman yapısına sahip “alıştılar” fiili kullanılmıştır.

Ö. C.: Denizlerle ilgili çok şey görmüş, öğrenmiştim ki bu bilgilerin yok olup gitmesine gönlüm razı olmuyordu.

S. C.: *Denizlerle ilgili çok şey gördüm, öğrendim bu bilgileri unutmaya gönlüm razı olmuyordu.*

Avrupa Dilleri Ortak Gönderim Düzeyleri Çerçevesinde Hedef Öğrenici Grubunun deyimleri öğrenme yeterliliği belirtildiğinden “gönlü razı olmamak” deyimi cümledeki yerini korumuştur. “Öğrenmiştim” fiili bu düzeye uygun zaman yapısına sahip değildir. Bu nedenle “öğrendim” şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişiklikler sonucunda anlamsal bütünlüğü sağlamak adına “görmüş” fiili “gördüm” şeklinde değiştirilip “ki” eki de cümleden çıkarılmıştır.

Sayfa 58

Ö. C.: Bu birikimi bir haritada üzerine aktararak diğer denizcilerle de paylaşmak istiyordum.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: “İşte bakın, diyecektim onlara, “Ben nerelere kadar gittim.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Karanlık denizleri aşıp tılsımına kapıldığınız adaları ayaklarınıza kadar getirecek gücüm vardır benim.

S. C.: *Karanlık denizleri aşıp görüntüsünden etkilendiğiniz adaları ayaklarınıza kadar getirecek gücüm vardır.*

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan “tılsım” kelimesi, “doğaüstü işler yapabileceğine inanılan güç, büyü” anlamlarında kullanılmaktadır. Fakat öğrenci anlamlandırmada güçlük yaşayacağı için bağlamdan hareketle anlamı karşılayan “görüntüsünden etkilenmek” ifadesi kullanılmıştır. “Benim” zamiri cümlede ayırıcı bir özelliğe sahip olmadığı için cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Zira ilimle aşmayacağı şey yoktur insanın.

S. C.: *Çünkü insanın ilimle başaramayacağı şey yoktur.*

“Zira” bağlacı düzeyin üzerinde olması nedeniyle anlamca eşdeğer ve 698 sıklık değerine sahip “çünkü” bağlacı ile değiştirilmiştir. “aşmak” ifadesi Geçmek,

yüksek, uzak veya geçilmesi güç bir yerin öte yanına geçmek" anlamında kullanılmıştır. Fakat bağlamdan hareketle anlamı daha açık belirten "başarmak" ifadesi kullanılmıştır. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Uzakların ilimle nasıl yakın kılındığının da delilidir bu harita.

S. C.: *Bu harita uzakların ilimle nasıl yakınlaştığının kanıtıdır.*

"Delil" ifadesi yerine seviyeye uygun olan ve anlamca karşılığı olan "kanıt" tercih edilmiştir. "Yakın kılmak" yerine bağlamdan hareketle "yakınlaşmak" kullanılmıştır. Cümle sadeleştirme esnasında kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Tabi yine de inanmak ya da inanmamak sizin elinizde olan bir şeydir."

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Nasıl da kendimi kaptırmıştım.

S. C.: *Çok etkilendim.*

Düzeyin üzerinde olan "kaptırmak" fiili "bir şeyin etkisinden kurtulamayacak duruma düşmek" anlamında kullanılmıştır. Bu anlamlardan hareketle düzeye uygun "çok etkilenmek" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Bu halimden kim olsa korkar idi.

S. C.: *Bu halimden kim olsa korkar.*

B1 seviyesinde ek şeklinde "idi" eki verilmediği için sadeleştirme esnasında cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Sanki cezbeye tutulmuştum.

S. C.: *Çok heyecanlandım.*

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan "cezbeye tutulmak" öğrencilerin anlamakta zorluk yaşayacağı bir ifadedir. Bu nedenle bir duygu veya bir inanışın etkisiyle aşırı ölçüde coşup kendinden geçmek" anlamlarından hareketle yerine "çok heyecanlanmak" ifadesi kullanılmıştır. Yapılan bu değişikliklerden ötürü "sanki" sanki cümleden çıkarılmıştır.

Ö. C.: Bazen yürüyüş yapmak için kaleden çıktığım olurdu.

S. C.: *Bazen yürüyüş yapmak için kaleden çıkıyordum.*

"Çıktığım olurdu" ifadesi yerine anlamı daha belirgin kılan "çıkıyordum" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Böyle bir günde eniştem Bilal Çavuş ile yolda karşılaştık.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Çalışmalarımdan nasıl olmuşsa haberdar olmuştu.

S. C.: *Çalışmalarımı bir şekilde duymuş.*

"Nasıl olmuşsa haberdar olmuştu" yerine aynı anlamı karşılayan ve daha açık belirten "Bir şekilde duymuş" ifadesi kullanılmıştır. Bu değişikliklerden ötürü "çalışmalarımdan" kelimesi "çalışmalarımı" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Halimi hatırımı sorduktan sonra sözü hemen çalışmalarıma getirdi.

S. C.: *Halimi hatırımı sorduktan sonra hemen çalışmalarımdan bahsetti.*

Mecazlı anlama sahip "sözü çalışmalarıma getirdi" yerine bağlamdan hareketle anlamı daha açık veren "çalışmalarından bahsetti" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Harita çizmenin kolay bir iş olmadığını, büyük bir araştırma ve ihtimam gerektirdiğini anlattım ona dilim döndüğünce.

S. C.: *Harita çizmenin kolay bir iş olmadığını, büyük bir araştırma ve özen gerektirdiğini anlatmaya çalıştım.*

"İhtimam" kelimesi Aydın (2015) tarafından hazırlanan öğrencilerin bilmesi gereken kelime listesinde yer almamaktadır. Bu nedenle seviyeye uygun anlamca karşılığı olan "özen" tercih edilmiştir. "Dilim döndüğünce" ifadesini bu seviyedeki öğrenci anlamlandırmada zorluk yaşayabilir. Bu nedenle sadeleştirme sırasında anlamı daha açık veren "anlatmaya çalıştım" fiiliyle değiştirilmiştir.

Ö. C.: Çalışmalarım hakkında kısaca bilgi verdim.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Sokaklar arkamızda tükeniyor, biz de bu sohbet üzerine ilerleyip gidiyorduk.

S. C.: *Sokaklar arkamızda eskiyor, biz de bu sohbet üzerine konuşuyorduk.*

"Güçsüzleşmek, bitkinleşmek, yılgınlaşmak" anlamına gelen "tükenmek" fiili yerine bağlamdan hareketle "eskimek" fiili kullanılmıştır. "İlerleyip gidiyorduk" ifadesi mecazlı bir anlatıma sahiptir. Onun yerine anlamı daha açık veren "konuşuyorduk" fiili tercih edilmiştir.

Ö. C.: Bu sırada karşımıza birdenbire kethüdanın adamları Sarı Çelebi ile İlyas Çavuş çıkmışlardı.

S. C.: *Bu sırada birdenbire görevlinin adamları Sarı Çelebi ile İlyas Çavuş karşımıza çıktı.*

Kethüda yerine daha önce belirtildiği gibi görevli kullanılmıştır. "Çıkmışlardı" fiili sadeleştirme esnasında "çıktılar" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Sarı Çelebi'nin bir gözü bir yana bakardı, diğer gözü bir yana.

S. C.: *Sarı Çelebi'nin bir gözü bir yana bakıyordu, diğer gözü bir yana bakıyordu.*

B1seviyesinde şimdiki zamanın hikayesi dışında birleşik zaman yapısı verilmemektedir. Bu nedenle "bakardı" fiili yerine "bakıyordu" fiili kullanılmıştır. Anlamsal bütünlüğü tamamlamak adına cümleye "bakıyordu" yüklemi cümleye eklenmiştir.

Ö. C.: İlyas Çavuş'un ise şahin bakışları vardı.

S. C.: *İlyas Çavuş'un ise kötü bakışları vardı.*

"Şahin bakış" ifadesindeki "şahin" sıfatı bu düzeyin üzerinde bir kullanıma sahiptir. Bu nedenle yerine seviyeye uygun YTKSS (2011)'de 188 sıklık değerine sahip "kötü" sıfatı kullanılmıştır.

Ö. C.: Bakışlarındaki bu vahşilik insanın soluğunu keserdi.

S. C.: *Bakışlarındaki bu kötülük insanı korkutuyordu.*

"Vahşi" kelimesi "kaba, saygısız, uyum sağlayamayan" anlamında kullanılmıştır. Bu anlamlardan hareketle "kötü" ifadesi tercih edilmiştir. Mecazlı bir anlama sahip olan "soluğunu kesmek" ifadesi yerine anlamı daha belirgin kılan "korkutuyordu" fiili tercih edilmiştir. Bu değişikliklerden ötürü "İnsanın" kelimesi "insanı" şeklinde değiştirilmiştir.

Ö. C.: Yüzündeki yara izi o seferden kalma anılarımı hatırlatmıştır yine bana.

S. C.: *Yüzündeki yara izi o seferden kalma anılarımı yine bana hatırlattı.*

Duyulan geçmiş zamanın hikayesi bu seviyeye uygun zaman yapılardan olmadığı için "hatırlatmıştır" fiili "hatırlattı" şeklinde değiştirilmiştir. Cümle kurallı hale getirilmiştir.

Ö. C.: Böyle bir süre birbirimize bakmıştık da konuşacak bir laf bulamamışlardı.

S. C.: *Böyle bir süre birbirimize baktık da kimse konuşmadı.*

"Bakmıştık" fiili yerine basit zamanlı "baktık" kullanılmıştır. "Konuşacak bir laf bulamadılar" ifadesi yerine ise anlamlandırmada kolaylık sağlamak adına "kimse konuşmadı" ifadesi kullanılmıştır.

Ö. C.: Enişte Bilal Çavuş bana bakıp “Bir şey söylemeyecek misin?” dedi.

S. C.: Cümle aynen korunmuştur.

Ö. C.: Hayır, söylemeyecektim. Bundan sonra sözü ilmimi aktardığım eserlerim söyleyecekti.

S. C.: *Hayır, söylemeyeceğim. Bundan sonra sözü ilmimi aktardığım eserlerim söyleyecek.*

Özgün cümlede kullanılan birleşik zamanlı filer B1 düzeyinde verilen zaman yapılarına uygun olmadığı için “söylemeyecektim” fiili yerine “söylemeyeceğim” fiili “söyleyecekti” fiili yerine basit zamanlı “söyleyecek” fiili kullanılmıştır.

SONUÇ

Son zamanlarda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili yapılan araştırma ve çalışmalarda artış görülmektedir. Bunda eğitim, turizm ve seyahat, iş hayatı, sosyal ve kültürel iletişim, bilgi ve medya alanı ile uluslararası ilişkiler gibi birçok etken vardır. Sürekli gelişim halinde olan dilin, tek bir yöntemle öğretilmesi mümkün değildir. Dil öğretim sürecinde kullanılagelen yönteme bağlı kalmak yerine hedef kitlenin niteliği gözetilerek uygun olan yöntemi tercih etmek sürecin daha rahat atlatılmasını sağlayacaktır. Bu sebeple öğretimde kullanılacak yöntem bu değişimlere uyum sağlamalı ve yenilikleri ve eksiklikleri göz ardı etmemelidir. Bu doğrultuda yurt içinde ve yurt dışında eğitim veren kurumlar önemli işleve sahiptir. Türkçe öğretimi faaliyetlerinde kullanılmak üzere Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metnini (CEFR) esas alarak dil yeterlik düzeylerine uygun ders kitap setleri hazırlanmıştır. Yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında hazırlanmış ders kitaplarında yer alan metinler öğrencinin okuma anlama becerisini geliştirmek için yeterli değildir. Ders kitapları dışında Türkçe öğrenenlerin faydalanabileceği seviyelere göre hazırlanmış alternatif materyallerin olması çalışmayı önemli kılmaktadır. Öğretmen merkezli sürdürülen bir öğrenim süreci yerine öğrenicinin de aktif olduğu çeşitli etkinlikler yapılarak öğrencinin dile hakim olması daha da kolaylaştırılabilir. Öğrenmeyi kalıcı kılan etkinlikler düzenlenebilir ve bu sayede öğrendiği yabancı dile sürekli maruz kalan öğrencinin öğrenme süreci daha hızlanabilir.

Bu çalışmada, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde materyal eksikliğinin giderilmesine katkı sağlamak ve alanda yapılacak araştırma ve çalışmalara model oluşturmak hedeflenmiştir. Bu çalışmanın benzerlerinden fakına gelecek olursak daha önce yapılmış çalışmalar incelendiğinde genel anlamda teorik bilgilere daha fazla yer verilip uygulama kısmına daha az yer verildiği görülmektedir. Bu eserde ise uygulama kısmına daha geniş yer verilmiştir. Ayrıca daha sadeleştirilmiş eserler çoğunlukla hikâye türü iken Piri Reis adlı eserle roman sadeleştirmesi yapılmıştır.

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni doğrultusunda belirlenen yeterlilik düzeyleri, seviyeye uygun dil bilgisi kuralları, kazanımlar göz önüne alınarak bu kazanımlar doğrultusunda okuma-anlama becerisini geliştirmeye yönelik olarak sadeleştirmesi denemesi yapılmıştır. Metinlerin sadeleştirilmesi aşamasında, kabul gören Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili hazırlanmış sözcük ve dil bilgisi listesi bulunmadığı için, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe B1 öğretim seti ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda bulunan dil bilgisi kuralları ve yapıları ile Murat Aydın tarafından düzeylere göre oluşturulan kelime listesinden faydalanılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen B1 düzeyindeki öğrencinin öğrendiklerini sınaması için ekler kısmında metni anlama soruları verilmiştir. Ayrıca öğrencinin metni okurken faydalanabileceği Türkçe- Türkçe sözlük kısmı da çalışmanın sonuna eklenmiştir. Bundan sonraki sadeleştirme çalışmaları için bazı öneriler:

- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde her düzey için kelime listesi oluşturmak ve dil bilgisinin net çerçevesini belirlemek için uzmanlar tarafından çalışmalar yürütülmelidir.
- Öğrencinin kelime dağarcığının gelişmesiyle birlikte farklı kaynakları okuyup anlaması daha az zaman alacaktır. Yapılan sadeleştirme çalışmalarında metnin özgün haline sadık kalınmalıdır. Yanlış kelime tercihi ya da gelişigüzel eksiltme ve eklemeler metnin dokusuna zarar vermekle beraber metne yapaylık kazandırabilir.
- Çalışmalar sonuna öğrencinin faydalanabileceği bir sözlük eklenebilir. Verilen metnin sadeleştirilmiş ve özgün hali öğrenciye verilip aradaki farkları ve kazanımları görmeleri sağlanabilir.
- Sadeleştirme işleminin herhangi bir yazınsal metne uyarlanabilmesi için, uygulanan ölçütlerin nasıl kullanıldığına ilişkin bir taslak oluşturulabilir. Böylelikle sonraki çalışmalarda izlenecek yol ve yöntemin belirginliği çalışmayı yapana kolaylık sağlayacaktır.
- Yabancılara Türkçe öğretiminde seviyelere göre metinler oluşturulmalıdır. Bu sayede öğrenici öğrenememe kaygısından uzaklaşacak ve bu sayede özgüveni artacaktır.

- Öğrencilerin dil seviyelerine göre uygun olan kelimeler belirlenip bu kelimelerin sıklığından yola çıkarak alıştırma metinleri oluşturulabilir. Bu sayede okuma anlama hızları artacaktır.
- Materyal hazırlanırken hedef dilin kültürüne dair öğrencide ilgi, öğrenme isteği uyandırmak gerekir. Öğrendiği dilin kültürel ögeleriyle ilgili zihninde bir alt yapının oluşmasıyla dile adapte olması kolaylaşacaktır.
- Metinlerin sadeleştirilmesi sırasında seviyenin altına düşüp çok fazla basite kaçılmamasına dikkat edilmelidir. Bu durum okuyucuda okuma isteğinin azalmasına sebebiyet verebilir.
- Sadeleştirme yapılırken metindeki zaman uyumuna ve asıl kurgudan uzaklaşmamaya dikkat edilmelidir.

KAYNAKÇA

Akbayır, S. (2003). Cümle ve Metin Bilgisi. Ankara: Deniz Kültür

Aksan, D. (2015). Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, Ankara: Türk Dil Kurumu.

Aydın, M. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders ve Okuma Kitaplarındaki Kelime Sıklığı ve Tüm Seviyelere Göre Söz Varlığı Çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bakan, H. (2012). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metin dilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Bir Sadeleştirme Denemesi: Sait Faik Abasıyanık, Meserret Oteli. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler. Hacettepe Üniversitesi

Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M., & Özdemir, C. (Ed.). (2015). Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabı. Ankara: Türk Diyanet Vakfı.

Başkan, Ö. (2006). Yabancı Dil Öğretimi İlkeler ve Çözümler, İstanbul: Multılıngual

Berardo, S.A. (2006). The Use of Authentic Materials in the Teaching of Reading. *The Reading Matrix, 6 (2), September*, 60-69.

Bölükbaş, F. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin dildüzeylerine göre sadeleştirilmesi. International Journal of Languages Educationand Teaching, Mannheim, 924-935.

Büyük Türkçe Sözlüğü, Yazım Klavuzu

Crossley, S. A., David A.ve Danielle S. M. (2012). Text Simplification and Comprehensive Input: A Case for Intuitive Approach. Language Teaching Research 16/1 (89-108).

Crossley, S. ve McCarthy, P., Louwerse, M., McNamara, D. (2007). A Linguistic Analysis of Simplified and Authentic Texts. The Modern Language Journal. 91,15-30.

Demircan, Ö. (2013). Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri. Der Yayınları, İstanbul

Demirel, Ö. (201,). Yabancı Dil Öğretimi. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara

Dilidüzgün, Ş. (1995). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazınsal Metinler. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doğan, C., Doğan, S. (2011). Yabancı Dil Öğretiminde Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi ve Çağdaş Yabancı Dil Öğretiminde Vazgeçilemezlik Nedenleri.1st International Conference on Foreign Language Teaching and Applied inguistics.Mayıs 5-7 (256-261).

Durmuş, M. (2013). İkinci/Yabancı Dil Öğretiminde Sadeleştirilmiş Metin Sorunları Üzerine, Bilig 65: 135-150.

Erdem, M. D., Memiş, M.R. (2013). Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler. Turkish Studies, 8 (9), 297-318.

Green, A.ve Bonnie E. Y. (2001). Using the Web in Elementary French and German Courses: Quantitative and Qualitative Study Results. CALICO Journal,(89-122).

Günay, D. (2003). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual.

Günay, D. (2013a). *Metin Bilgisi.* İstanbul: Papatya.

Güneş, F. (2011). Dil Öğretim Yaklaşımları ve Türkçe Öğretimindeki Uygulamalar.

Güneş, F. (2013). Türkçe Öğretiminde Yaklaşımlar ve Modeller. Ankara: PegemAkademi Yayınları

Güzel, A. (2010). İki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimi. Ankara: Öncü Basımevi.

Hengirmen, M. (2006). Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi Ankara: Engin Yayın Evi.

Hişmanoğlu, M. (2005). Teaching English Through Literature. Journal of Language and Linguistic Studies, Vol.1, No.1, April, 53-66.

İpek, S. (2016). Yakup Kadri Karaosmanoğlu hikâyelerinin b1 düzeyine Türkçe öğretim materyali olarak uyarlanması. Yüksek Lisans Tezi, Varşova Üniversitesi Şarkiyat Fakültesi, Varşova

Karaağaç, G. (2013). *Dil bilimi terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu

Keskin, F. (2010). Yetişkinlere yönelik yabancı dil olarak Türkçe derslerinde yazınsal metinlerle kültür aktarımı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Krashen, S. (1985). The Input Hypothesis: Issues and Implications. London: Longman.

Lotherington-Woloszyn, H. (1993). Do Simplified Texts Simplify Language Comprehension for ESL Learners? Theory and Application. Ed. M.L. Tickoo. SEAMEO Regional Language Centre Press. (140-154).

Lüleci, M. (2011). Gerçekleşsek de mi, Öğretsek? Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Otantik Malzeme. III. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü ve Türk Dil Kurumu Yay. 541-553

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu (2009). Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme, Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8 (15), 123 – 148.

Ölker, G. (2011). Yazılı Türkçenin Kelime sıklığı sözlüğü (1945-1950 arası). Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Peacock, M. (1997). "The Effect of Authentic Materials on the Motivation of EFL Learners", ELT Journal 51/2, 144-156.

Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (1), 19-30.

Yalın, H. İ. (2010). Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme. Ankara: Pegem Yayınları.

https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/ avrupa-yeterlilikler-cercevesi

www.tdk.gov.tr.

EKLER

EK 1: PİRİ REİS ÖZGÜN METİN

BİRİNCİ KİLİT - KORSANLIK YILLARI

"Gizli değildir ki bu Osmanlı Devleti'nde en büyük dayanak olup şanına iş, güç edinüp önem verilmek ön sırada bulunan deniz işleridir. Zira bahtı gelişen devletin revnak ve unvanı iki karaya ve iki denize hükmetmektedir. Bundan başka Osmanlı ülkesinin çoğu, adalar ve kıyılar olduğundan hele saltanatın yöresi, yani İstanbul'un velinimetinin iki deniz olduğunda kimsenin şüphesi yoktur. Bundan sonra, dünyanın dört bölüğünden biri olan Avrupa'ya İslamlar yakın zamanlarda geçüp burası ile ilgilendiler. Eski padişahlar, olağanüstü sayılacak savaş ve tedbirlerle ancak Rumeli, Bosna ve Üngürüs (Macaristan) birazını ele geçirebildiler. Söylenen yerler Avrupa'nın bir kıyısıdır. Bu kadarını elde tutmak, gözetüp korumak denizlerin elde bulunmasına bağlı olduğu için geçmişte himmet ederlerdi. Bugün de önemli olan gafleti koyup yine elden geleni yapmaktır. Yüce Allah başarı versin. Bundan sonra öğütleri söylemeğe başlayalım."

Seyir güvertesinde tek başıma durmuş, dalgaları yararak ilerleyen geminin sisler içerisinde bata çıka ilerleyişine bakıyor, bu uçsuz bucaksız suların acaba bir sonu var mıdır diye düşünüyordum. Yanımda bir gölge belirivermişti. Sesine biraz gizem vermeye çalışan aksakallı adam, "Bak Muhittin!" demişti de durup ona bakmıştım. "Bu deniz korsan kaynar. Korsanları bilir misin sen? Hiç acımaları yoktur. Kadın çocuk dinlemez kılıçtan geçirirler. Gemileri avlar masum insanları öldürürler. Fazla dolaşma ortalarda!

İleriki yıllarda bu adama alışacak ve bir daha kopmayacak bir bağla bağlanacaktım. Ama o sırada çok korkmuş, bir anda, çocuk aklımla korsan gemilerini gözümün önüne getirmeye çalışmıştım. Korsan gemilerinin güvertesinde

asılı siyah bir bayrak olurdu. Bayrağın üzerinde iki çapraz kılıç ve bu kılıçların ortasında bir kuru kafa…

Dalgınlığım amcamın, evet amcam Koca Reis'in gür sesiyle bölünmüştü. Bu nida bana nasıl da güven vermişti. Hemen onun koruyucu kanatları altına sığınmak istemiştim. Babamın ölümünden sonra sığındığım insan, Koca Reis, "Reis Baba", "Azapların Reisi" olarak da anılan Kemal Reis'ten başkası değildi.

Bir an evvel işimin başına döndüm. Korsanları aklıma getirmemeye çalıştım ama biliyordum ki bir gün onlarla mutlaka karşılaşacaktık. Leventlerin arasında, "Rodoslu, Sunturlu, Venedikli, Cenevizli" isimleri dolaşıyordu. Bunların ne olduğunu, neyi temsil ettiklerini anlamaya çalışıyordum o yıllarda. Ancak hiç de iyi bir şey olmadıklarını, yüzlerdeki ifadelerden çıkarabiliyordum işte… Bu isimler geçtiği zaman yüzler asılır ciddileşir, leventlerin bakışlarında öfke birikirdi. Sonunda öfkeyle yere tükürürlerdi sanki bu adamların yaptıkları öyle kolay şeyler değilmiş gibi. "Nerede o günler!" derlerdi sonra, "Şu sunturlu çıksa da karşımıza, paylaşsak kozumuzu!"

Koca Reis'in de yüzünü allak bullak ederdi bu isimler. Öyle suskun dursa da görülecek bir hesabı varmış gibi gelirdi bana. Anlardım. "Sen hele bir büyü bakalım Muhittin!" derdi. Bunları daha iyi anlayacak ve kendi gözlerinle göreceksin sen de!"

Yıllar bir su gibi akıp geçiyor ve her çocuk gibi ben de büyürken iyi bir levent olma yolunda ilerliyordum. Tabi ki Koca Reis'in gözetimi altında…

Onlar suların güvenliğini sağlamak için yola çıkmışlardı. Ticaret gemileri bu sularda rahat dolaşamaz, hac gemilerine saldırırlardı. Şövalyeler gözlerini kırpmadan o kadar insanı acımasızca kılıçtan geçirirlerdi. Merhamet nedir bilmezlerdi işte, kadın çocuk nedir tanımazlardı. Hele Türk dendi mi beyinlerine kan sıçrar, bir anda gözleri dönerdi. Türk kanı içmek için can atarlardı. Neydi onları bize karşı böylesine nefret ettiren? Türk kelimesini duydukları zaman ifrit kesilmelerine sebep neydi? Bilmezdim o vakitler. Daha çocuk sayılırdım, büyümemiştim ki… Akdeniz ne zaman güvenli olacaktı, ne zaman korkusuzca sefer edecekti Türk gemileri? Koca Reisimizin kafasında hep bu sorular dolaşırdı, bilirdim.

Adalar vardı Akdeniz'de… Çoğu, korsanların üssü haline gelmişti. Korsanlar, ticaret gemilerinin yolunu kesmek için buralara yığınak yapmışlardı. Adalardan akın etmek onların çok kolayına geliyordu. Bu yüzden buraların kısa zamanda temizlenmesi gerekiyordu. Bunu bilir bunu söylerdi Koca Reisimiz de ben bir köşede onu dinler, ona bakardım dikkatlice. Yanında çalışan leventleri de öyleydi. Bir dediğini iki etmezlerdi. Ağzından çıkan bir kelimeye bakardı her şey; öl dese hiç tereddütsüz ölürlerdi. Öyle bağlılardı, öyle gönülden sevmişlerdi Kemal Reis'i.

Eğriboz İskelesi'ne yanaşan üç direkli kadırgamızı iskeledekiler coşkuyla karşılamışlardı. Akşamları sularda dolaşmazdı gemiciler. Mutlaka bir iskeleye sokulur, beklerlerdi. Orada sabah sökünce yeniden funda demir alınırdı. Eğer yakınlarda sığınılacak bir ada ya da liman yoksa oracıkta demir atılır ve sabahın olması beklenirdi. Bunlar gemicilik kurallarındandı.

Burak Reis'i sormuştu kale azabına Koca Reisimiz, İsmail Çavuş da daha dönmediğini söylemişti. Merak ederdi Burak Reisi. Ne de olsa onun yanında yetişmiş leventlerden biriydi. Kara Hasan Reis ve Herek Reis de öyleydi. Bu isimleri yeni duyuyordum ve bir daha hiç çıkmamak üzere aklıma kazınıyorlardı diğerleri gibi.

Kalenin soğuk duvarları ve karanlık burçları gözüme ilişti hemen. Sonra öyle bir sığ vardı kale ile kara arasında da buradan karşıya halatlı köprüyle geçilmekteydi. Koca Reisimiz Eğriboz Kalesi ve kalenin küçük tersanesini üs olarak kullanmaktaydı o yıllarda. Ancak Reisimizin gözünü daha ötelere diktiğini ve burayla sınırlı kalmayacağını hareketlerinden ve konuşmalarından çıkarabiliyordum henüz çocuk olsam da.

Evet o tarihlerde arkadaşlarım, bilhassa arkadaşım Muhittin Reis ve Kara Mehmet bana gıptayla bakarlarken, amcam denizlerin Koca Reisi, kabiliyetlerimi sezerek beni onlardan nasıl da ayırmıştı. Ayırmış ve hiç bilmediğim, doğduğum şehirden kilometrelerce uzakta olan başka bir şehre getirip bırakmıştı beni. Oradaki ilim adamlarından ve denizlerde pişmiş kaptanlardan harita üzerine ders almamı istemişti. O şehirde öğrendiklerim yaşadığım zorluklara değmişti doğrusu. Nasıl unutabilirim ki, daha dün gibi aklımda her şey…

Adaşım Muhittin Reis benden yaşça büyüktü. O da Koca Reis 'in sağında durmuş olup bitenlere bakıyordu. Beni ondan ayıran şey neydi? Amcam ona daha mı

çok iltifat etmekteydi? Adaşım Muhittin Reis halamın oğluydu. Koca Reis en ağır işlere onu koşmaktaydı.

Yine bakışlarım serdümenciye kaydı. Yaşlı adamın yüzünde derin bir tevazunun çizgileri dolaşmaktaydı. Koca reis rotayı belirlemişti. Adını sanki ilk defa duyuyormuş gibi irkildiğim Becaye'ye gidiyorduk.

Becayeşehri Cezayir 'de bulunmaktaydı. Şehrin yarısı çamlık bir tepe üzerinde, yarısı da aşağıda, deniz kenarında, düz bir yerdeydi. Yukarıdaki dağ yamaçları çok sarp olduğundan buradaki kale surlarla çevrilmemişti. Bu yüzden geceleri maymunlar rahatça şehre girip tavukları avlıyorlardı. Deniz kenarındaki bu kalede hala İspanyollar bulunmaktaydı. Şehrin önü demir atmak için iyi bir yerdi. Fakat poyraz kuvvetli esince limanda şiddetli bir soğuk oluyordu. Demir urganını ve palamar urganını taş kesip kesmediğini anlamak için kontrol etmek gerekmekteydi.

Şehrin poyraz tarafındaki tekkenin önünde palamar verip demirlemek mümkündü. Bu yerin üstü sarp bir çamlık dağdı. Burada ehil insanlardan ders görecektim. Harita bilgimi geliştirecek, birçok lisan öğrenme fırsatı yakalayacaktım.

Adaşım Muhittin Reis ise Koca Reis'in yanında kalıp kaptan olma yolunda önemli mesafeler kat edecekti. Koca Reis 'e göre ikimiz de iyi yoldaydık. İkimizin de önünde uzun yıllar uzanmaktaydı.

İnsan istedi mi yapamayacağı şey yoktu. Nazlı anamın sözleri gelip yüreğimin bir köşesinde durdu, beni sarıp sarmaladı. Hiçbir zaman hiçbir yere bırakmadı beni. Kendi kendime tekrarladım bu sözleri : "İnsan isterse yapamayacağı hiçbir şey yoktur" Ne güzel bir sözdü bu. O yaşımda bu sözü çok tutmuştum.

Kişiliğimin zarif ve hassas tarafını, şimdi güzel yüzüyle ve mahcup haliyle hayali gözlerimin önünde beliren anam Zinnet Kadın'a borçlu olduğumu bilmenizi isterim. Onun nur yüzü pek çok zaman gözümün önünden gitmezdi. Oysa iyi bir denizci karada bıraktıklarına, arkasına bakmamalıydı. Denizin nağmesi bir başka işlenirdi yüreklere…

Dile kolay, tam on bir yıl Becaye şehrinde bir medresede ilim tahsili gördüm. İlk günler alışkın olmadığım bu şehir bana zindan gibi geldi. Kaçmayı bile düşündüm. Küçücük odalarda gün saydım. Sağıma döndüm olmadı, soluma döndüm olmadı… Küçücük odalarda günler geçmiyordu. Ama derya kitaplarının içine daldıkça, ilmin lezzetini aldıkça öğrenmenin peşini bırakmadım. Hocalarım da

bendeki bu azmi kıskanır oldular. Latinceyi, İtalyanca ve İspanyolcayı ana dilim gibi konuşmaya başlamıştım. Portekizcem de fena sayılmazdı. Bu sayede birçok seyyahın kitabını kendi dilinden okuma şansına kavuştum.

Medresenin bahçesinde hava almak için dolaşmaya çıktığım zamanlarda da yine yüreğimin bir köşesinde amcam vardı. Memleketim Gelibolu gözümde tütmekteydi. İlim aşkına buna da katlandım. Sonra o ihtiyar seyyah çıktı karşıma. Sıcağın kavurduğu ve gerekmedikçe kimsenin dışarıya çıkmadığı o günlerden birinde, karanlık avlularda, gölgelik ve serin yerlerde pinekleyen insanlara, kaskatı kesilmiş yaşlılara, bir lokma ekmek için kıyıda bekleşenlerden haber uman fakir çocuklarına, siyah peçeli kadınlara, aşüftelere, korsan yamaklarına, sefere gidemeyen gemicilere bakıp kendimce bir yol tutturmuş gidiyordum yalı boyunca. İşte o anda herkesin uğursuz bellediği yaşlı Endülüslüyle karşılaşmam yüreğimde yeni bir sayfa daha açacaktı. Kaybolan onca şeyden sonra belleğinin uçup gitmediğine, yerli yerinde durduğuna sevindiği her halinden belli olan bu ucube, bu deniz kaçkını bir zamanların suya kanmışı, bu zavallı ihtiyar bana bütün hayat hikâyesini anlattı.

Buralara uzaktan geldiğimi nereden bildi? Neden hiçbir şey sormadan onca şeyi anlattı bana, bilmiyorum. At adasını da korkuyla söz edilen ve bin bir belayla dolu olduğuna inandığı maymunlarıyla meşhur olan adayı da ondan dinlemiştim. Katil atın hikayesini de bana o anlatmıştı. Sonra, deniz fenerinin orada, yaşlı adamla denizkızının hikayesini dinlemiştim. Yaşlı adam ve denizkızının yaşadığı adada her şeyin yolunda gittiğini ama bir gün kara korsanlarının saldırısına uğrayan bu adada çoluk çocuk demeden, yaşlı genç dinlemeden, kadın kız gözetilmeden ada sakinlerinin kılıçtan geçirilişlerini de kendi aksanında ve kendi hasında anlattı bana.

Bütün bunları anlatırken ihtiyarın pıtraklı dili anlattığı bu tuhaf hikayelere daha bir büyülü hava katardı. Anlattıkları bir anda ruhumdaki sessizliğini bozmuş, içimin düsturunu yıkmıştı. Katil atın yaşadığı o adayı da maymunların çığlıklarıyla insanları ürküttükleri o ıssız ve de çorak adayı da daha sonra görüp haritalarını çizecektim. Mağrib'in bu yakasını artık avucumun içi gibi bildiğim günler de gelecekti ne de olsa…

Cebeli Tarık Boğazını ilk geçişimizde, narin gemimizin dev dalgalara nasıl karşı koyduğunu hayretle seyredeceğim, bizden daha önce geçen Endülüslünün ve

diğerlerinin de yaşadığı heyecan kasırgasını yaşayacağım o günlerin gelişini sabırla bekleyecek ve görecektim.

Kıvrılan sularla her izde, her şekilde vücut bulan dünyam sonunda haritalara da yansıdı. Peşimi bırakmayan harita sevdası gün geçtikçe büyüyüp serpilerek vazgeçilmez bir tutkuya dönüştü. Yaşadığım her şey sanki ileride çizeceğim büyük ve şümullü "haritayı arzı şahaneye" bir yol bulmak içindi. Her adımım buna giden mesafeyi daha da azaltmakta, beni ona doğru çekmekteydi.

Tam on bir yıl önce Becaye şehrinde bu medresede yaşadım. Üçüncü yılımı doldurduğumda amcam Koca Reis beni ziyarete geldi. Adaşım Muhittin Piri de yanındaydı. Amcam beni baştan aşağı süzdü. Her şey düşündüğünden daha çabuk gelişmiş, beni beklediğinden de iyi bulmuştu. Hocalarım da aynı fikirdeydi.

Önce nazlı anamı sordum. Zinnet kadın nasıldı? Ne yapar, ne ederdi? Oğlunun hasretine nasıl dayanırdı?

Koca Reis dalgınlaştı. Bana bir şey söylemek istiyor ama bunu nasıl söyleyeceğini bilmiyor gibiydi. Başın sağ olsun Piri …" diye mırıldandı. Anneni kaybettik!

Ben hiçbir şey söylemedim. Dudaklarımın arasından bir kelime bile dökülmedi. Mahzunlaştım sadece, başımı önüme eğdim. Annemi sağken son bir kez olsun görmek isterdim. Ama işte kader buna izin vermemişti. Kız kardeşim ne olacaktı? Hatice gözlerimin önüne geldi. Kız haliyle nasıl baş edecekti bu ayrılıkla? Küçük bir kız çocuğu gelip karşımda durdu: Evin odalarında bir rüyalı yüz, bir beyaz yüz… Siyah düz saçları omuzlarına dökülmüş…

Munis bir kızdı Hatice. Koca Reisimiz onu da Mihriban Hatun' un yanına koymuş. Bundan sonra o bakacakmış Hatice'ye.

Bir ana gibiydi yengem Mihriban Hatun. Bilirdim ki iki etmezdi bir dediğimizi.

O. C. : Annemden yaşça büyük, biraz da şişmancaydı yengem. Ona Mihriban Hatun derdik azapların reisinin eşi olduğu için.

Sonra Nazlı anacığımı düşündüm. Hayal meyal yüzünü gözümün önüne getirmeye çalıştım. Neredeyse unuttuğum yüzünün çizgilerini yakalamaya çalıştım. Havsalam kuvvetliydi. Kısa zamanda sevgili anacığımı hayalimde canlandırdım yeniden.

Amcam Koca Reis de bir zaman benim sessizliğime eşlik etti kendi suskunluğuyla. Bu yüreğimdeki ikinci yaraydı. Babamın ölümünde bu kadar çok üzülmemiştim. Ama nazlı anam bir başkaydı. Kendimi neden ona bu kadar çok yakın hissettiğimi bilmezdim.

Adaşım Muhittin bana gıptayla bakıyordu. Bu kadar yıl içerisinde öğrendiğim şeyler gerçekten de dudak ısırttıracak kadar çoktu. Tam on bir yıl geçmişti aradan ben de kıvama erişmiştim. Artık denizlere açılabilir amcam Koca Reisin yanında pratiğimi artırabilirdim. Amcam da bunu dört gözle beklermiş meğer.

Bir gün beraberce gidip Şeyh Tavutti'nin elini öptük. Şeyh de Koca Reis 'e ve bana dış budak ağacından birer sopa verdi. Amcamınki kuruydu, bana verdiği ağaç ise yaştı.

Şeyh Tavutti'nin yaptığı bu iş kafama takılmıştı. Nedenini bilmek isterdim. Bir gece uykuma girdi ulu zat ve bana denizlerin kilidinin verildiğini söyledi. Bu büyük bir emanetti ve her kişi bu yükü taşıyamazdı. Bu sırrı taşımak benim harcım mıydı acep?

Kan ter içerisinde uyandığımda başucumda adaşım Muhittin Reis 'i görmek beni hiç şaşırtmadı. Sanki gölgem gibiydi. Ne zaman darda kalsam onu yanı başımda bulurdum. Onun benden neden kopamadığına, beni neden bir gölge gibi takip etmeye çalıştığına kafa yorar, işin içinden çıkamayacağımı anladığımda ise öylece yakasını bırakıverirdim bu soruların.

İyi olduğumu söyledim Muhittin Reis'e. Önemli bir şey yok "diyerek geçiştirmeye çalıştım. Ama bu rüyanın etkisinden öyle çabuk kurtulamamıştım. Adaşım Muhittin Reis gittikten sonra da bu rüyayı düşünüp durdum. Koca Reis kaptan köşkünde ayakta dikilmiş güvertede koşturanlara bakmaktaydı. Amcamın yanına varıp rüyamı ona anlattım. Koca Reis anlattıklarımı dinledikten sonra beni alnımdan öpüp, " Çok hayırlı bir rüyadır, kıymetini bil!" dedi.

Gördüğüm her rüya beni başka yerlere savuracak diye korktum. Her rüyada ben gözlerimi farklı bir âlemde açtım. Rüyalar bana derman oldu. Onlardan devşirdiğim şeyler hayatıma girdi, hayatıma giren şeyler de rüyalarıma.

Öyle ki bazı gizemleri rüyada çözdüm. Çözdüğüm şeyler de haritalarıma girdi. Bu yüzden haritalarımda da gizem kaldı. Her gizemi ben rüyalardan aldım,

rüyalar da her gizemi bana üryan kıldı. Bir zaman bana öyle geldi ki ben hangi rüyaya yattımsa o rüya sonradan gerçekleşecek ve bu rüyalar önümü kesecekti.

Bir rüya serüvencisi olmasam da anlatılan onca kara gözlü korsan hikayesi, korkulu maceralar, kayıp ada ve yenidünyaya dair efsaneler, ummanın yumurta gibi içine aldığı karanlık sulardaki dev yaratıklar, Karayipliler, acımasız hükümranlar, kimi Portekiz'den, kimi güneşi batmayan ülkeden kaçıp gelmiş, kral tarafından aranan müebbetlikler, kürek mahkumları, azılı haydutlar, denizlerde yeni bir serüvene atılmış maceracılar, kayıp hazinelerin ve kayıp adaların peşinde koşanlar, efsunlananlar, lanetlenenler, mitolojik kahramanlar o bitip tükenmek nedir bilmeyen sohbetlerden belleğimde biriktirdiğim hikayeler bir gün karşıma çıkıvereceklerdi sanki.

Uzak adalarda yaşayan kuyruklu canavarlara, ağızlarından ateş püskürttüğü söylenen gulyabanilere, insan etiyle beslenen yamyamların hüküm sürdüğü balta girmemiş ormanlara dair hikayeler de işitmiştim çokça. Çoğu insana deli saçması gelecek türden hikayelerdi bunların hepsi de… Ama okyanuslarda pişmiş, sulara kanmış deniz insanlarının, sular halkının belleklerinin bir köşesinde bunlar yerini korurdu. Ortaya çıkacakları zamanı kollarlardı sanki sessizce.

Koca Reis benden çok şey beklerdi bilirdim bunu. Ve bu beklentinin ağırlığı altında yüreğim nasıl da parçalanmaktaydı. Bu kadar yükü bir insan taşıyabilir miydi?

Yıllar bir su gibi akıp giderken amcam da boş durmamış Endülüslü bir Arap'ın kılavuzluğunda Septe Boğazı'na geçmiş, İspanyol sahillerini vurmuş, oralara göç eden Endülüslüleri toplayıp Mağrip'e taşımıştı. Korsanlara yine aman vermemişti Akdeniz sularında.

Leventlerin dudaklarında hep çocukken işittiğim o isimler dolaşır dururdu. Rodoslu şövalyeler, Venedikli, Cenevizli kara korsanları… İşin başında Loredonu vardı ve ne zaman zoru görse amcamdan kaçardı. Seyir katipliğine yükseltmişti Koca Reis o zamanlar beni. Ben de hem seyir katipliği yapar hem de haritalar çizer, yazılar kaleme alırdım.

Koca reis Becaye limanı ve şehrine baskın düzenlemişti de yer yerinden oynamıştı işte o vakit denizlerde. Takvimlere bakılırsa eğer ben de o yıllarda hayatımın baharı olan yirmili yaşların başındaydım henüz.

Bu başarılar sayesinde amcamın şöhreti bütün Akdeniz ‘e yayılmış. Maltalı, Venedikli ve Cenevizli korsanlar hatta kendilerini Hz. İsa’nın uğrunda savaşmaya adamış. Sean Jean Şövalyeleri dahi Koca Reis’le bire bir karşılaşmaktan korkar olmuşlardı. Ancak bu durum Koca Reis ‘i de efradını da şımartmadı. Daha işimiz çoktu, bunun bilincindeydik. Karşımızda katmerleşen denizin bizler için önümüze yeni bir sayfa daha açmasını beklerdik.

Denize de denizlere olup bitenlere de alışmış tecrübeli leventler gençlere bakıp gülerlerdi. Bir zamanlar o gençlerle aynı durumda olduklarını unutmuşçasına nedense kendilerine bir pay biçerlerdi. Her yiğidin öyle kolay üstesinden gelemeyeceği zor bir işti denizcilik. Yanlarındaki yeni yetmelere de kendi bildiklerini aktarıp onların da aynı sınavdan geçtiklerini söylemekle de bitmiyordu iş.

Gençlerse bol bol neşelenecekleri gecelerin ve gündüzlerin hayaliyle yanıp tutuşmaktaydılar. Onlar için deniz bilinmezlerle örülüydü. Yaşlı tayfaların anlattıklarına bu yüzden kulak kesilirler, bazen bir anda her şeyi unutuverirlerdi. Bu durum en çok Koca Reisimizi sevindirmekteydi. Onları izlemek Reisimize bambaşka bir hava verir, bambaşka bir dünyanın ikliminde gözlerini yeniden açmasını sağlardı.

O yıl bekledikleri emir çok geçmeden bir haberciyle gelmişti. Padişaha bir adım daha yaklaştıklarının ilk işaretini Koca Reisimiz böyle aldı. En yakınındaki Burak Reis ile Kara Hasan Reis' e açılmak istedi. Ne de olsa meşverette her zaman hayır vardır derdi babası ona ve o da büyüklerin sözünden gitmenin adam olmakla eş değer olduğunu bilirdi. Bir insan önce adam gibi adam olmalıydı, sonra deniz adamı... Deniz adamlığından da padişah katında görevlendirilmek vardı sırada.

“Reis Baba!” diye mırıldandım. “Eğer iznin olursa bir şey sormak isterim.” Koca Reis de aynı dalgınlığın içerisinde kıpırdamazken, “Sor bakalım!” dedi, “Nedir muradın?”

Ben de hemen içimden geçenleri aşikâr ettim. Her şeyi söylemeye çalıştım. Dedim ki ona, “Kaç gündür hep sana bakarım, hiç konuşmazsın. Denize olan aşkın seni daha da içinden çıkılmaz maceralara sürükler de bunun için mi konuşmazsın? Yoksa seni kaygılandıran bir durum mu vardır?”

Koca Reis yine istifini bozmadı. Gözleri sürekli denizde, uzak ufukları tarar dururdu. “Yok, evlat" dedi, “Beni kaygılandıracak ne olabilir ki? Yalnız, Cehre Adası'ndaki üssü taşımayı düşünürüm. Bunun için de Burak ile Kara Hasan Reis’ e

de danışmak isterim. Akıl akıldan üstündür demişler, belli mi olur? Bizim düşünmediğimiz bir şeyi onlar düşünür, hem meşveret etmek iyidir."

"Doğru söylersin Reis Baba!" diyerek sustum o vakit. Ama bilmek isterdim Reisimizdeki bu acelenin nedenini de cesaret edip soramazdım.

O yıl Cehre Adası'ndaki üssü Beled- ül Unnap'a taşıdık. Tunus ile Cezayir arasında yer almaktaydı Beled- ül Unnap. Hepimize göz kulak olan ve bizleri canı gibi korumaya özen gösteren Reisimizin neden zamanla yarış eder bir hali vardı, kimse bilemedi.

Hatta bir ara iki yardımcısını ve odabaşlarını çağırtıp kamarasında hazır beklettiği ve herkesin ciddiyetini koruduğu o uzun kış gecesinde, yağlı kandilin ölü ışığı altında neler konuştular, neleri karara bağladılar hepsi de aklımdan uçup gitti sanki.

O yıllarda hummalı bir çalışma içine girmiştik. El ele verip de burada küçük bir tersane yapmanın uygun olacağını söyleyen amcam Kemal Reis, "Artık bir an bile durmanın zamanı değildir!" diyerek leventleri aşka getirdiği pazartesi akşamı denizin durgunluğu beni ilk defa böyle etkilemiş, derin düşüncelere dalmama neden olmuştu.

Küçük tersanede yeni gemilerin yapımına başlandığı o zamanlarda kışın bile boş durmamıştık. Kesilen ağaçlar tersaneye taşınırken leventlerin kendi aralarındaki şakalaşmaları ve çalışma hırsları gözümden kaçmazdı.

Doğdukları ve büyüdükleri diyarlardan fersah fersah uzakta vatan hasreti çekseler de, kimi anasının, kimi nazlı eşinin özlemini derinden derine yüreğinin en gizli köşesinde duysa da kendilerini görevine vererek bu sıkıntılara katlanan cengâverler için verilen her emre itaat etmek, Koca Reislerinin sözünden dışarı çıkmamak bir düsturdu. Bilirlerdi ki işleri hiç de kolay değildi. Su uyur düşman uyumazdı.

Koca Reisimiz için denizlerde düşmana aman vermemek, mazlumun ve masumun hakkını korumak, yolcu gemilerine zarar verdirmemek vazgeçilmez şiarlardı. Türk gemilerinin Akdeniz' in bu sularında kolaylıkla seyir etmeleri de bir bakıma bizlere bağlıydı. Deniz, güzelliklerinin, bilinmezliklerinin ve çekiciliğinin yanı sıra bu yönüyle de önemliydi.

Leventlerin, Venedikli korsanların rahat durmadıkları o vakitlerde, karşılarına çıkan kara korsanları haklamak için ellerinden gelen gayreti göstermeleri bir vatan borcuydu.

Özlemlerini dindirecek türküleri yüreklerinde kabarıp da yürekleri kabına sığmaz olduğunda Koca Reis' in kadırgasında yeteneğiyle tez zamanda ünlenmiş Biçare Yunus' un yanına koşardı leventler. Sulardaki sıratlarına kaldıkları yerden devam etmeden önce Biçare Yunus onların hislerini dörtlüklere dökerdi. Yanık bir denizci türküsü tutturur da giderdi. Bir anda güvertedeki herkes kendi hayal âlemine çekilirdi.

Denizcilerin birçoğu belki de bu yüzden evlenmek istemezdi. Geride gözü yaşlı eşler bırakmak istemedikleri için bir yuva sahibi olmamak yüreklerinde ukde olur kalırdı.

Dağ bayır demeden taşınıp tersaneye getirilen ağaçlardan yeni gemiler yapılması ve gemilerin sefere hazır edilmeleri görülecek şeydi. Ama hiç yılmadan çalışan leventler kısa zaman içinde gemileri hazır etmeyi başarmışlardı işte.

Erken bahar ayı gelip çattığında yine denize açıldık. Kıyıları tarayıp korsan gemileriyle boy ölçüştük. Epeyce bir ganimetle geri döndüğümüzde fakir fukaranın karnını doyurduk, yetimlerin ve dul kadınların dualarını aldık.

Şevval ayında, Beled-ül Unnap'dan Fransız sahillerine sefer düzenlediğimizde, yürekleri korku nedir bilmeyen bu cengaverlerin bağırlarını rüzgâra siper ederek karşılarına çıkacak korsanları haklamak için nasıl yanıp tutuştuklarını görür gibiydim.

Namlı Balear Adaları'na erzak ve mühimmat yığan korsanların denizlerde rahat durmayacaklarından ve bunların hakkından gelinmesi gerektiğinden söz eden Koca Reis kamarasında bir aşağı bir yukarı geziniyor, yerinde duramıyordu.

Ben de amcamın bu kaygısına ortak olmak ister gibi yanında durmaktaydım. Adaşım Muhittin Reis de karşımızda durmuş merakla hem amcama hem de ondan yaşça küçük olsam da deniz ilminde her geçen gün ilerleyen ben fakire bakmaktaydı.

Balear Adaları'ndaki kolonileşmeye büyük bir darbe indirmenin zamanı gelmişti ve bunu başarmak için Koca Reisimiz günlerdir plan yapmaktaydı. Kıyıdaki

kaleleri top ateşine tuttuğumuzda, yüreklerimizden geçen tek dilek bu işin üstesinden hakkıyla gelebilmemizdi.

Geri dönerken, denizin puslu ve sessiz oluşunu kötüye yoran leventlerin arasına karıştım. Ben de onlarla hemhal olmak istiyordum. Kendi ayrıcalıklı durumumdan bir an olsun uzaklaşarak onların arasına karışmak, neler düşündüklerini bilmek, dertlerini dinlemek niyetindeydim.

Arkadaşım Muhittin Reis de sessizliğini bozmadan hep yanımda dururdu. Başka zaman olsa bana durmadan sorular soran Muhittin şimdi sus pus olmuş bir gölge gibi peşimden ayrılmazdı hiç.

Denizin bu karanlığında her an önümüze kara korsanları çıkacakmış gibi bir his dolmuştu yüreğime. Rahman Baba da sanki benimle aynı şeyleri hissediyormuş gibi geldi bana. Zira karanlık çöktüğünden beri sancak tarafında dikilip dururken bir yandan erken ağarmış sakallarını kaşımakta bir yandan da hep ileriye, karanlık ufka bakmaktaydı.

MALTA

"Malta'nın kontrolü demek,
Akdeniz'in kontrolü demekti."

Her tarafı taşlıklarla ve kayalıklarla çevrelenmiş bir adaydı Malta. Gecenin zifiri karanlığı içinde ürkütücü sessizliğiyle birden bire karşımızda belirdiğinde en babayiğit leventlerin bile yüreğinin korkuyla ürperdiğini hissetmiştim sanki. Çünkü denizde cenk etmiş herkes bilirdi ki bu korkutucu adaya öyle her istenilen yönden saldırmak mümkün değildi. Adabına ve usulüne göre davranma gördüğünde, korsanlarda bilirdi bu adanın nasıl insan canı yaktığını.

Ne namlıydı Malta Adası! Adaların içinde Rodos'tan sonra korsanların yüreğini titreten o değil miydi? Malta, her korsanın kendi üslubunca sokulmasından haz etmediği gibi elini yavaş tutarak kendisine sinsice yaklaşanları da sevmezdi. Rodos ne kadar korkunç ve heybetliyse, Malta da o kadar korkutucu ve ürkütücüydü bizlerin gözünde.

Malta Adası'na gece vakti baskın düzenleneceği gemide kulaktan kulağa yayılmaya başladığında leventler hemen Koca Reislerinin yanına varmak istediler. Sırtlan yuvası olarak adlandırılan ve ileride Koca Turgut' un şehit edileceği bu adaya en sarp kayalıkların olduğu ve iskandil yapılarak güç bela gemilerin girdiği limandan saldıracaklardı.

Planımızı tıpkı tasarladığımız gibi uygulamıştık. Saldırı başarıyla sonuçlandı. Adanın hâkimi olarak bilinen, orayı üs belleyen korsanları adada barındıran ve her zaman onlara destek olan Karlos'u uykusunda faka bastırdık.

Karlos sadece tahtını değil, öz oğlunu bile bırakıp kaçmak zorunda kalmıştı. Bundan böyle Koca Reis' in adı ne zaman anılacak olsa Karlos'un yüzü korkulu bir rüyadan kaçarcasına renkten renge girecek, bir daha Koca Reis'le karşılaşmamak için elinden gelen tüm gayreti sarf edecek, hayta oğlunu bile unutacaktı.

Malta hâkimi canını kurtarmak için oğlunu bile bırakıp kaçtıktan sonra leventlerin neşesi iyice yerine gelmişti. Hop oturup hop kalkan, denizlerde pişmiş bu iri kıyım can evlatlarımızın gözlerinde çakan şimşekler de durmaz olmuştu. Bu büyük başarıda hepsinin payı vardı hiç kuşkusuz.

Kumaş yüklü gemilerle ve tutsak edilen Malta Adası hâkiminin oğluyla Gelibolu'ya döndüğümüzde halk tarafından coşkuyla karşılanmıştık. Gözlerim kalabalığın içinde anamı aradı hemen, o da buradadır, beni arıyordur diye geçirdim içimden. Bu dalgınlığım tayfalar arasında, "Peksimet Yemez" diye adı çıkmış Latifi Baba'nın gözünden kaçmamıştı.

Gururluyduk, gönençliydik, şanımıza bir yenisi daha eklenmişti Koca Reis'in sayesinde ne de olsa! O kadar güçle bu işleri başarmak kolay değildi. "Devlet gücü olmadan da karakol basıp, korsanlara göz açtırmıyoruz ya siz ona bakın!" diyesi gelirdi insanın içinden.

Kaptan Paşa'nın huzuruna çıkıp hazır beklediğimizde Koca Reis'in yüzündeki mutlu ifade beni çok heyecanlandırmıştı. Tersane de ondan sorulurdu hemhal.

Kaptanlar şehrinin yönetiminde layıkıyla yerini almış bu Paşa, Koca Reisimizi hak ettiği gibi karşıladı, ona karşı gösterdiği saygıda ve sevgide kusur etmedi.

Ak kavuğuyla kaftanını giyinmiş bir halde sedirinde oturmakta olan Paşa, merakla Koca Reis' in ağzından çıkacakları beklemekteydi sanki.

Ben de Reisimizin yanında durmuş olup bitenlere tanıklık ederken bu tarihi kayıtların belleğime nasıl kazınacağını hayal ederdim o sıra. Denizlerdeki gelişmelerden haberdar olan bir paşanın karşısındaydık ne de olsa. Söyleyeceği her şeyi can kulağıyla dinlemek niyetindeydim.

Sefir Reis daha henüz ortalarda görünmüyordu. Sefir Reis'i ve amcam Koca Reis'in ölümünden sonra onunla beraber çıktığımız karanlık seferi burada anlatmamı istemeyin benden. Sefir Reis'i şimdiden merak ettiğinizi bilsem de onu ve beraber yaşadıklarımızı size sıra geldiğinde anlatmak niyetindeyim. Neyse biz başa dönelim şimdi ve kaldığımız yerden anlatalım hikayemizi.

Kaptan Paşa, "Hoş geldiniz sefalar getirdiniz gazi yiğitlerim!" diyerek karşıladı bizi. Koca Reis de, 'Hoş bulduk Paşam!" diyerek başladı sözüne de Malta Adası'na yaptığı baskını, Vali Karlos'un oğlunu esir ettiğini anlattı bir bir. Malta Adası'nın Valisi Karlos kaçacak delik aramıştır kendine demeyi unutmadı sözünün arasında.

Ya dip Firengistan'a yaptığımız seferlere ne demeliydi peki? Bir gemi dolusu kumaşı, gemi erzaklarını, gülleri, perdahlı barutları gülleleri, gemi halatlarını, gemi direklerini nasıl ele geçirdiğimizi de anlatmadan geçmedi.

Koca Kaptan Paşa da bu son gelişmelere çok sevinmiş olmalıydı ki sert ifadeli adamın çehresi bir anda yumuşadı, yüzünde bir tebessüm belirdi, alnındaki çizgiler eriyip yok oldu. Ama yine ciddiyetini muhafaza etmeye çalışarak başladı konuşmasına.

"Benim düşüncemi bilmek isterseniz söyleyeyim. Bu ganimetleri İstanbul'a götüresiniz. Padişah efendimizin kapısına çıkıp bunları ona sunasınız. Hem en iyi de budur."

Koca Reis bir anda neşelendi. Coşkusunun kanatlanıp uçtuğu ve göğsünün kabardığı bir andı bu.

"Bunu bir emir bilir paşam! Emrinizi layıkıyla yerine getirmek için de sizden zaman isterim!" dedi.

"En uygun zamanda yola çıkasınız!" dedi Kaptan Paşa, "Beklemeyesiniz daha fazla !" diye de ekledi sözüne.

“Cuma günü yola çıkmak daha evladır.” dedi Reisimiz. “Ama sonra aklına ne geldiyse işte, kafasını kurcalayan şeyi de döküp ferahlamak istedi.

“Ama bizi kabul eder mi Padişahımız divanına ?” diye sordu Paşa'ya. “Sen de bilirsin ki bizler birer korsan parçasıyız! Saray erkanı ne der? Bunlara mı kala kaldık diyerek Padişah efendimizin aklını çelmezler mi? Koca donanmaya korsanları almamız devlet ricaline ters düşer demezler mi?

Koca Reisimiz konuştukça, laf lafı açtıkça Sinan Paşa'nın da çehresi düşünceli hal alırdı. Bunu bende görürdüm. Koca Reisimiz, Padişah'ın hizmetine girmeyi hem canı gönülden istemekte, hem de bunları düşünüp durmaktaydı. Üstelik söylediklerinde ne kadar haklı olduğunu İstanbul'a vardığımızda öğrenecektik.

Gerçekten de Padişahımızın baş veziri, Koca Reis'in söylediklerine yakın laflar etmişti divanda. Korsanların devletin donanmasına alınmasıyla gemiciliğin ne kadar ilerleyeceği konusunda kaygısı olduğunu belirtmişti.

Bu sırada imdadımıza diğer vezir yetişmiş, yaptıklarımızı anlatmıştı. Akdeniz'de kopardığımız velvelelerden, Venedikli korsanlara göz açtırmayışımızdan, sonra Reisimizin mahir bir yeğeni olarak ben fakirin haritacılığa kabiliyetinden söz edip bu işleri bilen kişilere ihtiyaç olduğunu, bizlerden faydalanmak gerektiğini eklemişti konuşmasına. Denizlerdeki hâkimiyeti sağlamak için korsanda olsalar bu yiğit ve korkusuz cengaverlerden faydalanmanın Devleti Aliye'ye zararı değil tersine faydası olabileceğini vurgulamıştı da divanda çıt çıkmaz olmuştu.

Bütün bunları öğrendikten sonra Padişah Efendimiz de bizlere tanışmak için can atarmış artık. Çünkü oda bilirmiş Cem Sultan’ın elini kolunu bağladığını ve bu meseleyle uğraşmaktan yeni yerlere seferler düzenleyemediğini. Bu yüzden Padişahımız kendi saltanatının pek sönük geçmesine üzülerek çareler aranırmış gizliden gizliye. Denizlerde de üstün bir kuvvet haline gelmenin elzem olduğunu düşünürmüş içten içe.

Padişahımızın bütün bu düşüncelerini en mahremindeki insanlardan bile saklı tutmasının ve hep içinde saklamasının sebebini ben fakir daha sonraları anlayacaktım elbette. O vakitler Veli Padişah’ı merak eder dururdum. Nasıl bir insandı acep? Saray denilen yer neye benzerdi?

Koca Reis, Kaptan Paşa'nın emrini yerine getirmek için daha fazla beklemedi. Onu böyle heyecana gark eyleyen Padişah Efendimizin emrine duçar olma hayalinden başka bir şey değildi.

Gemilerle yola çıktıktan sonra İstanbul'a ancak dört günde varabildik. Puslu bir sabahta varmıştık İstanbul'a. Günün ilk ışıklarıyla beraber İstanbul'un ufkunda görünmeye başlayan yelkenlilerimiz halkın da dikkatini çekmişti. İlk defa gördüğüm bu şehir hakkında hayallerimde büyüttüğüm şeyler bir bir yerlerinden sökün ediyordu.

Hani o yalılarıyla boğazın bin bir renkle neşvünema bulduğu, her yeri ayrı bir güzellikte insana neşe ve huzur veren, bu insanı bol şehir bir anda öyle bir hüviyete büründü ki gözümde neredeyse ben kendimi tanıyamaz hale geldim.

Eski sarayda bizleri beklemekte olan Padişah Efendimizin karşısına çıkacağımızın haberi geldiğinde hepimizi bir telâşe almıştı. Sultanımızın huzurunda nasıl davranmamız gerekirdi, nasıl hareket etmeliydik bilmez idik. Çünkü denizlerde pişen ahval ne kadar denizleri bilirse de bir o kadar karada nasıl hareket edeceğini bilmezdi. Hele bu bir de padişah kapısı olursa bir gaile alırdı insanı. İşte bizleri de bu gaile aldı o vakit.

Padişah Efendimiz bizleri divanında kabul ettiğinde dünya gözüyle ilk kez kubbe altını da görmüş oldum. O günlerde yüreğime dolan hislerin her birini anlatarak daha fazla karıştırmak istemem kafalarınızı. Ama daha o günlerde şunu bildim ki huzura ilk çıkışımdı bu lakin son olmayacaktı. Bu kapıları ömrümüz yettikçe aşındırmaya devam edecektik.

Akdeniz'i boydan boya harmanlamamız, her gittiğimiz yere korku salmakla kalmayıp oralarda yaşadığımız büyük zaferlerle şanımıza şan katmamız ne çabuk duyulmuş, ne çabuk işitilmişti İstanbul'da. Padişah'ın dudakları arasından çıkan her sözde, her cümlede bunu biraz daha iyi anlıyorduk. Venedikli korsanlarla ve müttefikleri olan kara korsanlarıyla baş eden ve onların korkulu rüyası olan bizlerdik ya Padişah Efendimiz Koca Reisimizi nasıl öveceğini, ona nasıl hediyeler vereceğini adeta bilemediler.

Padişahımız benden her gittiğimiz yerin, adanın, stratejik önemi olan coğrafyaların haritalarını çizmemi istedi. Bizler sayesinde yüzü gülecekmiş gibi

sevinçle bakardı. Padişahımız yüzümüze de ben mutluluğumu ifade etmekten çekinir, hiç sesimi çıkaramazdım.

Kafamda türlü türlü hayaller uçuşmaktaydı. Bu hayallerimi bir gün gerçekleştirecek miyim diye kaygılanıyordum. Padişah Efendimizin yanına incilerle dönmek isterdim. Böylece sevinecek ve bana gıptayla bakarken ben de Padişahımıza, "İşte denizlerden devşirdiğim incilerim! Kulunuz köleniz Piri'nin âcizane işleridir bunlar!" diyerekten kendime olan güvenimi yenileyecektim. Bunların hepsi olacak mıydı bir gün? Adaşım Muhittin Reis yanıma gelmese bu dalgınlığımdan ve kafamda cirit atan sorulardan sanki hiç sıyrılamayacaktım.

***

İstanbul'dan ayrıldıktan sonra bir filo ile denizlere açıldık yeniden, seferler düzenledik. Her gittiğimiz yerde haritalar çiziyor, bunları özenle muhafaza ediyordum. Bu haritalar sayesinde rahat edebileceklerini söylüyordum yanımdaki gemicilere de bir an işlerini güçlerini unutup bana bakıyorlardı sevinçle. Benim bu çalışmalarıma gıptayla bakarlarken de kim bilir içlerinden neler geçiriyorlar, hangi hülyalara dalıyorlardı.

Yıllar sonra yine padişahtan bir ferman geldi. Bu sefer Endülüs'e sefer düzenleyecekti. Koşa koşa gittik. Kapısına yüz sürdük.

O yıl nerdeyse tüm adalar ve kıyıların haritaları tamam edilip yola koyulduğumuzda yine saraydan gelen bu haberlerle çalkalanmıştı Koca Reis'in yüreği. Padişahımızı kaygıya düşüren şey bizleride elbette kaygılara salacaktı ve bir an önce İstanbul'a varmak için kar, kış, fırtına demeden denizlerde yol alacaktık.

İstanbul'a varınca duyduklarımızın doğru çıktığını anladık. Aldığımız haber Koca Reis'i ululandırdı. Böyle bir görevin kendisine verilmesi ve Kaptan Paşa dururken Endülüs seferine Koca Burak Reis ile beraber çıkacak olmaları büyük bir onurdu. Bu kutlu haberin o güne kadar görülmemiş büyüklükteki iki gökenin suya indirilişiyle perçinlenişini öylece durup izlemiştim. Gözlerimi sabaha kadar uyku tutmamıştı o akşam. Yarenlik edecek bir kimseyi de bulamadığımdan geminin güvertesine çıkıp dolaşmıştım.

Böyle bir heyecanı daha sonra ilk defa bir gemiye kaptanlık edeceğim sıra yaşayacaktım. Endülüs seferinden sonraydı tabi. Yıllar geçmişti ve artık Venediklilerle boy ölçüşmenin zamanı gelip çatmıştı. O sıralarda Koca Reis bizden

çok şey beklerdi. Bu işin bir ölüm kalım meselesi olduğunu Koca Reis'in kır düşmüş sakallarını sıvazlarken gözlerinde yanan o sönmez ateşten anlamıştım. Belki de o güne kadar görülmüş en büyük deniz savaşına gidiyorduk. Savaşın çok çetin ve kanlı geçeceği belliydi. Reisimizin çok sevdiği ve yanında yetiştirdiği Burak Reis'i o savaşta şehit vereceğimizi nerden bilebilirdik ki?

Kral Ferdinad'ın elinde inleyen Endülüslü muhacirleri Mağrib'e taşıdık. Hepsi de feryad eder, ah ederdi. Çoğu yaşlı kadınlar ve çocuklardı. Gemilere filikalarla taşıdığımız muhacirler gözü yaşlı bizleri beklerdi. Muhacirlerin içinde sadece Müslümanlar yoktu, Yahudiler de vardı bu kafilelerde. Yahudi kafilelerini Mora Yarımadası'na kadar taşıdık.

Zalim bir kraldı Ferdinand, onun elinde kurtardığımız her can, gemilere taşıdığımız her Endülüslü Koca Reis'i nasıl da sevindiriyordu. Ancak elinden daha fazlası gelmediği için yine de yüreğinin bir kenarı sızlamaktaydı, bilirdim. Esir aldığımız İspanyollarla ve yüklü ganimetlerle geri döndüğümüzde yorgun, ama bir o kadar da bahtiyardık. O kadar yorgunluğa ve çileye değmişti işte. Biraz olsun yüreğimize su serpilmişti.

Koca Reis denizlerde velveler koparıp ününe ün katarken düşmanları da çoğalmıştı. Malta Adası'nın hâkimi canın güç bela kurtardıktan sonra Kıbrıs valisinin yanına atmıştı kendini. O zaman kuyruğunu kıstırıp elimizden zor kurtulan Maltahakimi Loredano da bize diş bileyen Venedikli bir korsandı. Amcama karşı içinde yıllarca biriktirdiği bir kin vardı. Koca Reis forsunu denizlerde korkusuzca dalgalanırken bir yandan Loredano'nun izini sürer, bir yandan da Rodoslu Şövalyelerin başına balyoz gibi çökmenin planlarını yapardı.

Bir gün Loredano'nun gemileriyle karşılaşmıştık yine ama bu sefer de elimizden zor kurtulmuştu. "Bu kış ona yeter!" dedi, Koca Reismiz, "Bir dahaki ilkbahara onu elbet yine sıkıştıracağız. Ama bu sefer elimizden kurtulmayacak inşallah!"

Endülüs seferinden sonra dönüş yolunda önce Eğriboz'a uğramıştık. Küçük tersanede birkaç gün dinlendikten sonra yine yollara revan olduk. Gelibolu limanına döndüğümüzde nazlı anamı iskelede gördüm. Bize bakar, gözleri beni arardı.

Gelibolu Limanı Koca Reisimizin dönüşüyle meraklanan yalı halkının kıyıda toplanmasıyla yeniden canlanmıştı. Denizde çok oyalanmış, ganimetler elde etmiştik. Bunların pay edilmesi gerekirdi.

Gelibolu'da oturan Kaptan Paşa hemen haber göndermiş, bizimle görüşmek istediğini söylemişti. Koca Reisimiz de yorgunluğunu unutup hemen Kaptan Paşa'nın huzurunda almıştı soluğu. Beni de yanında götürmek istemişti nedense… Ben de ses etmemiş yanında gitmiştim o vakit.

Kaptan Paşamız son gelişmeleri de bundan sonra olacakları da bir bir anlatıp Koca Reisimizin önüne serdiğinde nasıl da kulak kesilmiş onu dinlerdim.

Kaptan Paşa'nın anlattıklarına bakılırsa, Cem Sultan vefat edince, Veli Padişahımız da kardeşinin acısını içine gömerek donanmanın hazırlanmasını emretmiş vezirlerine. Baş vezir de divanda Venediklilerle boy ölçüşmek için kuvvetli bir donanmaya ve tecrübeli denizcilere ihtiyaçları olduğunu belirtmiş, Veli Padişah da "Kemal kulum ne güne durur" demiş. "Akdeniz'de korsanlık eden reislere haber salına, tez kapıma geleler, padişah kapısına hizmet edeler!"

Koca reisimiz bu sözleri duyunca nasıl da heyecanlandı, yerinde duramaz oldu. Kelimeler dile gelse de anlatsa işte o anları.

İnebahtı seferi için yapılan planlar gizli tutuluyor, vakit gelip çatıncaya hazırlıklar bitirilmeye çalışılıyordu. Gelibolu tersanesinde işçiler ve leventler geceli gündüzlü çalışmaktaydı. Tersanede yere iğne atsan düşmezdi. Yeni gemilerin inşasına başlanmıştı hemen.

Koca Reis, "Bu kez Venediklilere öyle bir ders vereceğim ki bir daha soluk alamayacaklar. Lorendo'nun da işini bu sefer bitireceğim!" derdi. Burak Reis'e de "Doğru söylersin Reis baba!" diye tasdik ederdi Reisimizi.

Bir taraftan bu hazırlıklar yapılırken, diğer taraftan Burak Reis ile Kara Hasan Reis'i görevlendirmiş Koca Reisimiz "Akdeniz'i boş bırakmaya gelmez" diyerek onları karakol olarak yola çıkarmıştı.

"Rodos'lu şövalyelere de Venedikli korsanlara da göz açtırmayın!" diyen Koca Reisimizin emirleri böyleydi. Onlar da bu görevi hakkıyla yerine getirmek için Akdeniz ' e açılmışlar, bazı adalara seferler düzenlemişlerdi. Zaten Koca Reis'in kafasında da bu adaların temizlenmesi ve korsan üslerinin bertaraf edilmesi vardı. "Bu üsler temizlenmediği müddetçe bize rahat nefes yok!" derdi.

Hele Rodos adası muhkem ve sağlam surlu kuleleriyle öyle bir korunaklı bir adaydı ki Koca Reisimizin uykularını kaçırırdı. Her çatışmada Rodos Şövalyeleri bu adaya sığınıyorlardı. Reisimiz sık sık onlar Rodos'tan silinip süpürülmedikçe bu işin üstesinden gelemeyeceğimizi dile getirirdi.

"Ama buna daha sıra var. Hele şu İnebahtı Kalesi'ni bir düşürelim, bu adayı bir temizleyelim, sıra ona da gelecek!" diye mırıldanırken gözlerindeki ışığa bakmaktan çekinirdim.

Bu kalenin alınması için hem karadan hem de denizden kuşatılması gerekmekteydi. Bu plan için de güçlü bir donanma inşa edilmeliydi. Bu amaçla tersanede devam eden çalışmaların nihayete erilmesi için gün sayılmaktaydı artık. Gelibolu tersanesinin yanı sıra İstanbul tersanesinde de iki göke yaptırılmıştı bu sefer için de görenlerin gözünü alamadığı bir büyüklükteydi bu göke işte. Gökelerin birini Kemal reis komuta edecekti, diğerini Burak reis. Nasıl gururlanmasın insan, nasıl gönenmesin ki?

Bu hazırlıklar ve genişletme çalışmaları dört yılımızı almıştı o vakitlerde. Ama yine de değmişti buna, Venediklilerle boy ölçüşecek bir duruma gelmişti donanmamız.

Ben fakirin ağzından çıktı bu cümleler, vesselam.

BURAK REİS ADASI

"Cezirei Brondo'ya Burak Adası da derler,
zira Burak Barça'sı burada batmıştır."

Ilık bir mayıs sabahıydı yola çıktığımızda. Coşku ve sevinçle çıktığımız bu seferde Burak Reis'i ve Kara Hasan Reis'i kaybedeceğimizi nereden bilecektik? Bu yüzdendir ki ne vakit Koca Reisimiz bu sulardan kadırgasıyla geçse durgunlaşırdı. Kaybettiği bu yiğitlerin içini kor gibi yakan acısını nasıl dindireceğini bilmezdi. Gerçi Burak Reis'in intikamını daha sonra fazlasıyla almıştı, koymamıştı yaptıklarını yanlarına. Ama böyle bir reisi hemen unutmak ve yokluğuna alışmak kolay mıydı? Değildi elbet.

Kaptan paşamız o akşam yola çıkmadan önce yaptığı toplantıda güvendiği iki reisine büyük birer görev vermişti. "Sancak fırkası kumandanı sen olacaksın Kemal

Reis!" demişti bir anda o düşünceli halinden sıyrıldığında. "Beni iyi işitir misiniz? Beni kulaklarınız iyi duyar mı?"

Sonra durup da Burak Reis'in yüzüne bakmıştı. Kimseden çıt çıkmıyordu. Kulakları Kaptan Paşa'da, duygulu birer heykel gibi öylece durmaktaydılar baştardasındaki meşveret odasının orta yerinde. "İskele fırkasına ise sen sahip çıkacaksın Burak Reis!" diyen Kaptan Paşamız o akşam toplantıya böyle nokta koymuştu.

Kaptan Paşamızın baştardasıyla iki emin elin ortasında yerini alacağını ve donanmamızın bu seyir üzerine düşman donanmasıyla karşılaşacağı belli olmuştu. O gece gözlerimi uyku tutmazken o upuzun geceyi nasıl devirip de sabaha vardığımı anlayamamıştım. Sabah seyirlik güvertesine çıktığımda başlayan günün bizlere hayır getirmesini diledim Tanrı'dan.

Ne şaşalı, ne büyük bir seferdi o sefer ki Haçlı donanmasıyla Osmanlı donanmasının boy ölçüştüğü ilk büyük deniz savaşı olarak geçecekti tarihe. Koca Reis bunun farkındaydı. Onun yanında yetişmiş diğer gemi reisleri de ha keza aynı fikirdeydiler. Bütün bunların bilinci içinde yol alıyorduk hedefimize doğru.

Adriyatik Denizi'ne yaklaştığımız sırada hiç hesapta olmayan bir fırtına donanmayı faka bastırmış, gemi reisleri fırtınayla mücadele ederken çok eziyet çekmişlerdi. Bahar ayında havaların böyle yanardöner olması denizcileri çileden çıkartırdı.

Temmuz ayının sonlarına gelindiğinde donanmamız ancak Mora sularına varabilmişti de gemi reisleri derin bir soluk almışlardı. Ben de ilk defa bir gemiye kaptanlık yapacağım için bambaşka bir ruh halindeydim. Öyle heyecanlıydım ki… Görevimi hakkıyla yerine getirebilecek miyim diye düşünür dururdum seyir güvertesinde. Tek düşüncem buydu. Artık her şeyi unutmuş sadece vazifeme yoğunlaşmıştım. Her şeyi hakkıyla yerine getirmeye çalışıyordum. İlk defa Koca Reis'in gemisinde değildim. Bambaşka bir gemideydim; üstelik gemiye ben hükmediyordum.

Ne kadar o fırtınadan burnumuz bile kanamadan sağ salim çıkmış olsak da kaybettiğimiz vakit kara ordularıyla birleşmeyi geciktirdiği için Kaptan Paşamız öfkelenmişti. Bütün donanmanın yükü onun üstündeydi. Tarihi bir hata sadece savaşın sonucunu değil Paşa'nın da geleceğini etkileyecekti. Padişah Efendimizin

bunu bağışlamayacağını biliyordu. Hem mevkisinden hem de canından olması Padişah Efendimizin bir çift sözüne bakardı.

Karadan ilerleyen kuvvetlerimiz çoktan Çatalca Vadisi'ne varmışlar, hesaplanan tarihten önce yerlerini almışlardı. Ancak donanmanın gecikmesi de onları doğal olarak huzursuz etmekteydi. Çatalca Vadisi, İnebahtı'nın kuzeyinde yer alıyordu. Kuşatmanın tam teşekküllü olabilmesi için donanmanın da istenilen yere vaktinde varması gerekirdi.

Ancak denizde karşılaşılan beklenmedik fırtınalar buna engel olmuştu işte. Ne yazık ki bu gecikmeyi düşman donanması iyi değerlendirmiş, limanda kendileri için bir savunma hattı oluşturmuşlardı. Öyle ki bu halde limana girmek de mümkün değildi.

Bu nedenle Kaptan Paşamız güney tarafındaki İnebahtı Adası'na çevirmek zorunda kalmıştı rotamızı. Vakit kaybetmeden adaya doğru yol almaya başladık. İçimize öyle bir hırs, öyle bir öfke dolmuştu ki gemi reislerinin yüzü gülmez, gözlerinden şimşekler çakar olmuştu. Kimse kimseye ağzını açıp bir çift laf etmiyordu. Gözcü olarak gönderilen kırlangıçlar da dönmemişlerdi henüz. Gemilerde su ihtiyacı baş göstermişti bu sırada.

Derken gözcü kırlangıçlar puslu havayı yırtıp göründüler de onların getireceği haberleri duymak için heyecandan içimiz içime sığmaz oldu. Kırlangıçların birinden aceleyle güverteye çıkan Ali Paşa, Kaptan Paşamızı durup soluk bile almadan bilgilendirdi hemen.

"Proti Kanalı'nda yüz altmış parçadan müteşekkil düşman donanması hazır bekler! Saydıklarımız bu kadardır. Bundan ne bir fazla ne bir eksiktir. Böyle biline!"

Proti Kanalı, Navarin'in on mil kuzey batısında yer almaktaydı. Kaptan Paşamız vakit kaybetmeden sordu:

"Donanmanın başında kim vardır?

"Meşhur Amiral Grimani bulunmaktadır!" dedi Ali Paşa.

Bu sırada ben Koca Reisimizin yüzüne baktım. Çünkü bilirdim Grimani'yi ve Kemal Reis ile aralarında geçenleri. Çok eski zamanlara, korsanlık yıllarına dayanırdı bu hikâye.

Grimani, Koca Reisimize kin güden, bu savaşta geçmişteki kuyruk acılarının intikamını ondan alma hayaliyle yanıp tutuşan amiraldi Venedik gemilerinin.

Koca Reisimiz neşe içinde, bu tarihi ana yaklaşımını verdiği heyecanla seyir güvertesinde bir aşağı bir yukarı dolaşıp durmaktaydı. Bilirdi o da Grimani'ninve Lorendo'nun kendisine nasıl diş bilediğini. Ne de olsa ne zaman karşılaşsalar Reisimiz onlara göz açtırmamıştı. Hele şu lorendo denilen, kedi gibi dokuz canlı bir adamdı. Ne zaman ensesine binecek olsa Reisimiz, bir yolunu bulup kuyruğunu kıstırarak kaçmayı başarmıştı.

Şimdi hesaplaşma vakti gelmişti işte. Yanındaki Haçlı donanmasına güvenen Lorendo Koca Reis'in kumanda ettiği gemiyi gözüne kestirmişti. Armenio'yu da yanına katarak donanmadaki diğer gemileri bırakıp onunkinin peşine düşme planları yapmıştı.

Sabırsız bir bekleyiş vardı iki tarafta da. Bu bekleyişle biz de soluklarımızı tutmuş Kaptan Paşamızdan ağzından çıkacak emre bakardık. Sonunda Paşamızdan emir gelmişti.

Gelen kırlangıçtaki haberci Paşamızın gemi reislerini kendi kamarasında beklediğini söyledi. Hemen filikalarımıza atlayıp Kaptan Paşamızın gemisine çıktık. Davut Paşa endişeliydi.

"Düşmanın bizden sayıca fazla olduğunu sizler de görür, bilirsiniz reislerim!" diyerek şöyle bir süzdü kamaralardakileri. Gerçekten hepimizde bunu bilir ve görürdük.

"Bu yüzden düşman donanmasını ikiye bölmemiz gerekir. Bu şekilde onların gücünü azaltacağız. Bunun için de düşman donanmasının arkasına sarkacak biri akıncı birlik göndermemiz icap eder. Bu yüzden ben şuna karar verdim ki düşmanın arkasına sarkarak bu işi hakkıyla yerine getirebilecek kişi benim" dedi Davut Paşa.

Tam bu sırada o ana kadar hiç konuşmayan Koca Reisimiz birdenbire celallendi. "Paşam!" dedi, "İyi güzel düşünürsün ama bu işi senin yapman uygun düşmez. Çünkü donanmayı hümayunun emniyetinden siz mesulsünüz. Başınıza bir şey gelmeye görün, o zaman donanmayı kim yönetecek, donanmaya kim kumanda edecek?"

Burak Reis de burada hemen söze karıştı: "Kemal Reis de doğru söyler Paşam! "dedi. "Düşman donanması bunu sezerse kurtuluşunuz yok denecek kadar azdır, hatta hiç yoktur!" Donamayı bu güne bu gün kumanda eden sizsiniz. Destur

verirseniz bu göreve ben gideyim. Gemimle arkalarına sarkarak düşman donanmasını ikiye böleyim."

Koca Reisimiz, bir Kaptanıderya'nın bir Burak Reisin yüzüne bakardı. O an kaptan köşkünde soluklar tutulmuştu sanki. Ben de elpençe divan durmuş Koca Reislerime bakardım.

"Kara Hasan Reis'le birlikte ikiniz gideceksiniz o zaman!" dedi Kaptanıderyamız da Burak Reis'in yüzü nasıl da güldü, sevinçlere gark oldu.

O akşam benim gözlerimi hiç uyku tutmamıştı yine, endişelenirdim. Kolay değildi. Düşman donanması eğer bu planı sezerse Burak Reisimizi kaybettik demekti bunun adı.

İşte sonunda şafak sökmeye başladı da ben hemen seyir güvertesine koştum. Elimde dürbünle, Burak Reis'in yönettiği kadırgayı aradım. Kadırgasında, Yenişehir hâkimi Kemal Bey'in kara askerleri de bulunmaktaydı.

Burak Reis donanmanın ilerlediği düzenin önüne geçmiş dalgasız denizde yol alırken ben de dürbünümle onlara bakıyordum. İçimden dualar okuyarak bu girişimlerini boşa çıkarmamasını diliyordum yüce Rabbimden.

Her şey yolunda gibi görünmekteydi. Düşman donanmasının arkasına başarıyla sarkabilmişti Burak Reisimiz. Ancak Amiral Armenio durumu hemen sezmiş ve vakit kaybetmeden Burak Reisimizin kadırgasının peşine düşmüştü.

Armenio'nun Burak Reisimizin kadırgasının ardına düştüğün fark eden Koca Reisimiz de birden ifrit kesilerek yılların yüreğine doldurduğu kin duygusuyla akın etmişti düşmanın üstüne yirmiden fazla kalyonuyla. Burak Reisimiz de kendine yakışan kahramanlıkla manevralarla hepsinin hakkından gelmeye çalıştı. Lakin düşman sayıca fazlaydı. Hangi birisini haklayacaktı kadırgaların? Nihayet iki büyük karaka Burak Reisimizi ortalarına almayı başarmışlardı.

"Eyvah!'" dedim kendi kendime. Bunu nasıl atlatacaktı, nasıl haklayacaktı iki karayı? Ama onu bilenler bilirdi ki Burak Reis kolay fors indirmez. Dövüşürdü sonuna dek. Alnına yazdırmazdı korkaklığı, iliştirmezdi kara lekeyi. Yoksa bu ayıpla nasıl yaşardı, nasıl bakardı Koca Reis'in yüzüne. Böyle olmaktansa ölümü göze alırdı Burak Reisimiz. Bunu bilmeyen var mıydı?

Öyle de olmuştu işte! Kahramanca dövüşmesini bildi. Narası hala kulaklarımdan gitmez. Nasıl celallenir, nasıl kükrerdi çaresizce köşeye kıstırılmış bir

aslan gibi… Düşmanın sayıca üstünlüğü, ardının arkasının bir türlü kesilmemesi bir an geldi ki işte Burak Reis'i de yıldırdı. Yanındaki leventler bir bir düşüp şahadet şerbetini içmekteydiler. Nasıl da azalırlardı düşmanlarına karşı. Onlarsa yerden bitercesine çıkmaktaydılar karşılarına işte. Hangi biriyle baş edeceklerdi? Vuruşmaksa vuruşmak, haklamaksa haklamaktı bunun adı, ama bu işin sonu var mıydı ki? Yoktu elbet, yoktu! ...

Düşman gemileri Burak Reis'i ortalarına almışlar, top ateşiyle ver yansın ediyorlardı. Burak Reis darda kaldığını anlayınca neftli ve yağlı paçavralar hazırlatmış leventlerine. Bunu ne maksatla yaptırdığını sezen leventleri ne yapsın? "Hayırdır Reis Baba!" demişler, "Bizi ölüme mi göndermek niyetindesin?"

Reisin gözleri dolu dolu olmuş. Böyle olmasını istemezmiş ama düşmanla birlikte denizin karanlık sularına çekilmenin vakti zamanı geldiğine hükmetmiş. Belki de o an Burak Reis'e ayan olmuştu bu manzara.

Leventler de bu sayede şehadet şerbeti içeceklerini düşünerek daha da aşka gelmişler. Ölüm düşüncesi bile bir an olsun caydırmaya yetmemiş onları bu niyetlerinden.

"Herkes görevinin başına!" diye bağırmış yardımcıları Reisimizin.

"Herkes görevini bilsin de ona göre davransın!"

"Ne bir eksik ne bir fazla"

"Hadi göreyim sizleri yiğitlerim!"

"Şerefimizle, gururumuzla ölelim!"

"Tarih bizleri böyle ansın bu sularda!"

Nefte ve yağa bulanan paçavralar ok yaylarına yerleştirilip nişan alınmıştı düşman gemileri. Emir beklerlerdi Reislerinden. Gözlerini kırpmadan yerine getireceklerdi bu emirleri.

Yelkenlere nişan alınan neftli ve yağa bulanmış paçavralı oklar bu emirle fırlatıldı işte o an. Hepsi de yüzde yüz isabet etmişlerdi yelkenlere. Düşman gemileri rüzgârın da yardımıyla çabucak ateş alıp tutuştular. Ama ne olduysa işte o anda oldu. Burak Reis son manevrayı yapamadığından askıntı olan iki düşman gemisi arasından sıyrılıp da kendine yol bulamadı. Kendi gemisi de ateş aldı bu alev yalımlarından.

Pruvalardan saçılan yalımlar, bordalardaki toplara her değdiğinde ateş meşaleleri yeri göğü inleten top sesleriyle birlikte ortalığı sarsıyordu. Her iki düşman

gemisi de ağır yaralar alarak, büyük ateş yalımları ve kara dumanlarıyla denizlerin karanlığına gömüldüğünde, Burak Reisimizin gemisinde de o acı patlama meydana geldi.

Artık bakamaz oldum bir daha o tarafa da o karanlık bulut yığınına da… Bağrışanlar, haykıranlar, ölümle baş etmeye çalışan onca can… Ne zaman hatırlasam bu olayı dudaklarım kıpırdamaz olur, acı bir burukluk çöker yüreğimin bir köşesine.

İki Reisimiz de şehit olmuş ama düşman donanması belini doğrultamayacak önemli bir yara almıştı işte. "İnebahtı yolu bize açılmıştır!" dedi Kaptan paşamız ama Koca Reisimiz üzüntülüydü.

"Sapienza Adası" bundan böyle "Burak Reis Adası" olarak anıldı denizciler arasında. Burak Reis Adası denildi ki bu korkusuz yiğit denizcinin namı kahramanca can verdiği sularda alsın başını yürüsün diye.

Böyle biline, vesselam.

VENEDİKLİLERİN İKİ GÖZÜ

(MOTON VE KORON KALESİ)

Koca Reis bu kale için, "Venediklilerin iki gözüdür" derdi. Bunların alınmasının elzem olduğunu ve bu kıyıların tamamen güvenli hale gelmesinin en çok da bu iki gözün onların elinden alınmasına bağlı olduğunu söylerdi de biz onu hep sessizce dinlerdik.

Ne de olsa Loredano ve Grimani'den de öcümüzü fazlasıyla almıştık. Haçlı donanmasına amirallik de yapsalar aslında sadece iki korsan parçası olan bu adamları suların bağrına gönderdiğimiz için Koca Reis gönenir, ululanırdı. Bu büyük başarıda kendi payını fazla dile getirmese de biz bunu bilir, Burak Reis'i de Kara Hasan Reis'i de hayırla yâd ederdik.

Koca Reis kaleler hakkındaki görüşlerini Vali Padişahımızın divanında uygun bir zamanda dile getirip onu da sefer için ikna etmeyi başardılar. Önümüzdeki bahara Moton ve Koron üzerine yürüneceği tayfalar arasında konuşulmaya başlanmıştı bile. Gemilerin onarımı ve bakımına da hız verilmişti.

Grimani ile kalan hesabını göreceği için Koca Reisimiz'in keyfine diyecek yoktu. Sanki düğüne gider gibi ayakları yerden kesilmişti Reisimizin. Grimani bu

sefer daha da güçlenmiş olarak kalabalık bir haçlı donanmasıyla üzerimize geleceğini hesap ediyordu.

Düşmanlarımızın Mora Adası'nda yapılan yirmiye yakın gemimizi bir gece baskınıyla kalleşçe ateşe vereceklerini hiç düşünmüyorduk. Koca Reis'in sesi, "Bu kalleşlik!" diye kükremişti güvertede, "Yiğitçe karşımıza çıkmayı gözü kesmez mi adamın?"

Preveze Beyi Mustafa Bey, bu büyük yangından geriye kalan gemilerin onarımını ve bakımını tez zamanda tamam edip gemileri sefere kadar hazır etmişlerdi yine de. Moton ve Koron kalelerinin önüne varmamız için Proti Kanalı'ndan geçmemiz gerekiyordu.

Kaptanıderyamız Davut Paşa, kanaldan geçebilmek için düşman üzerine atılmaktan başka çaresi kalmamış gibi baştardasını düşman amiralinin üzerine sürmüştü bir anda. Kuzeyden esen rüzgârı hiç hesaba katmaz mıydı? Ben ki bu genç yaşıma rağmen denizlerde o kadar mesafe almıştım ve artık rüzgârların dilinden anlıyordum. Bu teşebbüsün aksi bir sonuç doğuracağından emindim.

Yılların tecrübesine rağmen yaptığı bu hatayla düşmanımıza koz vermişti Kaptan Paşamız. Amiral de bunu kollar, bunu beklermiş gibi kuzeyden esen rüzgarı değerlendirme peşine düşmüştü. Bilirdi o da Kaptan Paşamızın baştardasını batırırsa donanmamızın dağılma riskinin büyük olduğunu. O da denizlerde az sefer eylememişti. Böyle fırsatları değerlendirmenin insanı nasıl mutlu ettiğini ve yüzünü güldürdüğünü de bilirdi elbette. Şans kapıyı çalmıştı işte.

Bordo topların ağızları açılıp da fulyalarına ateşler değdiğinde işte o yılan ağızları ateş dilleri alevler saçmaya başladığında denizin üzerinde ateşli yalımlar saçan gülleler havada uçuşmuştu. Haçlı donanmasının amirali bu şans kapısını ardına kadar aralamayı hesaplıyordu anlaşılan. Biz de boş durmazdık elbet. Üzerimize gelen gemilerin rampa yapma etkilerini en aza indirmek için elimizden geldiğince çabalıyorduk. O dar vakitlerde manevralarımızı ona göre ayarlıyorduk.

Hersek Reis ön saflardaydı ve düşman gemilerini de ilk karşılayan o olmuştu. Borda ateşleriyle düşman gemileri geri püskürtüldü. Hatta iki gemiyi Hersek Reis suların karanlığına gömmeyi becerebildi.

Haçlıların Amirali nasıl da ateş püskürdülerdi, nasıl dahop oturup hop kalkarlardı seyirlik güvertesinde. Öfkeden ifrit kesilmiş bir halde elinden

düşürmediği dürbünüyle suların karanlığına savrulup giden gemilerine bakardı çaresiz.

Koca Reisimiz de kendi payına düşeni yerine getirmeyi bildi bir mavna ve bir düşman kalyonunu sel sebil ederek. Davut Paşamız işte böyle hız aldı reislerinden, böyle cesaretlendi o vakit. Baştardasını sürdü amiralin gemisine. Boyunduruğa almak istedi amirali. Nasıl olurmuş şansı kırmak, ona adabınca öğretecekti.

Deniz savaşlarında olmadık aksiliklerde baş gösterebilirdi. Denizin sağı solu belli olmazdı hiç. İşte bu esnada bir düşman mavnası belirdi Kaptan Paşamızın baştardasının yanı başında. Hedefi sancak tarafından ilerleyerek baştardaya rampa etmekti. Kaptanın kim olduğunu da bilmez idik. Kaptan Paşamızın tehlikeye düştüğünün işaretiydi bu. Acele etmezsek baştardayı çaresiz ve korunmasız bırakacaklardı.

Sancak iskelesindeki geminin kaptanlığını yapardım o sırada. Bu benim Koca Reisimizin yanındaki ilk reislik tecrübemdi. Kaptan Paşamızın baştardasına en yakında ben fakir bulunmaktaydım.

Durumun vahametini anlatmak için hangi söze sarılayım şimdi ben? Hangi kelimelerle anlatayım bu ahvali? Kaptan Paşa'nın baştardası batırılsaydı bu bir felaket olacaktı bizler için. Donanmanın dağılma riski bile vardı. Donanmanın dağılması demek ise savaşı kaybedeceğimiz anlamına gelmekteydi. Bu yüzden soluklarımızı tutmuş beklerdik.

"Hadi yiğitlerim!" diye bağırdım.

"Hadi aslanlarım!"

"Kaptan Paşamız bizden medet ister! Kaptan Paşamız bize bakar!"

"Düşmana mı kaptıracağız Kaptan Paşamızı?"

"Yoksa hadlerini bildirecek miyiz şunlara?"

Bu sözlerimle aşka geldiler, daha da coştular yiğit gazilerim. Hep birden fırladık düşman mavnasının üzerine de onlara dar etmesini bildik bu denizi o vakitte. Ya o tekbir sesleri! Duyan kulaklar kaçacak bir delik aranırdı işte. Ben de kapılmıştım bu coşkuya. Kaptan Paşa'nın imdadına yetişmekten başka gözüm bir şeyi görmez olmuştu. Nasıl da kanatlanıp uçmak isterdim.

Davut Paşamız yelkenimizi gördüğünde feraha erecek zamanın gelip çattığını hissetmez miydi? Hissetmişti elbette ki "Şükürler olsun Allah'ım sana! Nidalarını

işitirdik. Deniz birdenbire bir gemiden diğerine uzanan bir zevk çemberine dönmüştü. Gören gözler hayretle açılıp bakakalıyordu. Kancalar atılıp borda bordaya tokuştuğumuz o an bir sarsıntı oldu. Bu yerinde ve zamanındaki manevramız sayesinde Davut Paşamızı iki düşman gemisi elinden çekip çıkardık, felaha erişti de akıllarımız yerine geldi, soluklarımız dineldi.

Haçlı gemilerinin birçoğunu batırdık, Grimani ise yine kaçmak zorunda kalmıştı. Böylece Moton Kalesi'nin komutanı Gabriel'in umutları tükenince, yelkenleri suya indirmiş ve kalenin anahtarlarını Preveze Beyi Mustafa Paşa'ya teslim etmişti.

Zaferimizi kutlama vakti geldiğinde Kaptan Paşamız beni tebrik etmişti. "Piri Reis, sen olmasaydın belki de savaşın seyri değişebilirdi. Şimdi ben de hayatta olmayabilirdim, sağ olasın!" gemisini amiralin gemileri elinden kurtarmamı öve öve bitiremez olmuştu.

Koca Reisimizin de bu iltifatlar göğsünü kabartmıştı. Onun yanında yetişmiş birinin, ben fakirin bu sözleri hak etmesi yabana atılacak bir şey değildi elbette. Bu üstün başarının elde edilmesinde benimde övülmeye değer bir payım vardı demek! Bunları düşündükçe içim gurur ve sevinçle dolar taşırdı o vakit.

Bu seferden sonra Gelibolu Limanı'na döndüğümüzde hemen kardeşimin evine yol aldım. Mihriban Hatun ve kız kardeşim kapıda karşıladılar beni. Mihriban Hatun Koca Reis'i sordu hemen. Tersanede bazı işleri olduğunu söyledim. Daha sonra kız kardeşimle yürüyüşe çıktık. Kıyıya indik, yalıları dolaştık birlikte. Ağabey kardeş hasret giderdik.

Memluklularla yapılan muahede mucibince her sene Adana Tarsus'taki varidat gemilerle İskenderiye'ye nakledilmekte ve oradan da Mekke ve Medine'ye gönderilmekteydi.

Rodoslu Şövalyelerin taarruzları nedeniyle de bu varidat Osmanlı gemileriyle daha emin bir şekilde taşınmaktaydı. Bundan dolayı 1948 senesindeki bu vakıf varidatı Koca Reis'in kumandası altındaki donanmayla nakledilmişti.

Yola çıktıktan bir süre sonra Sunturluoğlu'nun gemileri ufukta belirdi. Önümüzü kesmek niyetindeydiler demek! Kalabalık oldukları için buna ancak cesaret edebilmişlerdi. Yoksa böyle bir şeye kalkışamazdı. Zaten Koca Reisimiz de Sunturluoğlu ile karşılaşmak için can atmaktaydı. Bu da bir fırsattı bizim için.

Sahip oldukları kara kalyonların sayısı belirsizdi. Bizden kat kat kalabalık ve üstündüler. Gittikçe daha çok yaklaşmaktaydık bir birimize.

Koca Reis'in yüzü gülüyordu. "Bu sefer elimden zor kaçar!" diye söylenmekteydi.

Gerçekten de Sunturluoğlu kendisini Rodos'a zor attı. Yükümüz vakıf malları olduğu için onu takip edemedik. Rodoslu şövalyeler Öküz Limanı'na sığınmıştı. Koca Reis yoluna devam etti. İskenderiye dönüşü onunla hesaplaşacaktı. Zira biliyordu ki bu adam yenilgide doymak nedir bilmezdi. "Sunturluoğlu dönüşte bunun intikamını almak isteyecektir, dikkatli olmalıyız!" diye uyarmıştı Koca Reisimiz bizleri.

Reisimiz sözlerinde haklıydı. Sunturluoğlu yine karşımıza çıkmıştı. Şövalyelerin gemilerinden beşini zapt etmeyi başardık. Onlardan pek çoğunu da esir aldık. Ambarlardaki bölümlerde bu esirleri zincire vurduk.

İstanbul'a ganimet yüklü gemilerimizle döndüğümüzde haberi alan Padişah Efendimiz sevinmiş, yüzü gülmüştü. Bizleri ödüllendirdi. Artık Batı Akdeniz bizlerden sorulurdu.

Her yaz başı bazıları bütün bir yıl süren uzun seferlere çıkıyorduk. Ayları, mevsimleri, yılları denizlerde geçirir olmuştuk artık. Türk gemilerine ve Müslümanlara aman vermeyen Rodoslu Şövalyeler her geçen yıl Koca Reisi biraz daha kızdırmaktaydı. Seyrüseferi ve ticareti yine sekteye uğratır olmuşlardı. Koca Reis burnundan solumaktaydı. Bu yüzden Padişah Efendimizden icazet kopardı. Divandan hayırlı sonuçlar çıkardı da "Haydi bismillah!" diyerek başladı sefer hazırlıklarına.

1504 yılında Koca Reis Rodoslu Şövalyelerin üzerine müthiş bir akın düzenledi. Rodos'a asker döktü, çok yerleri vurdu. Adanın zaptını istemekteydi. Ama siyasi bazı düşünceler nedeniyle bu isteğinde başarılı olamadı. Geri dönmek zorunda kaldık.

Kahire'ye döndüğümüzde 1507 yılıydı, aylardan ise Eylül'dü. Mısır Sultanı Koca Reis'in namını çoktan duymuştu. Onun usanmaz ve yılmaz bir deniz adamı olduğu anlatılmıştı kendilerine. Korsanların onun elinden aciz kalışlarını anlatmışlardı da bu yüzden Sultan bizleri nasıl ağırlayacağını, ne türlü ikramlarda

bulunacağını adeta bilememişti. Öyle ki bu ikramlarını çok abarttığı gören gözden de kaçmazdı..

Kısa bir müddet Mısır'da kaldık. Sonra Koca Reis gözlerimizin içine bakmaya başladı, "Artık gitme vaktidir!" dedi yanındakilere, "Tez hazırlıklara başlana!"

Bu emir üzerine tez zamanda hazırlıkları tamam edip dönüş yoluna koyulduk. Gelibolu benim de gözümde tütmekteydi. Memleketimi ve anamın yadigârı kardeşim Hatice kızı merak ederdim.

Kızıldeniz'de Portekizliler faaliyete geçmişlerdi. Mekke Emiri de Memluk Hükümdarı'dan donanmasıyla yardımına gelmesini istemişti. Çünkü Portekizliler Hicaz sahillerine saldırabilirdi. Onların deniz gücüne karşı koyacak güçleri olmadığı için korkmaktaydı.

Memluk Sultanı Padişah Efendimize müracaat etmiş, bedelinin ödeneceğini söyleyerek gemi levazımı istemişti. Padişah Efendimiz de bu teklifi hemen kabul ederek derhal istenilen donanma levazımının verilmesini emretmişti. Levazım padişahımızın emriyle Anadolu'dan tedarik edildi. Ayrıca padişahımız kendi hediyesi olarak da yüklü bir miktarda levazım hazırlattı. Bu levazımlar, Şehzade Korkut'u Mısır'a götürülen gemilerle beraber el koymuş ve alıp götürmüşlerdi.

Bu haber Gelibolu'ya ve Dersaadet'e bir bomba gibi düştü. Bu yaptıkları yanlarına konulamazdı. Padişah Efendimiz çıkabilecek sefere yine Koca Reisimizi uygun görmüşlerdi.

Meğer o sıra Kaptan Paşa, 'Ben dururken, nasıl Kemal Reis'i layık görürler bu sefere?" diye düşünür ama içinden geçenleri aşikar edemezmiş. Bu düşüncelerini sadece en yakınındaki güvendiği birkaç kişiye dillendirebilmiş Kaptan Paşa. Lakin söylentiler bizim bile kulağımıza kadar gelmişti işte.

Koca Reisimiz böyle dedikodulara kulak asmazdı. Aslı astarı olmayan şeyler derdi. Ne yazık ki duyduklarımız doğruydu işte. Bu görevin Reisimize verilmesi Kaptan Paşa'nın kıskançlığını daha da körüklemişti. *Kemal Reisliler* diye bir şayia alıp gitmişti başını. Bunu da bizi çekemeyenlerin ortaya çıkardığı ve bizleri Padişah Efendimizin gözünden düşürmeye çalışmak için yapılan bir oyun olarak kabul edecektik.

Hersek Paşa İle Vardan Usta Arasındaki Gizli Kumpasları Anlatır Vesselam

Kısacası Hersek Paşa İle Vardan Usta Arasındaki Gizli Oyunları Anlatır

Kız kardeşim Hatice, "Ağabey," dedi, "Bilirim, acın büyüktür. Acımız büyüktür!"

Kardeşimin beyaz hülyalı yüzüne baktım. Koca Reis'i kaybetmiştik. Bu acıyı yüreğimde taşımak bana dayanılmaz geliyordu. Bir ömür boyu da bu acıyı içimde hissedecektim. Bu sırada yeğenim Sevcivanoğlu emekleyerek odanın ortasında dolaşmakta, sanki bana bir şeyler anlatmaya çalışmaktaydı.

Sokağa çıkmaya bile takatim kalmamıştı. Bir anda nasıl da her şeyden soğumuştum. Ne kulaklarım denizle ilgili bir şey işitsin isterdim ne de gözlerim denizle ilgili bir şey görsün. Dost meclislerinden uzak dururdum. Zira her nereye gitsem Koca Reis'in hayali gelip karşımda dururdum. Reisimizin başına bu felaketin benim yüzümden geldiğine inanmak istemiyordum.

Ama konuşulan oydu ki devlet kapısındaki bizi çekemeyenler Reisimizin kısa zamanda Padişah Efendimizin gözdelerinden olmasını ve Kaptan Paşa dururken bu görevin amcama verilmesini hazmedememişler, kendi aralarında bu konuyu dillerine dolamışlardı.

Padişah Efendimizin baş vezirlerinden birisi, "Kaptan Paşa dururken Kemal Reis'e bu teklifi götürmeniz akla uygun mudur?" diye sormuş, Veli Padişahımız da bir an durup anlamlı anlamlı baş vezirini süzerek, " Sizler de bilirsiniz ki Kemal kulum denizlerde o kadar hizmet vermiş, bizleri başarıdan başarıya sürüklemiştir. Bunları hatırlatmama gerek var mı?" demiş.

Kaptan Paşa bu haberi duyar duymaz o kötü emelini gerçekleştirmek için hemen hazırlıklara başlamış hiç zaman kaybetmeden. Tersane Reisi Vardan Usta'yı çağırtmış yanına.

"Beri gel!" demiş, "Sana söyleyeceklerimi kulakların iyi işitsin!"

Tersane reisi Vardan Usta iyice kaygılanmış. Koca Kaptanıderya'nın ondan ne isteyeceğini merak edermiş. O sırada konakta kimseler yokmuş zaten. Bir Kaptan Paşa bir de Vardan Usta. Baş başa vermişler ahval etmekteler işte.

"Yakında sefer var sen de duymuşsundur elbet," demiş Hersek Paşa, Ulriç'in oğlu da kendisi de devşirmedir.

“Bilirim Paşam,” demiş usulca Vardan Usta.

“Ben derim ki bu sefere reis gemisini sen hazırlayasın donatasın!” Bu işi nasıl yapacağını da anlatmış güzelce.

Vardan Usta, “Nasıl olur Paşam?” demiş. “Koca Reis’i ölüme göndermektir bu!”

Kaptan Paşa hiddetlenmiş, gözleri çakmak çakmak yanmış. “Ben ne diyorsam onu yapacaksın! Ağzından bir kelime daha çıkmasın, duymayayım!” diye bağırmış işte oracıkta.

Vardan Usta da “Peki Paşam, emriniz başım üstüne!” diyerek konaktan ayrılmış. Ayrılmış ayrılmasına ya, başından aşağı kaynar sular dökülmekteymiş. “Bunu nasıl yaparım, Koca Reis’e nasıl kıyarım?” diyerekten tersanenin yolunu tutmuş.

Ustanın düşünceli ve kederli halini fark eden tersane efradını başına toplamış, “Hayırdır Vardan Usta?” demişler. “Bu ne hal? Seni gören sanki cehennemden gelmişsin sanır!”

Vardan Usta çaresizce, “Hiç sormayın ağalar beyler! Bir bilseniz, bir duysanız başıma neler geldi? Ben şimdi ne yaparım, ne ederim bilmem!”

Sonra kendine gelmiş, “Bakın artık durmak yok! Şu gördüğünüz hurdahaş gemi var ya…” Tersane işçileri “Evet!” demişler, “Görürüz! Ne olmuş?”

Vardan Usta, “Onu tez zamanda süsleyerek sefere hazır edeceğiz! Günlerimiz de sayılıdır ona göre! Gevşeme yok bilmiş olasınız!” diye emrini vermiş işçilerine.

Tersane halkı, “Sen ne dersin Vardan Usta?” diyecek olmuşlar, “Gören göz bilir ki bu gemi artık iflah olmaz. Olsa bile daha ilk fırtınada denizin dibini boylar! Sen bilmez misin bu geminin iflah olmayacağını?”

Vardan Usta, “Bilirim elbet!” demiş yanındakilere, “Ama elden bir şey gelmez, Paşamızın emri böyledir!”

Yanındakiler de hemen üstelemişler, “Paşamızın emri mi böyledir? Yok, daha neler? Paşa böyle bir emri sana neye versin? Koskoca reisin gemisi bir hurdadan olur mu?”

Vardan Usta bunları duymazdan gelmiş. “Benden söylemesi, sonra söylemedi demeyesiniz! Sefer gününe kadar hazır edilecek, işte o kadar!” diyerek kestirip atmış.

Tersane efradı da ne yapsın boyun bükmüşler. Ne de olsa emir büyük yerden… Yememiş içmemişler, o hurdayı sefer gününe kadar hazır eylemişler. Görünce hiç şüphelenmeyecek kadar güzel yapmışlar reisimin gemisini.

Yapacak bir şey olmadığını bilirdim. İskeleye inecek gücüm dermanım da kalmamıştı. Evime çekilip her şeyi unutacaktım. Kendimi neye verirsem vereyim bu acıdan kurtulamayacağım ortadaydı. Oysa çizdiğim onca harita, tuttuğum notlar, araştırmalarım yarım kalmıştı. Onları bitirmem gerekiyordu, ama bu acıyla nasıl çalışabilirdim ki?

Pek çok geminin de suyunu tedarik ettiği o meşhur çeşme başında birkaç kişi yarenlik etmekteydi. Beni gördüklerinde başlarını önlerine eğip "Başın sağ olsun Piri Reis!" dediler, "Acın, acımız büyüktür!"

Ben de onlara "Sağ olun," dedim, "Bir daha Koca Reis gibi bir insanın bu dünyaya geleceğini hiç sanmam!"

Bu konu hakkında kimselerle konuşmak istemiyordum. Daha başka bir şey sormasınlar diye hemen yanlarından uzaklaşarak kaleye doğru yollandım. Yürürken ayaklarım titriyordu.

Kaleye güç bela ulaştıktan sonra hemen çalışma odama geçip tozlanmış raflarda harita rulolarına, gemi araç gereçlerine, tozlu usturlaba, pergele, haritacılıkta kullanılan renkli boya ve fırçalara göz gezdirdim. Buraya kapanıp günlerce haftalarca adımımı dışarı atmasam olurdu, kimselere görünmesem yine olurdu. Hatta beni bulamayacakları bir yere kapanıp bu değerli eşyalarımla birlikte sırra kadem bassam hiç de fena olmazdı. Beni arayıp sormasınlar, böyle biri yaşamıyor deseler, hayata hiç gelmemiştir deseler, beni unutsalar keşke…

Bu sayıklamalar içinde bir parça da olsa rahatlayarak kendime gelebilmiştim. Kızgınlıktan ne söylediğimi, ne düşündüğümü bile bilmiyordum. Öfke insana neler söyletmekteydi? Nefsime hâkim olamıyordum işte. Nefsim zihnimin önüne geçiyordu.

Adaşım Muhittin Reis farklıydı ama. Yine gemisiyle ummanlara açılmıştı. Şimdi kim bilir neredeydi, hangi sularda korsanlarla cenge tutuşmuştu acep? Sunturluoğlu'ndan intikam alacağım diye tutturmuştu. Amcam Koca Reis'in intikamını alacaktı. O, Rodos civarlarında bu amaçla sürtüp duruyordu ya ben onca ilmime ve bilgime rağmen bu odaya pusmuş Koca Reis'in yasını tutardım. İnsan

içine bile çıkmak istemezdim. Muhittin Reis beni de yanına almak isterdi, yanında götürmek isterdi, ama nafile! Ona karşı durdum, kimse bir adım bile attıramazdı bana. Denizlere küsmüştüm. Denizlerde soluk alan ben fakir, umutsuzluğum olan, umudum olan, rüyalarıma girip beni bilinmezliklerine çağıran denize artık bakamaz olmuştum. Bu düşünceler içerisinde uykuya dalmışım.

Uykunun rahat kollarında derinlere, bilinmezliklere uçup gitmiştim. Kimse de beni bu derin uykumdan çekip çıkarmamıştı. Beyaz sis perdesi kalkar kalkmaz yine o yüzünü tam olarak seçemediğim, siyah yemenili kadın bana doğru geliyordu.

Bir uçurumun kenarındaydık. Beni tutup bu uçurumun kenarından aşağı atmaya çalışan o karanlık el kimin elidir, bilemedim. Korkuyla uyanıp bildiğim duaları okudum peşi sıra. Bu rüya neye işaretti? Hemen gidip kız kardeşim Hatice'ye rüyamı anlatmak ve onun yorumunu dinlemek istiyordum. Nazlı kardeşim rüyaları güzel yorumlar, söyledikleri de insanın yüreğine ferahlık verirdi.

Tersane Kethüdası beni böyle karşısında görünce şaşırdı. Yüzüme hüzünlü bakışlar fırlatıp halımı hatırımı sormayı unutmadı. Cuma namazına müteakip beni azaplar meydanındaki çardakta beklediğini söyledi. Herhalde konuşacakları vardı benimle. Uzun zamandır ortalarda görünmeyişim onun da nazarı dikkatini celp etmiş olmalıydı. "Peki" diyerek evin yolunu tuttum.

Enişte Bilal Çavuş tersanede marangozlar tayfasındaydı. Onun oymacılıkta ileri bir maharete sahip olduğunu bilmeyen yoktu. Beni ilmimden dolayı çok sever ve kollardı. Tersanede olup bitenleri ondan haber alırdım bazen. Hakkımda ileri geri konuşmalara rast geldiğini ama bunu yapan densizlere ağızlarının payını hemen verdiğini anlattı bana. "Enişte sen çok iyi bir insansın. Kız kardeşim sana emanettir!" dedim, "Allah mutluluğunuzu bozmasın!"

Enişte Bilal Çavuş'un yüzünde bir tebessüm çizgisi belirdi, "Teveccühün Piri Reis!" diyerek akşama görüşmek üzere vedalaşıp tersaneye doğru yollandı.

Kız kardeşim beni görünce sevindi, "Hoş geldin ağabey!" dedi, "Gözüm yollardaydı, yolunu gözlerdim!" Ben de şaşkınlığımı gizlemeyerek "Hayırdır, ne ola ki?" dedim, "Yolumu neden gözler idin? Yoksa bir şey mi oldu?" Kız kardeşim Hatice, "Yok, hemen telaşlanma" dedi. "Kaç gündür yoksun, ortalarda görünmedin, seni merak eder dururduk!"

Günler o kadar çabuk ilerlemiş miydi? O kadar olmuş muydu? Kız kardeşim bu kadar çok meraklandığına göre demek bir hayli zaman geçmişti aradan. "Bir daha olmaz Hatice Bacı" dedim, "Bundan sonra sık sık görmeye gelirim seni!"

Hatice iki güzel kız çocuğu dünyaya getirmişti. İkisi de gerçekten birbirinden güzel ve şirinlerdi. Birine nazlı anamın ismini vermişti "Zinnet Kız" diyerek seviyordum onu. Altı yaşına gelmişti, yerinde duramıyordu.

Yeğenlerim beni görünce hemen boynuma sarılmadılar, uzak durdular. Sanki bir yabancıya bakar gibi bana bakıyorlardı. Kız kardeşim "Bakın dayınız gelmiş kızım!" dedi, "Hadi dayınızın elini öpün bakalım!"

Zinnet inat ediyordu. "Ağabey bilmem bu kız kime çekmiş, insanlardan kaçıyor hep!"

Hatice çocukları benden böyle uzak durduğu, çekindikleri için mahcup olmuş, üzülmüştü. "Üzülme" diyerek teselli ettim onu, "Beni gördükleri mi var? O kadar olacak işte!"

Sözü rüyaya nasıl getireceğimi bilemiyordum. Sonunda "Dün bir rüya gördüm Hatice Bacı!" dedim.

"Şimdi anlaşıldı ziyaretin sebebi. Söyle bakalım abi, hayırdır?"

"Bilmem," dedim ben de, "Hayır mıdır şer midir çözemedim"

Kız kardeşim gözlerini dikmiş merakla bakıyordu bana. Rüyamı kısaca ona da anlattım. Sessizce dinledi beni, sanki yorumlamak istememiştir. Ben de ısrar etmedim.

"Nevcihan da evlendi haberin olsun" dedi sanki konuyu değiştirmek istercesine.

Demek sonunda Nevcihan evlendi öyle mi? "Allah sahibine bağışlasın, bir yastıkta kocasınlar" dedim dalgın bir sesle. Nazlı anamın bana yakıştırdığı Nevcihan da evlenmişti nihayet. Dalgınlaşmıştım. Gergefi işleyen ince narin elleriyle Nevcihan gözümün önüne geldi.

Denizlerle haşir neşir olanların evlenmesi zordu. Meslekleri gereği bazen neredeyse koca bir yılı seferlerde geçiren deniz adamların bu durumu evliliği çoğu zaman onlardan uzak tutardı. Ben de mesleğimden ilerleyebilmek için içimdeki aile özlemine ket vurmuş, evliliğe soğuk bakmıştım bunca zaman.

Kız kardeşimin onca ısrarına rağmen akşam yemeğine kalamadım. “Yapılacak işlerim var” dedim zorda kalınca, “Onca iş beni bekler!”

Kız kardeşim mahzunlaştı, başını öne eğdi, “ Peki ağabey !”dedi, “ Sen bilirsin! Ama yine gel olur mu? Bizi merak da koma!”

“Peki, bacım!” diyerek kendimi sokağa zor attım.

Nereye gideceğimi bilmiyordum. Ayaklarımın beni sürüklediği yere doğru amaçsızca yürüyordum sadece. Karşıma kim çıkarsa dalgınlığıma verip geçip gidiyordu. Bana ilişen olmuyordu. Sokak aralarında beni görenler, kapı ardına geçip “ İşte bakın geliyor! Bu gelen Piri Reis!” derlerdi, “Koca Reis’in ölümünden sonra buna bir haller olmuş” Hiç kulak asmadan konuşanlara, geçip gittim.

Dalgındım, düşünceliydim. Reisimizin ölümünden sonra başka başka yerlere dağılan denizciler için tuttuğum notları tamam edecek miydim? Yoksa rüyam buna mı işaretti?

Bu sorular birer cevap bulmaya uğraşırken birden tanıdık bir sokakta olduğumu fark ettim. Nevcihanların evlerinin önünde geçerken gayri ihtiyari pencereye ilişti gözüm. Bir an Nevcihan’ın silüetini görür gibi oldum camlarda. Ancak boş bir hayaldi bu. Nevcihan evlenmiş barklanmış artık. Şimdi başkaları oturmaktaydı bu evde.

Yahudilerin oturduğu mahalleye sürüklemişti adımlarım beni. Yine o kapının önünde durup evin pencerelerine dikmiştim gözümü. Bahçede oldukça genç ve güzel bir kadın tek başına oturmuş gergef işliyordu.

Endülüs seferinde Kral Ferdinand’ın zulmünden kaçırıp kurtardığımız insanlar arasında Yahudi aileler de vardı. Bunların bir kısmını Padişah Efendimizin emriyle beraberimizde İstanbul’a getirmiştik. Bir kısmı da buraya Gelibolu’ya yerleştirilmişti.

O zamanlar siyah yeldirmeli yaşlı bir kadınla yanındaki küçük kızı da Gelibolu’ya getirmek üzere gemimize almıştık. Yolculuk sırasında yaşlı kadının ölümü üzere kimsesiz kalan küçük kız çocuğunu başka bir Yahudi aile sahiplenmişti de onları getirip bu eve yerleştirmiştik. Aradan yıllar geçmesine rağmen ben ne siyah yeldirmesi rüzgârda savrulup duran yaşlı kadını ne de o güzel kız çocuğunu hiç unutamamıştım.

Şimdi karşımda duran bu güzeller güzeli genç kız o muydu yoksa? Bir an göz göze gelmiştik. Yüreğimde şimşekler çaktı. Beyaz yüzü ve zeytin karası gözleri bir daha hiç çıkmamacasına belleğime kazınmıştı sanki. Aramızda hayli yaş farkı vardı. Bunu düşününce yüreğime doluşan hisleri uzaklaştırmaya çalıştım.

Sokaktan koşar adımlarla uzaklaştım. Yürürken her şeyi unutmaya çalıştım her şeyi. Kendime mukayyet olmam gerekiyordu. Bundan hiç kimseye, kız kardeşime bile söz etmemiştim. Başıma gelen bu hal yüzünden beni ayıplamalarından korkuyordum.

Mart ayının ilk günleri böylece geçip gitmişti. Nihayet ceylan derisi üzerine çizeceğim haritanın hayali düştüğünde zihnime bir sandık dolusu haritayı çıkarıp sırasıyla incelemiştim. Tuttuğum notları ve seyir halindeyken karaladığım harita parçalarını tekrar be tekrar gözden geçirerek bir zaman gecenin sessizliğinden kendimden geçmişim.

Kitapların içine gömüldükçe acılarını da unuttuğumu fark ettim. Böylelikle amcamın acısını da azaldığını hissediyordum. Kaledekiler benim kendimi böyle odaya kapatarak saatlerce bazen günlerce ortadan kayboluşuma alışmışlardı artık.

Denizlerle ilgili çok şey görmüş, öğrenmiştim ki bu bilgilerin yok olup gitmesine gönlüm razı olmuyordu. Bu birikimi bir haritada üzerine aktararak diğer denizcilerle de paylaşmak istiyordum.

“İşte bakın, diyecektim onlara, “Ben nerelere kadar gittim. Karanlık denizleri aşıp tılsımına kapıldığınız adaları ayaklarınıza kadar getirecek gücüm vardır benim. Zira ilimle aşmayacağı şey yoktur insanın. Uzakların ilimle nasıl yakın kılındığının da delilidir bu harita. Tabi yine de inanmak ya da inanmamak sizin elinizde olan bir şeydir.” Nasıl da kendimi kaptırmıştım. Bu halimden kim olsa korkar idi. Sanki cezbeye tutulmuştum.

Bazen yürüyüş yapmak için kaleden çıktığım olurdu. Böyle bir günde enişte Bilal Çavuş ile yolda karşılaştık. Çalışmalarımdan nasıl olmuşsa haberdar olmuştu. Halimi hatırımı sorduktan sonra sözü hemen çalışmalarıma getirdi.

Harita çizmenin kolay bir iş olmadığını, büyük bir araştırma ve ihtimam gerektirdiğini anlattım ona dilim döndüğünce. Çalışmalarım hakkında kısaca bilgi verdim. Sokaklar arkamızda tükeniyor, biz de bu sohbet üzerine ilerleyip gidiyorduk.

Bu sırada karşımıza birdenbire kethüdanın adamları Sarı Çelebi ile İlyas Çavuş çıkmışlardı.

Sarı Çelebi'nin bir gözü bir yana bakardı, diğer gözü bir yana. İlyas Çavuş'un ise şahin bakışları vardı. Bakışlarındaki bu vahşilik insanın soluğunu keserdi. Yüzündeki yara izi o seferden kalma anılarımı hatırlatmıştır yine bana. Böyle bir süre birbirimize bakmıştık da konuşacak bir laf bulamamışlardı. Enişte Bilal Çavuş bana bakıp "Bir şey söylemeyecek misin?" dedi. Hayır, söylemeyecektim. Bundan sonra sözü ilmimi aktardığım eserlerim söyleyecekti.

EK 2: PİRİ REİS SADELEŞTİRİLMİŞ METİN

BİRİNCİ KİLİT - KORSANLIK YILLARI

Osmanlı Devleti'nde güvenilir olmak, şöhretine iş, ekleyerek önem verilmek önemli deniz işlerinden biridir. Çünkü şansı gelişen devletin parlaklığı ve unvanı iki karayı ve iki denizi yönetiyor. Osmanlı ülkesinin çoğu, adalar ve kıyılardır. İstanbul'a yardım edenin iki deniz olduğunu herkes biliyor. Bundan sonra dünyanın dört kısmından biri olan Avrupa'ya İslamlar yakın zamanlarda geçip burası ile ilgilendiler. Eski padişahlar, olağanüstü sayılacak savaş ve tedbirlerle ancak Rumeli, Bosna ve Üngürüs (Macaristan) birazını kazandılar. Söylenen yerler Avrupa'nın bir kıyısıdır. Bu kadarını yönetmek, gözetip korumak denizlere sahip olmaya bağlı olduğu için geçmişte yardım ediyordular. Bugün de önemli olan dalgınlığı bırakarak elden geleni yapmaktır. Yüce Allah başarı versin. Bundan sonra öğütleri söyleyelim."

Geminin üst tarafında tek başıma durmuş, dalgaları geçerek giden geminin zorla gidişine bakıyordum. Bu sonsuz suların acaba bir sonu var mıdır diye düşünüyordum. Yanımda bir gölge göründü. Sesine biraz sır vermeye çalışan aksakallı adam, "Bak Muhittin!" dedi ona baktım. Bu denizde çok fazla korsan var. Korsanları bilir misin sen? Hiç acımaları yoktur. Kadın çocuk fark etmez öldürüyordular. Gemileri avlar masum insanları öldürürler. Fazla dolaşma ortalarda!"

İleriki yıllarda bu adama alışacağım ve bir daha bu adamdan kopamayacağım. O sırada çok korktum, çocuk aklımla korsan gemilerini hayal ettim. Korsan gemilerinin güvertesinde asılı siyah bir bayrak vardı. Bayrağın üzerinde iki çapraz kılıç ve bu kılıçların ortasında bir kuru kafa vardı. Dalgınlığım amcam Koca Reis'in gür sesiyle geçti. Bu seslenme bana nasıl da güven verdi. Herkesi koruyan Koca Reis'in yanında kalmak istedim. Babamın ölümünden sonra güvendiğim insan, Koca Reis, "Reis Baba", "Azapların Reisi" olarak da hatırlanan Kemal Reis'ti.

Bir an önce işimin başına döndüm. Korsanları düşünmek istemedim ama biliyordum ki bir gün onlarla mutlaka karşılaşacağız. Leventlerin arasında, "Rodoslu, Sunturlu, Venedikli, Cenevizli" isimleri dolaşıyordu. Bunların ne olduğunu, neyi temsil ettiklerini o yıllarda anlamaya çalışıyordum. Ancak hiç de iyi bir şey olmadıklarını, yüzlerinden anlıyordum. Bu isimler geçtiği zaman moralleri

bozuluyor, leventler öfkeli bakıyordular. Bu adamların yaptıkları kötü şeylerden dolayı öfkeyle yere tükürüyordular. "Nerede o günler, şu sunturlu karşımıza çıksa da dövüşsek'" diyordular.

Bu isimler Koca Reis'in de moralini bozuyordu. Öyle suskun dursa da sanki geçmişten kalan sorunu vardı, anlıyordum. "Sen hele bir büyü bakalım Muhittin!" diyordu. Bunları daha iyi anlayacak ve kendi gözlerinle göreceksin sen de!"

Yıllar çok hızlı geçiyor ve her çocuk gibi ben de büyürken iyi bir levent olmak için çalışıyordum. Tabi ki Koca Reis bu süreçte beni gözlemliyordu.

Onlar suların güvenliğini sağlamak için yola çıktılar. Ticaret gemileri sularda rahat dolaşamıyordu, hac gemilerine saldırıyordular. Şövalyeler korkmadan o kadar insanı öldürüyordular. Merhamet nedir bilmiyordular işte, kadın çocuk nedir fark etmiyordu. Türk kelimesini duydukları an çok öfkeleniyordular. Türkleri öldürmeyi çok istiyordular. Neden bizden bu kadar nefret ediyordular? O vakitler bilmiyordum. Daha çocuktum. Akdeniz ne zaman güvenli olacak ve ne zaman Türk gemileri korkmadan yolculuk edecek? Koca Reis hep bunları düşünüyordu, biliyordum.

Adalar vardı Akdeniz'de… Çoğu, korsanların kaldığı yer haline geldi. Korsanlar, ticaret gemilerinin yolunu kesmek için buralara kalacak yer yaptılar. Adalardan saldırmak onların çok kolayına geliyordu. Bu yüzden düşmanı hemen öldürmemiz gerekiyordu. Koca Reisimiz bunu biliyordu bunu söylüyordu, ben de bir köşede dikkatlice onu dinliyordum, ona bakıyordum. Yanında çalışan leventleri de öyleydi. Her dediğini yapıyordular. Ağzından çıkan bir kelimeye bakıyordu her şey; öl dese hiç düşünmeden ölüyordular. Öyle bağlılardı, Kemal Reis'i gönülden seviyordular.

Eğriboz İskelesi'ne yanaşan üç direkli savaş gemimizi coşkuyla karşıladılar. Gemiciler akşamları sularda dolaşmıyordu. Mutlaka bir iskeleye yaklaşıp bekliyordular. Sabah olunca orada yeniden emir alarak gitmeye hazırlanıyordular. Eğer kalacak bir ada ya da liman yoksa orada sabahın olması bekleniyordu. Bunlar gemicilik kurallarından biriydi.

Burak Reisi sormuş kale azabına Koca Reisimiz, İsmail Çavuş da daha dönmediğini söylemiş. Burak Reisi merak ediyordu. Ne de olsa onun yanında büyümüş leventlerden biriydi. Kara Hasan Reis ve Herek Reis de öyleydi. Bu isimleri yeni duyuyordum ve diğer isimler gibi unutmuyordum.

Kalenin soğuk duvarları ve karanlık kalelerini hemen fark ettim. Derinliği az olan yerden karşıya köprüyle geçiliyordu. Koca Reis o yıllarda Eğriboz Kalesi ve kalenin küçük tersanesinde kalıyordu. Reisimiz başka yerleri de fethetmek istiyordu, çocuk olsam da konuşmalarından ve hareketlerinden anlıyordum.

O zamanlar arkadaşlarım Muhittin Reis ve Kara Mehmet bana kıskanarak bakıyordular. Amcam Koca Reis becerikli olduğumu hissederek bana daha farklı davranıyordu. Memleketimden uzak başka bir şehre beni bıraktı. Oradaki ilim adamlarından ve denizlerde ustalaşmış kaptanlardan harita üzerine ders almamı istedi. O şehirde öğrendiklerim yaşadığım zorluklara değdi. Nasıl unutabilirim ki, daha dün gibi aklımda her şey…

Adaşım Muhittin Reis benden yaşça büyüktü. Koca Reis'in sağında durmuş olaylara bakıyordu. Benim ondan farkım neydi? Amcam ona daha mı çok iltifat ediyordu? Adaşım Muhittin Reis halamın oğluydu. Koca Reis en ağır işleri ona yaptırıyordu. Yine usta gemiciye baktım. Yaşlı adamın yüzünden çok alçak gönüllü olduğu anlaşılıyordu. Koca reis yolu belirledi. Adını sanki ilk defa duyuyorum gibi şaşırdığım Becaye'ye gidiyorduk. Şehrin yarısı çamlık bir tepe üzerinde, yarısı da aşağıda, deniz kenarında, düz bir yerdeydi. Yukarıdaki dağ yamaçları çok dik olduğu için buradaki kale surlarla çevrili değildi. Bu yüzden geceleri maymunlar şehre girip tavukları avlıyordular. Bu kalede hala İspanyollar vardı. Şehrin önü beklemek için iyi bir yerdi. Fakat rüzgar kuvvetli esince limanda şiddetli bir soğuk oluyordu. Demir ipinin ve palamar ipinin sağlam olduğunu kontrol etmek gerekiyordu.

Şehrin rüzgarlı tarafındaki tekkenin önünde ip atarak bekletmek mümkündü. Bu yerin üstü dik bir çamlık dağdı. Burada işi bilen insanlardan ders göreceğim. Harita bilgimi geliştireceğim, birçok dil öğrenme fırsatım olacak. Adaşım Muhittin Reis, Koca Reis'in yanında kalarak, kaptan olma yolunda kendini daha iyi geliştirecek. Koca Reis 'e göre ikimiz de iyi yoldaydık. İkimizin de önünde uzun yıllar vardı.

İnsan istedi mi yapamayacağı şey yoktu. Nazlı annemin sözleri yüreğimi etkiledi. Hiçbir zaman hiçbir yere bırakmadı beni. Kendi kendime tekrarladım bu sözleri : "İnsan isterse yapamayacağı hiçbir şey yoktur" Ne güzel bir sözdü bu. O yaşımda bu sözü beğendim.

Kişiliğimin zarif ve hassas tarafını, şimdi güzel yüzüyle ve utangaç haliyle hatırladığım annem Zinnet Kadın'a borçluyum. Onun nur yüzü pek çok zaman gözümün önünden gitmiyordu. Ama iyi bir denizci geçmişini düşünmemeliydi. Denizin sesi yüreklere başka bir acı veriyordu. On bir yıl Becaye şehrinde bir medresede ilim öğrendim. İlk günler alışkın olmadığım bu şehir bana zindan gibi geldi. Kaçmayı bile düşündüm. Küçücük odalarda gün saydım. Sağıma döndüm olmadı, soluma döndüm olmadı… Küçücük odalarda günler geçmiyordu. Ama kitapların çok olduğu yere dalınca ilmin zevkini alınca öğrenmenin peşini bırakmadım. Hocalarım da bendeki bu azmi kıskanır oldular. Latinceyi, İtalyanca ve İspanyolcayı çok iyi konuşmaya başladım. Portekizcem de biraz iyiydi. Bu sayede birçok seyyahın kitabını kendi dilinden okuma şansım oldu.

Medresenin bahçesinde hava almak için dolaşmaya çıktığım zamanlarda da yine yüreğimin bir köşesinde amcam vardı. Memleketim Gelibolu gözümde tütüyordu. İlim aşkına buna da dayandım. Sonra o ihtiyar seyyah karşıma çıktı. Çok sıcak olduğu günlerden birinde, serin yerlerde oturan insanlara, durgun yaşlılara, fakir çocuklara, sefere gidemeyen gemicilere yalı boyunca bakarak yürüyordum. İşte o anda herkesin uğursuz olarak düşündüğü yaşlı Endülüslüyle karşılaştım. Yüreğime yeni bir insan daha girecek. Kaybolan onca şeyden sonra aklını kaybetmediğine sevinen bu zavallı çirkin ihtiyar, bütün hayat hikayesini bana anlattı.

Buralara uzaktan geldiğimi nereden bildi? Neden hiçbir şey sormadan onca şeyi anlattı bana, bilmiyorum. At adasını da korkuyla söz edilen ve bin bir belayla dolu olduğuna inandığı maymunlarıyla meşhur olan adayı da ondan dinledim. Katil atın hikayesini de bana o anlattı. Yaşlı adam ve denizkızının yaşadığı adada sorun olmadığını ama bir gün kara korsanlarının saldırısına uğrayan bu adada çoluk çocuk demeden, yaşlı genç dinlemeden, kadın kız fark etmeden ada sakinlerini nasıl öldürdüklerini bana anlattı.

Bütün bunları anlatırken ihtiyarın hızlı dili anlattığı bu tuhaf hikayelere daha heyecan veriyordu. Anlattıklarıyla sakin ruhuma heyecan verdi. Katil atın yaşadığı o adayı da maymunların çığlıklarıyla insanları korkuttukları o ıssız ve de çorak adayı da daha sonra görerek haritalarını çizeceğim. Batı'nın bu tarafını artık çok iyi bileceğim günler de gelecek.

Cebeli Tarık Boğazını ilk geçişimizde, nazik gemimizin dev dalgalara savaşmasını şaşırarak seyredeceğim. Bizden önce geçen Endülüslünün ve diğerlerinin de yaşadığı çok heyecanı yaşayacağım. O günlerin gelişini sabırla bekleyeceğim ve göreceğim. Cebeli Tarık Boğazını ilk geçişimizde, nazik gemimizin dev dalgalara savaşmasını şaşırarak seyredeceğim. Bizden önce geçen Endülüslünün ve diğerlerinin de yaşadığı çok heyecanı yaşayacağım. O günlerin gelişini sabırla bekleyeceğim ve göreceğim. Sularla tamamlanan dünyam sonunda haritalarda da görünüyordu. Haritaya olan sevdam gün geçtikçe çoğalarak ve vazgeçilmez bir isteğe dönüştü. Yaşadığım her şey sanki ileride çizeceğim büyük ve ayrıntılı "şahane yer haritasına" bir yol bulmak içindi. Her adımın beni ona doğru hızlıca götürüyordu.

Tam on bir yıl önce Becaye şehrinde bu medresede yaşadım. Üçüncü yılımda amcam Koca Reis beni ziyarete geldi. Adaşım Muhittin Piri de yanındaydı. Amcam bana baştan ayağı baktı. Her şey düşündüğünden daha çabuk gelişmiş, beni beklediğinden daha iyi gördü. Hocalarım da aynı fikirdeydi. Önce nazlı annemi sordum. Zinnet kadın nasıldı? Ne yapıyordu? Oğlunun hasretine nasıl dayanıyordu?

Koca Reis daldı. Bana bir şey söylemek istiyor gibiydi. Başın sağ olsun Piri …" diye sessizce söyledi. Annen öldü! Ben hiçbir şey söylemedim. Üzüldüm sadece, başımı eğdim. Annemi sağken son bir kez olsun görmek istiyordum. Ama kader buna izin vermedi. Kız kardeşim ne olacaktı? Hatice'nin hayali gözlerimin önüne geldi. Kız haliyle bu ayrılığa nasıl alışacak? Küçük bir kız çocuğu gelip karşımda durdu: Evin odalarında bir rüyalı yüz, bir beyaz yüz… Siyah düz saçları omuzlarında duruyordu.

Hatice sevimli bir kızdı. Koca Reisimiz onu da Mihriban Hatun' un yanına bırakmış. Hatice 'ye bundan sonra o bakacak. Yengem Mihriban Hatun bir ana gibiydi. Her dediğimizi yapıyordu biliyordum. Yengem annemden yaşça büyük, biraz da şişmandı. Azapların reisinin eşi olduğu için ona Mihriban Hatun diyorduk. Sonra nazlı annemi düşündüm. Yüzünü hayal etmeye çalışıyordum. Yüzünün çizgilerini hatırlamaya çalıştım. Anlama gücüm kuvvetliydi. Kısa zamanda yeniden sevgili annemi hayal ettim.

Amcam Koca Reis de benimle birlikte bir zaman sustu. Bu yüreğimdeki ikinci yaraydı. Babamın ölümünde bu kadar çok üzülmedim. Ama nazlı annem bir başkaydı. Kendimi neden ona bu kadar çok yakın hissettiğimi bilmiyordum.

Adaşım Muhittin bana kıskanarak bakıyordu. Bu kadar yıl içerisinde öğrendiğim şeyler gerçekten şaşırılacak kadar çoktu. Tam on bir yıl geçmiş aradan ben de işi iyi öğrendim. Artık denize girebilirim, amcam Koca Reis'in yanında işi daha iyi öğrenebilirim. Meğer amcam da bunu dört gözle bekliyordu. Bir gün beraberce Şeyh Tavutti'nin elini öpmeye gittik. Şeyh de Koca Reis 'e ve bana dış budak ağacından birer sopa verdi. Amcamınki kuruydu, bana verdiği ağaç ise yaştı. Şeyh Tavutti'nin yaptığı bu iş kafama takıldı. Nedenini bilmek istiyordum. Bir gece uykuma girdi yüce şahıs bana denizlerin kilidinin verildiğini söyledi. Bu büyük bir emanetti ve herkes bu sorumluluğu alamaz. Acaba bu sırrı saklamaya gücüm yeter miydi?

Kan ter içerisinde uyandığımda başucumda adaşım Muhittin Reis 'i görünce hiç şaşırmadım. Sanki gölgem gibiydi. Ne zaman durumda kalsam yanımda oluyordu. Onun benden neden kopamadığını, beni neden gölge gibi takip etmeye çalıştığını düşünüyorum. İşin içinden çıkamayacağımı anladığım zaman bu soruları düşünmeyi bırakıyordum.

İyi olduğumu söyledim Muhittin Reis'e. Önemli bir şey yok "diyerek geçiştirmeye çalıştım. Ama bu rüyanın etkisinden öyle çabuk kurtulamadım. Adaşım Muhittin Reis gittikten sonra da bu rüyayı sürekli düşünüyordum.

Koca Reis kaptan köşkünde ayakta dikilmiş güvertede koşturanlara bakıyordu. Amcamın yanına varıp rüyamı ona anlattım. Koca Reis anlattıklarımı dinledikten sonra beni alnımdan öpüp, " Çok hayırlı bir rüyadır, kıymetini bil!" dedi.

Gördüğüm her rüya beni dalgın hale getirecek diye korktum. Her rüyada ben gözlerimi farklı bir dünyada açtım. Rüyalar bana şifa oldu. Onlardan topladığım şeyler de hayatıma girdi, hayatıma giren şeyler de rüyalarıma girdi.

Öyle ki bazı sırları rüyada anladım. Anladığım şeyler de haritalarıma girdi. Bu yüzden haritalarımda da sırlar kaldı. Her bilinmezliği ben rüyalardan aldım, rüyalar da her bilinmezlikleri bana gösterdi. Ben hangi rüyaya yattıysam o rüya sonradan gerçekleşecek ve bu rüyalar beni durduracak gibi hissettim. Anlatılan birçok hikayeden aklımda kalanlar sanki bir gün karşıma çıkacak.

Uzak adalarda yaşayan kuyruklu canavarlara, ağızlarından ateş püskürttüğü söylenen gulyabanilere, insan etiyle beslenen yamyamların hüküm sürdüğü balta girmemiş ormanlara dair hikayeler de çokça işittim. Hikayelerin hepsi sanki

saçmaydı. Ama okyanuslarda büyümüş, sulara inanmış deniz insanlarının akıllarının bir köşesinde bunlar vardı. Sanki sessizce ortaya çıkacakları zamanı bekliyordu.

Koca Reis benden çok şey bekliyordu bunu biliyordum. Ve bu beklentinin verdiği sorumluluktan dolayı yüreğim nasıl da parçalanıyordu. Bu kadar sorumlulukla uğraşabilir miydi bir insan? Yıllar hızlı giderken amcam da boş durmamış Endülüslü bir Arap'ın kılavuzluğunda Septe Boğazı'na geçmiş, İspanyol sahillerini vurmuş, oralara göç eden Endülüslüleri toplayıp Batı'ya taşıdı. Akdeniz sularında korsanlara yine rahat vermedi.

Leventlerin dudaklarında hep çocukken işittiğim o isimler vardı. Rodoslu şövalyeler, Venedikli, Cenevizli kara korsanları… İşin başında Loredonu vardı ve ne zaman zor iş görse amcamdan kaçıyordu. Koca reis beni o zamanlar daha iyi göreve seyir katipliğine aldı. Ben de hem seyahat katipliği yapar hem de haritalar çizer, yazılar yazıyordum.

Koca reis Becaye limanı ve şehrine baskın düzenlemiş de işte o vakit denizlerde yer yerinden oynamış. Ben de o yıllarda yirmi yaşındaydım. Bu başarılar sayesinde amcamın şöhreti bütün Akdeniz'e yayılmış. Maltalı, Venedikli ve Cenevizli korsanlar hatta kendilerini Hz. İsa'nın uğrunda savaşmakla ilgilenmiş. Sean Jean Şövalyeleri dahi Koca Reis'le karşılaşmaktan korkuyordular. Ancak bu durum Koca Reis'i de efradını da şımartmadı. Daha işimiz çoktu, bunun farkındaydık. Karşımızda çoğalan denizin bizler için yeni bir sayfa daha açmasını bekliyorduk.

Denize de denizlere olup bitenlere de alışmış tecrübeli leventler gençlere bakıp gülüyordular. Bir zamanlar o gençlerle aynı durumda olduklarını unutmuş gibi davranıyordular. Denizcilik her yiğidin öyle kolay üstesinden gelemeyeceği zor bir işti. Yanlarındaki tecrübesiz gençlere de kendi bildiklerini aktarıp onların da aynı sınavdan geçmelerini söylemekle iş bitmiyordu.

Gençlerse bol bol neşelenecekleri gecelerin ve gündüzlerin hayaliyle yanıp tutuşuyordular. Onlar için denizde bilinmeyen çok şey vardı. Yaşlı işçiler grubunun anlattıklarını iyice dinlerler, bazen de her şeyi bir anda unutuyorlar. Bu durum en çok Koca Reisimizi sevindiriyordu. Onları izlemek Reisimize bambaşka bir hava veriyordu. Bu yüzden Reisimiz kendini bambaşka bir dünyanın iklimindeymiş gibi hissediyordu.

O yıl bekledikleri emir çok geçmeden bir haberciyle geldi. Padişaha bir adım daha yaklaştıklarının ilk işaretini Koca Reisimiz böyle aldı. En yakınındaki Burak Reis ile Kara Hasan Reis'e bir şeyler anlatmak istedi. Babası ona ne de olsa danışmakta her zaman hayır vardır diyordu. O da büyükleri dinlemenin adam olmakla aynı olduğunu biliyordu. Bir insan önce adam gibi adam olmalıydı, sonra deniz adamı... Deniz adamlığından da padişah katında görevlendirilmek vardı sırada. "Reis Baba! diye sessizce konuştum. "Eğer iznin olursa bir şey sormak isterim."

Koca Reis de aynı dalgın haldeyken, "Sor bakalım!" dedi, "Nedir isteğin?" Ben de hemen içimden geçenleri söyledim. Her şeyi söylemeye çalışıyordum. Dedim ki ona, "Kaç gündür hep sana bakarım, hiç konuşmazsın. Denize olan aşkın seni daha da zorlu maceralara sürükler de bunun için mi konuşmazsın? Yoksa seni endişelendiren bir durum mu vardır?"

Koca Reis yine umursamadı. Gözleri sürekli denizde, uzak ufukları izleyip duruyordu. "Yok, evlat" dedi, "Beni endişelendirecek ne olabilir ki? Fakat Cehre Adası'ndaki kaldığımız yeri taşımayı düşünürüm. Bunun için de Burak ile Kara Hasan Reis' e de danışmak isterim. Akıl akıldan üstündür demişler, belli mi olur? Bizim düşünmediğimiz bir şeyi onlar düşünür, hem danışmak iyidir."

"Doğru söylüyorsun Reis Baba!" diyerek sustum. Ama bilmek istiyordum Reisimizdeki bu acelenin nedenini de cesaret edip soramıyordum. O yıl Cehre Adası'ndaki üssü Beled- ül Unnap' a taşıdık. Beled- ül Unnap Tunus ile Cezayir arasında yer alıyordu. Hepimize göz kulak olan ve bizleri canı gibi korumaya özen gösteren Reisimizin neden zamanla yarış eder bir hali vardı, kimse bilemedi. Hatta bir ara iki yardımcısını ve odabaşlarını çağırtıp neleri konuştular, hangi kararı verdiler sanki hepsini unuttum.

O yıllarda yoğun bir çalışma içine girdik. Amcam Kemal Reis, el ele verip de burada küçük bir tersane yapmanın uygun olacağını söyledi. "Artık bir an bile durmanın zamanı değildir!" diyerek leventleri çok istekli hale getirdiği pazartesi akşamı denizin durgunluğu beni ilk defa böyle etkiledi. Derin düşüncelere dalmama neden oldu.

Küçük tersanede yeni gemilerin yapımına başlandığı o zamanlarda kışın bile çalışıyorduk. Kesilen ağaçlar tersaneye taşınırken leventlerin şakalaşmalarını ve çalışma isteklerini görüyordum. Memleketlerinden çok uzakta vatan hasreti

çekiyorlar. Kimi annesinin, kimi nazlı eşinin hasretini çekiyordu. Bu sıkıntıları çeken kahramanlar için Koca Reislerinin emirlerine uymak, sözünü dinlemek bir kuraldı. Biliyordular ki işleri hiç de kolay değildi. Su uyur düşman uyumaz.

Koca Reisimiz için denizlerde düşmana rahat vermemek, mazlumun ve masumun hakkını korumak, yolcu gemilerine zarar verdirmemek vazgeçilmez özelliklerdi. Türk gemilerinin Akdeniz' in bu sularında kolaylıkla seyahat etmeleri de bizlere bağlıydı. Deniz, güzelliklerinin, bilinmezliklerinin ve çekiciliğinin yanı sıra bu yönüyle de önemliydi. Leventlerin, Venedikli korsanların rahat durmadıkları o vakitlerde, karşılarına çıkan kara korsanları yenmek için ellerinden gelen gayreti göstermeleri bir vatan borcuydu.

Özlemlerini geçirecek türküleri yüreklerini acıttığı için dayanamadıkları zaman leventler Biçare Yunus' un yanına koşuyordu. Sulardaki yollarına kaldıkları yerden devam etmeden önce Biçare Yunus onların hislerini şarkıyla anlatıyordu. Acıklı bir denizci türküsü söyleyerek gidiyordu. Bir anda güvertedeki herkes kendi hayal dünyasına daldı.

Denizcilerin birçoğu belki de bu yüzden evlenmek istemiyordu. Geride gözü yaşlı eşler bırakmak istemedikleri için bir yuva sahibi olmamak yüreklerinde dert kalıyordu. Tersaneye getirilen ağaçlardan yeni gemiler yapılması ve gemilerin sefere hazırlanmaları bekleniyordu. Ama hiç bıkmadan çalışan leventler kısa zaman içinde gemileri hazır etmeyi başardılar.

Bahar ayı erken geldiği için denize girdik. Kıyıları kontrol edip korsan gemileriyle yarıştık. Epeyce bir parayla geri döndüğümüz zaman fakir fukaranın karnını doyurarak, yetim ve dul kadınların dualarını aldık. Şevval ayında, Beled- ül Unnap'dan Fransız sahillerine sefer düzenlediğimizde, korkusuz bu kahramanların korsanları yenmeyi için nasıl çok istediklerini sanki görüyordum.

Namlı Balear Adaları'na erzak ve savaş aletleri biriktiren korsanların denizlerde rahat durmayacaklarından ve onların durdurulması gerektiği için Koca Reis yerinde duramıyordu. Ben de amcamın bu kaygısına ortak olmak ister gibi yanında duruyordum. Adaşım Muhittin Reis de karşımızda durmuş merakla hem amcama hem de deniz ilminde her geçen gün daha iyi olan bana bakıyordu.

Balear Adaları'ndaki topluluğa büyük bir darbe indirmenin zamanıydı ve bunu başarmak için Koca Reisimiz günlerdir plan yapıyordu. Kıyıdaki kaleleri top

ateşine tuttuğumuz zaman, yüreklerimizden geçen tek dilek bu işi başarmaktı. Geri dönerken, denizin sisli ve sessiz oluşunu kötüye yoran leventlerin arasına girdim. Ben de onlarla aynı durumda olmak istiyordum. Kendi ayrıcalıklı durumumdan bir an olsun uzaklaşarak onların arasına karışmak, neler düşündüklerini bilmek, dertlerini dinlemeyi düşünüyordum.

Arkadaşım Muhittin Reis de sessiz bir şekilde hep yanımda duruyordu. Başka zaman olsa bana durmadan sorular soran Muhittin şimdi sus pus olmuş bir gölge gibi peşimden ayrılmıyordu hiç. Denizin bu karanlığında her an önümüze kara korsanları çıkacakmış gibi hissediyordum. Rahman Baba da sanki benimle aynı şeyleri hissediyor. Çünkü karanlık olduğundan beri sancak tarafında duruyor, bir yandan beyazlamış sakallarını kaşıyor, bir yandan karanlık ufka bakıyordu.

MALTA

"Malta'nın kontrolü demek Akdeniz'in kontrolü demekti." Malta her tarafı taşlıklarla ve kayalıklarla çevrelenmiş bir adaydı. Gecenin çok koyu karanlığı içinde korkutucu sessizliğiyle birden bire karşımıza çıktığı zaman en babayiğit leventlerin bile sanki korktuğunu hissettim. Çünkü denizde savaşmış herkes biliyordu ki bu korkutucu adaya öyle her istenilen yönden saldırmak mümkün değildi. Usulüne göre davranınca bu adanın insan canı yaktığını korsanlarda biliyordu.

Ne ünlüydü Malta Adası! Adaların içinde Rodos' tan sonra korsanların yüreğini titreten o değil miydi? Malta, her korsanın kendi üslubunca yaklaşmalarından sevmediği gibi elini yavaş tutarak kendisine kurnazca yaklaşanları da sevmiyordu. Rodos ne kadar korkunç ve büyükse, Malta da gözümüzde o kadar korkutucuydu.

Malta Adası'na gece vakti baskın düzenleneceği gemide kulaktan kulağa yayılmaya başladığında leventler hemen Koca Reislerinin yanına varmak istediler. Sırtlan yuvası olarak adlandırılan ve ileride Koca Turgut' un şehit edileceği bu adaya en dik kayalıkların olduğu ve araştırma yapılarak güç bela gemilerin girdiği limandan saldıracaklar.

Planımızı tıpkı düşündüğümüz gibi uyguladık. Saldırı başarıyla sonuçlandı. Adayı yöneten kişi olarak bilinen, orayı kalacak yer seçen korsanları adada barındıran ve her zaman onlara destek olan Karlos'u uykusunda tuzağa düşürmeyi

başardık. Karlos sadece tahtını değil, öz oğlunu bile bırakıp kaçmak zorunda kaldı. Bundan sonra Koca Reis' in adı söylendiğinde Karlos korkacak, bir daha Koca Reis'le karşılaşmamak için elinden geleni yapacak, yaramaz oğlunu bile unutacak.

Malta'yı yöneten kişi canını kurtarmak için oğlunu bile bırakıp kaçtıktan sonra leventler sevinmeye başladılar. Hop oturup hop kalkan, denizlerde büyümüş can evlatlarımızın öfkeleri geçmiyordu. Elbette hepsi birlikte çalışarak bu başarıyı kazandılar. Kumaş yüklü gemilerle ve tutsak edilen Malta Adası hâkiminin oğluyla Gelibolu' ya döndüğümüzde halk tarafından coşkuyla karşılandık. Gözlerim kalabalığın içinde annemi aradı hemen, o da buradadır, beni arıyordur diye içimden geçiriyordum. Dalgınlığım sefer işçileri arasında, "Ekmek Yemez" diye adı çıkmış Latifi Baba'nın gözünden kaçmadı.

Gururluyduk, huzurluyduk, şanımıza bir yenisi daha eklendi Koca Reis' in sayesinde ne de olsa! O kadar güçle bu işleri başarmak kolay değildi. İnsanın içinden "Devlet gücü olmadan da karakol basıp, korsanlara göz açtırmıyoruz ya siz ona bakın!" diyesi geliyordu.

Kaptan Paşa'nın huzuruna çıkıp hazır beklediğimizde Koca Reis' in yüzündeki mutluluğu görünce çok heyecanlandım. Aynı durumda tersane ondan soruluyordu. Kaptanlar şehrinin yönetiminde layıkıyla yerini almış bu Paşa, Koca Reisimizi hak ettiği gibi karşıladı, ona karşı gösterdiği saygıda ve sevgide kusur etmedi.

Ak kavuğuyla ipekten elbisesini giyinmiş bir halde koltukta oturan Paşa, merakla sanki Koca Reis' in ağzından çıkacakları bekliyordu. Ben de Reisimizin yanında durmuş olanlara izlerken bu tarihi kayıtların aklımda nasıl kalacağını hayal ediyordum. Denizlerdeki gelişmelerden haberdar olan bir paşanın karşısındaydık ne de olsa. Söyleyeceği her şeyi can kulağıyla dinlemeyi düşünüyordum. Sefir Reis henüz ortalarda görünmüyordu.

Sefir Reis'i ve amcam Koca Reis'in ölümünden sonra onunla beraber çıktığımız bilinmeyen seferi burada anlatmamı istemeyin benden. Sefir Reis'i şimdiden merak ettiğinizi bilsem de onu ve beraber yaşadıklarımızı size sıra geldiğinde anlatmayı düşünüyorum. Neyse biz başa dönelim şimdi ve hikayemiz kaldığımız yerden anlatalım.

Kaptan Paşa, “Hoş geldiniz sefalar getirdiniz gazi yiğitlerim!” diyerek karşıladı bizi. Koca Reis de, ‘Hoş bulduk Paşam!” diyerek başladı sözüne de Malta Adası’na yaptığı baskını, Vali Karlos’un oğlunu tutsak ettiğini anlattı. Konuşurken Malta Adası’nın Valisi Karlos kendine kaçacak yer aramış demeyi unutmadı. Ya dip Firengistan’a yaptığımız seferlere ne demeliydi peki? Oradaki eşyaları onlardan nasıl aldıklarını da anlattı.

Koca Kaptan Paşa da bu son gelişmelere sanki çok sevindi, yüzü bir anda güldü. Ama yine ciddiyetini korumaya çalışarak konuşmasına başladı. “Benim düşüncemi bilmek isterseniz söyleyeyim. Bu paraları İstanbul’a götüresiniz. Padişah efendimizin kapısına çıkıp bunları ona verin. Hem en iyi de budur”

Koca Reis bir anda neşelendi. Çok sevindiği ve gururlandığı bir andı bu. “Bunu bir emir bilir paşam! Emrinizi layıkıyla yerine getirmek için de sizden zaman isterim!” dedi. “En uygun zamanda yola çıkın!” dedi Kaptan Paşa, “Beklemeyesiniz daha fazla !” dedi. Cuma günü yola çıkmak daha iyidir.” dedi Reisimiz.

“Ama sonra aklına ne geldiyse işte, kafasını meşgul eden şeyi de söyleyerek rahatlamak istedi. “Ama bizi kabul eder mi Padişahımız divanına?” diye sordu Paşa'ya. “Sen de bilirsin ki bizler birer korsan parçasıyız! Saray büyükleri ne der? Bunlara mı kala kaldık diyerek Padişah efendimizin aklını çelmezler mi? Koca donanmaya korsanları almamız devlet büyüklerine ters düşer demezler mi?

Koca Reisimiz konuştukça, Sinan Paşa'nın da yüzü düşünceli görünüyordu. Bunu ben de görüyordum. Koca Reisimiz, Padişah'ın hizmetine girmeyi hem canı gönülden istiyordu, hem de bunları sürekli düşünüyordu. Üstelik söylediklerinde ne kadar haklı olduğunu İstanbul'a vardığımızda öğreneceğiz. Gerçekten de Padişahımızın baş veziri, divanda Koca Reis'in benzeyen sözler söyledi. Korsanların devletin donanmasına alınmasıyla gemiciliğin ne kadar ilerleyeceği konusunda endişeli olduğunu belirtti.

Bu sırada imdadımıza diğer vezir yetişmiş, yaptıklarımızı anlatmış. Akdeniz'de çıkardığımız gürültüden, Venedikli korsanlara göz açtırmadık, sonra Reisimizin yeğeni olarak benim haritacılığa kabiliyetimden söz edip bu işleri bilen kişilere ihtiyaç olduğunu, bizlerden faydalanmak gerektiğini konuşmasına ekledi. Denizlerdeki hakimiyeti sağlamak için korsanda olsalar bu yiğit ve korkusuz savaşçılardan faydalanmanın Devleti Aliye'ye zararı değil tersine faydası

olabileceğini özellikle söylemiş de divanda herkes susmuş. Bütün bunları öğrendikten sonra Padişah Efendimiz de artık bizlerle tanışmayı çok istiyordu.

Çünkü o da Cem Sultan'ın elini kolunu bağladığını ve bu meseleyle uğraşmaktan yeni yerlere seferler düzenleyemediğini biliyordu. Bu yüzden Padişahımız kendi saltanatının kötü geçmesine üzülerek gizliden gizliye çareler arıyordu .Denizlerde de üstün bir kuvvet haline gelmenin gerekli olduğunu gizliden düşünüyordu. Padişahımızın bütün bu düşüncelerini en yakınındaki insanlardan bile saklı tutmasının ve hep içinde saklamasının sebebini sonra elbette anlayacağım. O vakitler Veli Padişah'ı merak edip duruyordum. Nasıl bir insandı acaba? Saray denilen yer neye benziyordu?

Koca Reis, Kaptan Paşa'nın emrini yerine getirmek için daha fazla beklemedi. Onu böyle çok heyecanlandıran Padişah Efendimizin emrine uymak hayalinden başka bir şey değildi. Gemilerle yola çıktıktan sonra İstanbul'a ancak dört günde vardık. Sisli bir sabahta İstanbul'a vardık. Günün ilk ışıklarıyla beraber İstanbul'un ufkunda görünmeye başlayan yelkenlilerimiz halkın da dikkatini çekti. İlk defa gördüğüm bu şehir hakkında hayallerimde büyüttüğüm şeyler bir bir yok oldu.

Hani o yalılarıyla boğazın bin bir renkle gelişen, her yeri ayrı bir güzellikte insana neşe ve huzur veren, bu insanı bol şehir bir anda öyle bir hale girdi ki gözümde neredeyse ben kendimi tanıyamaz hale geldim. Eski sarayda bizleri beklemeyen Padişah Efendimizin karşısına çıkacağımızın haberi geldiğinde hepimizi bir telaş aldı. Sultanımızın huzurunda nasıl davranmamız gerekiyordu, nasıl hareket etmeliydik bilmiyorduk. Çünkü denizlerde büyüyen kişiler durumlar ne kadar denizleri bilirse de bir o kadar karada nasıl hareket edeceğini bilmiyordu. Özellikle bu bir de padişah kapısı olursa insan üzülüyordu. İşte o vakit bizde üzüldük.

Padişah Efendimiz bizleri divanında kabul ettiğinde dünya gözüyle ilk kez kubbe altını da görmüş oldum. O günlerde yüreğime dolan hislerin her birini anlatarak kafalarınızı daha fazla karıştırmak istemem. Ama daha o günlerde şunu bildim ki huzura ilk çıkışımdı bu fakat son olmayacak. Bu kapılara ölene kadar gelmeye devam edeceğiz.

Akdeniz'deki büyük başarılarımızı İstanbul'dakiler hemen duymuş. Padişah'ın dudakları arasından çıkan her sözde, her cümlede bunu biraz daha iyi

anlıyorduk. Venedikli korsanlar ve kara korsanlar bizden korktukları için Padişah Efendimiz Koca Reisimizi nasıl öveceğini, ona nasıl hediyeler vereceğini bilemedi. Padişahımız benden her gittiğimiz yerin, adanın, önemli olan coğrafyaların haritalarını çizmemi istedi. Bizler sayesinde yüzü gülecek gibi sevinçle bakıyordu. Padişahımız yüzümüze de ben mutluluğumu göstermekten çekiniyordum, hiç sesimi çıkaramıyordum.

Kafamda türlü türlü hayaller geçiyordu. Bu hayallerimi bir gün gerçekleştirecek miyim diye düşünürken üzülüyordum. Padişah Efendimizin yanına incilerle dönmek istiyordum. Böylece sevinecek ve bana kıskanarak bakarken ben de Padişahımıza, "İşte denizlerden topladığım incilerim dedim. Kulunuz köleniz Piri'nin güçsüzlük işleridir bunlar!" diyerek kendime olan güvenimi yenileyeceğim. Bunların hepsi olacak mıydı bir gün? Adaşım Muhittin Reis yanıma gelmese bu dalgınlığımdan ve kafamda sürekli bulunan sorulardan sanki hiç kurtulamayacağım.

İstanbul'dan ayrıldıktan sonra bir ticaret gemisi ile denizlere açıldık yeniden, seferler düzenledik. Her gittiğimiz yerde haritalar çiziyor, bunları özenle koruyordum. Bu haritalar sayesinde rahat edebileceklerini söylüyordum yanımdaki gemicilere de bir an işlerini güçlerini unutup sevinçle bana bakıyorlardı. Benim bu çalışmalarıma kıskanarak bakarlarken de kim bilir içlerinden neler geçiriyorlar, hangi hayallere dalıyordular.

Yıllar sonra yine padişahtan bir emir geldi. Bu sefer Endülüs'e sefer düzenleyecek. Koşa koşa gittik. Kapısında eğildik. O yıl nerdeyse tüm adalar ve kıyıların haritalarını tamamlayıp yola çıktığımız zaman yine saraydan gelen bu haberlerle Koca Reis'in yüreği acıdı. Padişahımızı üzüntüye düşüren şey bizleri de elbette üzecek ve bir an önce İstanbul'a varmak için kar, kış, fırtına demeden denizlerde ilerleyeceğiz.

İstanbul'a varınca duyduklarımızın doğru çıktığını anladık. Aldığımız haber Koca Reis'i yüceltti. Böyle bir görevin kendisine verilmesi ve Kaptan Paşa dururken Endülüs seferine Koca Burak Reis ile beraber çıkacak olmaları büyük bir onurdu. Bu kutlu haberin o güne kadar görülmemiş büyüklükteki iki gökenin suya indirilişiyle sağlamlaştığını öylece izledim. O akşam sabaha kadar uyuyamadım. Arkadaşlık edecek bir kimseyi de bulamadığım için geminin güvertesine çıkıp dolaştım.

Böyle bir heyecanı daha sonra ilk defa bir gemiye kaptanlık edeceğim sıra yaşayacağım. Endülüs seferinden sonraydı tabi. Yıllar geçti ve artık Venediklilerle yarışmanın zamanı geldi. O sıralarda Koca Reis bizden çok şey bekliyordu. Bu işin çok önemli olduğunu Koca Reis'in beyazlamış sakallarına elimi sürerken gözlerindeki öfkeden anladım. Belki de o güne kadar görülmüş en büyük deniz savaşına gidiyorduk. Savaşın çok zor ve kanlı geçeceği belliydi. Reisimizin çok sevdiği ve yanında yetiştirdiği Burak Reis'i o savaşta şehit vereceğimizi bilmiyorduk.

Kral Ferdinad'ın elinde acı çeken Endülüslü göçmenleri Batı'ya taşıdık. Hepsi de acıdan bağırıyor, ah ediyordu. Çoğu yaşlı kadınlar ve çocuklardı. Gemilere sandallarla taşıdığımız göçmenler gözü yaşlı bizleri bekliyordu. Gemilere sandallarla taşıdığımız göçmenler gözü yaşlı bizleri bekliyordu. Göçmenlerin içinde sadece Müslümanlar yoktu, bu kafilelerde Yahudiler de vardı. Yahudi grubunu Mora Yarımadası'na kadar taşıdık.

Zalim bir kraldı Ferdinand, onun elinde kurtardığımız her can, gemilere taşıdığımız her Endülüslü Koca Reis'i nasıl da sevindiriyordu. Ancak elinden daha fazlası gelmediği için yine de yüreğinin bir kenarı acıyordu biliyordum. Esir aldığımız İspanyollarla ve yüklü paralarla geri döndüğümüzde yorgun, ama bir o kadar da mutluyduk. O kadar yorgunluğa ve sıkıntıya rağmen iyi oldu. Biraz olsun rahatladım.

Koca Reis denizlerde mücadele ederek şöhret oluğu zaman düşmanları da çoğaldı. Malta Adası'nın hâkimi canın zor kurtardıktan sonra Kıbrıs valisinin yanına gitmiş. Elimizden zor kurtulan Malta hakimi Loredano da bize zorluk çıkaran Venedikli bir korsandı. Amcama karşı içinde yıllarca çoğalan bir nefret vardı. Koca Reis forsunu denizlerde korkusuzca dalgalanırken bir yandan Loredano'nun izini sürer, bir yandan da Rodoslu Şövalyeleri yakalama planlarını yapıyordu. Bir gün Loredano'nun gemileriyle karşılaştık yine ama bu sefer de elimizden zor kurtuldu. "Bu kış ona yeter!" dedi, Koca Reismiz, "Bir dahaki ilkbahara onu elbet yine yakalayacağız. Ama bu sefer elimizden kurtulmayacak inşallah!"

Endülüs seferinden sonra dönüş yolunda önce Eğriboz'a uğradık. Küçük tersanede birkaç gün dinlendikten sonra yine yollarda yürüyorduk. Gelibolu limanına döndüğümüzde nazlı annemi iskelede gördüm. Bize bakıyor, gözleri beni arıyordu.

Gelibolu Limanı Koca Reisimizin dönüşüyle meraklanan yalı halkının kıyıda toplanmasıyla yeniden kalabalık oldu. Gelibolu Limanı Koca Reisimizin dönüşüyle meraklanan yalı halkının kıyıda toplanmasıyla yeniden kalabalık oldu, yorgunduk. Denizde çok vakit geçirdik, paralar kazandık. Bunların paylaşılması gerekiyordu.

Gelibolu'da oturan Kaptan Paşa hemen haber göndermiş, bizimle görüşmek istediğini söylemiş. Koca Reisimiz de yorgunluğunu unutup hemen Kaptan Paşa'nın yanına gitmiş. Nedense beni de yanında götürmek istedi. Ben de o vakit sustum onunla gittim. Kaptan Paşamız son gelişmeleri de bundan sonra olacakları da bir bir anlatıp Koca Reisimize anlattığı zaman nasıl da kulak kesiliyordum.

Kaptan Paşa'nın anlattıklarına bakılırsa, Cem Sultan vefat edince, Veli Padişahımız da kardeşinin acısını yüreğinde bırakarak vezirlerine donanmanın hazırlanmasını emretmiş. Baş vezir de divanda Venediklilerle yarışmak için kuvvetli bir donanmaya ve tecrübeli denizcilere ihtiyaçları olduğunu belirtmiş. Veli Padişah da "Kemal kulum var" demiş. "Akdeniz'de korsanlık eden reislere haber gönderilsin, hemen kapıma gelsinler, padişah kapısına hizmet etsinler!" demiş. Koca reisimiz bu sözleri duyunca nasıl da heyecanlandı, yerinde duramaz oldu. O anları keşke anlatabilsem.

İnebahtı seferi için yapılan planlar gizli tutuluyor, vakit gelene kadar hazırlıklar bitirilmeye çalışılıyordu. Gelibolu tersanesinde işçiler ve leventler geceli gündüzlü çalışıyordular. Yeni gemilerin yapımına hemen başlanmış. Tersanede yere iğne atsan düşmüyordu. Yeni gemilerin yapımına hemen başlanmış. Koca Reis, "Bu kez Venediklilere öyle bir ders vereceğim ki bir daha nefes alamayacaklar. Lorendo'yu da bu sefer öldüreceğim!" diyordu. Burak Reis'e de "Doğru söylersin Reis baba. Bir taraftan bu hazırlıklar yapılırken, diğer taraftan Burak Reis ile Kara Hasan Reis'i görevlendirmiş Koca Reisimiz " Akdeniz'i boş bırakmaya gelmez" diyerek onları karakol olarak yola çıkarmış.

"Rodos'lu şövalyelere de Venedikli korsanlara da göz açtırmayın!" diyen Koca Reisimizin emirleri böyleydi. Onlar da bu görevi hakkıyla yerine getirmek için Akdeniz'e açılmışlar, bazı adalara seferler düzenlemişler. Zaten Koca Reis'in kafasında da bu adalarda düşmanların öldürülmesi ve korsan üslerinin yok edilmesi vardı. "Bu kaldığımız yerdeki düşmanları öldürmeden durmayacağız. Özellikle Rodos adası sağlam surlu kuleleriyle öyle bir korumalı bir adaydı ki Koca Reisimizin

uykularını kaçırıyordu. Her çatışmada Rodos şovalyeleri bu adaya kaçtılar. Reisimiz sürekli onlar Rodos'tan çıkarılmadan bu işi başaramayız diyordu. "Ama buna daha sıra var. Şu İnebahtı Kalesi'ni kazanalım, bu adadan düşmanı çıkaralım, sıra ona da gelecek!" diye yavaşça konuşurken gözlerindeki ışığa bakmaktan çekiniyordum.

Bu kalenin alınması için hem karadan hem de denizden kuşatılması gerekiyordu. Bu plan için de güçlü bir donanma yapılmalıydı. Bu amaçla tersanede devam eden çalışmaların bitmesi için gün artık gün sayılıyordu. Gelibolu tersanesinin yanı sıra İstanbul tersanesinde de iki göke yaptırılmış. Bu sefer için bu göke çok büyüktü. Gökelerin birini Kemal reis yönetecek diğerini Burak reis yönetecek. Nasıl gururlanmasın insan, nasıl huzurlu olmasın ki?

Bu hazırlıklar ve genişletme çalışmaları o vakitlerde dört yıl sürdü. Ama yine de iyi oldu, donanmamız. Venediklilerle yarışacak duruma geldi. Ben fakirin ağzından çıktı bu cümleler, son sözüm budur.

BURAK REİS ADASI

"Cezirei Brondo'ya Burak Adası da derler, çünkü Burak gemisi burada battı."

Yola çıktığımızda ılık bir mayıs sabahıydı. Coşku ve sevinçle çıktığımız bu seferde Burak Reis'i ve Kara Hasan Reis'in öleceğini nereden bileceğiz. Bu yüzdendir ki ne vakit Koca Reisimiz bu sulardan gemisiyle geçse durgunlaşıyordu. Ölen bu yiğitler için yüreği yanıyordu, bu acısını nasıl geçireceğini bilmiyordu. Gerçi Burak Reis'in intikamını daha sonra fazlasıyla aldı. Ama böyle bir reisi hemen unutmak ve yokluğuna alışmak kolay mıydı? Değildi elbet.

Kaptan paşamız o akşam yola çıkmadan önce yaptığı toplantıda güvendiği iki reisine büyük birer görev verdi. Bir anda o düşünceli halinden kurtulduğunda "Sancak fırkası kumandanı sen olacaksın Kemal Reis!" dedi. "Beni iyi işitir misiniz? Beni kulaklarınız iyi duyar mı?" Sonra durup Burak Reis ' in yüzüne baktı. Kimseden çıt çıkmıyordu. Gemideki danışma odasının orta yerinde kulakları Kaptan Paşa'da, duygulu birer heykel gibi duruyordular. "İskele fırkasına ise sen sahip çıkacaksın Burak Reis!" diyen Kaptan Paşamız o akşam toplantıya böyle son verdi.

Kaptan Paşamızın gemisiyle iki güvenli elin ortasında yerini alacak. Donanmamızın bu seyahat sürecinde düşman donanmasıyla karşılaşacağı belli oldu. O gece uyuyamıyordum o upuzun gecenin nasıl bittiğini anlayamadım. Sabah

seyahat güvertesine çıktığımda başlayan günün bizlere hayır getirmesini diledim Tanrı'dan.

Ne şaşalı, ne büyük bir seferdi o sefer ki Haçlı donanmasıyla Osmanlı donanmasının yarıştığı ilk büyük deniz savaşı olarak tarihe geçecek. Koca Reis bunun farkındaydı. Onun yanında büyümüş diğer gemi reisleri de aynı fikirdeydiler. Bunların farkında olarak hedefimize doğru ilerliyorduk. Adriyatik Denizi'ne yaklaştığımızda aniden bir fırtına donanmayı tuzağa koymuş, gemi reisleri fırtınayla mücadele ederken çok zorlandılar. Bahar ayında havaların böyle sürekli değişmesi olması denizcileri çok öfkelendiriyordu.

Temmuz ayının sonlarına gelindiğinde donanmamız ancak Mora sularına yetişti de gemi reisleri rahatladılar. Ben de ilk defa bir gemiye kaptanlık yapacağım için bambaşka bir ruh halindeydim. Öyle heyecanlıydım ki… Görevimi hakkıyla yerine getirebilecek miyim diye seyahat güvertesinde sürekli düşünüyordum. Tek düşüncem buydu. Artık her şeyi unutmuş sadece vazifeme yoğunlaştım. Her şeyi iyi bir şekilde yapmaya çalışıyordum. İlk defa Koca Reis'in gemisinde değildim. Bambaşka bir gemideydim; üstelik gemiyi ben yönetiyordum.

Ne kadar o fırtınadan burnumuz bile kanamadan sağ salim çıktık. Fakat vakit kaybetmemiz kara ordularıyla birleşmeyi geciktirdiği için Kaptan Paşamız öfkelendi. Bütün donanmanın sorumluluğu ondaydı. Tarihi bir hata sadece savaşın sonucunu değil Paşa'nın da geleceğini etkileyecek. Padişah Efendimizin bu affetmeyeceğini biliyordu. Hem mevkisinden hem de canından olması Padişah Efendimizin bir çift sözüne bakıyordu. Karadan ilerleyen kuvvetlerimiz çoktan Çatalca Vadisi'ne varmışlar, tahmin edilen tarihten önce yerlerini aldılar.

Ancak donanmanın gecikmesi de onları doğal olarak huzursuz ediyordu. Çatalca Vadisi, İnebahtı'nın kuzeyinde yer alıyordu. Kuşatmanın eksiksiz olabilmesi için donanmanın da istenilen yere vaktinde varması gerekiyor. Ancak denizde karşılaşılan beklenmedik fırtınalar buna engel oldu. Ne yazık ki bu gecikmeyi düşman donanması iyi değerlendirmiş, limanda savunma hattı oluşturmuşlar. Öyle ki bu halde limana girmek de mümkün değildi.

Bu nedenle yolumuzu Kaptan Paşamız güney tarafındaki İnebahtı Adası'na çevirmek zorunda kaldı. Vakit kaybetmeden adaya doğru gidiyorduk. İçimize öyle bir istek, öyle bir öfke vardı ki gemi reislerinin yüzü gülmezdi, çok kızgın bakışları

vardı. Kimse kimseye ağzını açıp bir çift laf etmiyordu. Gözcü olarak gönderilen kırlangıçlar da dönmemişlerdi henüz. Bu sırada gemilerde su ihtiyacı ortaya çıktı. Derken gözcü kırlangıçlar sisli havada göründüler de onların getireceği haberleri duymak için heyecandan içimiz içimize sığmaz oldu. Kırlangıçların birinden aceleyle güverteye çıkan Ali Paşa, Kaptan Paşamıza hemen bilgi verdi. "Proti Kanalı'nda yüz altmış parçadan meydana gelen düşman donanması hazır bekler! Saydıklarımız bu kadardır. Bundan ne bir fazla ne bir eksiktir. Böyle bilinsin!"

Proti Kanalı, Navarin'in on mil kuzey batısında yer alıyordu. Kaptan Paşamız vakit kaybetmeden sordu:

"Donanmanın başında kim vardır?

"Meşhur Amiral Grimani bulunmaktadır!" dedi Ali Paşa.

Bu sırada ben Koca Reisimizin yüzüne baktım. Çünkü biliyordum Grimani'yi ve Kemal Reis ile aralarında geçenleri biliyordum. Bu hikaye çok eski zamanlara, korsanlık yıllarına dayanıyordu. Grimani, Koca Reisimizi sevmeyen, bu savaşta geçmişten kalan intikamını ondan almayı çok isteyen Venedik gemilerinin amiraliydi.

Koca Reisimiz neşe içinde, bu tarihi ana yaklaşımını verdiği heyecanla seyahat güvertesinde bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu. Grimani'nin ve Lorendo'nun kendisine nasıl zorluk çıkardığını o da biliyordu. Ne de olsa ne zaman karşılaşsalar Reisimiz onlara göz açtırmıyordu. Hele şu lorendo denilen, kedi gibi dokuz canlı bir adamdı. Ne zaman yakalayacak Reisimiz, bir yolunu bulup kaçmayı başarıyordu. Şimdi eski sorunları konuşma vakti işte geldi. Yanındaki Haçlı donanmasına güvenen Lorendo Koca Reis'in yönettiği gemiyi gözüne kesti. Armenio'yu da yanına alarak donanmadaki diğer gemileri bırakıp onun gemisinin takip etme planları yaptı.

İki tarafta da sabırsız bir bekleyiş vardı. Bu bekleyişle biz de nefesimizi tutmuş Kaptan Paşamızdan ağzından çıkacak emre bakıyorduk. Sonunda Paşamızdan emir geldi. Gelen kırlangıçtaki haberci Paşamızın gemi reislerini kendi kamarasında beklediğini söyledi. Hemen sandallarımıza atlayıp Kaptan Paşamızın gemisine çıktık. Davut Paşa endişeliydi.

"Düşmanın bizden sayıca fazla olduğunu sizler de görür, bilirsiniz reislerim!" diyerek kamaralardakileri dikkatle izledi. Gerçekten hepimiz de bunu biliyorduk ve görüyorduk. "Bu yüzden düşman donanmasını ikiye bölmemiz gerekir. Bu şekilde

onların gücünü azaltacağız. Bunun için de düşman donanmasının arkasına uzanacak biri akıncı birlik göndermemiz gerekiyor. Bu yüzden ben şuna karar verdim ki düşmanın arkasına sarkarak bu işi hakkıyla yerine getirebilecek kişi benim" dedi Davut Paşa.

Tam bu sırada o ana kadar hiç konuşmayan Koca Reisimiz birdenbire kızdı. "Paşam!" dedi, "İyi güzel düşünürsün ama bu işi senin yapman uygun düşmez. Çünkü donanmayı hümayunun emniyetinden siz sorumlusunuz. Başınıza bir şey gelmesin, o zaman donanmayı kim yönetecek, donanmaya kim emir verecek?"

Burak Reis de burada hemen söze karıştı: "Kemal Reis de doğru söyler Paşam!" dedi. "Düşman donanması bunu hissederse kurtuluşunuz yok denecek kadar azdır, hatta hiç yoktur!" Donamaya bu güne bu gün emir veren sizsiniz. İzin verirseniz bu göreve ben gideyim. Gemimle arkalarına uzanarak düşman donanmasını ikiye böleyim."

Koca Reisimiz, bir Kaptanı Derya'nın bir Burak Reisin yüzüne bakıyordu. O an kaptan köşkünde herkes çok heyecanlıydı. Ben de çaresiz divanda durmuş Koca Reislerime bakıyordum. "Kara Hasan Reis'le birlikte ikiniz gideceksiniz o zaman!" dedi Kaptanıderyamız da Burak Reis'in yüzü nasıl da güldü, çok sevindi. O akşam benim gözlerimi hiç uyku tutmadı yine, endişeleniyordum. Kolay değildi. Düşman donanması eğer bu planı hissederse Burak Reisimizi kaybettik demekti bunun adı.

İşte sonunda gün aydınlanmaya başladı da ben hemen seyahat güvertesine koştum. Elimde dürbünle, Burak Reis'in yönettiği savaş gemisini aradım. Gemisinde, Yenişehir hakimi Kemal Bey'in kara askerleri de vardı. Burak Reis donanmanın ilerlediği düzenin önüne geçmiş dalgasız denizde yol alırken ben de dürbünümle onlara bakıyordum. İçimden dualar okuyarak yüce Rabbimden bu girişimlerini boşa çıkarmamasını diliyordum.

Her şey yolunda gibi görünüyordu. Burak Reisimiz düşman donanmasının arkasına başarıyla uzandı. Ancak Amiral Armenio durumu hemen hissetti ve vakit kaybetmeden Burak Reisimizin savaş gemisinin arkasından gitti.

Armenio'nun Burak Reisimizin savaş gemisinin ardına düştüğün fark eden Koca Reisimiz de birden sinirlenerek yıllardır içinde olan nefret duygusuyla düşmanın üstüne yirmiden fazla gemisiyle saldırdı. Burak Reisimiz de kendine yakışan kahramanlıkla hareketlerle hepsini yenmeye çalıştı. Ama düşman sayıca

fazlaydı. Savaş gemilerinin hangisiyle savaşacak? Sonunda iki büyük gemi Burak Reisimizi ortalarına almayı başardılar.

"Eyvah!" dedim kendi kendime. Bunu nasıl atlatacak, iki karayla nasıl savaşacak? Ama onu bilenler bilir ki Burak Reis kolay saygınlığını azaltmaz. Dövüşür sonuna dek. Korkak diye tanınmak istemiyordu. Yoksa bu ayıpla nasıl yaşar, Koca Reis'in yüzüne nasıl bakar. Böyle olmaktansa ölümü göze alır Burak Reisimiz. Bunu bilmeyen var mıydı?

Öyle de oldu işte! Kahramanca dövüşmesini bildi. Bağırma sesi hala kulaklarımda. Aslan gibi nasıl kızıyordu. Düşmanın çok olması, sürekli çoğalması nedeniyle Burak Reis bir an vazgeçiyordu. Yanındaki leventler bir bir ölüp şehit oldular. Düşmanlarına karşı azalıyordular. Onlarsa sürekli çoğalarak karşılarına çıkıyorlardı. Hangi birine gücü yetecek? Bu işin sonu yoktu.

Düşman gemileri Burak Reis'i ortalarına almışlar, top ateşiyle acımadan saldırıyordu. Burak Reis darda kaldığını anlayınca leventlerine sıvı ve yağlı kumaşlar hazırlatmış. Bunu ne amaçla yaptırdığını hisseden leventleri ne yapsın? "Hayırdır Reis Baba!" demişler, "Bizi ölüme mi göndermek istiyorsun?" Reisin gözleri dolu dolu olmuş. Böyle olmasını istememiş ama düşmanla birlikte denizin karanlık sularına uzaklaşmanın zamanı geldiği sonucuna varmış. Belki de o an Burak Reis'e bu manzara bunu gösterdi.

Leventler de bu sayede şehit olacaklarını düşünerek daha çok istekli hale geldiler. Ölüm düşüncesi bile bir an olsun onları bu isteklerinden vazgeçirmeye yetmemiş. "Reisimizin yardımcıları herkes görevinin başına!" diye bağırmış. "Herkes görevini bilsin de ona göre davransın!"

"Herkes görevini bilsin de ona göre davransın!"

"Ne bir eksik ne bir fazla"

"hadi göreyim sizleri yiğitlerim!"

"Şerefimizle, gururumuzla ölelim!"

"Tarih bizleri böyle ansın bu sularda!"

Sıvıya ve yağa bulanan kumaşlar ok yaylarına yerleştirilip düşman gemileri nişan alındı. Reislerinden emir bekliyordular. Bu emirleri korkmadan yapacaklar. Yelkenlere nişan alınan sıvı ve yağa bulanmış kumaşlı oklar bu emirle işte o an atıldı. Hepsi de tam yelkenlere değdi. Düşman gemileri rüzgarın da yardımıyla

hemen yandılar. Ama ne olduysa işte o anda oldu. Burak Reis son hareketi birbirine destek olan iki düşman gemisi arasından kurtularak da kendine yol bulamadı.

Kendi gemisi de bu alevlerden yanmaya başladı. Alevler, silahlardaki mermilere her değdiğinde ateş çubuğu mermilerle etrafı titretiyordu. Her iki düşman gemisi de büyük zarar görerek, büyük ateş alevleri ve kara dumanlarıyla denizlerin karanlığına gömüldü. Burak Reisimizin gemisinde de o kötü patlama oldu.

Bir daha o tarafa da o karanlık bulut topluluğuna da artık bakamaz oldum… Bağrışanlar, haykıranlar, ölümle savaşmaya çalışan onca can vardı. Ne zaman hatırlasam bu olayı dudaklarım kıpırdamaz olur, yüreğimin bir köşesine acı bir kırgınlık girer.

İki Reisimiz de şehit olmuş ama düşman donanması düzülmeyecek önemli bir yara aldı.“İnebahtı yolu bize açılmıştır!” dedi Kaptan paşamız ama Koca Reisimiz üzüntülüydü. “Sapienza Adası” bundan böyle denizciler arasında “Burak Reis Adası” olarak hatırlanacak. Burak Reis Adası denildi ki bu korkusuz yiğit denizcinin şöhreti, kahramanca can verdiği sularda duyulsun. Böyle bilinsin, son sözüm budur.

VENEDİKLİLERİN İKİ GÖZÜ

(MOTON VE KORON KALESİ)

Koca Reis bu kale için, “Venediklilerin iki gözüdür” diyordu. Bu kıyıların güvenliği için artık buraların kazanılmasının gerektiğini, bunun en çok da bu iki gözün alınarak olacağını söylüyordu. Biz de onu sessizce dinliyorduk.

Ne de olsa Loredano ve Grimani’den de intikamımızı fazlasıyla aldık. Haçlı donanmasına amirallik de yapsalar aslında sadece iki korsan olan bu adamları suların içine gönderdiğimiz için Koca Reis büyükleniyordu.

Bu büyük başarıda kendi yardımlarını fazla söylemese de biz bunu biliyorduk, Burak Reis’i de Kara Hasan Reis’i de güzel bir şekilde hatırlıyorduk.

Koca Reis kaleler hakkındaki düşündüklerini Vali Padişahımızın divanında uygun bir zamanda söyleyip onu da sefer için ikna etmeyi başardılar. Önümüzdeki bahara Moton ve Koron üzerine yürüneceği sefer işçileri arasında konuşulmaya başlandı. Gemiler hızla düzeltiliyordu. Grimani ile kalan sorununu bitireceği için

Koca Reisimiz çok mutluydu. Sanki düğüne gider gibi Reisimizin ayakları yerden kesiliyordu.

Grimani bu sefer daha da güçlenmiş olarak kalabalık bir haçlı donanmasıyla üzerimize geleceğini düşünüyordu. Düşmanlarımızın Mora Adası'nda yapılan yirmiye yakın gemimizi bir gece baskınıyla ateşe vereceklerini hiç düşünmüyorduk. Koca Reis'in sesi, "Bu kalleşlik!" diye sinirlendi güvertede, "Yiğitçe karşımıza çıkmaya bu adamın cesareti yok mu?

Preveze Beyi Mustafa Bey, bu büyük yangından geriye kalan gemilerin onarımını ve bakımını tez zamanda tamam edip gemileri sefere kadar yine de hazırladı. Moton ve Koron kalelerinin önüne varmamız için Proti Kanalı'ndan geçmemiz gerekiyordu.

Kaptanıderyamız Davut Paşa, kanaldan geçebilmek için düşman üzerine atılmaktan başka çaresi kalmamış gibi gemisini bir anda düşman amiralinin üzerine sürdü. Kuzeyden esen rüzgarı hiç düşünmüyor muydu? Ben bu genç yaşıma rağmen denizlerde o kadar kendimi geliştirmiştim ki artık rüzgarların ne yapacağını anlıyordum. Bu işe girişmenin kötü bir sonuç çıkaracağından emindim.

Yılların tecrübesine rağmen yaptığı bu hatayla düşmanımıza koz verdi Kaptan Paşamız. Amiral de bunu izliyor, bekliyor gibi kuzeyden esen rüzgarı değerlendirmeye çalışıyordu. Kaptan Paşamızın gemisini batırırsa donanmamızın dağılma riskinin büyük olduğunu o da biliyordu. O da denizlerde çok sefer etti. Böyle fırsatları değerlendirmenin insanı nasıl mutlu ettiğini ve yüzünü güldürdüğünü de elbette biliyordu. Şans kapıyı çaldı.

Mermiler havada uçuyordu. Haçlı donanmasının amirali anlaşılan bu şans kapısını sonuna kadar açmayı düşünüyordu. Biz de elbet boş durmuyorduk. Üzerimize gelen gemilerin başka gemilere yaklaşmalarını engellemek için elimizden geldiğince çalışıyorduk. O az vakitlerde hareketlerimizi ona göre ayarlıyorduk.

Hersek Reis ön taraflardaydı ve düşman gemilerini de ilk karşılayan o oldu. Geminin yanından ateş edilmesiyle düşman gemileri geri dönmek zorunda kaldılar. Hatta iki gemiyi Hersek Reis suların karanlığına batırdı. Haçlıların Amirali nasıl da çok öfkeleniyordular, seyirlik güvertesinde nasıl da hop oturup hop kalkıyordular. Öfkeden çok sinirlenmiş bir halde elinden düşürmediği dürbünüyle suların karanlığına dağılıp giden gemilerine çaresiz bakıyordu.

Koca Reisimiz de bir tekne ve bir düşman gemisini dağıtarak yapması gerekeni yerine getirmeyi bildi. Davut Paşamız işte böyle hız aldı reislerinden, o vakit böyle cesaretlendi. Gemisini amiralin gemisine doğru sürdü. Amirali emri altına almak istedi. Nasıl oluyor şansı artırmak, ona usulünce öğretecek.

Deniz savaşlarında olmadık aksiliklerde ortaya çıkabiliyordu. Denizin ne yapacağı hiç belli olmuyordu. İşte bu esnada bir düşman teknesi Kaptan Paşamızın gemisinin yanı başında göründü. Hedefi sancak tarafından ilerleyerek gemiye yaklaşmaktı. Kaptanın kim olduğunu da bilmiyorduk. Kaptan Paşamızın tehlikeye düştüğünün işaretiydi bu. Acele etmeseydik gemiyi çaresiz ve korumasız bırakıyordular. O sırada sancak iskelesindeki geminin kaptanlığını yapıyordum. Bu benim Koca Reisimizin yanındaki ilk reislik tecrübemdi. Kaptan Paşamızın gemisine en yakın olan bendim.

Durumun tehlikesini nasıl anlatayım? Hangi kelimelerle anlatayım bu hallerimi? Kaptan Paşa'nın gemisi batırılsaydı bizler için bu bir felaketti. Donanmanın dağılma riski bile vardı. Donanmanın dağılması demek ise savaşı kaybedeceğimiz anlamına geliyordu. Bu yüzden nefeslerimizi tutmuş bekliyorduk.

"Hadi yiğitlerim!" diye bağırdım.

"Kaptan Paşamız bizden yardım ister! Kaptan Paşamız bize bakar!"

"Kaptan Paşamızı düşmanın almasına izin mi vereceğiz?"

"Yoksa şunlara cezalarını vermeyecek miyiz?"

Bu sözlerimle çok istekli hale geldiler, yiğit gazilerim daha da coştular. Hep birden düşman sandalının üzerine koştuk. Onlara denizde sıkıntıya koyduk. Ya o tekbir sesleri! Duyan kulaklar kaçacak bir delik arıyordu. Ben de bu coşkudan etkilendim. Kaptan Paşa'nın yardımına yetişmekten başka gözüm bir şeyi görmez oldu. Nasıl da kanatlanıp uçmak istiyordum.

Davut Paşamız yelkenimizi gördüğünde feraha erecek zamanın gelip çattığını hissetmez miydi? Hissediyordu elbette ki "Şükürler olsun Allah'ım sana! Seslenmelerini işitiyorduk. Deniz birdenbire bir gemiden diğerine uzanan bir zevk çemberine döndü. Gözleri şaşkın bir şekilde sürekli bakıyordu. Kancalar atılıp gemi gemiye çarpıştığımız o an bir sallantı oldu. Bu yerinde ve zamanındaki hareketimiz sayesinde Davut Paşamızı iki düşman gemisi elinden çekip çıkardık. Kurtuldu da akıllarımız yerine geldi, rahat nefes aldık.

Haçlı gemilerinin birçoğunu batırdık Grimani ise yine kaçmak zorunda kaldı. Böylece Moton Kalesi'nin komutanı Gabriel'in umutları tükenince, yelkenleri suya indirdi ve kalenin anahtarlarını Preveze Beyi Mustafa Paşa'ya teslim etti. Zaferimizi kutlama vakti geldiğinde Kaptan Paşamız beni tebrik etti. "Piri Reis, sen olmasaydın belki de savaşın ilerleyişi şimdi farklıydı. Şimdi ben de belki ölüydüm, sağ olasın!" gemisini amiralin gemileri elinden kurtarmamı öve öve bitiremez oldu.

Koca Reisimizin de bu iltifatlar göğsünü kabarttı. Onun yanında büyümüş birinin yani benim, bu sözleri hak etmesi önemsenmeyecek bir şey değildi. Bu üstün başarının elde edilmesinde benimde övülmeye değer bir yardımım vardı demek! Bunları düşündükçe o vakit içim gurur ve sevinçle doluyordu.

Bu seferden sonra Gelibolu Limanı'na döndüğümüz zaman hemen kardeşimin evine gittim. Mihriban Hatun ve kız kardeşim kapıda karşıladılar beni. Mihriban Hatun hemen Koca Reis'i sordu. Tersanede bazı işleri olduğunu söyledim. Daha sonra kız kardeşimle yürüyüşe çıktık. Kıyıya indik, yalıları dolaştık birlikte. Ağabey kardeş hasret giderdik.

Memluklularla yapılan antlaşma gereğince her sene Adana Tarsus'taki gelirler gemilerle İskenderiye'ye iletmek ve oradan da Mekke ve Medine'ye gönderiliyordu. Rodoslu Şövalyelerin taarruzları nedeniyle de bu gelirler Osmanlı gemileriyle daha kararlı bir şekilde taşınıyordu. Bundan dolayı 1948 senesindeki bu vakıf gelirleri Koca Reis'in emri altındaki donanmayla gönderildi. Yola çıktıktan bir süre sonra Sunturluoğlu'nun gemileri ufukta göründü. Önümüzü kesmek istiyorlar demek! Kalabalık oldukları için buna ancak cesaret ettiler. Yoksa böyle bir şey yapamazdı. Zaten Koca Reisimiz de Sunturluoğlu ile karşılaşmak için can atıyordu. Bu da bir fırsattı bizim için.

Sahip oldukları kara kalyonların sayısı belirsizdi. Bizden kat kat kalabalık ve üstündüler. Gittikçe bir birimize daha çok yaklaşıyorduk. Koca Reis'in yüzü gülüyordu. "Bu sefer elimden zor kaçar!" diye söyleniyordu. Gerçekten de Sunturluoğlu Rodos'a zorla gitti. Yükümüz vakıf malları olduğu için onu takip edemedik. Rodoslu şövalyeler Öküz Limanı'na sığındı. Koca Reis yoluna devam etti. İskenderiye dönüşü onunla sorunları tartışacak. Çünkü biliyordu ki bu adam yenilgide doymak nedir bilmiyordu. "Sunturluoğlu dönüşte bunun intikamını almak isteyecek, dikkatli olmalıyız!" diye Koca Reisimiz bizleri uyardı.

Reisimiz sözlerinde haklıydı. Sunturluoğlu yine karşımıza çıktı. Şövalyelerin gemilerinden beşini tutmayı başardık. Onlardan pek çoğunu da esir aldık. Ambarlardaki bölümlerde bu esirleri zincire vurduk.

İstanbul'a mallarla yüklü gemilerimizle döndüğümüzde haberi alan Padişah Efendimiz sevinmiş, yüzü gülmüş. Bizleri ödüllendirdi. Artık Batı Akdeniz bizlerden soruluyordu. Her yaz başı bazıları bütün bir yıl süren uzun seferlere çıkıyorduk. Ayları, mevsimleri, yılları artık denizlerde geçiyorduk. Türk gemilerine ve Müslümanlara rahat vermeyen Rodoslu Şövalyeler her geçen yıl Koca Reisi biraz daha kızdırıyordu. Seyrüseferi ve ticareti yine kesiyordular. Koca Reis çok öfkeliydi. Bu yüzden Padişah Efendimizden izin aldı. Divandan hayırlı sonuçlar çıkardı da "Haydi bismillah!" diyerek sefer hazırlıklarına başladı.

1504 yılında Koca Reis Rodoslu Şövalyelerin üzerine çok değişik bir saldırı düzenledi. Rodos'a asker bıraktı, çok yerleri vurdu. Adaya sahip olmak istiyordu. Ama siyasi bazı düşünceler nedeniyle bu isteğinde başarılı olamadı. Geri dönmek zorunda kaldık. Kahire'ye döndüğümüz zaman 1507 yılıydı, aylardan ise Eylül'dü. Mısır Sultanı Koca Reis'in şöhretini çoktan duymuş. Onun bıkmayan ve vazgeçmeyen bir deniz adamı olduğu kendilerine anlatılmış. Korsanların onun yüzünden güçsüz kaldıklarını anlatmışlar bu yüzden Sultan bizleri nasıl misafir edeceğini, ne türlü ikramlarda bulunacağını bilmiyordu. Öyle ki bu ikramlarını çok abarttığını herkes görüyordu.

Kısa bir müddet Mısır'da kaldık. Sonra Koca Reis gözlerimizin içine bakmaya başladı, "Artık gitme vaktidir!" dedi yanındakilere, "Hemen hazırlıklara başlansın!" Bu emir üzerine tez zamanda hazırlıkları tamam edip dönüş yoluna çıktık. Gelibolu benim de gözümde tütüyordu. Memleketimi ve annemin hatırası kardeşim Hatice kızı merak ediyordum.

Kızıldeniz'de Portekizliler çalışmaya başlamışlar. Mekke Emiri de Memluk Hükümdarı'dan donanmasıyla yardımına gelmesini istedi. Çünkü Portekizliler Hicaz sahillerine saldırmayı düşünüyordu. Onların deniz gücüne karşı koyacak güçleri olmadığı için korkuyordu.

Memluk Sultanı Padişah Efendimize müracaat etmiş, bedelinin ödeneceğini söyleyerek gemi aletleri istedi. Padişah Efendimiz de bu teklifi hemen kabul ederek derhal istenilen donanma aletlerinin verilmesini emretti. Aletler padişahımızın

emriyle Anadolu'dan hazırlandı. Ayrıca padişahımız kendi hediyesi olarak da çok fazla aletler hazırlattı. Bu araçlar, Şehzade Korkut'u Mısır'a götürülen gemilerle beraber el koymuş ve alıp götürmüşler. Bu haber Gelibolu'ya ve Dersaadet'e bir bomba gibi düştü. Bu yaptıkları cezasız kalamaz. Padişah Efendimiz çıkabilecek sefere yine Koca Reisimizi uygun görmüşler.

Meğer o sıra Kaptan Paşa, 'Ben dururken, nasıl Kemal Reis'i layık görürler bu sefere?" diye düşünür ama içinden geçenleri açıklayamıyordu. Bu düşüncelerini sadece en yakınındaki güvendiği birkaç kişiye Kaptan Paşa söylemiş. Lakin söylentiler bizim bile kulağımıza kadar geldi. Koca Reisimiz böyle dedikodulara kulak asmıyordu. Gerçek olmayan şeyler diyordu. Ne yazık ki duyduklarımız doğruydu. Bu görevin Reisimize verilmesi Kaptan Paşa'nın kıskançlığını daha da çoğalttı. Kemal Reisliler diye bir haber yayıldı. Bunu da bizi kıskananların Padişah Efendimizin gözünden düşürmeye çalışmak için yaptıkları bir oyun olarak kabul edeceğiz.

Kısacası Hersek Paşa İle Vardan Usta Arasındaki Gizli Oyunları Anlatır

Kız kardeşim Hatice, "Ağabey," dedi, "Bilirim, acın büyüktür. Acımız büyüktür!"

Kardeşimin beyaz dalgın yüzüne baktım. Koca reis ölmüş. Bu acıyı yüreğimde taşımak bana dayanılmaz geliyordu. Bir ömür boyu da bu acıyı içimde hissedeceğim. Bu sırada yeğenim Sevcivanoğlu emekleyerek odanın ortasında dolaşıyordu, sanki bana bir şeyler anlatmaya çalışıyordu.

Sokağa çıkmaya bile gücüm kalmadı. Bir anda nasıl da her şeyden uzak durdum. Ne kulaklarım denizle ilgili bir şey işitsin istiyordum ne de gözlerim denizle ilgili bir şey görsün istiyordum. Dost toplantılarından uzak durdum. Çünkü her nereye gitsem Koca Reis'in hayali gelip karşımda duruyordu. Reisimizin başına bu felaketin benim yüzümden geldiğine inanmak istemiyordum.

Devlet kapısındaki bizi kıskananlar Reisimizin kısa zamanda Padişah Efendimiz için önemli biri olmasını ve Kaptan Paşa varken bu görevin amcama verilmesini kabul etmiyordular. Kendi aralarında bu konuyu sürekli konuşuyordular. Padişah Efendimizin baş vezirlerinden birisi, "Kaptan Paşa dururken Kemal Reis'e bu teklifi götürmeniz akla uygun mudur?" diye sormuş. Veli Padişahımız da bir an

anlamlı anlamlı baş vezirini bakarak, “Sizler de bilirsiniz ki Kemal kulum denizlerde o kadar hizmet verdi, bizleri başarıdan başarıya götürdü. Bunları hatırlatmama gerek var mı?” demiş.

Kaptan Paşa bu haberi duyar duymaz o kötü isteğini gerçekleştirmek için hemen hazırlıklara başlamış. Tersane Reisi Vardan Usta’yı yanına çağırtmış.

“Bu tarafa gel!” demiş, “Sana söyleyeceklerimi kulakların iyi işitsin!”

Tersane reisi Vardan Usta çok üzülmüş. Koca Kaptanıderya’nın ondan ne isteyeceğini merak ediyordu. O sırada konakta kimseler yokmuş zaten. Bir Kaptan Paşa bir de Vardan Usta varmış. Baş başa vermişler sohbet etmekteler.

“Yakında sefer var sen de duymuşsundur elbet,” demiş Hersek Paşa, Ulriç’in oğlu da kendisi de asker olması için toplanmış çocuklardan biridir.

“Vardan Usta sessizce biliyorum Paşam,” demiş.

“Ben derim ki bu sefere reis gemisini sen hazırla sen süsle!” Bu işi nasıl yapacağını da güzelce anlatmış.

Vardan Usta, “Nasıl olur Paşam?” demiş. “Koca Reis’i ölüme göndermektir bu!” Kaptan Paşa kızmış, gözleri çakmak çakmak yanmış. “Ben ne diyorsam onu yapacaksın! Ağzından bir kelime daha çıkmasın, duymayayım!” diye bağırmış işte orada. Vardan Usta da “Peki Paşam, emriniz başım üstüne!” diyerek konaktan ayrılmış. Ayrılmış ayrılmasına ya, üzgünmüş. “Bunu nasıl yaparım, Koca Reis’e nasıl kıyarım?” diyerekten tersaneye yürümüş. Ustanın düşünceli ve kederli halini fark eden tersane bireylerini başına toplamış, “Hayırdır Vardan Usta?” demişler. “Bu ne hal? Seni gören sanki cehennemden gelmişsin sanır!” Vardan Usta çaresizce, “Hiç sormayın ağalar beyler! Bir bilseniz, bir duysanız başıma neler geldi? Ben şimdi ne yaparım, ne ederim bilmem!”

Sonra kendine gelmiş, “Bakın artık durmak yok! Şu gördüğünüz parçalanmış gemi var ya…”Tersane işçileri “Evet!” demişler, “Görürüz! Ne olmuş?” Vardan Usta, “Onu tez zamanda süsleyerek sefere hazır edeceğiz! Günlerimiz de sayılıdır ona göre! Rahat davranmak yok bilmiş olasınız!” diye emrini işçilerine vermiş.

Tersane halkı, “Sen ne dersin Vardan Usta?” diyecek olmuşlar, “Gören göz bilir ki bu gemi artık düzelmez. Olsa bile daha ilk fırtınada batar! Sen bilmez misin bu geminin düzelmeyeceğini?” Vardan Usta, “Bilirim elbet!” demiş yanındakilere, “Ama elden bir şey gelmez, Paşamızın emri böyledir!” Yanındakiler de hemen tekrar

sormuşlar, “Paşamızın emri mi böyledir? Yok, daha neler? Paşa böyle bir emri sana niye versin? Koskoca reisin gemisi eski parçalardan yapılır mı?”

Vardan Usta bu söylenenleri duymamış gibi davrandı. “Benden söylemesi, sonra söylemedi demeyesiniz! Sefer gününe kadar hazır edilecek, işte o kadar!” kesin kararını söylemiş. Tersane bireyleri de kabul etmek zorunda kaldılar. Ne de olsa emir büyük yerden geldi. Hemen o eski parçaları sefer gününe kadar hazır etmişler. Reisimin gemisini görünce hiç şüphelenmeyecek kadar güzel yapmışlar.

Yapacak bir şey olmadığını biliyordum. İskeleye inecek gücüm kalmadı. Evden çıkmayarak her şeyi unutacağım. Kendimi neye verirsem vereyim bu acıdan kurtulamayacağım belliydi. Oysa çizdiğim onca harita, tuttuğum notlar, araştırmalarım yarım kaldı. Onları bitirmem gerekiyordu, ama bu acıyla nasıl çalışabilirim ki? Pek çok geminin de suyunu hazırladığı o meşhur çeşme başında birkaç kişi arkadaşlık ediyordu. Beni gördüklerinde başlarını önlerine eğip “Başın sağ olsun Piri Reis!” dediler, “Acın, acımız büyüktür!”

Ben de onlara “Sağ olun,” dedim, “Bir daha Koca Reis gibi bir insanın bu dünyaya geleceğini hiç sanmam!” Bu konu hakkında kimselerle konuşmak istemiyordum. Daha başka bir şey sormasınlar diye hemen yanlarından uzaklaşarak kaleye doğru yürüdüm. Yürürken ayaklarım titriyordu.

Kaleye zor ulaştıktan sonra hemen çalışma odama geçtim. Tozlanmış raflarda haritayla ilgili eşyalara baktım. Buradan çıkmayarak günlerce haftalarca dışarı çıkmasam sorun olmuyordu. Hatta beni bulamayacakları bir yere kapanıp bu değerli eşyalarımla birlikte kaybolsam iyi olurdu. Beni arayıp sormasınlar, böyle biri yaşamıyor deseler, hayata hiç gelmedi deseler, beni unutsalar keşke…

Aynı şeyleri söyleyerek biraz da olsa rahatlayarak kendime geldim. Kızgınlıktan ne söylediğimi, ne düşündüğümü bile bilmiyordum. Öfke insana neler söyletiyordu? Nefsime hakim olamıyordum işte. Nefsim zihnime engel oluyordu. Adaşım Muhittin Reis farklıydı ama… Yine gemisiyle okyanuslarda geziyordu. Şimdi kim bilir neredeydi, acaba hangi sularda korsanlarla savaşıyordu? Sunturluoğlu’ndan intikam alacağım diye ısrar ediyordu. Amcam Koca Reis’in intikamını alacak. O, Rodos civarlarında bu amaçla dolaşıyordu ya ben onca ilmime ve bilgime rağmen bu odaya saklanmış Koca Reis’in yasını tutuyordum. İnsan içine bile çıkmak istemiyordum. Muhittin Reis beni de yanına almak istiyordu, yanında

götürmek istiyordu, ama boşuna! Ona karşı savaştım, kimse beni vazgeçiremez. Denizlere küstüm. Denizlerde nefes alan ben fakir, umutsuzluğum olan, umudum olan, rüyalarıma girip beni bilinmezliklerine çağıran denize artık bakamaz oldum. Bu düşünceler içerisinde uykuya dalmışım.

Uykunun rahatlığıyla bilinmeyen şeyler görüyordum. Kimse de beni bu derin uykumdan uyandırmadı. Uyandığım anda yüzünü tam olarak tanımadığım, siyah elbiseli kadın bana doğru geliyordu. Bir uçurumun kenarındaydık. Beni bu uçurumun kenarından aşağı atmaya çalışan o görünmeyen el kimin elidir, bilemedim. Korkuyla uyanıp bildiğim duaları art arda okudum. Bu rüya neyi belirtiyordu? Hemen gidip kız kardeşim Hatice'ye rüyamı anlatmak ve onun yorumunu dinlemek istiyordum. Nazlı kardeşim rüyaları güzel yorumlar, söyledikleri de insanın yüreğine ferahlık veriyordu.

Tersane görevlisi beni böyle karşısında görünce şaşırdı. Yüzüme üzgün bakarak nasılsın diye sormayı unutmadı. Cuma namazının ardından beni askerler meydanındaki tahtadan yapılmış yerde beklediğini söyledi. Herhalde benimle konuşacakları vardı. Uzun zamandır ortalarda görünmeyişim onun da dikkatini çekmiş olmalıydı. "Peki" diyerek eve gittim.

Enişte Bilal Çavuş tersanede sefer işçilerinden biriydi. Onun oymacılıkta usta olduğunu bilmeyen yoktu. Beni ilmimden dolayı çok seviyordu ve koruyordu. Tersanede olan olayları bazen ondan öğreniyordum. Hakkımda ileri geri konuşmalarla karşılaştığını ama bunu yapan saygısızlara ağızlarının payını hemen verdiğini anlattı bana. "Enişte sen çok iyi bir insansın. Kız kardeşim sana emanettir!" dedim, "Allah mutluluğunuzu bozmasın!"

Enişte Bilal Çavuş'un yüzünde bir tebessüm etti, "Teveccühün Piri Reis!" diyerek akşama görüşmek üzere vedalaşıp tersaneye doğru yürüdü.

Kız kardeşim beni görünce sevindi, "Hoş geldin abi !" dedi, ""Gözüm yollardaydı, yolunu gözlüyordum!" Ben de şaşkınlığımı gizlemeyerek "Hayırdır, ne ola ki?" dedim, "Yolumu neden gözlüyordun. Yoksa bir şey mi oldu?" Kız kardeşim Hatice, "Yok, hemen telaşlanma" dedi. "Kaç gündür yoksun, ortalarda görünmedin, seni merak ediyorduk!"

Günler o kadar çabuk geçmiş miydi? O kadar zaman geçmiş miydi? Kız kardeşim bu kadar çok meraklandığına göre demek çok aradan zaman geçmiş. "Bir

daha olmaz Hatice Bacı" dedim, "Bundan sonra sık sık görmeye gelirim seni!" Hatice iki güzel kız çocuğu dünyaya getirdi. İkisi de gerçekten birbirinden güzel ve şirinlerdi. Birine nazlı annemin ismini vermişti "Zinnet Kız" diyerek onu seviyordum. Altı yaşındaydı, yerinde durmuyordu. Yeğenlerim beni görünce hemen boynuma sarılmadılar, uzak durdular. Sanki bir yabancıya bakar gibi bana bakıyorlardı. Kız kardeşim "Bakın dayınız gelmiş kızım!" dedi, "Hadi dayınızın elini öpün bakalım!"

Zinnet inat ediyordu. "Abi bilmem bu kız kime benziyor, insanlardan kaçıyor hep!" Hatice çocukları benden böyle uzak durduğu için utandı, üzüldü. "Üzülme" diyerek teselli ettim onu, "Beni görmedikleri için böyle yapıyorlar."

Rüya konusuna nasıl gireceğimi bilemiyordum. Sonunda "Dün bir rüya gördüm Hatice Bacı!" dedim.

"Ziyaretin sebebi şimdi anlaşıldı. Söyle bakalım abi, hayırdır?"

"Bilmem," dedim ben de, "Hayır mıdır şer midir anlamadım"

Kız kardeşim sürekli merakla bana bakıyordu. Rüyamı kısaca ona da anlattım. Sessizce dinledi beni, sanki açıklamak istemedi. Ben de ısrar etmedim.

"Nevcihan da evlendi haberin olsun" dedi sanki konuyu değiştirmek istiyordu. Demek sonunda Nevcihan evlendi öyle mi? "Dalgın bir sesle "Allah sahibine bağışlasın, bir yastıkta kocasınlar" dedim. Nazlı annemin bana yakıştırdığı Nevcihan da sonunda evlendi. Daldım. Gergefi işleyen ince narin elleriyle Nevcihan'ı hatırladım. Denizlerle uğraşanların evlenmesi zordu. Meslekleri gereği bazen neredeyse koca bir yılı seferlerde geçiriyordular.

Deniz adamların bu durumu evliliği çoğu zaman onlardan uzak tutuyordu. Ben de mesleğimde daha iyi olmak için içimdeki aile özlemini düşünmemeye çalışıyordum, evlenmeyi istemiyordum. Kız kardeşimin onca ısrarına rağmen akşam yemeğine kalamadım." Yapılacak işlerim var" dedim zorda kalınca, "O kadar iş beni bekler!" dedim.

Kız kardeşim üzüldü, başını öne eğdi, " Peki abi!" dedi, " Sen bilirsin! Ama yine gel olur mu? Bizi merakta bırakma!"

" Peki, bacım!" diyerek kendimi sokağa zor attım.

Nereye gideceğimi bilmiyordum. Karşıma kim çıkarsa dalgın olduğumu anlıyordu. Bana karışan olmuyordu. Sokak aralarında beni görenler, kapı arkasına

geçerek " işte bakın geliyor! Bu gelen Piri Reis!" diyordular. "Koca Reis'in ölümünden sonra değişmiş" diyordular, konuşanları dinlemeden geçiyordum.

Dalgındım, düşünceliydim. Reisimizin ölümünden sonra başka başka yerlere dağılan denizciler için tuttuğum notları tamamlayacak mıydım? Yoksa rüyam bunu mu belirtiyordu? Bu sorular birer cevap bulmaya uğraşırken birden tanıdık bir sokakta olduğumu fark ettim. Nevcihanların evlerinin önünde geçerken istemeyerek pencereye baktım. Bir an Nevcihan'ın gölgesini camlarda sanki gördüm. Ancak boş bir hayaldi bu. Şimdi başkaları bu evde oturuyordu.

Yahudilerin oturduğu mahalleye istemeyerek geldim. Yine o kapının önünde durup evin pencerelerine sürekli bakıyordum. Bahçede çok genç ve güzel bir kadın tek başına oturmuş nakış işliyordu.

Endülüs seferinde Kral Ferdinand'ın zulmünden kaçırıp kurtardığımız insanlar arasında Yahudi aileler de vardı. Bunların bir kısmını Padişah Efendimizin emriyle beraberimizde İstanbul'a getirdik. Bir kısmı da buraya Gelibolu'ya yerleştirildi.

O zamanlar siyah elbiseli yaşlı bir kadınla yanındaki küçük kızı da Gelibolu'ya getirmek üzere gemimize aldık. Yolculuk sırasında yaşlı kadının ölümü üzere kimsesiz kalan küçük kız çocuğunu başka bir Yahudi aile sahiplendi. Onları getirip bu eve yerleştirdik. Aradan yıllar geçmesine rağmen ben ne siyah elbisesi rüzgarda savrulan yaşlı kadını ne de o güzel kız çocuğunu hiç unutamadım.

Şimdi karşımda duran bu güzeller güzeli genç kız o muydu yoksa? Bir an göz göze geldik. Çok sevindim. Beyaz yüzü ve zeytin karası gözleri sanki hiç unutmayacağım şeklide aklımda kaldı. Aramızda çok yaş farkı vardı. Bunu düşününce yüreğimde hissettiklerimi unutmaya çalıştım. Sokaktan koşar adımlarla uzaklaştım. Yürürken her şeyi unutmaya çalıştım her şeyi. Bunları düşünmemem gerekiyordu. Bundan hiç kimseye, kız kardeşime bile söylemedim. Başıma gelen bu hal yüzünden beni ayıplamalarından korkuyordum.

Mart ayının ilk günleri böylece geçti. Sonunda ceylan derisi üzerine çizeceğim haritanın hayalini düşündüğüm zaman bir sandık dolusu haritayı çıkarıp sırasıyla inceledim. Tuttuğum notları ve seyahat halindeyken çizdiğim harita parçalarını tekrar be tekrar gözden geçirerek bir zaman gecenin sessizliğinde uyumuşum. Kitaplarla çok ilgilendiğim zaman acılarını da unuttuğumu fark ettim.

Kitaplarla çok ilgilendiğim zaman acılarını da unuttuğumu fark ettim. Böylelikle amcamın acısını da azaldığını hissediyordum. Kaledekiler benim kendimi böyle odaya kapatarak saatlerce bazen günlerce ortadan kayboluşuma artık alıştılar. Denizlerle ilgili çok şey gördüm, öğrendim bu bilgileri unutmaya gönlüm razı olmuyordu. Bu birikimi bir haritada üzerine aktararak diğer denizcilerle de paylaşmak istiyordum.

"İşte bakın, diyecektim onlara, "Ben nerelere kadar gittim. Karanlık denizleri aşıp görüntüsünden etkilendiğiniz adaları ayaklarınıza kadar getirecek gücüm vardır. Çünkü insanın ilimle başaramayacağı şey yoktur. Bu harita uzakların ilimle nasıl yakınlaştığının kanıtıdır. Tabi yine de inanmak ya da inanmamak sizin elinizde olan bir şeydir." Çok etkilendim. Bu halimden kim olsa korkar. Çok heyecanlandım. Bazen yürüyüş yapmak için kaleden çıkıyordum. Böyle bir günde eniştem Bilal Çavuş ile yolda karşılaştık. Çalışmalarımı bir şekilde duymuş. Halimi hatırımı sorduktan sonra hemen çalışmalarımdan bahsetti.

Harita çizmenin kolay bir iş olmadığını, büyük bir araştırma ve özen gerektirdiğini anlatmaya çalıştım. Çalışmalarım hakkında kısaca bilgi verdim. Sokaklar arkamızda eskiyor, biz de bu sohbet üzerine konuşuyorduk. Bu sırada birdenbire görevlinin adamları Sarı Çelebi ile İlyas Çavuş karşımıza çıktı.

Sarı Çelebi'nin bir gözü bir yana bakıyordu, diğer gözü bir yana bakıyordu. İlyas Çavuş'un ise kötü bakışları vardı. Bakışlarındaki bu kötülük insanı korkutuyordu. Yüzündeki yara izi o seferden kalma anılarımı yine bana hatırlattı. Böyle bir süre birbirimize baktık da kimse konuşmadı. Enişte Bilal Çavuş bana bakıp "Bir şey söylemeyecek misin?" dedi. Hayır, söylemeyeceğim. Bundan sonra sözü ilmimi aktardığım eserlerim söyleyecek.

EK 3: Özgün Metne Ait Sorular

SORULAR

Çoktan Seçmeli Sorular

1. Koca Reis, Reis Baba, Azapların Reisi olarak hatırlanan kişi kimdir?
A) Hasan Reis
B) Burak Reis
C) Kemal Reis
D) Muhittin Reis

2. "Kulak kesilmek" deyimi hangi anlamı ifade eder?
A) Hiçbir şeyi duymamak
B) Çok dikkatli dinlemek
C) Dinlemek istememek
D) Söylenenleri anlamamak

3. Hatice abisi Muhittin'e karşı neden utanmıştı?
A) Onu aramadığı için
B) Sözünü dinlemediği için
C) Çocukları ondan uzak durduğu için
D) Evine misafir etmediği için

4. "Yıllardır görmüyorum <u>gözümde tütüyor.</u>" cümlesindeki altı çizili deyim yerine aşağıdakilerden hangisi kullanılabilir.
A) Çok seviyorum
B) Ona kırgınım
C) Görmek İstemiyorum
D) Çok özledim

Doğru-Yanlış Soruları

5. Aşağıdaki cümleleri metne göre işaretleyiniz.
Doğru (D) Yanlış (Y)

Olaylarda geçen ve adaş olan kişilerin adı Muhittin'dir. ( )

Nevcihan'ın evlendiğini Muhittin'e söyleyen kişi annesidir. ( )

Metinde geçen sevimli küçük kızın adı Hatice'dir. ( )

Kahire'ye döndüklerinde aylardan Ekim'di. ( )

Kısa Cevaplı Sorular

6. Aşağıda verilen roman ile ilgili soruları cevaplandırınız.

Koca Reis yeğenini neden onlardan ayrı tutmaktadır?

……...

Muhittin on yıl hangi şehirde ilim gördü?

……..

"Spieniza Adası" hangi adla anılmaktaydı.

……..

Evet –Hayır Soruları

Roman ile ilgili aşağıda verilen sorulara, evet ve hayır kelimeleriyle başlayan kısa cevaplar yazınız.

7. Koca Reis Muhittin'in dayısı mıydı?

8. Mora sularına mayıs ayında mı ulaştılar?

9. Yılların tecrübesine rağmen hata yaparak düşmana fırsat veren paşa Koca Reis miydi?

10. Aşağıdaki ifadeleri metne göre doğru şekilde eşleştiriniz.

Baskın	etmek
Destek	kalmak
Merak	yapmak
Plan	vermek
Zorunda	düzenlemek

EK 4: YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ YEDİ İKLİM TÜRKÇE KİTABI B1 SEVİYESİ İÇİN DİL BİLGİSİ KONULARI

1. Ünite
-ken Zarf fiil eki
Dönüşlü çatı: -n-, -l-.
(I)-yordu
"kendi" dönüşlülük zamiri

2. Ünite
İşteş çatı: -ş
Edilgen çatı: -l-, -n-.

3. Ünite
Dilek kipi (keşke): -sA
Sıfat- Fiil ekleri: -An,

Dık, -Acak
Şart kipi (eğer): -sA, -ırsA
Ad cümlelerinde şart
Dilek kipinin hikayesi: -sAydı

4. Ünite
Gereklilik kipi: mALI
Serbest dil bilgisi konuları
-

Alı, -Dığından beri, -DI….. Alı
Ettirgen çatı: -Dır-, -Ir, -t-, -Ar.

5. Ünite

6. Ünite

7. Ünite

-

8. Ünite

EK 5: İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ B1 SEVİYESİ İÇİN DİL BİLGİSİ KONULARI

1. Ünite	Zarf-Fiiller (-(y)ArAk, -(y)A -(y)A) Şimdiki Zaman Hikâyesi (–iyordu) Zarf-Fiiller (-(y)ken)
2. Ünite	İsim-Fiil Ekleri (-mAK/-mA) İsim-Fiil Ekleri (-(y)Iş) Emir Kipinde dolaylı Anlatım
3. Ünite	Gereklilik Kipi Gereklilik Kullanımları (gerek/ lazım/ zorunda/mecbur) Gereklilik Kipinin Hikâyesi
4. Ünite	Zarf-Fiiller (-mAk için/ -mAsI için/ -mAk üzere) Zarf-Fiiller (-mAktAnsA/ -mAsInA rağmen) Zarf-Fiiller (-A rağmen / -sA bile)
5. Ünite	Dilek Kipi Dilek Kipinin Hikâyesi Şart Kipi
6. Ünite	İşteş Çatılı Fiiller Zarf-Fiiller (-IncA, -Ir -mAz) Zarf-Fiiller (-DIğIndAn beri, -(y)AlI, -DI, -(y)AlI)

SÖZLÜK

Sözlük, öğrencilerin B1 seviyesinde olmasından hareketle ve kelimelerin özgün metinde kullanılan anlamlarına göre Türkçe – Türkçe şeklinde hazırlanmıştır.

A

Acıyı İçine Gömmek: Acıyı düşünmemeye çalışmak

Acizane: Güçsüzlük

Adap: Usul

Adaş: Adlar aynı olan kişiler

Ateş Püskürmek: Öfkelenmek

Adamak: Uğrunda savaşmak

Ağarmak: Beyazlaşmak

Ağzını Açmamak: Susmak

Ağzının Payını Vermek: bir kimseyi söylediğine veya yaptığına pişman etmek

Ağırlamak: İkram etmek

Ahval: Kişiler

Ahval Etmek: Sohbet etmek

Akın Etmek: Saldırmak

Akla Kazınmak: Unutmamak

Aklından Uçmak: Unutmak

Alem: Dünya

Aman Vermemek: Rahat vermemek

Aralamak: Biraz açmak

Ardına Kadar: Sonuna kadar

Arkasına Bakmamak: Geçmişini düşünmemek

Askıntı Olmak: Destek vermek

Aslı Astarı Olmamak: Gerçekliği olmayan

Aşikar Etmek: Açıklamak, söylemek

Aşka Gelmek: Çok istekli hale gelmek

Aşka Gelmek: Çok istekli hale gelmek

Aşmak: Başarmak

Ateş Almak: Yanmak

Ateş Meşaleleri: Ateş çubuğu

Ateş Püskürmek: Öfkelenmek

Avlamak: Ele geçirmek

Ayan Olmak: Göstermek

Azap: Asker

Azim: Bir işteki engelleri yenme kararlılığı

B

Bağış Yapmak: Yardım etmek

Bağışlamak: Affetmek

Baht: Şans

Bahtiyar: Mutlu

Baş Etmek: Alışmak, gücü yetmek

Baş Göstermek: Ortaya çıkmak

Başından Aşağı Kaynarlar Sular Dökülmek: Üzülmek

Baştarda: Gemi

Bata Çıka: Zorla

Belirmek: Görünmek

Bellek: Akıl

Bellemek: Düşünmek

Bertaraf Edilmek: Yok edilmek

Boy Ölçüşmek: Yarışmak

Boyunduruk Altına: Emir altına

Bağış Yapmak: Yardım etmek

Baştarda: Savaş gemisi

Belleğe Kazınmak: Unutmamak, akılda sürekli kalma

Beyne Kan Sıçramak: Çok öfkelenmek

Bellek: Akıl

Belini Doğrultamamak: Düzelmemek

Belirmek: Görünmek

Beri: Bu tarafa

Bertaraf Etmek: Dağıtmak

Beynine Kan Sıçramak: Öfkelenmek

Bilincinde Olmak: Farkında olmak

Bir Dediğini İki Etmemek: Her dediğini yapmak

Bir Haller Olmak: Değişmek.

Borda: Geminin yanı

Boş Durmamak: Çalışmak

Boyunduruk: Emri altına almak

Boyun Bükmek: Kabul etmek zorunda kalmak

Boy Ölçüşmek: Yarışmak

Boyunduruk: Emri altına almak

Bölük: Kısım

Burnundan Solumak: Öfkelenmek

Burç: Kale

Büyülü Hava Katmak: Heyecanlı hale getirmek

C

Can Atmak: Çok istemek

Canlanmak: Kalabalıklaşma

Caydırmak: Vazgeçirmek

Cenk Etmek: Savaşmak

Celallenmek: Kızmak

Celallenmek: Kızmak

Cengaver: Kahraman

Cezbeye Tutulmak: Çok heyecanlanmak

Cenk Etmek: Savaşmak

Cirit Atmak: Sürekli bulunmak

Cüret: Cesaret

Ç

Çardak: Tahtadan yapılmış yer

Çehre: Yüz

Çekememek: Kıskanmak

Çekilmek: Uzaklaşmak

Çetin: Zor

Çıkarmak: Anlamak
Çileden Çıkarmak: Öfkelendirmek
Çıkılmaz: Zor
Çıt Çıkarmamak: Susmak
Çile: Sıkıntı
Çileden Çıkarmak: Öfkelendirmek
Çorak: Verimsiz
Çözmek: Anlamak

D

Dayanak: Güvenilir
Danışmak: Bir iş için bilgi veya yol sormak
Darda Kalmak: Zor durumda kalmak
Düşürmek: Kazanmak
Derman: Şifa
Dalgınlık: Dikkatsizlik
Danışmak: Sormak
Dar Etmek: Sıkıntıya sokmak
Delil: Kanıt
Denizlerde Pişmek: Denizlerde büyümek
Demir Almak: Hazırlamak
Demir Atmak: Bir yerde beklemek
Denize Açılmak: Denize girmek
Demir Atmak: Beklemek
Densiz: Saygısız
Derman: Güç takat, şifa
Ders Vermek: Bir kimseyi, sert bir karşılıkla yola getirmek.
Destur: İzin
Dev: Çok büyük
Devşirme: Yeniçeri Ocağına bu yolla alınan çocuk
Devşirmek: Toplamak
Dibini Boylamak: Batmak
Dile Getirmek: Söylemek
Dilinden Anlamak: Ne yapacağını bilmek
Diline Dolamak: Sürekli konuşmak
Dillendirmek: Söylemek
Dinelmek: Sakinleşmek
Diş Bilemek: Zorluk çıkarmak
Donatmak: Hazırlamak
Dökmek: Bırakmak
Dört Gözle Beklemek: Çok isteyerek beklemek
Dudak Isırttıracak Kadar: Çok
Duymazlıktan Gelmek: Duymamış gibi davranmak
Düçar: Uymak
Düstur: Kural

E

Efrat: Bireyler
Elde Bulundurmak: Sahip olmak
Elde Etmek: Sahip olmak
Elde Tutmak: Yönetmek
Elden Geleni Yapmak: Gücünün yettiği bütün çabayı göstermek
Ele Geçirmek: Kazanmak, yakalamak
Ehl: İşi bilen
Elde Tutmak: Sahip olmak
Elpençe: Çaresiz

Elzem: Gerekli
Esbab: Sebepler
Esir: Tutsak
Efrat: Bireyler
Emel: İstek
Ensesine Binmek: Yakalamak
Emin: Güvenli, kararlı
Erkan: Büyükler
Evla: Daha iyi
Evvel: Önce
Eziyet Çekmek: Zorlanmak

F

Faaliyete Geçmek: Çalışmaya başlamak
Ferahlık Vermek: Rahatlamak
Ferman: Emir
Felaha Erişmek: Kurtulmak
Faka Basmak: Tuzağa düşürmek
Ferman: Emir
Fersah: Çok
Ferahlık Vermek: Rahatlamak
Feryat Etmek: Acıdan bağırmak
Fırka: Tümen
Fırlamak: Koşmak
Fırka: Tümen
Fırlatmak: Atmak
Filika: Sandal
Filo: Ticaret gemisi
Fors: Saygınlık

G

Gaflet: Dalgınlık
Gaile: Sıkıntı
Ganimet: Para
Gayriihtiyari: İstemeden
Geçip Gitmek: Dinlemeden Geçmek
Gergef: Nakış
Gevşemek: Rahat davranmak
Gıpta: Kıskanmak
Gizem: Sır
Göğsü Kabarmak: Gururlanmak
Gönenmek: Sevinmek
Gönençli: Huzurlu
Gönlü Razı Olmamak: İstememek
Görülecek Hesap: Geçmişten kalan sorun
Görüş: Düşünce
Gözcü: Gözetleyen, izleyen
Gözde: Önemli
Göz Dikmek: Sürekli bakmak
Gözetim Altına Almak: Gözlemlemek
Göz Gezdirmek: Bakmak
Gözden Düşmek: Bir kişi veya şey değerini yitirmek
Göz Kulak Olmak: Bakmak
Gözü Dönmek: Öfkelenmek
Gözü Kesmemek: Cesareti olmamak
Gözünde Şimşek Çakmak: Öfkelenmek
Gözünde Tütmek: Çok özlemek
Gözüne İlişmek: Fark etmek

Gözüne Kestirmek: Başarabileceğini ummak, hoşlanmak
Gözünü Kırpmadan: Korkmadan
Gözünün Önüne Getirmek: Hayal etmek
Gözünü Ötelere Dikmek: Fethetmek
Güç Bela: Zor
Güverte: Gemilerin üst tarafı

H

Haddini Bildirmek: Cezasını vermek
Hafıza: Akıl
Hakim: Yöneten
Haklamak: Savaşmak, yenmek
Havsala: Anlama gücü
Haddini Bildirmek: Ceza vermek
Hakkından Gelmek: Yenmek
Hakim: Yöneten kişi
Haller Olmak: Değişmek
Haşır Neşir Olmak: Uğraşmak
Haylaz: Yaramaz
Hayli: Çok
Hayret Etmek: Şaşırmak
Hayretle: Şaşkınlıkla
Hemhal: Aynı durumda olan
Hesaba Katmamak: Düşünmemek
Hesaplaşmak: Sorunları tartışmak
Hesap Görmek: Kalan sorununu bitirmek
Heybetli: Büyük
Hırs: İstek
Hiç Kulak Asmamak: Dinlememek
Hiddetlenmek: Kızmak
Himmet Etmek: Yardım etmek
Hummalı: Yoğun
Hurda: Eski parça
Hurdahaş: Parçalanmış
Hülya: Hayal
Hükmetmek: Yönetmek
Hülya: Hayal

İ

İcazet Koparmak: İzin almak
İcap Etmek: Gerekmek
İçine Gömmek: Yüreğinde bırakmak
İçten İçe: Gizli
İflah Olmamak: Düzelmemek
İfrit Kesilmek: Sinirlenmek
İğne Atsan Yere Düşmez: Çok kalabalık
İhtimam: Özen
İkram: Sunulan şey, Bir şeyi armağan olarak verme, sunma
İlişmek: Karışmak
İltifat: Birine güler yüz gösterme, hatırını sorma, tatlı davranma
İleri Maharete Sahip: Usta
İlerlemek: Daha iyi olmak
İnşa: Yapım
İnlemek: Acı çekmek
İrkilmek: Şaşırmak
İskandil: Araştırma
İskele: Gemiden inerken kullanılan merdiven

İstifini Bozmamak: Umursamamak
İşini Bitirmek: Öldürmek

K

Kabiliyet: Beceri
Kadırga: Savaş gemisi
Kafa Yormak: Düşünmek
Kafile: Grup
Kalyon: Savaş gemilerinin en büyüğü
Kaleme Almak: Yazmak
Kalkışamamak: Yapamamak
Kafasına Takılmak: Zihni bir şeyle sürekli olarak uğraşmak
Kamara: Gemilerde oda
Katmerleşmek: Çoğalmak
Kanca: Bir şey çekmeye yarar, ucu çengelli demir çubuk:
Kanatlanıp Uçmak: Çok sevinmek
Kanını İçmek: Öldürmek
Kaptırmak: Çok etkilenmek
Karaka: Gemi
Karalamak: Çizmek
Katlanmak: Dayanmak
Kaybetmek: Ölmek
Kaygılanmak: Endişelenmek, üzülmek
Kendinden Geçmek: Çok heyecanlanmak
Kethüda: Görevli
Ket Vurmak: Düşünmemeye çalışmak
Kestirip Atmak: Düşünmeden vazgeçmek
Kıvama Erişmek: İyi öğrenmek
Kılıçtan Geçirmek: Çok sayıda insanı kılıçla öldürmek
Kılavuz: Yol gösteren
Kin Gütmek: Sevmemek
Komuta Etmek: Yönetmek
Kollamak: İzlemek
Korsan: Deniz hırsızlığı
Koymak: Bırakmak
Koz Vermek: İmkan tanımak
Kolonileşmek: Topluluk
Körüklemek: Kızıştırmak, şiddetlendirmek
Kurcalamak: Meşgul ve rahatsız etmek
Kulak Asmamak: Önem verilmemek, dinlememek
Kulak Kesilmek: Büyük bir dikkatle dinlemek
Kumanda Etmek: Emir vermek, yönetmek
Kükremek: Aslan gibi bağırmak
Kumpas: Hile, oyun
Kumanda Etmek: Emir vermek
Kuyruğunu Kıstırmak: Birini zor bir duruma düşürmek

L

Levazım: Alet
Lisan: Dil

M

Macera: Olaylar

Mağrib: Batı

Maharet: Beceri

Mahcup Olmak: Utanmak

Mahzun: Üzgün

Mahrem: Yakın, akraba

Maksat: Amaç

Manevra: Hareket

Mansur: Tanrı'nın yardımıyla zafer kazanan

Masum: Suçsuz

Mavna: Tekne

Medet: Yardım

Medrese: İslam ülkelerinde, genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer

Merakta Bırakmak: Habersiz bırakmak

Mesul: Sorumlu

Mesafe Almak: Kendini geliştirmek

Meşveret: Bir konu hakkında birinin düşüncesini sorma, danışma

Mevki: Yer, makam

Meşveret: Danışmak.

Meydana Gelmek: Olmak

Mırıldanmak: Sessizce konuşmak

Muahede Mucibince: Anlaşma gereğince

Muhafaza: Korumak

Mukayyet Olmak: Korumak, gözetmek

Murat: İstek, dilek

Munis: Cana yakın, uysal, sevimli

Mırıldanmak: Sessizce konuşmak

Mucib: Gereken gerektiren

Muhacir: Göçmen

Muhkem: Sağlam

Muhacir: Göçmen

Mukayyet Olmak: Korumak, gözetmek

Munis: Sevimli

Murat: İstek

Muhafaza: Korumak

Muhkem: Sağlam

Muhacir: Göçmen

Müteşekkil: Meydana gelen

Müteakip: Ardından

Mühimmat: Savaş aletleri

Müracaat: Başvuru

Müteakip: Ardından

Müthiş: Şaşılacak kadar değişik

N

Nakletmek: Göndermek 343

Nafile: Boşuna

Nağme: Güzel ses

Nakletmek: Göndermek

Namlı: Ünlü

Nara: Bağırmak

Nazarı Dikkatini Celp Etmek: Dikkatini çekmek

Nefsine Hâkim Olamamak: Duygularını yenememek.

Neftli: Sıvı
Neşesi Yerine Gelmek: Sevinmek
Neşvünema: Gelişmek
Nida: Seslenme
Nihayete Ermek: Bitmek
Niyetlenmek: Düşünmek
Nokta Koymak: Son vermek

O

Olağanüstü: Alışılmıştan, benzerlerinden farklı olan
Onarmak: Düzeltmek

Ö

Öç: İntikam
Önünü Kesmek: Durdurmak
Ön Sırada: Önemli

P

Paçavra: Kumaş
Pay Biçmek: Sonuca varmak
Pay Etmek: Paylaşmak
Peşi Sıra: Art arda
Peksimet: Ekmek
Perçinlenme: Sağlamlaştırma
Pişmek: Ustalaşmak
Pıtrıklı: Hızlı
Pişmek: Ustalaşmak, büyümek
Pratik: Kişide bir işi kolaylıkla yapabilmek.
Pusmak: Saklanmak
Püskürtmek: Geri dönmek zorunda bırakmak
Poyraz: Rüzgar
Puslu: Sisli
Pusmak: Saklanmak
Püskürtmek: Geri döndürmek

R

Rampa Yapmak: Yaklaşmak
Rast Gelmek: Karşılaşmak
Renkten Renge Girmek: Korkmak
Revan: Yürümek
Revnak: Parlaklık
Rical: Yüksek makamlardaki devlet adamları
Rota: Yol

S

Saf: Taraf
Sağı Solu Belli Olmamak: Nasıl davranacağı bilinmeyen
Sarsmak: Titretmek
Sarıp Sarmalamak: Sıkıca sarmak
Salmak: Göndermek
Sarkmak: Uzanmak
Sarp: Dik
Sarsıntı: Sallantı
Savurmak: Dağıtmak, dalgın hale getirmek
Sezmek: Hissetmek
Sayıklamak: Aynı şeyleri söylemek

Seçmek: Ne olduğunu anlamak, fark etmek
Sedir: Koltuk
Sefer: Yolculuk
Sel Sebil: Dağıtmak
Serdümenci: Usta
Sekteye Uğratmak: Kesmek
Sel Sebil Etmek: Dağıtmak
Serdümenci: Usta gemici
Sevinçlere Gark Olmak: Çok sevinmek
Sezmek: Hissetmek
Seyir: Seyahat
Seyri: Durumu
Sezmek: Hissetmek
Seyyah: Gezgin, turist
Sığ: Derinliği az
Sığınmak: Güvenmek, kalmak
Sırat: Yol
Sırra Kadem Basmak: Kaybolmak
Sıvazlamak: Bir şeyin üstünde yavaş yavaş hafifçe el gezdirmek
Sıyrılmak: Kurtulmak
Sızlamak: Acımak
Silüet: Gölge
Sinsi: Kurnaz
Soğumak: Uzak durmak
Sokulmak: Yaklaşmak
Soluk: Nefes
Soluğu Kesilmek: Korkmak
Soğuk Bakmak: İstememek
Söz Etmemek: Söylememek
Sözü Tutmak: Sözü beğenmek
Sökün Etmek: Yok olmak
Stratejik: Önemli
Su Gibi Akıp Geçmek: Hızlı geçmek
Sunmak: Göndermek
Su Serpmek: Ferahlatmak
Süzmek: Bakmak
Sürtmek: Dolaşmak

Ş

Şafak Sökünce: Gün aydınlanmaya başlayınca
Şan: Şöhret
Şahin Bakışlı: Kötü bakışlı
Şayia: Haber
Şehadet Şerbetini İçmek: Şehit olmak
Şer: Kötülük
Şiarlar: Özellikler
Şiddetli: Etkisi çok olan
Şövalye: Savaşçı
Şümullü: Ayrıntılı

T

Tahsil Görmek: Öğrenmek
Tahsil: Öğrenim, eğitim
Tahsis Etmek: Ayırmak
Takat: Güç
Tam Teşekküllü: Eksiksiz
Tanıklık Etmek: İzlemek
Taramak: İzlemek, kontrol etmek
Tasdik Etmek: Doğrulamak

Tasarlamak: Hazırlamak
Tayfa: Sefer işçileri
Tebessüm: Gülmek
Tedarik Etmek: Hazırlamak
Tedbir: Önlem
Tekke: İbadet edilen yer
Temizlemek: Öldürmek
Tereddütsüz: Kararsız kalmadan
Tersane: Gemi yapılan yer
Teşebbüs: Girişmek
Tevazu: Alçak gönüllülük
Tez: Çabuk
Tılsımına Kapılmak: Görüntüsünden etkilenmek
Tokuşmak: Çarpışmak
Top: Ateşli mermi
Tutku: İstek
Tutturmak: Israr etmek
Türkü Tutturmak: Türkü söyleme

U

Ucube: Çok acayip, şaşılacak kadar çirkin olan
Uçup Gitmek: Kaybolmak
Ufuk: Düz arazide veya açık denizde gökle yerin birleşir gibi göründüğü yer,
Ukde: Dert
Ulu: Büyük, yüce
Umman: Okyanus
Urgan: İp
Usanmaz: Bıkmayan
Usul: Kurallara göre izlene yol
Usulca: Sessizce
Uyku Tutmamak: Uyuyamamak
Uzak Tutmak: Uzakta kalmasını sağlamak

Ü

Ün: Şöhret
Üs: Kalınan yer
Ürkütmek: Korkutmak
Ürpermek: Korkmak.
Üryan Kılmak: Göstermek
Üstelemek: Tekrarlamak
Üstüne Çökmek: Yakalamak

V

Vahamet: Güçlük
Vahşi: Kötü
Varidat: Gelirler
Vahamet: Tehlike
Velinimet: Yardım eden
Velvele Koparmak: Gürültü çıkarmak
Vesselam: Son söz, kısaca
Veryansın: Acımadan saldırmak
Vurgulamak: Özellikle söylemek
Vücut Bulmak: Tamamlanmak

Y

Yabani: Kaba, saygısız, uyum sağlayamayan
Yabana Atmak: Önemsememek

Yâd Etmek: Hatırlamak
Yadigâr: Bir kimseyi, bir olayı hatırlatan nesne veya kişi
Yakası: Tarafı, kenarı
Yalım: Alev
Yamaç: Dağın veya tepenin herhangi bir yanı
Yanardöner Olmak: Sürekli değişmek
Yanık: Acıklı
Yanına Koymamak: Cezasız bırakmamak
Yanıp Tutuşmak: Çok istemek
Yansımak: Görünmek
Yaren: Arkadaş
Yarmak: Geçmek
Yas Tutmak: Çok üzülmek
Yeldirme: Elbise
Yemeden İçmeden: Hemen
Yemeni: Örtü
Yeni Yetme: Tecrübesiz
Yerden Bitmek: Sürekli çoğalmak
Yerine Getirmek: Yapmak
Yer Yerinden Oynamak: Bir iş çok gürültülü, telaş ve heyecan içinde yapılmak
Yetişmek: Büyümek
Yığın: Topluluk
Yığınak: Kalacak yer
Yığmak: Biriktirmek
Yıldırmak: Bıktırmak, vazgeçirmek
Yılmadan: Bıkmadan
Yol Almak: Gitmek, ilerlemek
Yollanmak: Yürümek, ilerlemek
Yolunu Gözlemek: Gelmesini bekleme
Yolunu Tutmak: Yürümek
Yorumlamak: Açıklamak.
Yöre: Bir bölgenin belli bir yer ve çevresini kapsayan sınırlı bölümü, havali, mahal, civar
Yük: Sorumluluk
Yüklü Miktarda: Çok fazla
Yükseltmek: Daha iyi bir göreve almak
Yüreğinde Şimşekler Çakmak: Çok sevinmek
Yüreğine Su Serpmek: Rahatlamak
Yüzü Asılmak: Morali bozulmak
Yüzünü Allak Bullak Etmek: Moralini bozmak
Yüreğe İşlemek: Çok derin acı uyandırmak
Yüreğinde Şimşekler Çakmak: Çok sevinmek
Yüreğine Gömmek: Yüreğinde bırakmak
Yüreğine Su Serpmek: Rahatlamak
Yüz Sürmek: Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Z

Zamanı Kollamak: Zamanı beklemek
Zapt: Tutma, hâkim olma

Zapt Etmek: Tutmak

Zaptını İstemek: Sahip olmayı istemek

Zat: Şahıs

Zifiri: Çok koyu

Zihne Düşmek: Bir anda aklına gelmek

Zindan: Tutuklu veya hükümlülerin içine konulduğu kapalı yer